

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

Journal of Academic for Public and Private Management

ปีที่ 6 ฉบับที่ 2

พฤษภาคม-สิงหาคม 2567

เจ้าของวารสาร

ชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมจัดการ

College of Innovation Management Club

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

นโยบายข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล ชื่อและที่อยู่อีเมล ที่กรอกในเว็บไซต์วารสารวิชาการ การจัดการ
ภาครัฐและเอกชน จะใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในงานวารสารเท่านั้นและจะไม่
เปิดเผยเพื่อวัตถุประสงค์ในกิจกรรมอื่น ๆ หรือให้กับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นใดทราบ

Journal of Academic for Public and Private Management

วัตถุประสงค์

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน จัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย บทความหนังสือ ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ บริหารการศึกษา ครุศาสตร์ ศิษศาสตร์ และศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ชื่อวารสาร

ภาษาไทย : วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

ภาษาอังกฤษ: Journal of Academic for Public and Private Management

Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/appm>

ขอบเขต

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน จะตีพิมพ์บทความที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ และที่เกี่ยวข้องกับ สาขาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ บริหาร การศึกษา ครุศาสตร์ ศิษศาสตร์

กำหนดพิมพ์

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน ตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน)

ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม)

ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม)

บทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร ได้รับการตรวจสอบทางด้านวิชาการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอกตรงตามสาขา จำนวน 3 ท่าน แบบปกปิดสองทาง (double-blind) และบทความในวารสาร

ฉบับนี้เป็นความรับผิดชอบของเจ้าของบทความซึ่งกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย และการนำบทความในวารสารนี้ไปเผยแพร่สามารถทำได้ โดยระบุแหล่งอ้างอิงจากวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

เจ้าของ

ชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

สถานที่พิมพ์

สำนักพิมพ์ บัดดี้ ครีเอชั่น

40/315 หมู่ 11 ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี

ที่ปรึกษาอาวุโส

รศ.ดร.อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ	อธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ดร.ฟ้าใส สามารถ	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ดร.วิวัฒน์ กรมดิษฐ์	ประธานชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
อาจารย์ ดร.รพี ม่วงนนท์	ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผศ.ดร.ชัยฤทธิ์ ทองรอด	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.พิภพ วังเงิน	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
รศ.ดร.ลักขมี งามมีศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รศ.ดร.สุวิทย์ ภาณุจारी	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.สาโรจน์ เฝางศากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ผศ.ดร.สมชาย คำเนิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.กาญจนา พันธุ์เยี่ยม	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
ผศ.ดร.ฐิติมา ไห่ลำยอง	วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ผศ.ดร.สุเชาว์ มีหนองหว้า

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ดร.วัฒนา นนทชิต

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ฝ่ายประสานงาน/ดำเนินการ

ดร.อาทิตยา พัฒนพงศ์อำไพ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

แพรวพรรณ พระพานะ

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

กองบรรณาธิการวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

ห้อง 604 ชั้น 6

อาคารอนุรักษ์พลังงานและปฏิบัติการนวัตกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

เลขที่ 96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑลสาย 5 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทรศัพท์: 061-0235797

Email:rcim@rmutr.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน (Journal of Academic for Public and Private Management) โดยชมรมวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้รับคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ในกลุ่มที่ 2 โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2565 ถึง วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2567 ซึ่งปัจจุบันระบบการศึกษาในยุค 4.0 กำลังเผชิญกับความท้าทายด้าน “นวัตกรรมการเรียนรู้ยุคใหม่” ที่เกิดจากการเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมของการเรียนรู้ ซึ่งเน้นการสร้างนักวิจัยพันธุ์ใหม่ เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีสมรรถนะและคุณภาพสูงในการผลิตนวัตกรรมและสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการผลิตและการบริหารจัดการ ที่จะต้องใช้องค์ความรู้ในการขับเคลื่อนมากยิ่งขึ้น ทางวารสารจึงจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงบทบาทของตนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นแหล่งรวมความรู้และจินตนาการที่เน้นความคิดสร้างสรรค์ และเน้นการวิจัยที่มุ่งเป้าให้เป็นศูนย์บ่มเพาะและผลิตสำหรับงานวิจัยที่มีคุณภาพต่อไป

กองบรรณาธิการขอขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงบทความให้เป็นไปตามมาตรฐาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวิทย์ ภูมิพงศ์คชศร

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย	
การพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยจากสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี The development of the childhood education management from problem conditions of the education of the education management of the child development center under the municipality of pimonrat, bang bua thong district, Nonthaburi. สรยา แสงวงศ์, ศิริรัตน์ ทองมีศรี และ ระติกรณ นิชมะจันทร์ Soraya Sawangsee , Sirirat Tongmeesri and Ratikorn Niyamajan	1
กระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี The decision-making process for choosing a camping trip in Uthai Thani เจนจิรา เงินจันทร์, ลาวรรณ เหมพิจิตร , สิริกาญจน์ ทวีพิธานนท์ , นวพร ประสมทอง และ สุวัชช พัทธกัษิม Janejira Ngoenchan, Lawan Hamphijet, Sirikan Thawipithanun, Nawaporn Prasomtong and Suwachat Pitaktim	17
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 Academic Administration of School Administrators of Thailand 4.0 under Chumphon Primary Education Service Area Office 1 ธนากร ชมเชย และ สมใจ สืบเสาะ Thanakorn Chomchoei and Somjai Suebsor	33
ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์และศักยภาพทางการแข่งขันของเกษตรกรผู้ปลูกดอกมะลิในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ Economic Value and Competitiveness of Jasmine Growers in Kao Liao District, Nakhon Sawan Province นัตยา แพ่งศรีสาร , นันทพร ไหมทองดี , ชุณยिता นาคภพ , วราวุธ วัชรสรณ์ และ มานิตย์ สิงห์ทองชัย Nattaya Phaengsrisarn, Nantaporn Maithongdee, Chunsita Nakabhop, Warawut Watcharasorn and Manit Singthongchai	48
รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการด้วยหลัก พรหมวิหารธรรม เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร Formation technology Management Model integrated with Brahmavihara –Dhamma principles for academic administration of schools under Bangkok Metropolitan Administration สุรัตน์วดี ปานโพธิ์ทอง , สุวิทย์ ภาณุจารี และ วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย Suratvadee Panpothong, Suwit Panuchari and Weerawat Pattanakulchai	63

การบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ The Household Debt Management Under the Circular Economy Principles of Community Enterprises in Nong Kradon Subdistrict, Muang District, Nakhon Sawan Province พัชรภา สิงหนสาร, ลักขมี งามมีศรี, มานิตย์ สิงห์ทองชัย และ วิไลลักษณ์ สร้อยศิริ Patcharapha Singtanasarn, Luksamee Ngammeesrin, Manit Singthongchai and Wilailaksana Soykeeree	79
การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน ของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี Participatory Sustainable Waste Management from Communities Surrounding Amata City Chonburi Industrial Estate วรวุฒิ ตั้งประดิษฐ์, ศุภวัฒน์ สุขะปรเมษฐ และ ฐิติมา ให้อย่าง Worawut Tangpradit, Supawat Sukhaparamate and Thitima Holumyong	94
ผลกระทบของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย Impacts of Socio-political Movement of Muslims in the Three Southern Border Provinces of Thailand ครุฑร หนูทอง Krutorn Nuthong	109
การประเมินประสิทธิผลโครงการธงฟ้าประชารัฐของกระทรวงพาณิชย์ กรณีศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร The effectiveness evaluation of the thong fah pracharat roject: a case study of samut sakhon province area นันทนภัส บุญโพธิ์ และ สมบูรณ์ ศิริสรศิริ Nunnaphut Boonpho and Somboon Sirisunhirun	122
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช Factors Affecting Success in Good Local Management of Thung Song Municipality สุดารัตน์ สุดสมบูรณ์, ยุทธชัย เกราะแก้ว , จิราภรณ์ ชนัญชนะ และ กันณศศิชา เนาว์เย็นผล Sudarat Sudsomboon, Yuthachai Krokaew, Jiraporn Chananchana and Kunsasicha Nowyenphol	136
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระดับจังหวัดศรีสะเกษ เขต 1 The creative Leadership of school administrators in the 21st century under prachaukphirikhan primary education service area 1 ปณิธาน ลอยบานแพ้ว และ พิกพ วังเงิน Panitan Loybanpaew and Pipob Vachung Ngern	147

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 Academic Administration Participation under the Coronavirus Diseases 2019 of Teachers under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1 ภัทรพรรณ ปิ่นวิถิ และ สมใจ สืบเสาะ Pattarapan Pinwitee and Somjai Subsor	163
การดำรงรักษามูลค่าการในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร ในมุมมองทางวัฒนธรรมองค์กร Employee Retention in a State University in the Bangkok Vicinity Area in Organizational Culture Perspectives ทัตเทพ ทวีไทย, ศุภวัฒน์ สุขะปรเมษฐ, ฐิติมา โฮล์มยง และ ชัชวาล แสงทองล้วน Tattep Taweethai, Supawat Sukhaparamate, Thitima Holmyong, and Chatchawal Sangthongluan	178
การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ Analysis of School Curriculum Administration Components to encourage 21st Century skills of Students under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan วิสิทธิ์ ฟุ้งเกียรติ, และวรรณรี ปานศิริ Wisit Funkirati, and Wannaree Pansiri	190
การวิเคราะห์องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล Confirmatory Factor Analysis of the learning organization in the new normal of Rajamangala University of Technology รัฐจักรพล สามทองคำ, ทนง ทองภูเบศร์ และวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย Ratthachakphon Samthongkum, Thanong Thongphubate and Weerawat Pattanakulchai	205
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านและ การเขียนของเด็กปฐมวัย Developing an activity kit using multisensory approach to promote reading and writing abilities of young children วนิชยา นุ่มน้อย และรังรอง สมมิตร Wanichaya Numnoi and Rungrong Sommitr	221
การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 Administration according to the philosophy of sufficiency economy of school administrators Network Group 4 Khlong Luang District Under Pathumtani Primary Education Service Area Office 1 นนท์ ทองสวัสดิ์ Non Thongsawat	236

แนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย	251
Guidelines for Enhancing of Learning Ecosystem of Primary Schools in Border Area of the Upper Northern Region of Thailand	
โสภณา สุดสมบุญ	
Sopana Sudsomboon	
แนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์	265
The Operational Guidelines for Digital Community Centers under Prachuap Khiri Khan Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education	
ณัฐกานต์ พ่วงเจริญ และ สมใจ สืบเสาะ	
Nattakan Phuangcharoen and Somjai Suebsor	
ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต	280
Selected Administrative Factors Affecting Learning Management of Teachers in Schools under Phuket Primary Educational Service Area Office	
รสรินทร์ แก้วเกิด, โสภณา สุดสมบุญ และ จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์	
Rossarin Kaewkeod, Sopana Sudsomboon and Chulalak Sorapan	
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์	295
A CONFIRMATORY FACTOR ANALYSIS OF OUTCOME-ORIENTED ACADEMIC ADMINISTRATION IN SECONDARY SCHOOLS	
ทง ทองภูเบศร์, คัชรินทร์ การพินิจ , สุรกิจ ปรางสร, สัมพันธ์ จันทร์ดี , ณัฐกิตติ์ พาสภาการ และ ขวัญชนก आयูเย็น	
Thanong Thongphubate, Katchrin Kanpinit, Surakij Prangsorn, Samphan Chandee, Natthakit Passapakarn and Kwanchanok Aryuyuen	
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2	314
The Desirable Characteristics of School Administrators in the 21st Century Perceived by Teachers in Chawang: Nakhon Si Thammarat Primary Educational Services Area Office 2	
สุภาวดี สการ์นัต , บุญส่ง ทองเอียง และ พระครูวินัยธร วุฒิชัย ชยวทโธ	
Supavadee Sakarunt , Boonsong Thong-eaing and Phakru Vinaithorn Wuttichai Pettongma	
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสงฆ์ฆาธิการ ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	330
Administration in accordance with Good Governance by Administrative Monks in Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat Province	
พระมหาภควัจน์ กิตติภทโท (รัญจวน) และ พระมหาเอกกวิน ปิยวีโร	
Phramaha Pakawat Kittiphatto (Ranjaun) and Phramaha Ekkawin Piyaweero	

เนตรชนก สุนาสวน, ทนง ทองภูเบศร์, กุลพัทธ์ กุลชาติดี, สัมพันธ์ จันทร์ดี, ณัฐกิตติ์ พาสภาการ
และ รัฐจักรพล สามทองคำ

Nedchanok Sunasuan, Thanong Thongphubate, Kullaphat Kulchartdilok, Samphan Chandee,
Natthakit Passapakarn and Ratthachakphon Samthongklum

การพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยจากสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

The Development of the childhood education management from problem conditions of
the education management of the child development center under the municipality
of pimonrat , bang bua thong district , Nonthaburi.

สรยา แสงศรี¹, ศิริรัตน์ ทองมีศรี² และ ระติกรณ นียมะจันทร์³

Soraya Sawangsee¹, Sirirat Tongmeesri² and Ratikorn Niyamajan³

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร^{1,2,3}

Education Administration Phranakhon Rajabhat University^{1,2,3}

Corresponding Author, E-mail: soraya.gple@pnru.ac.th

Retrieved 23-05-2023; Revised 07-06-2023; Accepted 14-06-2024

Doi: 10.14456/japm.2024.21

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย 2) ศึกษาแนวทาง
แก้ปัญหาและการวางแผน และ 3) เสนอแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยฯ จากสภาพปัญหาการ
จัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี การ
วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน พื้นที่วิจัย คือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอ
บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 125 คน ได้จากการใช้วิธีเลือก
แบบง่าย และผู้ให้ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ คือ หัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก จำนวน 11 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1)
แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพื้นฐาน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) แบบ
สัมภาษณ์วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1) ปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2) แนวทางแก้ปัญหาและการวางแผน คือ จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาโดยความร่วมมือจากทุกฝ่าย
ปรับปรุงอาคารเรียนและสนามเด็กเล่นให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีมาตรฐานและปลอดภัย จัดหาบุคลากรให้
เหมาะสมตามมาตรฐานตำแหน่ง ส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการพัฒนาวิชาชีพอย่างสม่ำเสมอ ประสาน
ความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในด้านการส่งเสริมสุขภาพเด็ก มีส่วนร่วมกับชุมชนและท้องถิ่นใน
การพัฒนาการศึกษา และสร้างเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานอื่นอย่างเป็นรูปธรรม และ 3) ข้อเสนอแนะแนวทาง

พัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามวงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 6 ด้าน 18 องค์ประกอบ 175 แนวทางปฏิบัติ

คำสำคัญ: การพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย; ปัญหาการจัดการศึกษา; ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

This research article aims to study 1) to study on the problems of early childhood education management of the Child Development Center under Pimonrat Municipality, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province. 2) to study solutions and planning for early childhood education in the future and 3) to propose guidelines for the development of early childhood education management. The research model is mixed-method research. The research area is the Child Development Center under Pimonrat Municipality, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province. A sample of 125 parents of students was obtained using a simple selection method and the interview informant is the head of the center, teachers who taking care of children and 11 committees of Child Development Center used a specific selection method. There are 2 types of research instruments; 1) The questionnaire, data analysis using basic statistics, percentage, average, standard deviation and 2) Interview Form to analyze content and write descriptive narratives. The results of the research were as follows; 1) The problem of education management of the Child Development Center as a whole is at a high level. 2) The solution to the problem and planning of early childhood education management of the Child Development Center in the future is to prepare an education development plan with the cooperation of all parties. Improve school buildings and playgrounds to be conducive to learning, standardized and safe. Recruit personnel to suit position standards. To provide teachers with regular professional development. Collaborate with public health agencies in the field of early childhood health promotion. Engage with communities and localities in educational development and build networks with other agencies concretely. and 3) The proposal for the development of early childhood education management of the PDCA quality cycle consists of 6 aspects, 18 elements and 175 guidelines.

Keywords: development of education management; Educational management problems;

Child development center

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าจะต้องอาศัยทรัพยากรหลาย ๆ อย่างประกอบกัน ทรัพยากรที่มีความสำคัญเป็นอันดับแรกก็คือทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพก็คือ “การศึกษา” ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมและส่งเสริมให้มีคุณภาพเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560–2564 มุ่งเน้นการพัฒนาคนในทุกมิติ ให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนโดยเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัย ที่ต้องพัฒนาเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณภาพเพื่อเป็นทุนทางสังคมสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ และจากสาระแห่งพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ.2562 ให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพราะเป็นวัยที่สมองพัฒนาสูงสุดและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็ว เด็กควรได้รับการดูแลพัฒนาอย่างมีคุณภาพตามหลักวิชาการ เพื่อให้เกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564) และตามมาตรา 41 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงมีหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย อายุ 2–5 ปี ที่เข้ารับการบริการทุกคนให้มีพัฒนาการตามวัยอย่างเต็มศักยภาพของแต่ละบุคคลและ มีความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560) ทั้งนี้การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหาหลายประการ ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ วิชาการและข้อจำกัดอื่น ๆ ในด้านการบริหารจัดการซึ่งไม่ได้คุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีระดับพัฒนาการที่ล่าช้า จากผลสำรวจประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยหลายครั้งที่ผ่านมา สรุปได้ว่า 1 ใน 5 ของเด็กในช่วงอายุ 3–5 ปีแรก จะมีระดับพัฒนาการที่ล่าช้าหรือค่อนข้างล่าช้า มีระดับปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ และจากการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสาม (พ.ศ. 2554–2558) พบว่าคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ และมีร้อยละ 10.8 ต้องปรับปรุงและปรับปรุงเร่งด่วน ดังนั้นควรตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลเด็กและการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้เด็กจะได้รับการดูแลส่งเสริมพัฒนาการ และเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

ปัจจุบันเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ดำเนินการกิจด้านการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดจำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านค่ายสาม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโรงสวด และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโรงกระโจมน โดยมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและ มีคุณภาพตามหลักวิชาการ เป็นไปตามทิศทางที่กำหนดตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและ กิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็ก ปฐมวัย เพื่อให้การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพสนับสนุนการเตรียมความพร้อมของเด็ก ให้เด็กได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ (กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น, 2559)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย จากสภาพปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จึงได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยคาดหวังว่าผลของการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร ครูผู้ดูแลเด็ก และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร่วมกัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลนำไปสู่ การปรับปรุง วางแผนและพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย ให้มีคุณภาพและยกระดับคุณภาพการ จัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ปัญหาและการวางแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ในอนาคต
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมือง พิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก ทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล ภายใต้การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานของสมองของเด็ก โดยมีความปลอดภัยและเหมาะสม จัดให้เด็กเรียนรู้ผ่านสื่ออย่างหลากหลาย ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าอย่างองค์รวม และความร่วมมือของ ครอบครัว ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในสังคมร่วมมือกันอบรมและพัฒนาเลี้ยง

ดูแลและพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย มีทักษะชีวิต ช่วยเหลือตนเองได้ตามวัยเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

2. แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

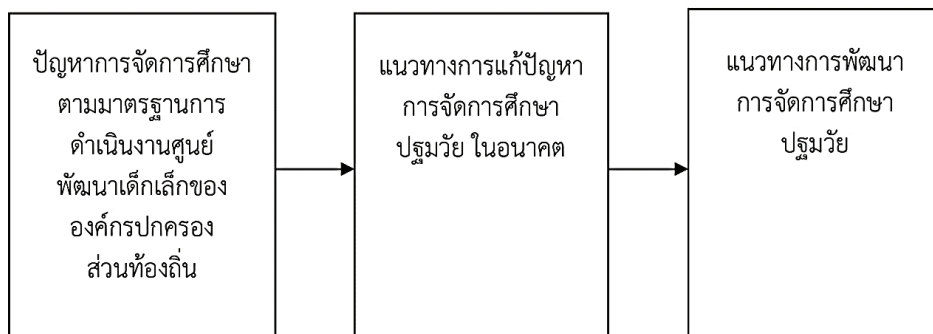
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศึกษาและดำเนินงานโดยใช้คู่มือมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีมาตรฐาน 6 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการ มีมาตรฐานและคุณภาพเป็นไปในทิศทางทางเดียวกัน เพื่อส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถจัดการศึกษาและพัฒนาให้เด็กปฐมวัยภายในท้องถิ่นมีพัฒนาการสมบูรณ์ตามวัย ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559)

3. แนวคิดการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA)

การพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA) คือ การทำงานที่เป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน มีการดำเนินงานหรือปฏิบัติงาน มีการตรวจสอบประเมินผล และมีการปรับปรุงแก้ไขเป็นวงจรต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จที่คาดหวัง และเพื่อแสวงหาสภาพที่ดีกว่าในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สามารถเลือกสรรกระบวนการ ขั้นตอน วิธีการ หรือออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับนโยบายและเป้าหมายของการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ ตลอดจน ความต้องการของ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หลักการของวงจรคุณภาพ (PDCA) หรือวงจรเดมมิง ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผนการตรวจสอบ และการปรับปรุงแก้ไข วงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผน(Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ(Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) โดยการวางแผน การลงมือปฏิบัติตามแผน และการตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้ หากผลลัพธ์ที่ได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้จะต้องทำการทบทวนแผนการโดยเริ่มต้นใหม่และทำตามวงจรคุณภาพซ้ำอีก เมื่อวงจรคุณภาพหมุนซ้ำไปเรื่อย ๆ จะทำให้เกิดการปรับปรุงงานและยกระดับผลลัพธ์ให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งหลักการดังกล่าวหากนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ก็จะช่วยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีระบบการดำเนินงานที่มีแบบแผน มีการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สุรัตน์ สุทธิชีवाल, 2555)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยจากสภาพปัญหาการจัดการศึกษา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย ตามมาตรฐานการดำเนินงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 ด้าน และเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน พื้นที่วิจัย คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ประชากร คือ ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 141 คน (2563) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีเลือกแบบง่าย โดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 125 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สร้างแบบสอบถามโดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมาตรฐานการดำเนินการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 6 ด้าน นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเครื่องมือวิจัยตามกรอบแนวคิดการและวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นแบบสอบถามปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัย ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของ (Likert) โดยมี 5 ระดับ แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.934 ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางแก้ปัญหาและการวางแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ในอนาคต

ผู้ให้ข้อมูลที่ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 11 คน กำหนดโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ ข้อคำถามการสัมภาษณ์ได้จากผลการวิเคราะห์แบบสอบถามปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยนำข้อที่มีค่าเฉลี่ยของปัญหาอยู่ในระดับสูงสามลำดับแรกของแต่ละด้าน มาสัมภาษณ์ปลายเปิด(Open-ended question) เกี่ยวกับแนวทางการแก้ปัญหาและการวางแผนการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอนาคต วิเคราะห์ข้อมูลโดยสังเคราะห์ข้อมูลแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหา แนวทางการแก้ปัญหาและการวางแผนการจัดการศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยฯ ตามวงจรคุณภาพ PDCA

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ปัญหาการจัดการศึกษา	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3.68	0.72	มาก
2. ด้านบุคลากร	3.57	0.78	มาก
3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	3.62	0.76	มาก
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	3.61	0.76	มาก
5. ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน	3.55	0.72	มาก
6. ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	3.56	0.78	มาก
รวมทุกด้าน	3.60	0.73	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รองลงมา คือ

ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านบุคลากร ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า แนวทางแก้ปัญหาและการวางแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพินสราข อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ในอนาคต ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารควรเข้ามามีบทบาทสำคัญในการร่วมกันพัฒนาและสนับสนุนการทำงานของศูนย์ฯ มีการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอิสระในการบริหารจัดการภายใต้การมีส่วนร่วมโดยคณะกรรมการศูนย์เด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรม จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบท สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของผู้ปกครอง และชุมชน สร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา กฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจการทำงานและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำปฏิทินการศึกษาและประชาสัมพันธ์ให้แก่ ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องทราบผ่านช่องทางต่าง ๆ และพัฒนาระบบการบริหารและสารสนเทศ โดยจัดระบบโครงสร้างโดยแต่งตั้งผู้รับผิดชอบให้เหมาะสมกับความสามารถในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้ดูแลเด็กและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อนำมาปฏิบัติงานในการจัดระบบบริหารและสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านบุคลากร ควรจัดให้มีกระบวนการคัดเลือก สรรหาบุคลากรครูผู้ดูแลเด็กให้มีมาตรฐาน โปร่งใส กำหนดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง ตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครอง และมีประสบการณ์ในการดูแลเด็ก ส่งเสริมงบประมาณให้ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการศึกษาปริญญาตรี สาขาการศึกษาปฐมวัยทุกคน ส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถในการจัดการศึกษา และการดูแลเด็กในเรื่องสุขภาพอนามัยเด็กอย่างสม่ำเสมอ จัดสรรงบประมาณค่าอบรม สัมมนา ให้ครูผู้ดูแลเด็กอย่างเพียงพอเพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กทุกคนมีโอกาสได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำแผนการสำรวจเครื่องเล่นสนามและพื้นที่เล่นอย่างเป็นระบบ แต่งตั้งบุคคลให้มีหน้าที่ดำเนินการสำรวจ ประเมินความปลอดภัยของสนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนาม และดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน จัดหาเครื่องเล่นสนามให้เพียงพอ ได้มาตรฐานและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก จัดทำแผนรองรับภัยฉุกเฉิน ดำเนินการจัดทำแผนฝึกซ้อมการหนีไฟให้แก่บุคลากรและเด็กทุกคนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นประจำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น จัดเตรียมอุปกรณ์การปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้พร้อมใช้งานได้ และเพียงพอปรับปรุงอาคารเรียน ให้มีพื้นที่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็ก ได้ศึกษาดูงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีการบริหารจัดการด้านอาคารสถานที่

สิ่งแวดล้อมเป็นเลิศ เพื่อศึกษาแนวทางและรูปแบบการจัดห้องเรียน มุมการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เหมาะสม กระตุ้นการเรียนรู้ของเด็กได้ จัดให้มีการนิเทศการจัดห้องเรียน การจัดมุมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้มีความสอดคล้องกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กนำสื่อ เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมฝึกอบรม ให้ความรู้แก่ครูผู้ดูแลเด็ก ในการใช้สื่อและเทคโนโลยีการศึกษา และจัดหาอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีเครื่องมือที่ทันสมัย และเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กเข้ารับการฝึกอบรม ให้มีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็ก ส่งเสริมการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูผู้ดูแลเด็กทุกสัปดาห์ เพื่อกระตุ้นให้ครูเกิดการพัฒนา ปรับปรุงศักยภาพการจัดการเรียนการสอน จัดทำปฏิทินการประเมินพัฒนาการเด็ก เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กมีแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการแจ้งข้อมูลพัฒนาการและพฤติกรรมของเด็กขณะอยู่ที่บ้าน มีการสนทนาแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกัน เพื่อร่วมกันดูแล ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแต่ละคนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

5. ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ เพื่อร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพเด็ก เช่น การตรวจสุขภาพฟันเด็ก การคัดกรองพัฒนาการเด็ก และการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเรื่องสุขภาพและการป้องกันโรคต่าง ๆ เพื่อให้เด็กได้รับบริการด้านสาธารณสุขอย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามาบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในรูปแบบคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดทำแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ปกครอง ต่อการบริหารและจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อจะนำข้อมูลและข้อเสนอแนะมาปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาการบริหารและจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จที่ตั้งไว้ จัดให้มีการประชุม อบรม สัมมนา ให้แก่ผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยจัดกิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ ทันสมัยและตรงตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน

6. ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย สร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็ก ในระดับพื้นที่ร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่นในระดับอำเภอและจังหวัด ส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กเข้าร่วมเครือข่ายการพัฒนาเด็กกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก จัดให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีมุมสำหรับเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ได้ เช่น มุมหนังสือนิทาน บอร์ดประชาสัมพันธ์ ป้ายนิเทศ จัดตั้งเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบล ปราชญ์ชาวบ้านผู้มีความรู้ความสามารถ เพื่อร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมศักยภาพของชุมชน

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ตามวงจรคุณภาพ PDCA

ประกอบด้วย 6 ด้านได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มี 18 องค์ประกอบ 175 แนวทางปฏิบัติ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ไม่ชัดเจน ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดการปรับปรุง พัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองลักษณ์ ทัดทา (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางแก้ปัญหาและการวางแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิมลราช อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ในอนาคต

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามา มีบทบาทสำคัญในการร่วมกันพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นรูปธรรม จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยความร่วมมือจากทุกฝ่าย พัฒนาระบบการบริหารจัดการสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพและทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธยา มาลา (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าควรมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและดำเนินการอย่างเป็นระบบ

2. ด้านบุคลากร ควรสรรหาบุคลากรครูผู้ดูแลเด็กให้มีมาตรฐานกำหนดคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งตามมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จัดโครงการพัฒนาบุคลากรเพื่อส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ ทักษะความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริดาว โพธิ์สิงห์ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม พบว่า แนวทางการบริหารจัดการด้านบุคลากรนั้น ครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดอัตรากำลัง การสรรหาผู้ปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากรอย่างจริงจัง

3. ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่า ควรจัดหาเครื่องเล่นสนามให้ได้มาตรฐานและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก จัดทำมาตรการด้านความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ ปรับปรุงอาคารเรียนให้เอื้อการจัดการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีศญาภรณ์ วัดพวงแก้ว (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคลองแม่ลาย อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ควรให้มีพื้นที่ใช้สอยเพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรมของเด็ก มีเครื่องเล่นสนามที่มีความปลอดภัยสำหรับเด็กและปรับปรุงซ่อมแซม ดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ จัดหาอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับวัยและพัฒนาการของเด็กมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดให้มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของครูผู้ดูแลเด็กอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤติกานต์ ไกลยา (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า ควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ดูแลเด็ก เข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการใช้สื่อนวัตกรรม การใช้สื่อการเรียนการสอน

5. ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน พบว่า ควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อร่วมกันดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัย ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญโสภา เทพบัน (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีบทบาทการ จัดกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ ดำเนินการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลบริการด้านวิชาการ ควรสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็ก ในระดับพื้นที่ ร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่นในระดับอำเภอและจังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิจรา สารีอาจ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ควรมีการส่งเสริมให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการสร้างเครือข่ายทั้งระดับตำบล อำเภอและจังหวัด ควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองพิจิตร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ตามวงจรคุณภาพ PDCA ประกอบด้วย 6 ด้าน 18 องค์ประกอบ 175 แนวทางปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาโดยแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน มีการติดตาม ประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการศึกษา และพัฒนาปรับปรุงแผนให้มีประสิทธิภาพ จัดทำปฏิทินการศึกษากำหนดกรอบงานและหน้าที่รับผิดชอบ มีการนิเทศผลการปฏิบัติงาน และปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาแผนงานและปฏิทินการศึกษาย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตมี ตูจันดา (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ควรมีการจัดทำแผนการศึกษา แผนการปฏิบัติงาน แผนงบประมาณเฉพาะส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2. ด้านบุคลากร มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ จัดทำแผนอัตรากำลังบุคลากร กำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง และสรรหาครูผู้ดูแลเด็กให้ตรงตามคุณสมบัติ จัดทำแผนการพัฒนาบุคลากร จัดโครงการฝึกอบรม สัมมนาเพื่อส่งเสริมศักยภาพครู ดำเนินการนิเทศ ประเมินผลการปฏิบัติงาน และมีการปรับปรุง พัฒนา กระบวนการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองลักษณ์ ทัดทา (2559) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีการจัดทำแผนงานบุคลากร สรรหา บรรจุ และแต่งตั้ง ต้องคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมกับตำแหน่ง มีการนิเทศ กำกับ ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างเป็นระบบ

3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ จัดทำแผนการปรับปรุงอาคารสถานที่และพื้นที่เล่นกลางแจ้ง ขยายห้องเรียน กำหนดมาตรการตรวจสอบความปลอดภัยและความเสี่ยง และดำเนินการตรวจสอบตามแผนสม่ำเสมอ มีการปรับปรุง ซ่อมแซม พัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาคิม จิรจตุรพรกุล (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่องแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลเชียงดาว ตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กต้องร่วมกันจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอาคารให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ

4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ โดยบูรณาการนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ ทักษะในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดประสบการณ์และนำผลมาวิเคราะห์ปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริดาว โพธิ์สิงห์ (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ วางแผนสำหรับพัฒนาเด็ก จัดเตรียมการจัดประสบการณ์ ตามแผนที่เตรียมไว้และการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

5. ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ จัดทำแผนการดำเนินงานการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในการ

พัฒนาเด็กปฐมวัยร่วมกับหน่วยงานสาธารณสุข จัดโครงการประชุมอบรม สัมมนาให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพเด็กโดยความร่วมมือจากหน่วยงานสาธารณสุข ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตร วิชัยสาร (2560) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการบริการจัดการคุณภาพการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี่ อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ควรเปิดโอกาสและ สนับสนุนให้ทุกภาคส่วน เช่น องค์กรชุมชน ผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มาร่วม ประชุม ชี้แจงและให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงการสนับสนุนการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ

6. การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ จัดทำแผนการจัดตั้ง เครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายตามแผนงาน มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน และปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและ สม่าเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์ไทย อัยวรรณ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่องสภาพและแนวทางการ พัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วน ตำบลบ่อแก้ว อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมจากทั้งภาคภายในและภายนอกชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่ชัดเจน ให้สอดคล้องกับความต้องการของ ผู้ปกครอง ชุมชน และท้องถิ่น จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาโดยความร่วมมือกับทุกฝ่ายและสนับสนุนงบประมาณด้านการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เพียงพอและครอบคลุมต่อการพัฒนาในทุก ด้าน กำหนดแผนงานและแนวทางการปฏิบัติให้ชัดเจน สร้างความเข้าใจให้ทุกฝ่าย เพื่อร่วมพัฒนาการจัด การศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ผู้บริหารควรจัดทำแผนพัฒนาด้านอาคารสถานที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อจัดตั้ง งบประมาณในการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใหม่แทนอาคารเดิม ให้มีตัวอาคาร ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม พื้นที่เล่น ที่เพียงพอ ปลอดภัย เหมาะสมต่อการจัดเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยและมีมาตรฐาน ควรมีการ ตรวจสอบ สภาพแวดล้อม บำรุงรักษาระบบและอุปกรณ์ในการรักษาความปลอดภัยอย่างต่อเนื่องและ สม่าเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี
2. ควรศึกษาสภาพการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่ความเป็นเลิศ
3. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในทัศนะของผู้บริหารสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนนทบุรี

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แนวทางแก้ปัญหาและการวางแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิจิตร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ในอนาคต

ภาพที่ 2 แนวทางแก้ปัญหาและการวางแผนการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดเทศบาลเมืองพิจิตร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ในอนาคต

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ คือ การพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในอนาคตนั้น หัวใจหลักสำคัญคือการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษา โดยมี ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนา การวางแผนการดำเนินงาน การร่วมประเมิน กำกับติดตามการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเป็นระบบ และบริหารจัดการศึกษาตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้ง 6 ด้าน โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการดำเนินงานที่เป็นระบบ ให้บรรลุผลสำเร็จตามที่คาดหวังเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พุทธศักราช 2559.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). คู่มือแนวทางการจัดทำหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กฤติกานต์ ไกลยา. (2560). การบริหารคุณภาพทั้งองค์กรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 11(3), 13–24.
- ทองลักษณ์ ทัดทา. (2559). แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดขอนแก่น. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 35(3), 85–95.
- นิจรา สารีอาจ. (2562). ปัญหาและแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 16(74), 92–105.
- นิตยา มาลา. (2565). แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิจัยวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 5(5), 187–203.
- ปรีศญาภรณ์ วัดพ่วงแก้ว. (2558). แนวทางการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลคลองแม่ลาย อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกำแพงเพชร].
- พงษ์ไทย อัยวรรณ. (2558). สภาพและแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ่อแก้ว อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ [ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์].
- เพ็ญโสภา เทพบัน. (2558). สภาพและปัญหาการดำเนินการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย [ปริญญาโทมหาบัณฑิต, วิทยาลัยเชียงราย].

- ภาคิม จิรจตุรพรกุล. (2560). แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลเชียงดาว ตามมาตรฐานศูนย์เด็กเล็กแห่งชาติ [ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่].
- รัศมี ตูจินดา. (2557). การบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี].
- วิจิตร วิชัยสาร. (2560). การพัฒนาการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองสี อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*. 7(3), 93-101.
- ศิริดาว โพธิ์สิงห์. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูฏา*. 9(2), 95-105.
- สุรัตน์ สุทธิชัชวาล. (2555). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยในชั้นเรียน [ดุขฎีนิพนธ์ปริญญาดุขฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์].
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *Policy Brief เรื่องแนวทางการขยายผลการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกรณีศึกษา: การพัฒนาคุณภาพศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2564-2570*. พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Best, J.W. (1983). *Recerch in Education*. Boston: Allyn and Bacon.
- Krejcie, Robert V., & Daryle, W. Morgan. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Journal of Educetion and Psychological Measurement*, 10(11). 308.
- Likert, R. (1961). *New Patterns of Management*. New York: McGraw-Hill.

กระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง
จังหวัดอุทัยธานี

The decision-making process for choosing a camping trip in Uthai Thani

เจนจิรา เงินจันทร์¹, ลาวรรณ เหมพิจิตร², สิริกาญจน์ ทวีพิธานนท์³, นวพร ประสมทอง⁴
และ สุวัชช พัทธกัษิม⁵

Janejira Ngoenchan¹, Lawan Hamphijet², Sirikan Thawipithanun³, Nawaporn Prasomtong⁴
and Suwachat Pitaktim⁵

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์^{1,2,3,4,5}

Faculty of Management Science, Nakhon Sawan Rajabhat University^{1,2,3,4,5}

Corresponding Author: ¹ Janejira.ngo@gmail.com

Retrieved 08-01-2024; Revised 05-02-2024; Accepted 25-06-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.22

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี และ 2) เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และแนวคิดกระบวนการตัดสินใจ มาเป็นกรอบการวิจัย โดยพื้นที่วิจัย คือจังหวัดอุทัยธานี ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มึประสบการณ์ท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง และผู้ที่มาใช้บริการที่พักแบบประเภทแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 400 คน โดยใช้วิธีคัดเลือกการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ มีประสบการณ์การท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งอยู่ระหว่าง 1 - 3 ปี ค้นหาจากเว็บไซต์ ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเดินทางมากับเพื่อนสนิท คนรู้ใจ หรือเพื่อนร่วมงานที่มีไลฟ์สไตล์ที่ตรงกัน ซึ่งมีงบประมาณที่คาดว่าจะใช้อยู่ระหว่าง 5,000 - 7,000 บาท โดยผู้คนส่วนใหญ่สนใจกิจกรรมถ่ายรูป/พักผ่อน และปัจจัยในการเลือกจุดหมายปลายทางท่องเที่ยว ได้แก่ ความสวยงามของธรรมชาติ เป็นต้น และผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัด

อุทัยธานี มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการตัดสินใจซื้อ ด้านการประเมินทางเลือก และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ ตามลำดับ

ฉะนั้น องค์ความรู้ว่าด้วยกระบวนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จึงแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีความชื่นชอบ โดยเฉพาะขั้นตอนในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว และข้อจำกัดของการท่องเที่ยวที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการปฏิบัติต่อไป

คำสำคัญ: กระบวนการตัดสินใจ; การเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง

Abstract

The objectives of this paper are: 1) to study the behavior of tourists in camping travel in Uthai Thani Province and 2) to study the decision-making process in choosing camping travel in Uthai Thani Province. The research model is quantitative research. Apply conceptual concepts of demographic characteristics. The concept of tourist behavior and the concept of decision-making came as a research framework. The sample group is Thai tourists who have experience in camping tourism and 400 people who use camping accommodation in Uthai Thani province. Using quantitative research selection methods. Research tools include questionnaires, data analysis using mean, percentage, and standard deviation, and analysis. Synthesize data and write a descriptive narrative.

The research findings show that the purpose of camping tourism is for relaxation. Tourists have 1–3 years of camping experience, search for information on websites, use personal vehicles, travel with close friends, soulmates, or colleagues with matching lifestyles, and have an estimated budget of 5,000 – 7,000 baht. Most people are interested in photography/relaxation activities, and factors in choosing travel destinations include the beauty of nature, among others. Regarding the second objective, the research finds that the decision-making process in choosing camping tourism in Uthai Thani Province has overall opinions at a high level in all aspects, including information search, problem recognition, purchase decision, alternative evaluation, and post-purchase behavior, respectively.

In conclusion, the knowledge that comes with the decision process to travel in the form of camping. Thus demonstrating the behavior of tourists who have a preference. In particular, the decision-making process of tourists and the limitations of tourism that will be useful for further education and practice.

Keywords: Decided process; Camping style choice

บทนำ

การท่องเที่ยวมีการพัฒนารูปแบบจากอดีตจนปัจจุบัน ผู้คนทั่วโลกมองอนาคตของการเดินทางปี 2566 ในภาพรวมดีขึ้นกว่าปี 2565 แม้สถานการณ์ปัจจุบันยังเกิดความไม่แน่นอนในพื้นที่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสร้างผลกระทบมากมายให้กับชุมชน สังคมและวัฒนธรรมของผู้คน คนในหลายประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสงคราม การแบ่งขั้วทางสังคมที่ขยายวงกว้างขึ้น อัตราเงินเฟ้อที่สูงขึ้น ความกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กำลังส่งผลกระทบต่อโลกอย่างเห็นได้ชัด จึงพยายามหาทางออกและแสวงหาวิธีการในการท่องเที่ยวแบบใหม่มากขึ้นมา แต่ 73% ของผู้เดินทางชาวไทยเชื่อมั่นว่าการเดินทางยังมีคุณค่าต่อจิตใจและการใช้ชีวิต ซึ่งนำเสนอในรูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (natural based tourism) 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (cultural based tourism) และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (special interest tourism) ซึ่งเปลี่ยนจากการท่องเที่ยวแบบสำเร็จรูปที่มีบริษัทวางแผนการท่องเที่ยวให้ เป็นการท่องเที่ยวแบบอิสระมากขึ้น เช่น การเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง ไม่ผ่านบริษัทนำเที่ยว ลดความสำคัญของการเดินทางเพื่อความสุขเพลิดเพลินมาเป็นการเดินทางเพื่อเรียนรู้หาประสบการณ์จากโลกกว้าง และคนไทยอยู่ในกระแสการท่องเที่ยวตามพัฒนาการท่องเที่ยวมาโดยตลอด (อรัญญา เกรียงไกรโชค และ กุลพิชญ์ โภคยอุดม, 2562)

การท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งเป็นตัวเลือกหนึ่งในการทำกิจกรรมท่องเที่ยวที่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ ช่วยลดความเครียด เสริมสร้างสุขภาพกายและใจที่ดี สำหรับในประเทศไทยข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ระบุว่า ในช่วงปี 2564 – 2566 การท่องเที่ยวแบบแคมป์ปิ้งมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2566 มีนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าพักในลานกางเต็นท์ในประเทศไทยจำนวน 10.8 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปี 2564 จำนวน 2.1 ล้านคน

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวแบบแคมป์ปิ้งและการเติบโตของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแคมป์ปิ้ง ประเภทต่างๆ นั้น เป็นแนวโน้มที่ชัดเจนและคาดว่าจะยังคงดำเนินต่อไปในอนาคต (ตากะยายพากันเที่ยว, 2566) การท่องเที่ยวมีหลากหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ผลของการท่องเที่ยวจะเกิดมิติในแง่บวกหรือลบนั้นขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวว่ามีพฤติกรรมอย่างไร (วาร์ชต์ มัธยมบุรุษ, ม.ป.ป.) อีกทั้งการแคมป์ปิ้งเป็นการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ ท่ามกลางธรรมชาติ ซึ่งประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถแคมป์ปิ้งมากมาย เช่น กาญจนบุรี เชียงใหม่ นครราชสีมา เชียงราย เพชรบูรณ์ พังงา สุราษฎร์ธานี ฯลฯ นอกจากนี้จังหวัดอุทัยธานี มีพื้นที่ที่ได้รับความนิยมในการเดินทางมาท่องเที่ยวแบบแคมป์ปิ้งอีกจังหวัดหนึ่ง เช่น ยางนาแคมป์, สวนรื่นรมย์แคมป์, บ้านชายเขาสวิตเซอร์แลนด์ เมืองไทย, บ้านภูผา, บ้านหุบเขา 222 Mountain Camp, หุบป่าตาดแคมป์-Hup pa tat Camp เป็นต้น (travel.kapook, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ธุรกิจการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งกำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น หลังจากที่มีหลายประเทศเปิดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเรื่อง

กระบวนการตัดสินใจในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการพัฒนาและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุทัยธานี ให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน อีกทั้งยังสามารถขับเคลื่อนให้กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนให้เติบโตและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมและคุณค่าของจังหวัดอุทัยธานีต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจในการเลือกเส้นทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ โดยลักษณะประชากรศาสตร์เป็นความหลากหลายด้านภูมิหลังของบุคคล การแบ่งส่วนตลาดของประชากร มีการแบ่งกลุ่มผู้บริโภคได้ดังนี้ แบ่งตาม เพศ อายุ เชื้อชาติ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การประกอบอาชีพ สถานภาพการสมรส และขนาดของครัวเรือน ที่ตั้งทางด้านภูมิศาสตร์ สิ่งเหล่านี้ช่วยให้นักการตลาดสามารถจำแนกผู้บริโภคแต่ละประเภทได้อย่างชัดเจน

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2558, อ้างถึงใน ศศิพร บุญชู 2560) กล่าวว่า ลักษณะประชากรประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนตลาด ด้านลักษณะประชากร เป็นลักษณะสำคัญที่ช่วยทำให้บุคคลมีพฤติกรรมในการบริโภคที่ต่างกันหรือไม่ต่างกัน และสอดคล้องกับกิตติมา สุรสนธิ (2541, อ้างถึงใน มยุรี เสือคำราม และคณะ, 2561) กล่าวว่า ประชากรศาสตร์ หมายถึง การจำแนกบุคคลเป็นกลุ่ม ๆ ตามลักษณะประชากร (Demographic Characteristics) ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาศาสนา และสถานภาพการสมรส เป็นต้น ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ส่งผลต่อความต้องการที่แสดงออกต่อพฤติกรรมทั้งสิ้น

ชุดิมา นุตยะสกุล และประสพชัย พูลนนท์ (2559, อ้างถึงใน อิสระพงษ์ พลธานี และอุมาพร บุญเพชรแก้ว, 2563) กล่าวว่า การตัดสินใจของผู้บริโภคเป็นกระบวนการในการที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าใดสินค้าหนึ่งที่มีจุดเริ่มต้นไปจนถึงทัศนคติหลังจากที่ได้ใช้สินค้าแล้ว ซึ่งประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ลักษณะประชากร รูปแบบการดำรงชีวิตที่แสดงออกมาในรูปแบบของกิจกรรมความสนใจ และความคิดเห็น และสถานการณ์ที่มาจาสภาพแวดล้อม สถานที่ และช่วงเวลา ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ 2) ปัจจัยด้านจิตวิทยา เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั่วไปและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ประกอบด้วย การรับรู้ การสนใจ การเรียนรู้ ทัศนคติ บุคลิกภาพ และ 3) ปัจจัยทางด้านสังคม คือ แรงกระตุ้นของผู้อื่นที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ซื้อ การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคตัดสินใจว่าจะซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการใด โดยมีปัจจัยเกี่ยวกับตัวสินค้า สังคมและกลุ่มสังคม กลยุทธ์ทางการตลาด และทัศนคติของผู้บริโภค จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดตัวแปรสำหรับ

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ใช้ในการศึกษากระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว เป็นลักษณะพฤติกรรมของตัวนักท่องเที่ยวที่แสดงออกตามช่วงเวลาต่าง ๆ ตั้งแต่ ก่อนการเดินทาง ระหว่างการเดินทาง และ หลังการเดินทาง ซึ่งพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจะแตกต่างกันในแต่ละช่วง อันเนื่องจากสถานการณ์ และความต้องการในแต่ละช่วงแตกต่างกัน หากนำพฤติกรรมการแสดงออกของนักท่องเที่ยวมาต่อกันตามช่วงเวลาที่แตกต่างกันจะเป็นเส้นทางของผู้บริโภค (นักท่องเที่ยว) หรือ Customer Journey

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2564, อ้างในงานศึกษาของ Uthayan, C. (2020) กล่าวว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามก็เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behavior) เป็นการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กันโดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่

เนาวรัตน์ พลายน้อย (2538, อ้างถึงใน สมหทัย จารุมิลินท, 2560) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้บุคคลตัดสินใจในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่ใช้สำหรับการท่องเที่ยว เวลาสำหรับ การท่องเที่ยว และความตั้งใจที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ เป็นตัวกำหนดที่สำคัญยิ่งต่อการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์ จึงเป็นกรอบกำหนดทิศทางและขนาดของพฤติกรรมการท่องเที่ยวให้แตกต่างกันออกไป ตามข้อจำกัดที่แต่ละบุคคลมีอยู่

ฉะนั้น พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์เชิงการท่องเที่ยวโดยตรงและทางอ้อม รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวกำหนดการกระทำดังกล่าวเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละบุคคลให้ได้รับความพึงพอใจระดับหนึ่งในการเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่นั้น ๆ โดยจะต้องทำการพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยว บุคคลที่มีอิทธิพลหรือมีส่วนร่วมในการเดินทางท่องเที่ยว ประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวระยะเวลาที่เดินทางท่องเที่ยว เป็นต้น

แนวคิดกระบวนการตัดสินใจ

Schmoll (1977) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเกิดจากมิติทั้ง 4 ด้าน คือ 1) สิ่งเร้าทางการท่องเที่ยว 2) ปัจจัยทางสังคมและปัจจัยส่วนบุคคล 3) ตัวแปรภายนอก 4) คุณลักษณะต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว และโมเดลของ Mayo และ Jarvis (1981) กล่าวว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวสามารถอธิบายได้จากระยะเวลาของกระบวนการตัดสินใจ และอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการเลือกของบุคคลนั้น โดยการใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อช่วยการตัดสินใจ มีตั้งแต่การ

ตัดสินใจในเรื่องง่ายในชีวิตประจำวันไป คือ ตัดสินใจทำได้อย่างรวดเร็วและไม่ต้องใช้ความพยายามมาก จนถึง การตัดสินใจที่ต้องใช้เวลาแบบแผนการตัดสินใจ คือ ตัดสินใจอย่างรอบคอบจะใช้เวลาในการตัดสินใจนาน และมีการรวบรวมข้อมูลประกอบการตัดสินใจพร้อมทั้งมีการประเมินตัวเลือกต่าง ๆ สอดคล้องกับ สุชาติ ไตรภพสกุล (2564) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) การรับรู้ถึงความต้องการ 2) การแสวงหาข้อมูล 3) การประเมินทางเลือก 4) การตัดสินใจซื้อ และ 5) พฤติกรรมหลังการซื้อโดยพฤติกรรมหลังการซื้อของผู้บริโภคไม่จำเป็นต้องผ่านทั้ง 5 ขั้นตอน และสอดคล้องกับ ปรีดี นุกุลสมปรารณา (2564) ได้กล่าวถึง การรู้ถึงกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Consumer Buying Process) จะช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าใจในขั้นตอนการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการของผู้บริโภคตั้งแต่จุดแรกจนถึงจุดสิ้นสุดกระบวนการ จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผนการดำเนินกิจการตั้งแต่การผลิตสินค้าหรือบริการ การวางแผนการตลาด ตั้งแต่กระบวนการแรกไปจนถึงการดึงดูดให้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้น โดยกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน

1. การตระหนักรู้ถึงปัญหา (Problem Recognition) ก่อนจะเกิดการซื้อใด ๆ ก็ตามผู้บริโภคจำเป็นต้องคำนึงถึงเหตุผลที่ลูกค้าจะต้องเชื่อ (Reason to Believe) ในการจะซื้อสินค้าหรือบริการ อาจนึกถึงสถานที่ที่อยากจะไปที่ใดที่หนึ่ง ซึ่งนับเป็นความปรารถนาที่เกิดขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของปัญหา ณ ปัจจุบันของผู้บริโภค

2. การค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม (Information Search) เมื่อผู้บริโภครับรู้ถึงปัญหาแล้วต่อมาจะเกิดการอยากรู้และค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อค้นหาว่าอะไรคือสิ่งที่จะมาเติมเต็มปัญหาต่าง ๆ นั้นได้ โดยกำหนดวิธีการต่าง ๆ ที่เข้ามาแก้ไขสิ่งที่ปัญหาที่ผู้บริโภคกำลังเผชิญอยู่

3. ประเมินทางเลือกอื่น ๆ (Evaluation of Alternatives) ณ ปัจจุบันผู้ประกอบการคิดหาวิธีสร้างความแตกต่างและโดดเด่นในการนำเสนอสินค้าและบริการจากคู่แข่ง ผู้บริโภคก็ยังไม่สามารถตัดสินใจที่จะเลือกสินค้าหรือบริการในทันที อาจเป็นเพราะความต้องการหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบทางเลือก และหาสิ่งที่ใช้ที่ตรงตามความต้องการของตนเองมากที่สุด

4. เข้าสู่กระบวนการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) เมื่อผู้บริโภคได้ค้นหาข้อมูลและเปรียบเทียบจนพบข้อมูลที่พร้อมต่อการตัดสินใจแล้ว อาจเกิดการที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าหรือบริการในทันทีหรือเกิดพฤติกรรมการซื้อสินค้าหรือบริการได้ทุกเมื่อเช่นกัน ซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคนั้นอาจเกิดการลังเลหรือติดใจอะไรอยู่บางอย่าง

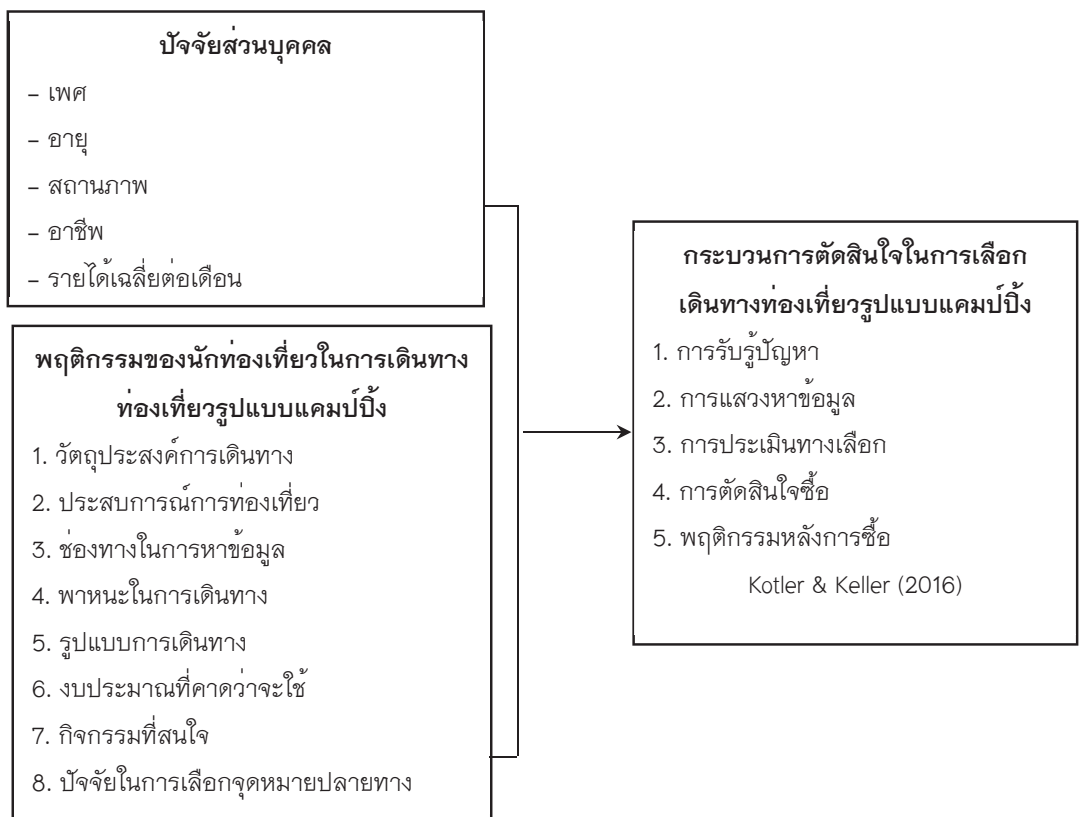
5. ซื้อสินค้าหรือบริการ (Purchase) เป็นขั้นที่ความต้องการถูกเติมเต็ม เมื่อผู้บริโภคกลายเป็นลูกค้าและได้เลือกซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งเป็นผลมาจากความพยายามที่ผู้บริโภคได้ทำตั้งแต่ขั้นตอนแรก ซึ่งถือว่าเป็นผลสำเร็จแรกเริ่ม แต่ก็ยังจำเป็นต้องระวังการที่ลูกค้าจะยกเลิกหรือหายไปก็ยังมีเป็นไปได้

6. การประเมินหลังการซื้อสินค้า (Post-Purchase Evaluation) ขั้นสุดท้ายเป็นขั้นที่สำคัญที่สุด หลังจากการซื้อสินค้าหรือบริการนั้นจบสิ้นแล้ว กระบวนการต่อไปก็ต้องสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าให้

กลายเป็นลูกค้าที่กลับมาซื้อซ้ำในอนาคตให้ได้ และในขั้นตอนนี้ต้องทำให้ลูกค้ากลายเป็นลูกค้าที่จงรักภักดี (Loyal Customer) และบอกต่อ (Advocacy) ให้คนอื่น ๆ มาอุดหนุนสินค้าหรือบริการต่อไป

จากแนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยนำมาประยุกต์ใช้สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ ความต้องการที่จะท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง การค้นหาข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง การตัดสินใจที่จะท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง การเตรียมตัวเดินทางและประสบการณ์การท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง และการประเมินผลความพึงพอใจจากการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดอุทัยธานี ประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีประสบการณ์ท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง และผู้ที่มาใช้บริการที่พักแบบประเภทแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้การคำนวณตามสูตรไม่ทราบจำนวนประชากรของ Cochran (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ที่ระดับความเชื่อมั่นประมาณ 95 % ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

ตัวอย่างที่ระดับ 0.05 ดังนั้นจากการคำนวณจะได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และโดยใช้วิธีคัดเลือกการวิจัยเชิงปริมาณ.(Quantitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ ใช้ค่าสถิติความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง ประกอบด้วย วัตถุประสงค์การเดินทาง ประสบการณ์การท่องเที่ยว ช่องทางในการหาข้อมูล พาหนะในการเดินทาง รูปแบบการเดินทาง งบประมาณที่คาดว่าจะใช้ กิจกรรมที่สนใจ ปัจจัยในการเลือกจุดหมายปลายทาง จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 8 ข้อ ใช้ค่าสถิติความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ พฤติกรรมหลังการซื้อ ของ Kotler & Keller (2016) จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด เพื่อวัดกระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง และกำหนดเกณฑ์การแปลผลช่วงคะแนนเฉลี่ย โดยยึดตามเกณฑ์ของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2557)

การสร้างเครื่องมือ ใช้แบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเชิงเนื้อหาความถูกต้องในพฤติกรรมที่ต้องการวัดก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายปรากฏว่ามีค่า IOC (index of objective congruence) โดยคัดเลือกเฉพาะข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ส่วนข้อความที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องน้อยกว่า 0.5 นำมาปรับปรุงให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (Tirakanan, 2007) โดยมีค่า IOC ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 ผ่านการประเมินทุกข้อ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย รวบรวมข้อมูลโดยการเก็บแบบสอบถามระหว่างเดือน สิงหาคม ถึงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2566 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง กระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 60.25 มีอายุระหว่าง 26 – 30 ปี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 39.75 สถานภาพโสด จำนวน

249 คน คิดเป็นร้อยละ 62.25 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.25 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท / เดือน จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.00 มีประสบการณ์การท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง อยู่ระหว่าง 1 – 3 ปี จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 49.25 ช่องทางในการหาข้อมูลการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งค้นหาจากเว็บไซต์ จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 66.25 ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 82.00 รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 งบประมาณที่คาดว่าจะใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง งบประมาณอยู่ระหว่าง 5,000 – 7,000 บาท จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.25 กิจกรรมที่สนใจทำที่สุดในการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง ได้แก่ พักผ่อนและถ่ายรูป จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 64.25 และมีปัจจัยในการเลือกจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง ได้แก่ ความสวยงามของธรรมชาติ จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษากระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า

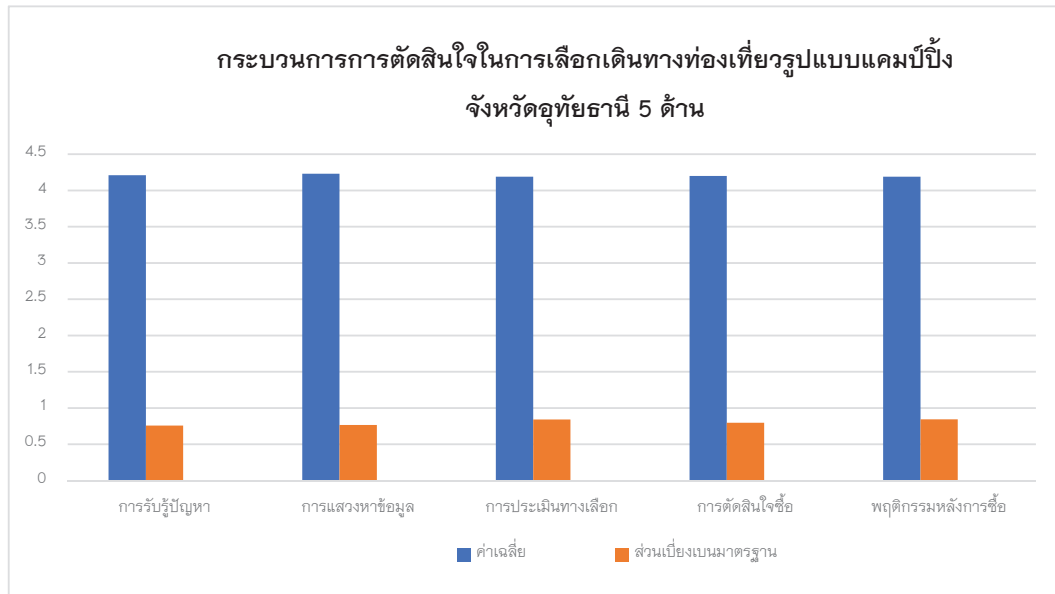
ตารางที่ 1 ภาพรวมของการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี

การตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความคิดเห็น	ลำดับ
การรับรู้ปัญหา	4.21	0.758	มาก	2
การแสวงหาข้อมูล	4.23	0.767	มาก	1
การประเมินทางเลือก	4.19	0.842	มาก	4
การตัดสินใจซื้อ	4.20	0.796	มาก	3
พฤติกรรมหลังการซื้อ	4.14	0.843	มาก	5
รวม	4.19	0.801	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่ากระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี 5 ด้าน มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.801 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการแสวงหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.767 เป็นลำดับแรก รองลงมามีการตัดสินใจในด้านการรับรู้ปัญหา มีค่าเฉลี่ย 4.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.758 ด้านการตัดสินใจซื้อ มีค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

0.796 ด้านการประเมินทางเลือก มีค่าเฉลี่ย 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.842 และด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ มีค่าเฉลี่ย 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.843 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลภาพรวมของการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี

จากผลวิจัยกระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า กระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี

ด้านการรับรู้ปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.21 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จากความคิดเห็นการตัดสินใจด้านการรับรู้ปัญหา 4 ข้อคำถาม พบว่า การตัดสินใจด้านการรับรู้ปัญหาจากเพื่อน/คนรู้จักชักชวน เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 4.27 รองลงมาต้องการหาประสบการณ์ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีค่าเฉลี่ย 4.24 ต้องการพักผ่อน มีค่าเฉลี่ย 4.21 และต้องการหาแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ย 4.10

ด้านการแสวงหาข้อมูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.23 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จากความคิดเห็นการตัดสินใจด้านการแสวงหาข้อมูล 4 ข้อคำถาม พบว่า การแสวงหาข้อมูลจากเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น Facebook เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 4.55 รองลงมาได้รับการแนะนำจากเพื่อน/คนรู้จัก/คนในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4.17 ค้นหาหาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งก่อนตัดสินใจเลือกท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.13 และแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย 4.07

ด้านการประเมินทางเลือก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จากความคิดเห็นการตัดสินใจด้านการประเมินทางเลือก 4 ข้อคำถาม พบว่า ประเมินจากความสะดวกสบายของสถานที่ท่องเที่ยว เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาประเมินข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ตรงกับความต้องการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง มีค่าเฉลี่ย 4.20 ประเมินจากความสะดวกและ

รวดเร็วในการติดต่อสอบถามข้อมูล มีค่าเฉลี่ย 4.16 และประเมินจากอัตราค่าอาหารและเครื่องดื่ม มีค่าเฉลี่ย 4.15

ด้านการตัดสินใจซื้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จากความคิดเห็นการตัดสินใจซื้อ 4 ข้อคำถาม พบว่า ตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งในจังหวัดอุทัยธานี โดยดูจากผลิตภัณฑ์และบริการ สถานที่ กระบวนการให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อม เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 4.28 รองลงมาตัดสินใจจากความสะดวกต่อการเดินทาง มีค่าเฉลี่ย 4.25 ความปลอดภัยในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 4.16 และตัดสินใจจากกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.13

ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จากความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมหลังการซื้อ 4 ข้อคำถาม พบว่า พิจารณาความคุ้มค่าของเงินที่จ่ายไป เป็นอันดับแรก มีค่าเฉลี่ย 4.23 รองลงมาเกี่ยวกับภายหลังจากท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งในจังหวัดอุทัยธานี จะส่งผลถึงการตัดสินใจท่องเที่ยวในครั้งต่อไป มีค่าเฉลี่ย 4.16 เห็นว่าข้อมูลในบางสถานที่ไม่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ย 4.10 และมีพฤติกรรมหลังการซื้อโดยการบอกต่อ (Review) ประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ย 4.07

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า วัตถุประสงค์การเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ มีประสบการณ์การท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง ช่องทางการหาข้อมูลการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งค้นหาจากเว็บไซต์ ใช้รถยนต์ส่วนบุคคลในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง รูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน งบประมาณที่คาดว่าจะใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง งบประมาณอยู่ระหว่าง 5,000 – 7,000 บาท กิจกรรมที่สนใจทำที่สุดในการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง ได้แก่ พักผ่อนและถ่ายรูป และมีปัจจัยในการเลือกจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง ได้แก่ ความสวยงามของธรรมชาติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง เป็นกิจกรรม (Activity) ที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวบางส่วนเริ่มเบื่อความจำเจในเขตเมือง สนใจเดินทางออกต่างจังหวัดไปสัมผัสกับบรรยากาศในพื้นที่ธรรมชาติมากขึ้น โดยหาข้อมูลการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งค้นหาจากเว็บไซต์ ประกอบการตัดสินใจเดินทาง สอดคล้องกับ กัญจน์ มั่นจิระ และคณะ (2564) ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดนครนายก มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรม และแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดนครนายก ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมในการเดินทางมาท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ทราบข้อมูลแหล่ง

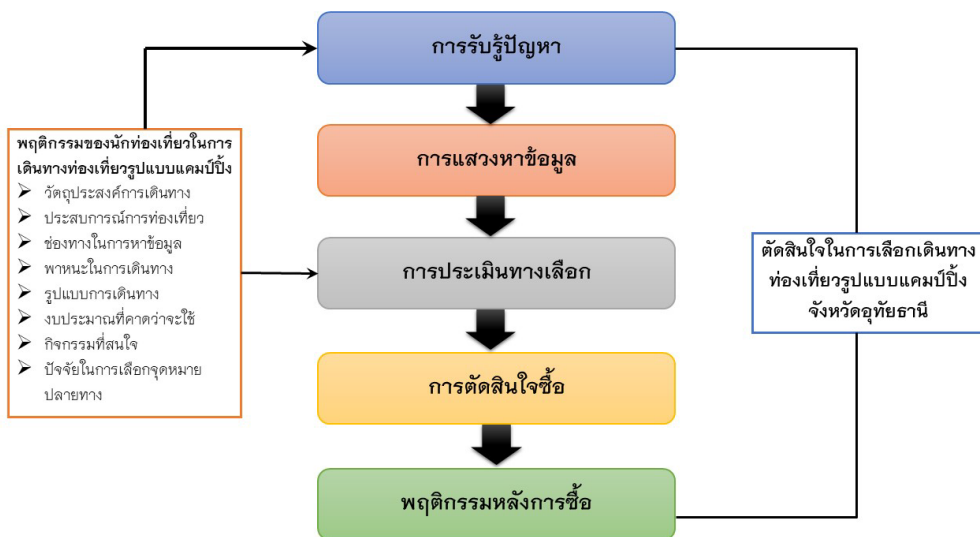
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดนครนายก จากสื่อโซเชียลมีเดีย ได้แก่ เฟสบุ๊ก อินสตาแกรม ทวิตเตอร์

โดยวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดนครนายก คือ การเดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ การชมวิว ทิวทัศน์ และ สอดคล้องกับ ฉันทนา หาญมณฑา และ สุเมธ ชูดาราทระกูล (2565) ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัย ที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้แก่ ประเภทแหล่งท่องเที่ยว บุคคลที่มีอิทธิพล ช่วงเวลาในการเดินทาง และรูปแบบการเดินทางมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวภาคใต้ ตอนบนของประเทศไทย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า กระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยว รูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี 5 ด้าน มีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.19 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.801 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า กระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการแสวงหาข้อมูล เป็นลำดับแรก รองลงมาคือการตัดสินใจในด้านการรับรู้ปัญหา ด้านการตัดสินใจซื้อ มี ด้านการประเมินทางเลือก และด้าน พฤติกรรมหลังการซื้อ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลตามสื่อ สังคมและนำแสวงหาข้อมูล ในขณะที่มีการรับรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งจากเพื่อนหรือคน รู้จัก เพื่อประเมินทางเลือกจากความสวยงามของสถานที่ท่องเที่ยว โดยการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวรูปแบบ แคมป์ปิ้งจากผลิตภัณฑ์และบริการ สถานที่ กระบวนการให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวและ สภาพแวดล้อม โดยการตัดสินใจเป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลมีผลจากหลากหลายทางเลือกเพื่อให้ได้ ทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองให้มากที่สุด และมีผลต่อพฤติกรรมหลังการใช้ สินค้าหรือบริการว่าความคุ้มค่าของเงินที่จ่ายไป และจะส่งผลต่อการกลับไปเที่ยวเที่ยวซ้ำ สอดคล้องกับ ธนรัช เสมอภาค (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคใน จังหวัดภูเก็ต ซึ่งการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในการประเมินทางเลือกในการตัดสินใจซื้อ โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การรับรู้สื่อโฆษณา ต่าง ๆ จะช่วยให้สามารถประเมินคุณภาพสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันได้ในระดับมาก รองลงมา คือ สินค้าหรือบริการที่มีการโฆษณาผ่านสื่อมีความน่าเชื่อถือกว่าสินค้าทั่วไปอยู่ระดับมาก และมีการตัดสินใจ ซื้อสินค้าและบริการจากความน่าเชื่อถือของสื่อโฆษณาในระดับมาก สอดคล้องกับ ชนิภรณ์ แก้วเนิน และ คณะ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรม การรับรู้ และทัศนคติของผู้บริโภคต่อสินค้าและการใช้บริการตาม กระแสเกาหลีนิยม ได้กล่าวว่า พฤติกรรม การรับรู้ ทัศนคติการใช้บริการตามกระแสเกาหลีนิยม อยู่ใน ระดับมาก โดยเมื่อศึกษาอิทธิพลระหว่างตัวแปร พบว่า พฤติกรรมและการรับรู้ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อให้ ทัศนคติต่อการตัดสินใจบริโภคกระแสเกาหลีนิยมที่แตกต่างกัน และพฤติกรรม ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการ

รับรู้ที่ต่างกันต่อการบริโภคกระแสเกาหลีนิยมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ยังสอดคล้องกับ พศวีร์ โกตาเมย์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวไทย ในกรุงเทพมหานคร ด้านการแสวงหาข้อมูล โดยภาพรวม อยู่ในระดับ มาก พบว่า ระดับความคิดเห็นการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว เกิดจาก การแนะนำออกต่อจาก เพื่อน/คนในครอบครัว ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจาก สื่อออนไลน์ต่าง ๆ การเข้าร่วมมหกรรมจัดแสดงสินค้า ของแหล่งท่องเที่ยว

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 3 แสดงองค์ความรู้ใหม่

การเดินทางท่องเที่ยวจำเป็นต้องใช้กระบวนการตัดสินใจ ซึ่งประกอบไปด้วยการใช้ความคิด การออกแบบทางเลือกที่ดีที่สุด โดยการระบุถึงปัญหาเพื่อจำแนกปัญหานั้นเป็นส่วนย่อยลงมาและหาแนวทางที่แก้ไขปัญหา เพื่อวิเคราะห์หาทางเลือกเพื่อใช้ในการตัดสินใจโดย ขั้นตอนนี้อาจมีการสร้างแบบจำลองทางเลือกต่าง ๆ ขึ้นมา และในขั้นสุดท้ายของกระบวนการตัดสินใจเป็นการเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดเพื่อนำกระบวนการนั้นไปใช้จริง กระบวนการแก้ไขปัญหาเป็นการดำเนินการต่อจากกระบวนการตัดสินใจ ผ่านการนำไปใช้และติดตามผล/พฤติกรรมหลังการซื้อ อีกทั้งต้องมีการเตรียมความพร้อมหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยในตัดสินใจเลือก นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีข้อมูลรายละเอียดในการท่องเที่ยวมากเพียงพอในการตัดสินใจ ข้อมูลเหล่านี้อาจเกิดจากสาเหตุหลายประการ ผ่านการศึกษาข้อมูลหรือเหตุผลในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวว่ามีรายละเอียดอะไรบ้าง ที่ทำให้การท่องเที่ยวตอบสนองความต้องการต่าง ๆ อาทิเช่น ต้องการหาประสบการณ์ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ต้องการพักผ่อน เกิด

ความเพลิดเพลิน ฯลฯ โดยขั้นตอนข้อมูลการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดประสบการณ์จากการท่องเที่ยว ถ้านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจนักท่องเที่ยวอาจกลับมาท่องเที่ยวอีก หากนักท่องเที่ยวไม่ได้รับความพึงพอใจหรือมีทัศนคติไม่ดี ก็จะไม่กลับมาเที่ยวอีก ซึ่งจะนำไปบอกต่อกับเพื่อน/คนใกล้ชิด ซึ่งเป็นผลกระทบต่อธุรกิจท่องเที่ยวในอนาคต

สรุป

จากการศึกษาเรื่องกระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี ประกอบด้วยพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง ได้แก่ วัตถุประสงค์การเดินทาง ประสบการณ์การท่องเที่ยว ช่องทางในการหาข้อมูล พาหนะในการเดินทาง รูปแบบการเดินทาง งบประมาณที่คาดว่าจะใช้ กิจกรรมที่สนใจ และปัจจัยในการเลือกจุดหมายปลายทาง โดยมีกระบวนการตัดสินใจ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การรับรู้ปัญหา 2) การแสวงหาข้อมูล 3) การประเมินทางเลือก 4) การตัดสินใจซื้อ 5) พฤติกรรมหลังการซื้อ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี ซึ่งจะตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และเป็นประสบการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งในครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี ควรให้ความสำคัญในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ความสวยงามของธรรมชาติ พัฒนาช่องทางในการหาข้อมูลการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้งค้นหาจากเว็บไซต์ และนักท่องเที่ยวกับเพื่อนของนักท่องเที่ยว ควรเน้นเรื่องความปลอดภัยในการเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี ควรให้ความสำคัญกับความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสอบถามข้อมูลผ่านทางออนไลน์ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวมีข้อมูลเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนเดินทาง และสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว บอกต่อ/กลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยเรื่องกระบวนการตัดสินใจในการเลือกเดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดอุทัยธานี ได้องค์ความรู้ที่สำคัญ คือ กระบวนการตัดสินใจผ่านการประเมินทางเลือกของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวรูปแบบแคมป์ปิ้ง สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ อาทิเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท โดยควรให้ความสำคัญกับกระบวนการให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว สภาพแวดล้อม และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความ

ทันสมัย เพราะจะส่งผลถึงการตัดสินใจท่องเที่ยวในครั้งต่อไป สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่เหมาะสมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). *โครงการศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเมืองรองของนักท่องเที่ยวชาวไทย*. <http://tourismlibrary.tat.or.th/medias/T26966.pdf>.
- กัญจน์ มั่นจิระ, ฐิติมนต์ พรนิธิกุลพงศ์, มนรดา ถาวร, ศิริวีร์ เลิศรัตติพงศ์, กฤตเมธ รอดผล, ญัฐทริกา บ้องกัน และ ภริตา บุญนำ (2564). รายงานการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดนครนายก [รายงานการวิจัย]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฉันทนา หาญมณฑา และ สุเมธ ธวัชราตราตระกูล. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มาท่องเที่ยวภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(48), 321 – 330.
- ชนิกรณ แก้วเนิน, ญัฐนรี สมิตร์, และอรรถเวทย์ พฤกษ์สภาพร. (2563). พฤติกรรม การรับรู้ และทัศนคติของผู้บริโภคต่อสินค้าและการใช้บริการตามกระแสเกาหลีนิยม. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 14 (3), 277–294.
- ญัฐธิดา แสงงาม. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคใต้ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยตนเอง กลุ่มเจนเอเรชั่นวาย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล].
- ธนรัช เสมอภาค. (2564). การรับรู้สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7(1), 73–83.
- ตากะยายพากันเที่ยว. (2566). *ธุรกิจท่องเที่ยวสโตร์แคมป์ปิ้งทั่วโลกจะเติบโตเป็น 1 แสนล้านดอลลาร์ในปี 2569*. <https://camping.moresmartshop.com>.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. สุวีริยาสาส์น.
- ปรีดี นุกุลสมปรารณา (2564). กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผู้บริโภค. *Popticles*. <http://www.popticles.com/marketing/consumerbuyingprocess><http://www.popticles.com/marketing/consumer-buyingprocess>.
- พศวีร์ โกตาเมย์. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ].
- มยุรี เสือคำราม และคณะ. (2561). ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ปัจจัยทางจิตวิทยา และส่วนประสมทางการตลาด ที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว : การสังเคราะห์งานวิจัยโดยใช้หลักการวิเคราะห์

อภิमान. ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติ UTCC Academic Day ครั้งที่ 2. University of the Thai Chamber of Commerce.

วาริษฐ์ มัชฌมบุรุษ.(ม.ป.ป.).รูปแบบการท่องเที่ยว. <https://tourismatbuu.wordpress.com>.

ศศิพร บุญชู. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเดี่ยวของโครงการบ้านจัดสรร ในพื้นที่เขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี. [วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย สาขาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

สมหทัย จารุมิลินท. (2560). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวซ้ำในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ของนักท่องเที่ยวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. [สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ,มหาวิทยาลัยกรุงเทพ].

สุชาติ ไตรภพสกุล. (2564). หลักการตลาดเพื่อผู้ประกอบการ.ศูนย์หนังสือจุฬา.

อรัญญา เกรียงไกรโชค และ กุลพิชญ์ โกโดยอุดม. (2562). แรงจูงใจในการเดินทางท่องเที่ยวตามลำพังของผู้หญิงชาวไทย. วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ, 20(3), 122-136.

อิสระพงษ์ พลธานี และอุมาพร บุญเพชรแก้ว.(2563).ภาพลักษณ์ของจังหวัดภูเก็ตที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป. วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ, 27(1), 274-300.

Kotler,P. and Keller,K. (2016). *Marketing Management*. (15th ed.). Pearson Education.

Marketeer Team. (2564). (2564, 10 ธันวาคม). แทรนด์ท่องเที่ยวปี 2566 คนไทยพร้อมเที่ยวแบบ "ตัดขาดโลกภายนอก" และกล้าที่จะ "ก้าวออกจากคอมฟอร์ตโซน". Marketeer Online. <https://marketeeronline.co/archives/285608>.

Schmoll, G. A. (1977). *Tourism Promotion*. London: *Tourism International*.

Tirakanan, S. (2007). *Research methodology for social science: Implementation guide*. Chulalongkorn University Printing.

travel kapook. (2566, 2 กรกฎาคม). ลานกางเต็นท์อุทยานิ ใกล้ชิดธรรมชาติ เจียบสงบด้วยเสน่ห์เมืองเก่าริมแม่น้ำสะแกกรัง. Kapook. <https://travel.kapook.com/view263968.html>

UNWTO. (1997). *Tourism 2020 Vision*. Madrid: UNWTO.

Uthayan, C. (2020). *Tourists behavior*. <https://touristbehaviour.wordpress.com>

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
Academic Administration of School Administrators of Thailand 4.0
under Chumphon Primary Education Service Area Office 1

ธนากร ชมเชย¹, และ สมใจ สืบเสาะ²
Thanakorn Chomchoei¹, and Somjai Suebsor²

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
Rattanakosin College of Innovation Management, Thailand
Corresponding Author, E-mail: ¹thanakorn2537.h20p@gmail.com

Retrieved 30-12-2023; Revised 20-02-2024; Accepted 14-06-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.23

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 ตามความของเห็นครู โดยจำแนกตามระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษารูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดการบริหารวิชาการของผู้บริหารในยุคประเทศไทย 4.0 เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 297 คน ใช้วิธีคัดเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี มอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม และรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษาสามารถนำไปใช้วางแผนการบริหารงานวิชาการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การบริหารงานวิชาการ ; ยุคประเทศไทย 4.0 ; สถานศึกษา

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to study the level of academic administration of school administrators of Thailand 4.0 under Chumphon Primary Education Service Area Office 1, and (2) to compare the academic administration of school administrators of Thailand 4.0 under Chumphon Primary Education Service Area Office 1 according to teachers' opinions classified by educational level and school size. This study employed a quantitative research methodology and used the academic administration of school administrators of Thailand 4.0 concepts as a conceptual framework. The scope of research was the schools under Chumphon Primary Education Service Area Office 1. The sample size was determined according to Krejcie and Morgan's method. 297 samples were teachers under Chumphon Primary Education Service Area Office 1 of the academic year 2022 through simple random sampling. The research data were collected through questionnaires and analyzed with percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance.

The major findings were as follows:

1. On the academic administration of school administrators of Thailand 4.0 under Chumphon Primary Education Service Area Office 1 aspect, it was at the highest level.
2. On the comparison of the academic administration of school administrators of Thailand 4.0 under Chumphon Primary Education Service Area Office 1 classified by educational level and school size aspect, the result shows significant differences at the statistical level of .05.

The knowledge from this research is beneficial for school administrators and educational agencies to plan the academic administration and the information technology usage more efficiently.

Keywords: Academic administration ; Thailand 4.0; School

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างมีคุณภาพ โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการดำเนินงานตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานการบริหารงานใน ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารโรงเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เป็นงานที่มีความสำคัญที่สุดของการจัด การศึกษา โดยมีผู้บริหาร ครูและผู้มีส่วนร่วมในการบริหาร ในการจัดการเรียนการสอน การบริหารที่ ประสบผลสำเร็จ ต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้บริหารในการบริหารการใช้คุณธรรม จริยธรรม บริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด สภาพปัญหาในปัจจุบันผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญที่สุดใน การบริหารงาน 4 ฝ่าย โดยผู้บริหารจะต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักของการบริหาร ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม หลักพื้นฐานในการดำรงชีวิตของมนุษย์และมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ จุดเริ่มต้นของ การบริหาร กล่าวคือ การบริหารงานที่เป็นหัวใจหลัก จุดเริ่มต้นของการบริหารคือ การบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นกระบวนการเริ่มต้นของการบริหารต่อเนื่อง

ประเทศไทย 4.0 เป็นการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ปฏิรูปการสร้างองค์ความรู้ผ่านการวิจัย และพัฒนา การปฏิรูปคน และปฏิรูปการศึกษาไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการ เร่งปฏิรูปการเรียนรู้ให้กับเด็กไทยอย่างเป็นรูปธรรมในหลาย ๆ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ การส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ฉะนั้น ผู้บริหารจึงเป็นบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ก้าวทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของสังคมไทยอย่างต่อเนื่องและเป็นนักบริหารอย่างมืออาชีพในยุคประเทศไทย 4.0

ในปัจจุบันการศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 เป็นส่วนหนึ่งที่จะนำพาประเทศชาติไปสู่ความสำเร็จจึง ต้องอาศัยทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ โดยเฉพาะผู้บริหารในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญหลักในการ บริหารงานโรงเรียนในด้านงานวิชาการการนำเอากระบวนการวางแผนงาน แนวทางในการบริหารงาน การ พัฒนาการศึกษากายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 ด้วยการฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนเป็น พลเมืองที่ดี ครูเปลี่ยนจากครูสอนเป็นพี่เลี้ยง การเรียนแบบบูรณาการสหวิชาการ เชื่อมโยงความรู้กับ จินตนาการ เปลี่ยนแปลงไปสู่ รูปแบบให้ผู้เรียนมีทักษะที่ต้องการ เช่น การทำงานร่วมกัน ความคิด สร้างสรรค์ และการ สื่อสารที่ดี (ชวลิต โพธิ์นคร, 2560) ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญ หลักในการบริหารงานวิชาการและถือว่างานวิชาการเป็นหัวใจหลักในการบริหารทั้งสถานศึกษาที่มีขนาด เล็กหรือขนาดใหญ่ ซึ่งผู้บริหารต้องบริหารงานวิชาการให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย อีกทั้งเห็น ความสำคัญต่อผู้ร่วมบริหารงานวิชาการ อาทิเช่น ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ชุมชน ฯลฯ ให้ ความสำคัญต่อบุคคลเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนงานวิชาการ ปฏิบัติงานได้เต็มความสามารถ เกิดศักยภาพเกิด ประสิทธิภาพประสิทธิผล

จากความเป็นมาและสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการของ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1

การบริหารงานวิชาการโดยมีผู้บริหารเป็นหลักและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะสามารถบริหารงานให้สำเร็จ บรรลุผล ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผลและมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริหาร ครูผู้สอนเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบัน ทางสังคม เศรษฐกิจในยุค ประเทศไทย 4.0 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค ประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 ตามความเห็นครู โดยจำแนกตามระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 แตกต่างกัน
2. ครูที่ทำงานในขนาดของสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการตามแนวทางโรงเรียนนิติบุคคลว่า งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ

จิณณญาพัจน์ โคตรหลักคำ (2558) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการถือเป็นงานหลักของผู้บริหารสถานศึกษาและโรงเรียน เพราะคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

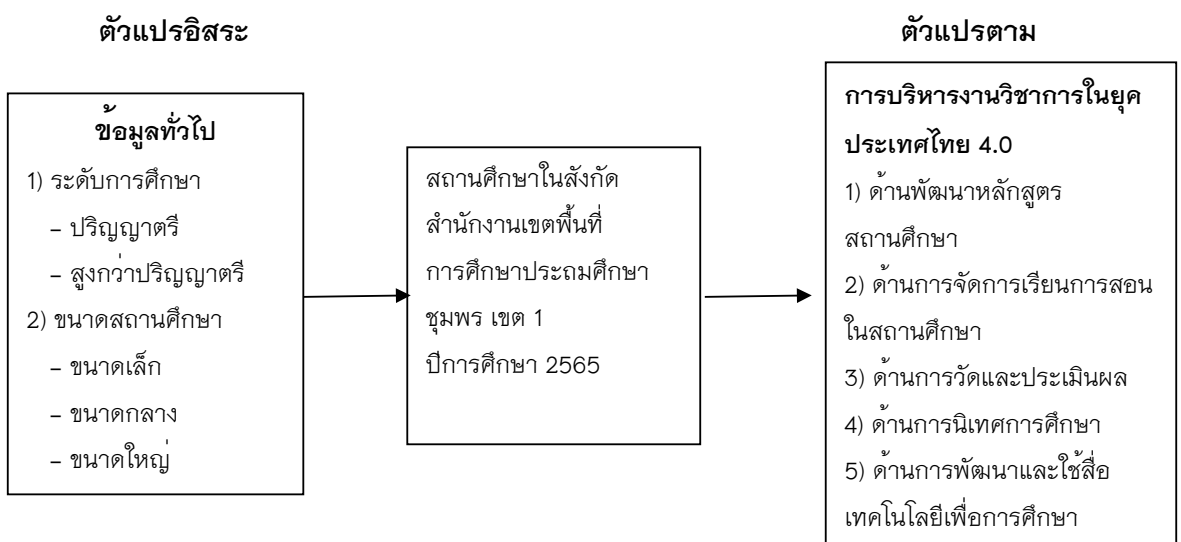
กระบวนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ดังนั้น การบริหารงานวิชาการจึงต้องพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนมากที่สุด

สายทอง ประยูรคำ (2558) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยตรง เป็นกิจกรรมที่ช่วยทำให้เกิดความสำเร็จในการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ดังนั้น ไม่ว่ากิจกรรมที่สัมพันธ์กับการเรียนการสอน และทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและคุณภาพถือว่าเป็นงานในขอบข่ายหน้าที่ของผู้บริหารในด้านวิชาการทั้งสิ้น

จากความหมายของการบริหารงานวิชาการ สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำกระบวนการต่าง ๆ ดำเนินงานจัดกิจกรรมของสถานศึกษาซึ่ง ผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะต้องพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา มีแผนงาน การนิเทศ ติดตาม วัดผลและประเมินผล โดยมีความรู้ ทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี สามารถนำไปพัฒนาประเทศชาติให้มีความก้าวหน้า ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจในยุคประเทศไทย 4.0

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ขอบข่ายเรื่องการจัดการศึกษา และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งหมด 17 ด้าน แต่การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ในการพิจารณาจากค่าความถี่ที่แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่เลือกเป็นประสิทธิผลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ ประกอบไปด้วย 5 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1

ประชากร คือ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 1,326 คน (ข้อมูลจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ณ วันที่ 15 มิถุนายน 2565)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร 1 จำนวน 297 คน ใช้วิธีการคัดเลือกขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครชี มอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง ทำการสุ่มแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครัฐไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เป็นการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครัฐไทย 4.0

2. วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครัฐไทย 4.0

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครัฐไทย 4.0

4. สร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุครัฐไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ให้ครอบคลุม ภายใต้อำนาจหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่ได้รับคำแนะนำ

6. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้วิธีหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (try Out) กับข้าราชการครู

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วมาจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวม

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 297 ฉบับ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างและขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ววิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบคืน ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ในการตอบ

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปแปลผลคะแนนเป็นช่วงคะแนนเฉลี่ย

4. เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา และขนาดสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุศประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านการบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็นด้านวิชาการ
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.54	0.66	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.56	0.62	มากที่สุด
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.57	0.60	มากที่สุด
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.44	0.52	มาก
5. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.49	0.70	มาก
สรุปภาพรวม	4.52	0.56	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุศประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่าด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ด้านการวัดและประเมินผล รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยระดับน้อยที่สุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุศประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา

การบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหาร	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	Sig (2- tailed)
	n = 189		n = 108			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D		
1. ด้านพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	4.47	0.74	4.67	0.47	-2.87	0.00*
2. ด้านการจัดการเรียนการ สอนในสถานศึกษา	4.46	0.70	4.73	0.40	-4.16	0.00*

3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.48	0.68	4.73	0.38	-4.01	0.00*
4. ด้านการนิเทศการศึกษา						
5. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.39	0.53	4.54	0.49	-2.49	0.01*
	4.39	0.77	4.67	0.49	-3.89	0.00*
สรุปภาพรวม	4.44	0.63	4.67	0.37	-3.99	0.00*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุศประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาต่างกันค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุศประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุศประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การบริหารงาน วิชาการ ของผู้บริหาร	แหล่งความ แปรปรวน	ผลรวม กำลัง	องศา แห่ง	ผลรวม กำลัง	F	Sig
		สอง รอง (SS)	อิสระ (df)	สอง รอง เฉลี่ย (MS)		
1. ด้านพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	2.10	2	1.05	2.38	0.09
	ภายในกลุ่ม	129.76	294	0.44		
	รวม	131.86	296			
2. ด้านการจัดการ เรียนการสอนใน สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4.66	2	2.33	6.22	0.00*
	ภายในกลุ่ม	110.22	294	0.37		
	รวม	114.89	296			
3. ด้านการวัดและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	3.66	2	1.83	5.18	0.00*
	ภายในกลุ่ม	104.02	294	0.35		

	รวม	107.70	296			
4. ด้านการนิเทศ	ระหว่างกลุ่ม	0.187	2	0.09	0.34	0.71
การศึกษา	ภายในกลุ่ม	81.59	294	0.29		
	รวม	81.78	296			
5. ด้านการพัฒนาและ	ระหว่างกลุ่ม	12.26	2	6.13	13.49	0.00*
ใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อ	ภายในกลุ่ม	133.58	294	0.45		
การศึกษา	รวม	145.85	296			
สรุปภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	3.47	2	1.74	5.64	0.04*
	ภายในกลุ่ม	90.57	294	0.31		
	รวม	94.04	296			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่าความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคระเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่าภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคระเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

การบริหารงาน วิชาการของ ผู้บริหาร	ขนาด สถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	สถานศึกษา ขนาดเล็ก	สถานศึกษา ขนาดกลาง	สถานศึกษา ขนาดใหญ่
1. ด้านพัฒนา หลักสูตร สถานศึกษา	ขนาดเล็ก	4.40	0.82	-	-0.17	-0.20*
	ขนาดกลาง	4.57	0.56	-	-	-0.03
	ขนาดใหญ่	4.60	0.62	-	-	-
2. ด้านการจัดการ เรียนการสอนใน สถานศึกษา	ขนาดเล็ก	4.36	0.84	-	-0.34*	-0.23*
	ขนาดกลาง	4.71	0.39	-	-	0.11
	ขนาดใหญ่	4.60	0.56	-	-	-
3. ด้านการวัดและ ประเมินผล	ขนาดเล็ก	4.38	0.86	-	-0.25*	-0.26*
	ขนาดกลาง	4.63	0.46	-	-	0.01

	ขนาดใหญ่	4.64	0.47	–	–	–
4. ด้านการนิเทศ	ขนาดเล็ก	4.40	0.56	–	–0.05	–0.05
การศึกษา	ขนาดกลาง	4.46	0.47	–	–	0.00
	ขนาดใหญ่	4.46	0.53	–	–	–
5. ด้านการพัฒนา	ขนาดเล็ก	4.15	1.05	–	–0.51*	–0.44*
และใช้สื่อ	ขนาดกลาง	4.66	0.50	–	–	0.07
เทคโนโลยีเพื่อ	ขนาดใหญ่	4.59	0.48	–	–	–
การศึกษา						
	ขนาดเล็ก	4.34	0.80	–	–0.27*	–0.24*
สรุปภาพรวม	ขนาดกลาง	4.61	0.41	–	–	0.03*
	ขนาดใหญ่	4.58	0.45	–	–	–

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม พบว่าสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดกลางกับขนาดใหญ่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่แตกต่างมี 4 ด้าน คือ ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ จำนวน 1 คู่ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ จำนวน 2 คู่ ด้านการวัดและประเมินผลสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ จำนวน 2 คู่ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ จำนวน 1 คู่ มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เป็นผู้มีความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาในด้านวิชาชีพ ซึ่งการจัดการศึกษาจึงต้องให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อระบบการบริหารงานวิชาการเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงของโลก และการเป็นพลเมืองชาติ ตามพลเมืองโลกและพลเมืองดิจิทัลในยุคประเทศไทย 4.0 ซึ่งส่งผลให้การบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระอนันต์ ธมฺมวิริโย (นามทอง) สุนทรสายคำ และ

ประจิตร มหาหิง (2564) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า 1. ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ภาพรวมแตกต่างกัน โดยข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการมากกว่าข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีโดยภาพรวมแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการมากกว่าข้าราชการครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปรเมศวร์ ปญฺญาวชิโร (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 โดยภาพรวมแตกต่างกัน โดยการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ที่บริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสถานศึกษาขนาดใหญ่ สถานศึกษาขนาดกลาง มีความพร้อมในการบริหารงานวิชาการมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันย่อมมีความพร้อมการบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศ และด้านการพัฒนาและใช้เทคโนโลยี ต่างกัน โดยหน่วยงานต้นสังกัดได้จัดสรรงบประมาณให้แก่สถานศึกษาเพื่อนำมาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การใช้งานระบบฐานข้อมูลในสถานศึกษา นำเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้มาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับ อานุกาญ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 จังหวัดราชบุรี จำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 การพัฒนากระบวนการสร้างแผนการบริหารงานของสถานศึกษา พัฒนาหลักสูตรให้มีความคล่องตัว และใช้หลักสูตรกับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 การจัดการศึกษา ส่งเสริมกิจกรรม ให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ การใช้เทคโนโลยีและทักษะเพื่อการสื่อสาร

3) การวัดและประเมินผลในยุคประเทศไทย 4.0 การส่งเสริมและพัฒนาทักษะครูในการสร้างคิดค้น การวัดผลและประเมินผลผู้เรียนโดยใช้แนวคิดทักษะขั้นสูง

4) การนิเทศการศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 การส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะแก่ผู้เรียน

5) การพัฒนาและใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 การบริหารจัดการระบบนิเวศในการบริหารจัดการเรียนรู้ สร้างระบบฐานข้อมูล และแหล่งทรัพยากรในสถานศึกษา

สรุป

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวางแผน การบริหารงานวิชาการ ตลอดจน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผล อีกทั้งสามารถสร้างฐานข้อมูลดิจิทัล จัดการเรียนการสอน

สอนออนไลน์ คลังปัญญาสื่อการเรียนรู้ จัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ซึ่งนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ เป็นพลเมือง ที่มีคุณธรรม จริยธรรมการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ดีของสังคม

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ด้านพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา คือ ผู้บริหารประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสถานศึกษาสามารถนำมาใช้ผลเป็นอย่างไร หากมีปัญหาหรืออุปสรรค สามารถปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น และสามารถให้หลักสูตรกับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารจัดอบรมครูผู้สอนบุคลากร และนักเรียน ให้มีความรู้ด้านการสื่อสาร รู้เท่าทันสื่อดิจิทัลและจริยธรรมการใช้ข้อมูลออนไลน์ ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนครูผู้สอนและนักเรียนในการจัดอบรมให้ความรู้ การใช้สื่อเทคโนโลยีและทักษะด้านการสื่อสาร

ด้านการวัดและประเมินผล คือ ผู้บริหารส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีทักษะการสร้างเครื่องมือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านทักษะการคิดขั้นสูง ผู้บริหารควรส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการวัดและประเมินผลผู้เรียน

ด้านการนิเทศการศึกษา คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ผู้สอนมีความสามารถในการใช้นวัตกรรม ในการจัดการปฏิบัติงาน โดยมีพื้นที่การเรียนรู้ (Learning Space) เหมาะสมเอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะแก่ผู้เรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการปฏิบัติงาน

ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา คือ ผู้บริหารออกแบบระบบนิเวศ (Ecology System) ในการบริหารจัดการเรียนรู้และระบบสนับสนุนการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้สื่อการสอนของครูผู้สอนและบุคลากรอย่างเป็นระบบ มีแหล่งทรัพยากรในการศึกษาและค้นคว้าได้ ผู้บริหารควร พัฒนาระบบการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลในการใช้สื่อเทคโนโลยีของครูผู้สอนให้เป็นระบบและสร้างแหล่งทรัพยากรในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สำคัญ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ การวางแผนงานการบริหารงานวิชาการ โดย ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

การศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในเครือข่ายสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานวิชาการให้เกิดผลสำเร็จ

ควรศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการการใช้เทคโนโลยีศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). *แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ* . ที.เอส.บี.โปรดักส์. กระทรวงศึกษาธิการ.(2546). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*.โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- จิณณญาพัจน์ โคตรหลักคำ. (2558). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- ชลิต โพธิ์นคร. (2560). ห้องสมุดดิจิทัลกับการก้าวสู่ยุค Thailand 4.0. ใน *การประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2559 และประชุมวิชาการ.สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี*.
- ไทยคู่ฟ้า.(2559, 9 มิถุนายน). *Thailand 4.0* ขับเคลื่อนอนาคตสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน. <https://spm.thaigov.go.th>.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- พระประเมศวร์ ปญญาธิโร. (2554). *ความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในเขตอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์*. [ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ,มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553.พริกหวานกราฟฟิคจำกัด.
- พระอนันต์ ทุมมวิริโย.(2564). *การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1*. [ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- สายทอง ประยูรคำ. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1*. [ปริญญามหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- อานูภาพ กำแหงหาญ. (2561). *สมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 จังหวัดราชบุรี* [ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].

ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์และศักยภาพทางการแข่งขันของเกษตรกรผู้ปลูก
ดอกมะลิในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

Economic Value and Competitiveness of Jasmine Growers in Kao Liao District,
Nakhon Sawan Province

นัตยา แพ่งศรีสาร¹, นันทพร ไหมทองดี², ชุณษิตา นาคภพ³, วราวุธ วัชรสรณ์⁴
และมานิตย์ สิงห์ทองชัย⁵

Nattaya Phaengsrisarn¹, Nantaporn Maithongdee², Chunsita Nakabhop³,
Warawut Watcharasorn⁴ and Manit Singthongchai⁵

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์^{1,2,3,4,5}

Department of Economics, Faculty of Management Science, Nakhon Sawan Rajabhat University^{1,2,3,4,5}

E-mail: ¹singthongchai.m@gmail.com

Retrieved 05-01-2024; Revised 14-02-2024; Accepted 25-06-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.24

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการผลิต การตลาด ห่วงโซ่อุปทาน และศักยภาพทางการแข่งขันของเกษตรกรผู้ปลูกดอกมะลิ (2) วิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงิน ในการลงทุนปลูกดอกมะลิ และ (3) วิเคราะห์และวางแผนกลยุทธ์การดำเนินงานแก่เกษตรกรผู้ปลูกดอกมะลิ ใช้แนวคิดการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์และวิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค พื้นที่วิจัย คือ อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกดอกมะลิ จำนวน 36 ราย ใช้วิธีการเลือกกลุ่มแบบแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. ต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่ของเกษตรกรเป็นต้นทุนแปรผันที่เป็นค่าจ้างคนงานรายวัน ค่าผลิตภัณฑ์ทางเคมี และค่าปุ๋ยเคมี ตามลำดับ ราคาขายของดอกมะลิเป็นไปตามกลไกของท้องตลาดโดยมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่สวนหรือภายในหมู่บ้าน

2. เกษตรกรมีผลตอบแทนทางการเงินคุ้มค่าต่อการลงทุนและเกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกดอกมะลิขนาดใหญ่มีผลตอบแทนทางการเงินดีที่สุด

3. เกษตรกรที่ลงทุนในพื้นที่ขนาดเล็ก ควรขยายขนาดพื้นที่เพาะปลูกเพื่อการประหยัดต่อขนาดของต้นทุนและได้รับผลตอบแทนมากขึ้นและควรปรับเปลี่ยนเทคนิคการผลิตเพื่อลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงในราคาของปัจจัยการผลิตและเน้นให้ผลผลิตออกสู่ตลาดในช่วงที่มีความต้องการของผู้บริโภคสูงเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนปลูกดอกมะลิ

องค์ความรู้จากงานวิจัย ได้แก่ เกษตรกรควรขยายการลงทุนปลูกดอกมะลิในพื้นที่ที่ใหญ่ขึ้น เพราะการลงทุนในพื้นที่ขนาดใหญ่ขึ้นผลตอบแทนจะเพิ่มขึ้น ระยะเวลาคืนทุนเร็วขึ้น มีความคุ้มค่าในการใช้ต้นทุนคงที่มากขึ้น จึงทำให้มีการประหยัดต่อขนาดในต้นทุนเพิ่มมากขึ้นด้วย

คำสำคัญ: ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์; เกษตรผู้ปลูกดอกมะลิ; ศักยภาพทางการแข่งขัน;
อำเภอเก้าเลี้ยว

Abstract

The purpose of this article are (1) to study and analyze the characteristics of production, marketing, supply chain and competitiveness of jasmine growers, (2) to analyze the cost and financial return on jasmine planting investment and (3) to analyze and plan operational strategies for jasmine growers. The concept of economic value analysis and analysis methods of strengths, weaknesses, opportunities and threats have been used in this article. The research area is Kao Liao District, Nakhon Sawan Province. The sample group consisted of 36 jasmine farmers selected using stratified random sampling. The research tools used were questionnaires and in-depth interviews. Data were analyzed using content analysis.

The research results showed that;

1. The majority of production costs for farmers consist of variable costs such as daily wages, chemical product costs, and chemical fertilizer costs. The selling price of jasmine flowers follows market mechanisms, with middlemen purchasing directly at farms or within the community.

2. Farmers find financial returns worthwhile for their investments, especially those with larger areas cultivating jasmine flowers, which yield the highest financial returns.

3. Farmers investing in smaller areas should consider expanding their cultivation area to save on costs and achieve higher returns. They should also adjust production techniques to mitigate risks from fluctuations in production factors, focusing on marketing their produce during periods of high consumer demand to maximize investment returns in cultivating jasmine flowers.

Key insights from the research include the recommendation for farmers to expand their jasmine cultivation in larger areas. Larger investments lead to increased financial returns, quicker returns on investment, and greater cost efficiency, thereby maximizing savings in production costs.

Keywords: Economics value, Jusmine growers, Competitiveness, Kao Liao District

บทนำ

มะลิเป็นไม้ดอกสกุล *Jasminum sambac* ในตระกูล Oleaceae ที่มีความสำคัญมากชนิดหนึ่ง เนื่องจากมะลิถือเป็นดอกไม้ที่มีคุณค่าทางจิตใจและยังสามารถนำไปใช้เป็นสมุนไพรรักษาโรคต่าง ๆ ได้ ซึ่งมะลิทั่วโลกมีอยู่ทั้งหมดประมาณ 200 ชนิด แต่ที่พบในประเทศไทยมีอยู่ประมาณ 45 ชนิด และในจำนวนนี้เป็นไม้พื้นเมืองของไทยประมาณ 15 ชนิด ได้แก่ มะลิลดา มะลิลาชอน มะลิซ้อน มะลิยอด มะลิพิกุล หรือมะลิฉัตร มะลิทะเล มะลิพวง มะลิเลื้อย มะลิวัลย์ พุทธชาด บันหยี เครือไล่ไก่ อ้อยแสนสวย และมะลิเขี้ยว บัจจุบันดอกมะลิที่นิยมปลูกเพื่อการค้า คือ มะลิลดา โดยกลายเป็นไม้ดอกเศรษฐกิจที่นับวันจะมีความสำคัญมากขึ้น เนื่องจากก่อให้เกิดอาชีพต่าง ๆ มากมาย เช่น เกษตรกรผู้ปลูกดอกมะลิ ขยายพันธุ์ และจำหน่ายต้นพันธุ์มะลิ อาชีพทำพวงมาลัย ทำพวงหรีด อาชีพขายพวงมาลัยและดอกมะลิตามตลาดทั่วไป ตลอดจนจนถึงเด็กที่วิ่งขายพวงมาลัยตามที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งถือว่ามีส่วนสร้างรายได้ให้กับผู้ปลูกและประชาชนได้เป็นอย่างดี สำหรับการจำหน่ายมะลิจะมีทั้งในและต่างประเทศ แต่ผลผลิตส่วนใหญ่จะจำหน่ายในประเทศ โดยตลาดรองรับดอกมะลิที่สำคัญคือ ตลาดดอกไม้ที่ปากคลองตลาด กรุงเทพฯ ตลาดสี่มุมเมืองและตลาดไท จังหวัดปทุมธานี ส่วนตลาดต่างประเทศจะมีการส่งออกในรูปแบบของพวงมาลัย ดอกมะลิสด และต้นมะลิ ตลาดของมะลิ โดยตลาดต่างประเทศจะมีการส่งออกในรูปแบบของพวงมาลัย ดอกมะลิสดและต้นมะลิ ตลาดของมะลิ ในต่างประเทศที่สำคัญคือ เนเธอร์แลนด์สหรัฐอเมริกาและเบลเยียม ส่วนตลาดพวงมาลัยของไทย คือ สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น (จันทร์เพ็ญ เนตรวงศ์ษา, 2552)

ปัจจุบันแหล่งปลูกดอกมะลิที่สำคัญ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครปฐม สมุทรสาคร ชลบุรี นครสวรรค์ พิษณุโลก ลำพูน อุบลราชธานี ขอนแก่น หนองคาย แต่แหล่งปลูกดอกมะลิก็เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแทบทุกจังหวัด เนื่องจากมะลิเป็นพืชที่ปลูกง่าย เจริญเติบโตเร็ว มีความทนทานให้ดอกตลอดปี ขึ้นอยู่กับการดูแลรักษา ให้ผลผลิตนานหลายปีสร้างรายได้ดีกว่าไม้ดอกชนิดอื่นหลายชนิด และสามารถปลูกได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวและจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการเดินทางทั้งหลาย (จันทร์เพ็ญ เนตรวงศ์ษา, 2552) ซึ่งประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกดอกมะลิลดา ทั้งสิ้น 6,219 ไร่ ซึ่งถือว่ามีพื้นที่เพาะปลูกจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดอื่น โดยมีพื้นที่ปลูกมากที่สุดที่จังหวัดนครสวรรค์ คือ อำเภอเก้าเลี้ยว ถือเป็นแหล่งพื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญของจังหวัดนครสวรรค์ โดยมีพื้นที่เพาะปลูก ทั้งสิ้น 676 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.5 ของพื้นที่ปลูกจังหวัดนครสวรรค์ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.8 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งประเทศ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563) โดยเกษตรกรจะปลูกตามที่ว่างของตัวบ้าน เช่น ข้างบ้านหรือในสวน ถือได้ว่าการปลูกมะลิเป็นไม้ดอกเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอเก้าเลี้ยวและมะลิลดา ถือเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่น่าสนใจที่เป็นทางเลือกให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกดอกมะลิเพื่อสร้างรายได้ที่สำคัญ โดยเกษตรกรมีรายได้จากการขายดอกมะลิสด รวมทั้งรับจ้างร้อยพวงมาลัยมะลิสด ถือเป็นอาชีพที่สร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่เป็นอย่างมากจากอดีตถึง

ปัจจุบัน(ณัฐวุฒิ โพธิ์ดี, เณลิ้มศักดิ์ ตุ่มหิรัญและจินดา ชลิตทอง, 2564) แต่การปลูกดอกมะลิของเกษตรกรยังพบปัญหา ได้แก่ ความไม่แน่นอนเรื่องราคา ปัญหาโรคแมลงระบาด การใช้สารเคมี จำนวนมาก (ปาริฉัตร พุ่มเปี่ยม, 2558) และต้นทุนการผลิตสูง ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตมะลิของเกษตรกร แต่จากการศึกษายังพบว่ามะลิยังมีความต้องการของตลาด มีการเพาะปลูกและดูแลรักษาไม่ยุ่งยาก ให้ผลผลิตอย่างต่อเนื่อง ตลอดทั้งปี เกษตรกรสามารถทำเป็นอาชีพหลัก หรืออาชีพรอง ที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่อย่างยั่งยืน

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในประเด็นการศึกษาความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์และศักยภาพทางการแข่งขันของเกษตรกรผู้ปลูกดอกมะลิในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ สำหรับการส่งเสริมการปลูกดอกมะลิที่เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับชุมชน ครั้วเรือนรวมถึงการสร้างรายได้เศรษฐกิจชุมชนและจังหวัด โดยการปรับตัวภายใต้แผนกลยุทธ์ และข้อมูลการปลูกดอกมะลิในต้นทุนการผลิตต่ำ การสร้างผลกำไรสูง ระยะเวลาการคืนทุนเร็ว หรือความรวดเร็วและความสะดวกในการส่งมอบให้กับลูกค้า และนำข้อมูลการวิเคราะห์ต้นทุนในการลงทุนและผลตอบแทนทางการเงินไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการตัดสินใจลงทุนของเกษตรกรรายอื่น ๆ และช่วยให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องได้นำข้อมูลและข้อเสนอแนะของเกษตรกรไปใช้ประโยชน์ ซึ่งสามารถเผยแพร่และส่งเสริมการปลูกดอกมะลิในพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกและเกษตรกรผู้สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการผลิต การตลาด ห่วงโซ่อุปทาน และศักยภาพทางการแข่งขันของเกษตรกรผู้ปลูกดอกมะลิในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินในการลงทุนปลูกดอกมะลิของเกษตรกรอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อวิเคราะห์และวางแผนกลยุทธ์การดำเนินงานแก่เกษตรกรผู้ปลูกดอกมะลิในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ซึ่ง มานิตย์ สิงห์ทองชัย (2564) ได้ใช้หลักการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน (Cost Benefit Analysis) เป็นการพิจารณาว่าผลตอบแทนของโครงการมากกว่าหรือน้อยกว่าต้นทุนของโครงการ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจว่าโครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุนหรือไม่เพื่อช่วยในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งใช้การประเมินต้นทุน (Costs) ทั้งต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม และประเมินผลตอบแทน (Benefits) ทั้งทางตรงและผลตอบแทนทางอ้อมแล้วนำมาวิเคราะห์ โดยเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อการลงทุนมี 2 ประเภท คือ เกณฑ์แบบไม่ปรับค่าเวลาและเกณฑ์แบบปรับค่าเวลา

1) เกณฑ์การตัดสินใจเพื่อการลงทุนแบบไม่ปรับค่าเวลา เป็นเกณฑ์ที่ไม่นำเวลาเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดมูลค่าของเงินตรา (Value of Money) อันจะมีผลให้มูลค่าของเงินในอนาคต (Future value) เท่ากับมูลค่าของเงินในปัจจุบัน (Present Value) รวมถึงเกณฑ์การตัดสินใจในระยะเวลาคืนทุนของโครงการ (Payback Period) ซึ่งจำนวนปีในการดำเนินการที่ทำให้ผลตอบแทนสุทธิในแต่ละปีมีค่ารวมเท่ากับเงินลงทุนเริ่มแรก โดยเกณฑ์จะคำนึงถึงระยะเวลาที่ผลตอบแทนสุทธิจากการดำเนินงานหรือผลกำไรที่ได้รับแต่ละปีรวมกัน ซึ่งเป็นกำไรสุทธิหลังหักภาษีดอกเบี้ยและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินเท่ากับค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรกของโครงการ หากดำเนินงานแล้วผลตอบแทนคุ้มค่างับจำนวนเงินที่ลงทุนได้รวดเร็วก็จะเป็นผลดี

2) เกณฑ์การตัดสินใจเพื่อการลงทุนแบบปรับค่าเวลา เป็นเกณฑ์การพิจารณากรณีที่โครงการมีความเสี่ยงสูง เกณฑ์การตัดสินใจเพื่อการลงทุนแบบปรับค่าเวลา เป็นเกณฑ์ที่นำเวลาเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดมูลค่าของเงินตรา เนื่องจากมูลค่าของเงินมีความแตกต่างกันแต่ละปี จึงต้องปรับค่าของเวลาในอนาคตให้เท่ากับมูลค่าของเงินในปัจจุบัน โดยการหักลดมูลค่าของเงินที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วยอัตราคิดลด (Discount Rate) ซึ่งการใช้เกณฑ์การตัดสินใจเพื่อการลงทุนแบบปรับค่าเวลา ดังนี้

2.1) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) เป็นการนำมูลค่าของเงินสหรับสุทธิในอนาคตมาคิดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วเปรียบเทียบกับเงินลงทุนเริ่มแรก หรือผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิแต่ละปีตลอดอายุโครงการกับมูลค่าปัจจุบันของเงินสดจ่ายลงทุน ณ อัตราค่าของทุน (Cost of capital) โดยการพิจารณามูลค่าปัจจุบันสุทธิ ต้องมีค่าเป็นบวก จึงยอมรับโครงการ หากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เป็นลบ จะปฏิเสธโครงการ

2.2) อัตราผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) เป็นอัตราที่จะทำให้ผลตอบแทนของโครงการและต้นทุนทั้งหมดของโครงการที่คิดลดเป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วเท่ากัน นั่นคือเป็นอัตราที่แสดงถึงความสามารถของเงินลงทุนที่ทำให้เกิดรายได้คุ้มกับเงินลงทุนเพื่อโครงการนั้นพอดี ดังนั้น IRR คือ อัตราส่วนลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นศูนย์ การพิจารณาประเมินโครงการ โดยหาผลตอบแทนของโครงการที่จะลงทุนให้ผลตอบแทนมากหรือน้อยเท่าใด แล้วนำมาเปรียบเทียบกับผลตอบแทนขั้นต่ำที่ต้องการหรือค่าของทุนที่กำหนด IRR มากกว่า ผลตอบแทนขั้นต่ำหรือค่าของทุน ยอมรับโครงการ IRR น้อยกว่า ผลตอบแทนขั้นต่ำหรือค่าของทุน ปฏิเสธโครงการ

2.3) อัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit – Cost Ratio : B/C ratio) เป็นอัตราส่วนระหว่างผลรวมค่าปัจจุบันของผลตอบแทนกับผลรวมมูลค่าปัจจุบันของค่าใช้จ่ายทั้งหมดตลอดอายุของโครงการ เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการใด ๆ ก็คือ B/C ratio จะต้องมีความมากกว่าหรืออย่างน้อยที่สุดต้องมีค่าเท่ากับ 1 ($B/C \geq 1$) และอัตราส่วนของผลตอบแทนต่อต้นทุนนี้ในทางธุรกิจยังเรียกว่า ดัชนีผลกำไร (Profitability Index : PI) เป็นการหาอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิที่คาดว่าจะได้รับกับมูลค่าปัจจุบันของเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิของโครงการ ถ้าดัชนีกำไร > 1 ก็ยอมรับและตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการ

นอกจากนี้ เกณฑ์ตัดสินใจเลือกลงทุนในโครงการควรคำนึงถึงการวิเคราะห์ความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการ (Sensitivity analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของปัจจุบันของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อต้นทุนและผลตอบแทน หากมีตัวแปรใดที่ไม่เป็นไปตามที่ประมาณการไว้แล้วนั้นจะมีผลกระทบต่อผลตอบแทนสุทธิของโครงการอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้หาทางควบคุมและป้องกันหรือปรับปรุงแก้ไขเหตุต่าง ๆ เหล่านั้นไปเป็นการล่วงหน้าอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลถูกต้องแม่นยำตรงกับการประมาณการให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องมือการประเมินสถานการณ์ทางธุรกิจ โดย Humphrey, Albert. (1960) ได้อธิบายถึงเทคนิคและวิธีการประเมินสถานการณ์ทางธุรกิจ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค หรือ SWOT Analysis เพื่อให้รู้จักอุตสาหกรรมหรือองค์กรของตนเองและรู้จักสภาพแวดล้อมในการทำธุรกิจ ในการวิเคราะห์นี้จะช่วยให้ผู้บริหารในอุตสาหกรรมหรือองค์กรนั้น ๆ ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นแล้วและที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต รวมถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับณัฏฐา เรืองแหลม (2558) ที่ได้อธิบายการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ ดังนี้

1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment Analysis) ได้แก่ จุดแข็ง (Strength) เป็นผลกระทบทางด้านบวกที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมภายในขององค์กร หรือเป็นข้อได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจ ความสามารถที่เป็นจุดเด่น ซึ่งต้องมีการพิจารณา ในทุก ๆ องค์ประกอบ เพื่อวิเคราะห์หาจุดแข็ง และนำมากำหนดเป็นกลยุทธ์หรือแนวทางในการดำเนินงานต่าง ๆ และจุดอ่อน (Weakness) เป็นผลกระทบทางด้านลบหรือจุดด้อยที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมภายในของอุตสาหกรรมหรือองค์กร หรือการดำเนินงานภายในบริษัทที่ไม่สามารถกระทำได้ดี และส่งผลให้เกิดความเสียเปรียบในการดำเนินธุรกิจ

2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment Analysis) ได้แก่ โอกาส (Opportunity) เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์กร โดยจะต้องมีการตรวจสอบสิ่งแวดล้อมภายนอกอยู่เสมอเพื่อปรับปรุงกลยุทธ์ต่าง ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และอุปสรรคหรือข้อจำกัด (Threat) เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลเสียต่อการดำเนินงานขององค์กร หรือผลกระทบด้านลบของสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีต่อการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจำเป็นต้องระมัดระวังในสิ่งที่เป็นข้อจำกัดนั้น เนื่องจากเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลเสียหายได้ โดยอุตสาหกรรมหรือองค์กรไม่สามารถเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อจำกัด หรืออุปสรรคเพื่อไม่ให้เกิดขึ้นได้

3) การวิเคราะห์กลยุทธ์ด้วยเทคนิค TOWS Matrix เป็นการนำข้อมูลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกทั้งหมดมาวิเคราะห์ในความสัมพันธ์รูปแบบเมตริกซ์ โดยเป็นตารางการวิเคราะห์ที่นำข้อมูลของจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคหรือข้อจำกัด มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ประเภทต่าง ๆ ตามความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดแข็งกับข้อจำกัด จุดอ่อนกับโอกาสและจุดอ่อนกับข้อจำกัด ซึ่งผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในข้อมูลแต่ละคู่ดังกล่าว ซึ่ง มานิตย์ สิงห์ทองชัย (2565) ได้กำหนดออกมาเป็น 4ร ประกอบด้วย รุก, รับ, รอ, และรา ทำให้เกิดกลยุทธ์ 4 ประเภท คือ 1) กลยุทธ์เชิงรุก (เร่ง

รุก นุกเร็ว) (SO Strategy) นำข้อมูลจุดแข็งและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน 2) กลยุทธ์เชิงรหรือเชิงป้องกัน (รั้ง รอ ขอจังหวะ) (ST Strategy) นำข้อมูลจุดแข็งและอุปสรรคหรือข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน เนื่องจากธุรกิจมีจุดแข็ง ในขณะที่เดียวกัน ยังเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เป็นข้อจำกัดจากภายนอกซึ่งควบคุมไม่ได้ แต่ธุรกิจสามารถใช้จุดแข็งที่มีอยู่ในการป้องกันอุปสรรคหรือข้อจำกัดที่มาจากภายนอกได้ 3) กลยุทธ์เชิงรับ (ตั้งรับ ปรับแก้ไข) (WO Strategy) นำข้อมูลจุดอ่อนและโอกาสมาพิจารณาร่วมกัน เนื่องจากธุรกิจมีโอกาสที่จะนำแนวคิดหรือวิธีใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขจุดอ่อนที่มีอยู่และ 4) กลยุทธ์เชิงรหรือเชิงหลีกเลี่ยง (เลิกรา หาแผนใหม่) (WT Strategy) นำข้อมูลจุดอ่อนและอุปสรรคหรือข้อจำกัดมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อรับมือกับทั้งจุดอ่อนและข้อจำกัดภายนอกที่ธุรกิจไม่สามารถควบคุมได้

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกดอกมะลิ ในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ ในพื้นที่เพาะปลูก ทั้งสิ้น 676 ไร่ จำนวน 142 ราย (สำนักงานเกษตรอำเภอเก้าเลี้ยว, 2563) และได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาจากจำนวนประชากรทั้งหมด ซึ่งหากประชากรมีจำนวนน้อย กลุ่มตัวอย่างไม่ควรน้อยกว่าร้อยละ 25 แต่ถ้าประชากรมีเป็นจำนวนพัน กลุ่มตัวอย่างไม่ควรน้อยกว่าร้อยละ 10 และ ถ้ากลุ่มประชากรมีเป็นจำนวนหมื่น กลุ่มตัวอย่างไม่ควรน้อยกว่าร้อยละ 1 ของประชากรทั้งหมด (มนต์ชัย เทียนทอง, 2548 อ้างถึงใน ฦปภัช เรืองแหลม, 2558) ดังนั้น ขนาดเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาครั้งนี้ร้อยละ 25 จากประชากรทั้งหมด 142 ราย จึงได้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 35.5 ราย คิดเป็นประมาณ 36 ราย จากนั้นได้ทำการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1) การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิเบื้องต้นจากพ่อค้าคนกลางและผู้แปรรูปดอกมะลิ รวมถึงเกษตรกรผู้ปลูกดอกมะลิในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งกลุ่มเกษตรกรที่ปลูกดอกมะลิทั้งหมดออกเป็น 3 ขนาดตามพื้นที่การเพาะปลูก ได้แก่ ขนาดเล็ก (ไม่เกิน 1 ไร่) ขนาดกลาง (1-5 ไร่) และขนาดใหญ่ (มากกว่า 5 ไร่)

2) การสำรวจและรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการปลูกดอกมะลิ วิธีการจำหน่ายมะลิและห่วงโซ่อุปทานของการผลิตมะลิ ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และรายได้จากการจำหน่ายผลผลิต

3) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจ ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลทางการเงินด้าน รายได้ ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน วิธีการจำหน่ายมะลิ และห่วงโซ่อุปทานของ การผลิตมะลิ

4) การวิเคราะห์โครงการลงทุนทางการเงิน โดยการนำข้อมูลแต่ละขนาดของกลุ่มตัวอย่างมาเฉลี่ยต่อเนื้อที่เพาะปลูก โดยใช้วิธีกระแสเงินสดเข้าและออก (Cash Flow) และต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินทุน ตั้งแต่ปีที่ 0 ถึง ปีที่ 10 และใช้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายย่อยชั้นดี (MRR) ร้อยละ 6.975 (เฉลี่ยร้อยละ

Journal of Academic for Public and Private Management Vol. 6 No. 2 May–August 2024 | 55

3) ผู้ขายปัจจัยการผลิต-ผู้ปลูกดอกมะลิ-ผู้รับซื้อดอกมะลิ(อาจรับซื้อ/รวบรวม/แปรรูป)-ผู้ค้าส่ง และค้าปลีกผ่านพ่อค้าคนกลาง

4) ผู้ขายปัจจัยการผลิต-ผู้ปลูกดอกมะลิ-ผู้รับซื้อผลผลิต(อาจรับซื้อ/รวบรวม/แปรรูปดอกมะลิเป็น พวงมาลัย) ไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง

นอกจากนี้ ในแต่ละช่วงของห่วงโซ่อุปทานการปลูกดอกมะลิของเกษตรกรยังมีปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการผลิตและจำหน่าย ได้แก่ แหล่งปัจจัยการผลิตที่สำคัญในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง การตลาดและการซื้อขายดอกมะลิระหว่างผู้ค้ากับเกษตรกรก็มีหลายช่องทางการกระจายสินค้า(อาจรับซื้อและกระจายดอกมะลิสำหรับร้อยพวงมาลัย) สามารถรับซื้อที่คุณภาพดีของเกษตรกรได้ เช่นเดียวกับผู้ค้าปลีกค้าส่งทั่วไปด้วย ซึ่งจากปัจจัยสนับสนุนดังกล่าวจึงช่วยทำให้การผลิตจำหน่ายดอกมะลิของเกษตรกรในอำเภอเก้าเลี้ยวยังคงดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถแข่งขันทางการตลาดได้

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า กรณีเกษตรกรไม่มีการกู้ยืมเงินมาลงทุนในการปลูกดอกมะลิ ในระยะเวลา 10 ปี (ไม่มีการคิดลด) มีต้นทุนรวม เท่ากับ 662,395.00 บาท และรายรับรวม เท่ากับ 731,531.25 บาท ซึ่งทำให้ได้รับผลกำไรสุทธิ เท่ากับ 69,136.25 บาท โดยเกษตรกรนำเงินลงทุนเองทั้งหมด เท่ากับ 59,360 บาท และต้นทุนค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนที่เกษตรกรจะได้ดอกเบี้ยต่อปีเป็นจำนวนเงิน เท่ากับ 2,417.60 บาท ซึ่งมีต้นทุนรวม เท่ากับ 482,490.17 บาท และผลตอบแทนรวม เท่ากับ 488,994.48 บาท สำหรับกรณีเกษตรกรกู้ยืมเงินมาลงทุน เกษตรกรได้ผลตอบแทนสุทธิหรือกำไรสุทธิ เท่ากับ 6,504.31 บาท

เมื่อพิจารณาหาผลตอบแทนการปลูกดอกมะลิโดยใช้เครื่องมือทางการเงินที่มีหลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณาและตัดสินใจถึงความคุ้มค่าในการลงทุนทางเศรษฐศาสตร์ พบว่า กรณีเกษตรกรไม่มีการกู้ยืมเงินมาลงทุน มี NPV เท่ากับ 66,504.32 บาท IRR เท่ากับ 21.0325% และ B/C ratio มีค่า เท่ากับ 1.11 และกรณีเกษตรกรกู้ยืมเงินมาลงทุน โดยมีการคิดลด พบว่า NPV เท่ากับ 69,499.71 บาท IRR เท่ากับ 18.26% และ B/C ratio เท่ากับ 1.01 โดยพิจารณาแล้วทำให้โครงการลงทุนการปลูกดอกมะลิ จึงเป็นโครงการที่น่าลงทุนเพราะ ค่า NPV มากกว่า 0 ค่า IRR สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ (อัตราดอกเบี้ย MRR เท่ากับ 7%) ค่า B/C ratio มากกว่า 1 และมีระยะเวลาคืนทุน กรณีเกษตรกรใช้เงินทุนตัวเองเท่ากับ 8 เดือน 1 วัน และกรณีเกษตรกรกู้ยืมเงินมาลงทุน เท่ากับ 1 ปี 2 เดือน 1 วัน

สำหรับการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitivity Analysis) มี 2 กรณี คือ ต้นทุนการปลูกดอกมะลิเพิ่มขึ้นร้อยละ 10 และผลตอบแทนการปลูกดอกมะลิลดลงร้อยละ 10 กรณีเกษตรกรไม่มีการกู้ยืมเงินมาลงทุน พบว่า NPV เท่ากับ 57,244.70 บาท IRR เท่ากับ 16.3422% และ B/C ratio เท่ากับ 1.11 และ NPV เท่ากับ 42,945.40 บาท IRR เท่ากับ 17.0035% และ B/C ratio มีค่า เท่ากับ 1.12 และกรณีเกษตรกรกู้ยืมเงินมาลงทุน (มีการคิดลด) พบว่า NPV เท่ากับ 30,620.19 บาท IRR เท่ากับ 16.2052% และ B/C ratio มีค่าเท่ากับ 1.21 และ NPV เท่ากับ 56,135.05 บาท IRR เท่ากับ 11.3922% และ B/C ratio มีค่าเท่ากับ 1.11 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า เกษตรกรที่ปลูกดอกมะลิค่อนข้างมีจุดแข็งและภูมิคุ้มกันที่ดีในการประกอบอาชีพ กล่าวคือ เกษตรกรมีความพร้อมทั้งด้านเงินลงทุน มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการผลิตเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูง โดยเฉพาะเกษตรกรสามารถกำหนดช่วงเวลาให้ผลผลิตออกสู่ตลาดได้ มีเทคนิคการควบคุมคุณภาพผลผลิตตรงตามความต้องการของตลาด จึงทำให้ดอกมะลิของเกษตรกรในอำเภอเก้าเลี้ยวยังคงเป็นที่ต้องการของตลาด โดยมีธรรมาธิ์รับช่วงเวลาไม่เกิน 19.00 น. ของทุกวันเพื่อนำดอกมะลิไปส่งยังตลาดดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีข้อได้เปรียบทางด้านการตลาดของการจำหน่ายมะลิสดของเกษตรกรด้วย เพราะมีพ่อค้าคนกลางที่เป็นจุดรับซื้อหรืออาจรับซื้อและกระจายผลผลิตทั้งดอกมะลิสดและดอกมะลิสำหรับร้อยพวงมาลัยในชุมชน นอกจากนี้ยังมีตลาดค้าส่งค้าปลีกขนาดใหญ่รองรับการซื้อขายผลผลิตดอกมะลิของเกษตรกรได้จำนวนมาก ได้แก่ ตลาดสี่มุมเมือง ตลาดปากคลองและตลาดไท ที่สามารถเชื่อมโยงการซื้อขายดอกมะลิแบบมะลิสด แบบร้อยพวงมาลัย ได้ตั้งแต่เกษตรกรพ่อค้าคนกลางพ่อค้ารายย่อยทุกภูมิภาค อย่างไรก็ตาม เกษตรกรยังมีข้อจำกัดในการผลิตดอกมะลิด้วยเช่นกัน คือ สภาพดินฟ้าอากาศทำให้ผลผลิตไม่เป็นไปตามต้องการ เช่น ในช่วงฤดูหนาว ผลผลิตออกดอกน้อย หรือช่วงฤดูฝนจะเป็นช่วงที่ผลผลิตดอกมะลิเกิดความเสียหายและเป็นจำนวนมาก เนื่องจากโรคพืช และแมลงศัตรูพืชระบาดได้ง่ายแต่ควบคุมได้โดยใช้สารเคมีจำนวนมาก จึงค่อนข้างมีต้นทุนสูงในการดูแลผลผลิต ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการผลิต โดยเฉพาะค่าจ้างแรงงานและผลิตภัณฑ์ทางเคมีที่เพิ่มสูงขึ้น หน่วยงานของรัฐบาลในพื้นที่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านปลูกดอกมะลิแต่ยังไม่มีมีความต่อเนื่องและชัดเจน เกษตรกรยังขาดแคลนแรงงานประจำสำหรับการปลูก การเก็บเกี่ยวและดูแลรักษามะลิส่วนใหญ่ใช้แรงงานของตนเอง ปัญหาภัยแล้ง และ ปัญหาด้านการตลาด เนื่องจากราคาจำหน่ายดอกมะลิถูกกำหนดจากพ่อค้าคนกลางและเกษตรกรยังไม่มีกรรวมกลุ่มกันทำให้จำหน่ายในราคาดอกมะลิที่ต่ำมาก รวมถึงในช่วงที่มีดอกมะลิที่มีการนำเข้าดอกมะลิจากต่างประเทศมาจำหน่ายอยู่ในตลาดปริมาณมากหรือแม้แต่ช่วงดอกมะลิขาดแคลน(ฤดูหนาว) ด้วย ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลทำให้ผลตอบแทนทางการเงินของเกษตรกรลดลงได้

สำหรับกลยุทธ์การดำเนินงานที่ดีกับเกษตรกรนั้นควรลงทุนในพื้นที่ขนาดเล็กและควรขยายขนาดพื้นที่เพาะปลูกเพื่อการประหยัดต่อขนาดของต้นทุนและได้รับผลตอบแทนมากขึ้นและควรปรับเปลี่ยนเทคนิคการผลิตเพื่อลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงในราคาของปัจจัยการผลิตและเน้นให้ผลผลิตออกสู่ตลาดในช่วงที่มีความต้องการของผู้บริโภคสูงเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนปลูกดอกมะลิ นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต มาตรการควบคุมคุณภาพและการจัดการน้ำเพื่อลดปัญหาภัยแล้ง นอกจากนี้เกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีการรับรู้ในการให้ความสำคัญกับปัจจัยการผลิตและการส่งมอบสินค้าตลอดทุกช่วงระดับในกิจกรรมตั้งแต่กิจกรรมต้นน้ำที่สนับสนุนปัจจัยการผลิต กิจกรรมกลางน้ำ ซึ่งเป็นภาคการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่เองและกิจกรรมปลายน้ำที่นำผลผลิตของเกษตรกรออกสู่ตลาดทั้งผู้บริโภคและจุดรับซื้อ(อาจ) พ่อค้าคนกลางและการแปรรูปมะลิสดเป็นพวงมาลัยแบบชา แบบพวงเกลียว โดยต้นทุนที่สูงมีผลและมีความสำคัญกับ

เกษตรกรอย่างมากที่ต้องตระหนัก ตั้งแต่ก่อนการเริ่มต้นลงทุนจนกระทั่งจำหน่ายดอกมะลิสู่ผู้บริโภคลำดับสุดท้าย

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ทุกระดับกิจกรรมตั้งแต่กิจกรรมต้นน้ำที่สนับสนุนปัจจัยการผลิต กิจกรรมกลางน้ำ ซึ่งเป็นภาคการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่เอง และกิจกรรมปลายน้ำที่นำผลผลิตของเกษตรกรออกสู่ตลาดทั้งผู้บริโภคและจุดรับซื้อ(อ่าง)มะลิสด พ่อค้าคนกลางและการแปรรูปมะลิสดเป็นพวงมาลัยแบบขา แบบพวงเกลียว มีความสำคัญกับเกษตรกรอย่างมาก ตั้งแต่การเริ่มต้นลงทุนจนกระทั่งจำหน่ายดอกมะลิสู่ผู้บริโภคลำดับสุดท้าย ซึ่งสอดคล้องกับ เชิญ ไกรนรา (2556) ได้อธิบายเกี่ยวกับห่วงโซ่คุณค่าการผลิตสินค้าเกษตร กล่าวคือ ห่วงโซ่การผลิต (Production Chain) เป็นเครือข่ายของความเชื่อมโยงทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาสินค้าและบริการที่เป็นความต้องการของ ผู้บริโภคคนสุดท้าย การจัดการห่วงโซ่การผลิต ครอบคลุมถึงการเคลื่อนย้ายทั้งหมดและการเก็บรักษาวัตถุดิบ ภารกิจที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดทำสินค้าคงคลัง และสินค้าสำเร็จรูปจากจุดที่ผลิตไปยังจุดของการบริโภค สำหรับการผลิตรายการค้าเกษตรสามารถประยุกต์ตามแนวคิดห่วงโซ่การผลิตที่ได้กล่าวมาแล้วได้เป็นห่วงโซ่การผลิตที่มีต้นทุนต่ำที่สุด คือ การหาปัจจัยการผลิต (ต้นน้ำ) การผลิต (กลางน้ำ)การรวบรวมผลผลิตและการคัดเกรดสินค้า การค้า/ค้าส่ง (ปลายน้ำ) การแปรรูปและบรรจุหีบห่อ และการขายปลีกและการส่งออก เช่นเดียวกับ บุญทวี จันทร์กลับ และชลินธร ธาณิรัตน์ (2558) เห็นว่าเกษตรกรและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียส่วนอื่นตลอดโซ่อุปทานมีการรับรู้ในการให้ความสำคัญการจัดการปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัย คือ ต้นทุน การบริการ คุณภาพ และระยะเวลาการส่งมอบสินค้าของแต่ละช่วงโซ่อุปทานของดอกมะลิที่สอดคล้องกัน ด้านการวิเคราะห์ต้นทุนพบว่า ต้นทุนสูงสุดอยู่ที่ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานด้านแรงงานที่เกิดจากการจ้าง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความคุ้มค่าในการลงทุนปลูกดอกมะลิในอำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์ เป็นโครงการที่น่าลงทุนเพราะมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มากกว่า 0 และมีอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) มากกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) มากกว่า 1 สอดคล้องกับ ณปภัช เรียงแหลม (2558) ที่อธิบายว่าการทำสวนองุ่นในพื้นที่ขนาดใหญ่มีความเสี่ยงต่ำที่สุดและธารทิพย์ โสดาหวัง (2563) ปัจจัยด้านผลตอบแทนมีความอ่อนไหวมากกว่าปัจจัยด้านต้นทุนเช่นกัน ซึ่ง วัชรินทร์ กันธะ (2553) ได้วิเคราะห์ว่าต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกดอกมะลิในขนาดพื้นที่ปลูก 1 งาน มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนเฉลี่ยต่องานเท่ากับ 10,530.71 บาท มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ทั้งหมดเฉลี่ยต่องานในระหว่างปีที่ 1 ถึงปีที่ 15 เป็นจำนวนเงินเท่ากับ 32,756.11 บาท ถึง 56,968.93 บาท มีรายได้จากการจำหน่ายดอกมะลิเฉลี่ยต่องานในระหว่างปีที่ 1 ถึงปีที่ 15 เท่ากับ 17,499.38 บาท ถึง 69,997.50 บาท มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 5 ปี 18 วัน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิในกรณีใช้อัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่กำหนดร้อยละ 1.45 และร้อยละ 6.75 เท่ากับ 101,781.07 บาท และ 55,566.61 บาท ตามลำดับ เช่นเดียวกับ พัชริกา เหมือนหม้อ (2554) ที่ศึกษาการลงทุนของเกษตรกรพื้นที่ที่ขนาด

แตกต่างกันจะมีผลทำให้ขนาดการลงทุนไม่เท่ากัน ระยะเวลาการคืนทุนแตกต่างกัน และผลตอบแทนจากการลงทุนก็จะแตกต่างกันด้วย นอกจากนี้ นิกซ์นิภา บุญช่วย (2560) ได้อธิบายว่ามีค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด 20,184.55 บาท และรายได้ เป็นเงิน 25,728.57 บาท ในการศึกษาการผลิตกล้วยน้ำว้าของ นเรศ จันอู๊ด (2563) ว่าผลผลิตกล้วยน้ำว้าในแต่ละไร่ได้ไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของต้นกล้วยและโรคตายพราย และจากการปลูกกล้วยน้ำว้าแต่ละครั้งซึ่งทำรายได้ให้เกษตรกรประมาณ 7 ถึง 10 ปี นั้น เกษตรกรต้องใช้เวลา 6 ปี 1 เดือน จึงจะได้คืนเงินลงทุนที่จ่ายไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า เกษตรกรที่ลงทุนในพื้นที่ขนาดเล็ก ควรขยายขนาดพื้นที่เพาะปลูกเพื่อการประหยัดต่อขนาดของต้นทุนและได้รับผลตอบแทนมากขึ้นและควรปรับเปลี่ยนเทคนิคการผลิตเพื่อลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงในราคาของปัจจัยการผลิตและเน้นให้ผลผลิตออกสู่ตลาดในช่วงที่มีความต้องการของผู้บริโภคสูงเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนปลูกดอกมะลิ ซึ่ง ธนกร วัฒนกรวงศ์ (2561) เห็นว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายเสริมสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อลดต้นทุนการผลิต มาตรการควบคุมคุณภาพและการจัดการน้ำเพื่อลดปัญหากล้าง สอดคล้องกับพัชริภา เหมือนหม้อ (2554) ศึกษาการลงทุนปลูกสตรอเบอร์รี่ของเกษตรกรพื้นที่ที่ขนาดแตกต่างกันจะมีผลทำให้ขนาดการลงทุนไม่เท่ากัน ระยะเวลาการคืนทุนแตกต่างกัน และผลตอบแทนจากการลงทุนก็จะแตกต่างกันด้วย สอดคล้องกับ นิกซ์นิภา บุญช่วย (2560) ได้อธิบายว่าเกษตรกรควรได้รับการแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดบันทึกค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ใช้ในการลงทุนและรายได้ที่แท้จริงจากการปลูกกล้วยน้ำว้า ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรสามารถทราบถึงกำไรสุทธิที่เกิดขึ้นจริง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ต้นทุนการผลิตส่วนใหญ่เป็นค่าจ้างแรงงานแบบรายวันและค่าจ้างร้อยพวงมาลัย เกษตรกรปลูกดอกมะลิและการร้อยพวงมาลัยดอกมะลิเพื่อเป็นรายได้เสริม ซึ่งสามารถสร้างรายได้ทุกวัน พ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่สวนหรือภายในหมู่บ้าน แต่ราคาขายดอกมะลิจะเป็นไปตามกลไกของตลาด โดยในแต่ละช่วงของห่วงโซ่อุปทานการปลูกดอกมะลิของเกษตรกรยังมีปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อประโยชน์ต่อการผลิตและจำหน่าย จากการวิเคราะห์ผลตอบแทนการปลูกดอกมะลิใช้วิธีการกระแสเงินสดเข้าและออก ตั้งแต่ปีที่ 0 ถึง ปีที่ 10 โครงการลงทุนการปลูกดอกมะลิ เป็นโครงการที่คุ้มค่าต่อการลงทุนเพราะ แต่เกษตรกรควรขยายขนาดพื้นที่เพาะปลูกเพื่อการประหยัดต่อขนาดของต้นทุนและได้รับผลตอบแทนมากขึ้นและควรปรับเปลี่ยนเทคนิคการผลิตเพื่อลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงในราคาของปัจจัยการผลิตและเน้นให้ผลผลิตออกสู่ตลาดในช่วงที่มีความต้องการของผู้บริโภคสูงเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการลงทุนปลูกดอกมะลิ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1) เกษตรกรที่ลงทุนปลูกดอกมะลิในพื้นที่ขนาดเล็ก ควรขยายการลงทุนปลูกดอกมะลิในพื้นที่ที่ใหญ่ขึ้น เพราะการลงทุนในพื้นที่ขนาดใหญ่ขึ้นผลตอบแทนจะเพิ่มขึ้น ระยะเวลาคืนทุนเร็วขึ้น อีกทั้งยังมีความคุ้มค่าในการใช้ต้นทุนคงที่มากขึ้นด้วย โดยเฉพาะเครื่องมือและเครื่องยนต์ทางการเกษตรที่มีราคาสูง จึงทำให้มีการประหยัดต่อขนาดในต้นทุนเพิ่มมากขึ้นด้วย

1.2) เกษตรกรควรเลือกช่วงเวลาในการผลิตที่หลีกเลี่ยงหรืออยู่ในช่วงฤดูฝนให้น้อยที่สุด เพื่อการประหยัดต้นทุนในการควบคุมโรคและรักษาโรค ค่าจ้างแรงงานที่ต้องดูแลแปลงปลูกดอกมะลิเพิ่มขึ้นและลดปัญหาการแย่งชิงทรัพยากรน้ำและแรงงานกันระหว่างเกษตรกรด้วย

1.3) เกษตรกรควรเน้นให้ดอกมะลิให้ออกสู่ตลาดทุกฤดูกาลอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาวที่เป็นฤดูที่ทำให้ดอกมะลิให้ผลผลิตน้อยจนทำให้ราคาดอกมะลิเพิ่มสูงขึ้นกว่าปกติมาก รวมถึงเทศกาลสำคัญของผู้บริโภคหรืออุปสงค์ของผู้บริโภคและตลาดมีสูง ได้แก่ เทศกาลวันแม่แห่งชาติ วันสงกรานต์ และวันสันสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษา เพราะในเทศกาลเหล่านี้ผู้บริโภคนิยมซื้อดอกมะลิเพื่อนำไปประกอบพิธีกรรม ไหว้บิดามารดาและความเป็นญาติมิตรพี่น้องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อ เกษตรกรก็จะมีโอกาสได้รับรายได้เพิ่มมากขึ้น

1.4) เกษตรกรควรหาช่องทางพัฒนาพร้อมทั้งใช้สื่ออินเทอร์เน็ต และโซเชียลเน็ตเวิร์คในการหาข้อมูลและเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการปลูก ดูแลและเก็บเกี่ยวผลผลิตและสร้างระบบการติดตามคุณภาพโดยใช้ระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม Participatory Guarantee Systems (PGS) ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5) เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองในด้านราคาจำหน่าย และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ด้านวิธีการและเทคนิคหรือเทคโนโลยีการปลูกดอกมะลิร่วมกัน พร้อมกันนี้หน่วยงานภาครัฐควรเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนข้อมูลด้านวิชาการและจัดทำข้อมูลด้านการปลูกดอกมะลิรวมถึงองค์ความรู้ใหม่ ๆ แก่เกษตรกร โดยเฉพาะด้านการผลิต ด้านกระบวนการแปรรูปดอกมะลิ เพื่อให้สามารถเพิ่มมูลค่ามะลิได้มากยิ่งขึ้น รวมไปถึงด้านการปรับเปลี่ยนเทคนิคการผลิตให้ต้นทุนต่ำลง สามารถลดขนาดการพึ่งพาผลิตภัณฑ์ทางเคมีที่มีราคาสูงได้ เพื่อเพิ่มภูมิคุ้มกันและมีความสามารถในการผลิตและการแข่งขันกับดอกมะลินำเข้าหรือมะลิต่างถิ่นที่จะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอีกในอนาคตได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1) การศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาการลงทุนเพียงหนึ่งรอบอายุต้นดอกมะลิเท่านั้น ซึ่งการศึกษาในอนาคตสามารถขยายเวลาออกไปได้อีก 2 หรือ 3 รอบการลงทุน ซึ่งจะทำให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของเกษตรกรมากยิ่งขึ้น เนื่องจากเกษตรกรไม่ได้ขายปัจจัยการผลิตเครื่องมือและเครื่องยนต์ทางการเกษตรที่มีราคาสูงเมื่อจบการลงทุนในหนึ่งรอบ แต่จะเก็บไว้ใช้ในรอบการ ลงทุนถัดไปด้วย จึงทำให้มูลค่าซากหรือค่าเสื่อมในต้นทุนคงที่ดังกล่าวลดลงหรือหมดไปและมีผลตอบแทนทางการเงินของเกษตรกรน้อยลงด้วย จึงสะท้อนผลตอบแทนจากการจำหน่ายผลผลิตได้มากขึ้น

2.2) ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาได้กำหนดราคาเพื่อนำมาคำนวณหาผลตอบแทนเป็นราคาขายของเกษตรกรในหมู่ที่ 2 บ้านมหาโพธิ์ใต้ หมู่ที่ 3 บ้านท่ากระดาง หมู่ที่ 5 บ้านมหาโพธิ์เหนือ ตำบลมหาโพธิ์และหมู่ที่ 1 บ้านมหาโพธิ์ หมู่ที่ 2, 3, 4, 5, 6 บ้านมะเกลือ/บ้านไร่พัฒนา ตำบลมะเกลือ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นราคาขายและปริมาณดอกมะลิต่อต้นโดยเฉลี่ยภายในหมู่บ้านมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อหรือนำส่งจตุรัส (อาจรับซื้อ/แปรรูป) ในราคาเฉลี่ย รวมถึงสภาพอากาศที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้ในพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งอาจมีความแตกต่างจากราคาขายและปริมาณดอกมะลิต่อต้นในเขตพื้นที่อื่น ๆ ดังนั้น หากผู้สนใจนำไปข้อมูลวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจลงทุนควรคำนึงถึงราคาและปริมาณดอกมะลิต่อต้นด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). *ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง: ข้อมูลผู้ปลูกมะลิอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครสวรรค์*. http://farmer.doe.go.th/farmer/report_act/reportTambon
- จันทร์เพ็ญ เนตรวงศ์ษา. (2552). *การปลูกดอกมะลิ*. ธนัชการพิมพ์.
- เชิญ ไกรนรา. (2556). *การพัฒนาห่วงโซ่การผลิตและตลาดสินค้าเกษตรในพื้นที่ภาคกลางอย่างยั่งยืน*. <http://www.slideshare.net/choenkrainara/ss-17972857>.
- ณปภัช เรียงแหลม. (2558). *การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงิน ห่วงโซ่อุปทานและศักยภาพในการแข่งขันของเกษตรกรผู้ทำสวนองุ่นพันธุ์ไวท์มะละกาในอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- ณัฐภูมิ โพธิ์ดี เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญและจินดา ขลิบทอง. (2564). *การส่งเสริมการผลิตมะลิของเกษตรกรอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครสวรรค์. ใน การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ครั้งที่ 11*.
- ธนกร วัฒนากรวงศ์. (2561). *การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินจากการปลูกมังคุดพรีเมียมเกรด*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม].
- ธารทิพย์ โสดาหวัง (2563). *การวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินจากการลงทุนผลิตเมล่อนในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างของไทย*. *Economics and Business Administration Journal Thaksin University*, 14(1), 43–62.
- นเรศ จันอุต. (2563). *การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนในการปลูกกล้วยหอมทองของเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์*, 14(2), 564.
- นิกชนิภา บุญช่วย. (2560). *การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกกล้วยน้ำว้าในเขตอำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี*. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts)*, 10(1), 1884–1894.

- บุญทวี จันทร์กลับ และชลินธร ธาณิรัตน์. (2558). ศึกษาการวิเคราะห์โซ่อุปทานของดอกมะลิ กรณีศึกษา ตำบลท่าเรือ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 1, 94–107.
- ปาริฉัตร พุ่มเปี่ยม. (2558). พฤติกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกมะลิลา ใน อำเภอเก้าเลี้ยว จังหวัดนครสวรรค์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมมาธิราช].
- พัชรวิภา เหมือนหม้อ. (2554). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการปลูกสตรอเบอรี่ของเกษตรกร ในตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัย เชียงใหม่].
- มานิตย์ สิงห์ทองชัย.(2564). ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ต่อการตัดสินใจเลือกพื้นที่สำหรับปลูกพืช เศรษฐกิจ. *วารสารวิชาการและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์*, 4(1),113– 125.
- มานิตย์ สิงห์ทองชัย.(2565). *เศรษฐศาสตร์การจัดการผลิตและการตลาด*. สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะ วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- วัชรินทร์ กันทะ.(2553). ต้นทุนและผลตอบแทนของการปลูกดอกมะลิในตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- สำนักงานเกษตรอำเภอเก้าเลี้ยว. (2563). *ข้อมูลเกษตรกรด้านการเกษตรต่าง ๆ*.

<http://kaoliao.nakhonsawan.doae.go.th/kaoliao/>

Humphrey, Albert. (1960). *SWOT Analysis Theory*. <https://rapidbi.com/history-of-the-swot-analysis/>

รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการด้วยหลัก
พรหมวิหารธรรม เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร
Formation technology Management Model integrated with
Brahmavihara –Dhamma principles for academic administration
of schools under Bangkok Metropolitan Administration

สุรตน์วดี ปานโพธิ์ทอง¹, สุวิทย์ ภาณุจารี², วีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย³
Suratvadee Panpothong¹, Suwit Panuchari², Weerawat Pattanakulchai³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3}
College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1,2,3}
Corresponding Author: ¹ suratvadee.pan@rmutr.ac.th

Retrieved 03-05-2024; Revised 13-06-2024; Accepted 30-06-2024

Doi: 10.14456/japm.2024.25

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศฯ (2) เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศฯ (3) เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในงานวิจัย โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 205 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 820 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสอบถามรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดย วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor analysis: CFA) 2) ประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศฯ 4 ด้าน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบ 3 องค์ประกอบหลักประกอบไปด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารสถานศึกษาและหลักพรหมวิหารธรรม รวมทั้งหมด 13 องค์ประกอบย่อย

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศฯ คือ 1) แนวคิดการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ มี 4 องค์ประกอบ 2) แนวคิดการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบ 3) หลักพรหมวิหารธรรม มี 4 องค์ประกอบ

3. ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศฯ สรุปภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 97.18 เมื่อพิจารณาภาพรวมเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้สรุปรวมของรูปแบบด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ ด้านความถูกต้องของรูปแบบ ด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ และด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบ

องค์ความรู้/ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ เป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาทั่วประเทศใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ; หลักพรหมวิหารธรรม ; กรุงเทพมหานคร

Abstract

The purposes of this research were (1) to study and analyze the elements, (2) To create a model for information technology management, and (3) to estimate and certify the ones of information technology management integrated with *Brahmavihara Dhamma for the academic administration in schools under the Bangkok Metropolitan*.

Researcher have been used both quantitative and qualitative methods so that the qualitative research results will be extended. 205 schools under the Bangkok Metropolitan were used as the study population. There are 820 informants. Two research instruments were used: 1) A questionnaire on the information technology management model, analyzed using exploratory factor analysis (EFA) and confirmatory factor analysis (CFA), and 2) An evaluation and validation of the information technology management model in four aspects. The research findings are as follows:

1. The analysis of the integrated information technology management components incorporating Brahma viharas principles for academic administration in Bangkok Metropolitan Administration schools revealed three main components: academic administration, school management, and Brahma viharas principles, comprising a total of 13 sub-components

2. The created information technology management model consists of: 1) Information technology concepts for academic administration with 4 components, 2) Information technology management concepts for school administration with 5 components, and 3) Brahmaviharas principles with 4 components.

3. The evaluation and validation of the information technology management model showed an overall highest level of approval at 97.18%. When considering individual indicators, the highest-rated aspects in descending order were: model appropriateness, model accuracy, model usefulness, and model feasibility.

Knowledge/findings from this research could be used by school administrators across the country as an important tool for information technology management for the academic administration coaching teachers and educational personnel in educational institutions to be effective in the future.

Keywords: Information Technology Management; Brahmavihara Dhamma; Bangkok Metropolitan

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบันเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในการทำงานในโลกนี้เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานทั้งด้านต่าง ๆ ของประเทศ เช่น ด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และด้านการศึกษา โดยเฉพาะด้านการจัดการศึกษาที่ต้องนำเทคโนโลยีมาใช้ให้สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 การบริหารสถานศึกษาภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกอย่างพลิกผัน (Disruptive World) ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงของเงื่อนไขต่าง ๆ ของการพัฒนาประเทศไทย ความเจริญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการศึกษาอย่างรวดเร็วและนโยบายทางการศึกษาต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับความเจริญทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมด้วย

การจัดการศึกษาในสถานศึกษาสอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาความเจริญทางด้านเทคโนโลยี และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในหมวด 9 มาตรา 65 ให้มีการพัฒนา

บุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการเรียนการสอนและการบริหารจัดการสถานศึกษาและในศตวรรษที่ 21 นี้ จากรายงานการประชุมผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (รูปแบบออนไลน์) วันที่ 11 และ 12 มกราคม 2564 สอดคล้องกับ วิภา ทองหง่า (2554) ได้กล่าวถึงปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จากข้อค้นพบงานวิจัยรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ จำนวน 6 องค์ประกอบ คือ 1) การประกันคุณภาพการศึกษา 2) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียน 3) การนิเทศการศึกษา 4) การแนะแนวการศึกษา 5) การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและ 6) สื่อการเรียนการสอนซึ่งพิจารณาในภาพรวมพบว่าเป็นรูปแบบที่มุ่งเน้นเรื่องคุณภาพการศึกษาเป้าหมายปลายทางของทุกองค์ประกอบจะเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการ

อย่างไรก็ตามเงื่อนไขของความสำเร็จในการนำรูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ไปใช้หรือนำไปประยุกต์ให้มีความเหมาะสมในแต่ละโรงเรียนแต่ละพื้นที่แต่ละขนาดของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องศึกษาแนวทางดังกล่าวให้มีความเข้าใจอย่างชัดเจนโดยเฉพาะรูปแบบความสำเร็จที่ผู้วิจัยกล่าวถึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัจจัยความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพแต่ยังคงมีอีกหลายรูปแบบหรือหลายองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยของแต่ละโรงเรียนมี สภาพทั้งคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องพยายามค้นหาปัจจัยต่างๆ จึงนำมาซึ่งความสนใจในการจัดทำวิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปใช้ในการบริหารและนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนางานให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงาน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครมีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร นำการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามาใช้ในงานวิชาการ และการนำสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานด้านวิชาการมีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพราะการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไปในการบริหารงานวิชาการ และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ เพื่อนำผลการวิจัยมา ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาทักษะการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร และใช้ในการกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

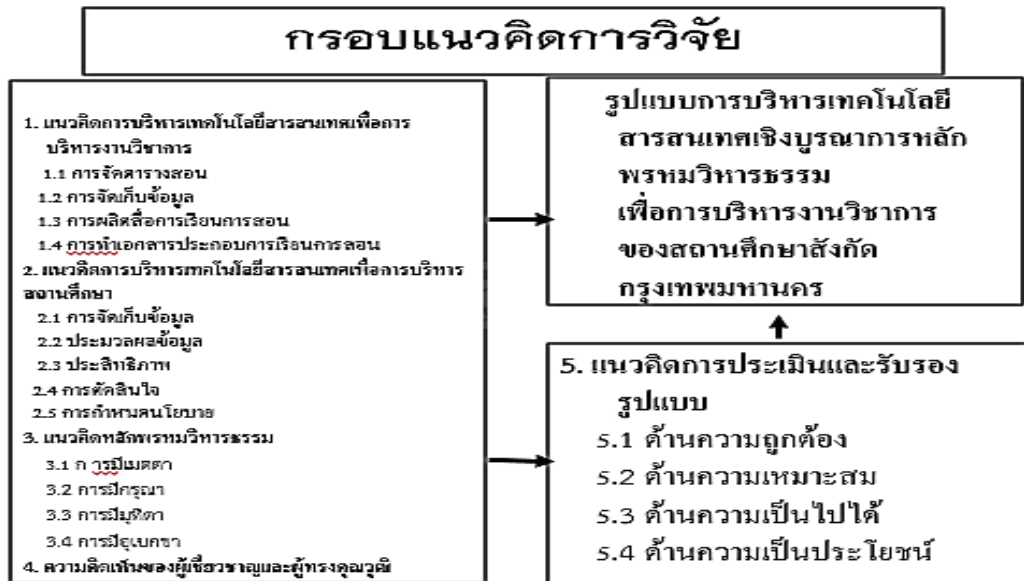
1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

บทความวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา จากตำรา เอกสารวิชาการ บทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการพัฒนาสังคมให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 คือ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ โดยเน้นให้เป็นคนดี คนเก่งและอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งมีกระบวนการบริหารที่ครบวงจรคุณภาพ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action)
2. การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยการวางแผนและการบริหารการศึกษา การจัดเก็บข้อมูล ข้อ ประมวลผลข้อมูล การตัดสินใจ การกำหนดนโยบายในการบริหารงานด้านต่างๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดในการบริหารสถานศึกษา
3. หลักพรหมวิหารธรรม หมายถึง หลักธรรมประจำใจของผู้บริหารเพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์ เป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครองหรือผู้บริหารงานใช้ในการบริหารคน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ ได้แก่ การมีเมตตา การมีกรุณา การมีมิตตา การมีอุเบกขา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ (Mixed methodology) พื้นที่วิจัย ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 437 โรงเรียน ประชากร คือ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 205 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 820 คน ขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2) ประชุมกลุ่มย่อยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยอาศัยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จากผู้บริหารสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา และรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 7 คน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ ดังนี้ 1) วิเคราะห์สหสัมพันธ์ 2) การสร้างแบบสัมภาษณ์ 3) สร้างแบบสอบถาม 4) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) 5) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบ Index of Consistency: (IOC) 6) ทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) กับ

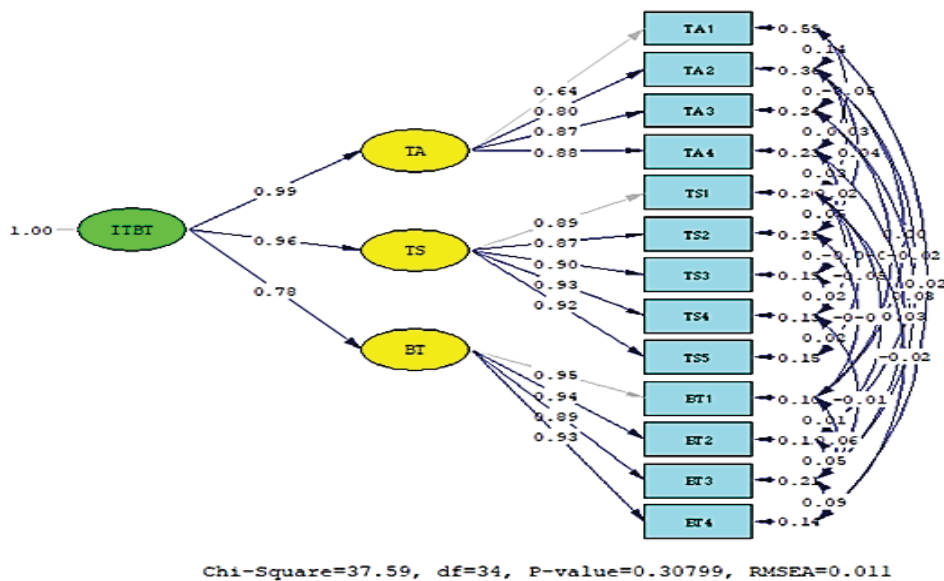
ประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มอย่าง 30 คน 7) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor analysis : CFA) โดยวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยสถิติขั้นพื้นฐานในรูปแจกแจงตารางความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนข้อมูลที่มีลักษณะเป็นมาตราอัตราส่วน (Ratio scale) และวัดได้ชนิดมาตราประมาณค่า (Rating scale) นำมาวิเคราะห์ด้วยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) องค์ประกอบของการบริหารวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) 8) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 9) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis: EFA) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor analysis : CFA) สรุปผลการวิเคราะห์องค์ประกอบและความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่าง 10) นำข้อมูลที่ได้กำหนดเป็นโครงสร้างการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและรับรองรูปแบบ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ดังนี้ 1) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและรับรองโครงสร้างรูปแบบทั้งสี่ด้านตามมาตรฐานการประเมินของ Madaus, Scriven, & Stufflebeam, (1983) 1) ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและรับรองข้อสรุปผลการวิจัย 2) ใช้แบบประเมินประกอบและรับรอง ให้ค่าคะแนนข้อละ 5 คะแนน นำข้อมูลที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าเฉลี่ยต้องไม่ต่ำกว่า 3.50 ทุกด้าน จึงจะถือว่าผู้เชี่ยวชาญได้รับรอง 3) สรุปผลและนำเสนอ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1) ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้รูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ย และค่าสัมประสิทธิ์การกระจายผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกตัว ดังนี้ 1) องค์ประกอบหลักการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ วัดจากองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดตารางสอน การจัดเก็บข้อมูล การผลิตสื่อการเรียนการสอน และการทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน มีตัวบ่งชี้รวม 14 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.43 – 4.74 2) องค์ประกอบหลักการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา วัดจากองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูล การประมวลผลข้อมูล ประสิทธิภาพการตัดสินใจ และการกำหนดนโยบาย มีตัวบ่งชี้รวม 16 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.40 – 4.49 และ 3) องค์ประกอบหลักพรหมวิหารธรรม วัดจากองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีเมตตา การมีกรุณา การมีมุทิตา และการมีอุเบกขา มีตัวบ่งชี้รวม 15 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.41–4.51

วัตถุประสงค์ที่ 2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของตัวบ่งชี้รูปแบบฯ ได้โมเดลเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับตัวบ่งชี้รูปแบบฯ จำนวน 45 ข้อ และได้ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของตัวบ่งชี้รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังภาพ

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของตัวบ่งชี้รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก พิจารณาจากค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 37.59 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 34 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (P-value) เท่ากับ 0.308 นั้นหมายถึง ค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.99 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.98 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.011

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของโมเดล พบว่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ทั้ง 3 องค์ประกอบหลักมีค่าเป็นบวก มีค่าตั้งแต่ 0.78-0.99 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อย คือ หลักการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ (TA) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.99 การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา (ST) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.96 และหลักพรหมวิหารธรรม (BT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.78 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เกิดจากองค์ประกอบหลักการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา และหลักพรหมวิหารธรรม ตามลำดับ

องค์ประกอบหลักการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ (TA) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.99 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ การจัดตารางสอน โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน(Standardized Factor Loading) Factor Loading เท่ากับ 0.88 และมีความแปรปรวนร่วมกัน (ค่าสัมประสิทธิ์ทำนาย/ค่าความเที่ยง/R Squared) R Squared กับองค์ประกอบหลักการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ (TA) ร้อยละ 77 รองลงมา คือ การจัดเก็บข้อมูล โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ 0.78 และมีความแปรปรวนร่วมกัน (ค่าสัมประสิทธิ์ทำนาย/ค่าความเที่ยง/R Squared) R Squared) กับองค์ประกอบหลักการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ (TA) ร้อยละ 76

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา (ST) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.96 องค์ประกอบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา (TS) ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ การจัดเก็บข้อมูล โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ 0.93 และมีความแปรปรวนร่วมกันกับ องค์ประกอบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา (ST) ร้อยละ 87 รองลงมา คือการประมวลผลข้อมูล โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (Standardized Factor Loading) Factor Loading) เท่ากับ 0.92 และมีความแปรปรวนร่วมกัน (ค่าสัมประสิทธิ์ทำนาย/ค่าความเที่ยง/R Squared) R Squared) กับองค์ประกอบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา (ST) ร้อยละ 85

และหลักพรหมวิหารธรรม (BT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.78 องค์ประกอบหลักพรหมวิหารธรรม (BT) ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ การมีเมตตา โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน เท่ากับ 0.95 และมีความแปรปรวนร่วมกันกับองค์ประกอบหลักพรหมวิหารธรรม (BT) ร้อยละ 90 รองลงมา คือ การมีกรุณา โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน(Standardized Factor Loading) Factor Loading) เท่ากับ 0.94 และมีความแปรปรวนร่วมกัน (ค่าสัมประสิทธิ์ทำนาย/ค่าความเที่ยง/R Squared) R Squared) กับองค์ประกอบหลักพรหมวิหารธรรม (BT) ร้อยละ 89

เนื่องจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง จะไม่รายงานค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ ผู้วิจัยจึงได้นำค่าน้ำหนักองค์ประกอบสำหรับตัวบ่งชี้รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร แทนค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ ซึ่งทั้งสองค่านี้ให้ความหมายในทำนองเดียวกัน ทั้ง 3 องค์ประกอบ มาสร้างสเกลองค์ประกอบตัวบ่งชี้รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร แทนค่าสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบ ซึ่งทั้งสองค่านี้ให้ความหมายในทำนองเดียวกัน (เพชรมณี วิริยะสืบวงศ์, 2545) ดังสมการ

$$TSBT = 0.99(TA) + 0.96(ST) + 0.78(BT)$$

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการประเมินและรับรองรูปแบบฯ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขตฯ ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตฯ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายการศึกษา และศึกษานิเทศก์ (กลุ่มตัวอย่าง) มีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยสรุปภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.85$) คิดเป็นร้อยละ 97.18 เมื่อพิจารณาภาพรวมเป็นรายตัวบ่งชี้ พบว่าตัวบ่งชี้สรุปผลของรูปแบบด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ ด้านความถูกต้องของรูปแบบ ด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ และด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบ ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ได้ข้อค้นพบซึ่งนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา หลักพรหมวิหารธรรม การประเมินและรับรองรูปแบบ รวมถึงการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า สถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความต้องการรูปแบบสำหรับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศโดยบูรณาการกับหลักธรรมเพื่อให้การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และต้องการใช้รูปแบบการบริหารในระดับมาก แต่ยังมีปัญหาอุปสรรค และความต้องการพัฒนารูปแบบในระดับมาก เช่นกัน เพราะยังไม่ถึงระดับมากที่สุด ทั้ง ๆ ที่สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครมีศักยภาพสูงสอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชญ์พิชา จันทา (2563) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักเขตพื้นที่การประถมศึกษา นครนายก พบว่า ด้านแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล การวิจัย การพัฒนาสื่อและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของธริศร เทียบปาน (2561) การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคใต้ พบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบ ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนได้ใช้รูปแบบของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้ง 12 ด้าน ได้แก่ การบริหารหลักสูตร กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ การวัดประเมินผล การวิจัยเพื่อการพัฒนา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกัน คุณภาพการศึกษา การ

ส่งเสริมความรู้ทางด้านวิชาการ การประสานความร่วมมือและการส่งเสริมสนับสนุน วิชาการกับโรงเรียนอื่น และบางโครงการได้ร่วมกับ สสวท. และโครงการอื่นที่สามารถนำไปยกระดับคุณภาพผู้เรียน

2. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า องค์ประกอบของการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก และ 13 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1) องค์ประกอบหลักการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ วัดจากองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดตารางสอน การจัดเก็บข้อมูล การผลิตสื่อการเรียนการสอน และการทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน 2) องค์ประกอบหลักการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา วัดจากองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูล การประมวลผลข้อมูล ประสิทธิภาพ การตัดสินใจ และการกำหนดนโยบาย และ 3) องค์ประกอบหลักพรหมวิหารธรรม วัดจากองค์ประกอบย่อย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีเมตตา การมีกรุณา การมีมุทิตา และการมีอุเบกขา สอดคล้องกับผลการศึกษาของวัชรศักดิ์ สงค์ปาน (2558) ศึกษาผลการสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อบรรลุผลการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ฝั่งอันดามัน และตรวจสอบยืนยันเบื้องต้น ได้รูปแบบมีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านหลักการ ด้านวัตถุประสงค์ ด้านระบบงานและกลไก ด้านเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการบริหารโรงเรียนเพื่อ บรรลุผลการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 83 กิจกรรม คือ องค์ประกอบด้าน หลักการ 37 กิจกรรม วัตถุประสงค์ 4 กิจกรรม ระบบงานกลไก 31 กิจกรรม และเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 11 กิจกรรม ทำนองเดียวกันกับผลการศึกษาของปิยนุช สุวรรณนิษฐ์ (2560) ที่ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาการประถมศึกษาคาดใต้ตอนบน ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการ มี 4 องค์ประกอบ คือ ภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน ขั้นตอนการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษา ภารกิจและขอบข่ายงานวิชาการ และกระบวนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สำหรับการสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก คือ ด้านภาวะผู้นำทางการเรียนการสอน ด้านขั้นตอนการทำงานเป็นทีม ด้านภารกิจและขอบข่ายงานวิชาการ และด้านกระบวนการบริหารงานวิชาการ ซึ่งรูปแบบที่สร้างขึ้นนี้มีผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบประเมินและรับรองรูปแบบสำหรับผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน ได้ประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากไปน้อยได้ดังนี้ ผลการประเมินด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบ

การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่สร้างขึ้นนั้นได้ผ่านกระบวนการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการสอบถามความสอดคล้องขององค์ประกอบรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้างานวิชาการ ล้วนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษา รวมทั้งข้อเสนอจากผู้เชี่ยวชาญทำให้ได้รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครที่มีความสมบูรณ์ ครอบคลุมการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สำหรับด้านความถูกต้องและด้านความเป็นประโยชน์ ผลการประเมินอยู่ในระดับมากแสดงให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครสามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์จริง ยอมรับได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ และครูได้รับรู้และปฏิบัติงานร่วมกันในทุกขั้นตอน และด้านความเป็นไปได้ ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก พบว่ามีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบนั้น ต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนจำนวนมาก ซึ่งต้องอาศัยการมีเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา รวมทั้งความทุ่มเท เสียสละและตั้งใจจริงของบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา เกื้อกุล (2560) ที่ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยรูปแบบดังกล่าวขับเคลื่อนด้วยกระบวนการบริหารงานแบบ PDCA ในมิติงานวิชาการ 5 ด้าน ที่มีความสัมพันธ์กัน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรที่ปฏิบัติได้จริงตามวิถีชีวิตของมุสลิม มุ่งเน้นความรู้ควบคู่คุณธรรม สอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียนและบริบทเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองและรู้ทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกัน สามารถปฏิบัติได้จริงในการดำเนินชีวิตประจำวัน การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ส่งผลอันดีงามต่อผู้เรียนในด้านจิตใจและจิตวิญญาณสอดคล้องกับหลักคำสอนของศาสนา 3) การวิจัยและการวัดและประเมินผลทางการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและพฤติกรรมของผู้เรียน การวัดและประเมินผลที่หลากหลายครอบคลุมด้าน ความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติอย่างเป็นระบบและตามสภาพจริง 4) การนิเทศและการแนะแนวการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการนิเทศการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง การแนะแนวทางการศึกษา ต่อ ทักษะชีวิตและอาชีพ และ 5) การส่งเสริมความเข้มแข็งด้านวิชาการ มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับผู้บริหารและครูในการจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้วิชาการแก่ชุมชน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานวิชาการ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน การสร้าง เครือข่ายการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้น สถานศึกษาที่นำรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของ

สถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครไปใช้ จำเป็นต้องสร้างความตระหนักให้กับบุคลากร ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องเป็นผู้นำและส่งเสริมการใช้รูปแบบอย่างจริงจัง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

ภาพที่ 3 รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการด้วยหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตั้งชื่อ รูปแบบใหม่ตามองค์ประกอบหลักของรูปแบบได้แก่ 1) ตัวแปรเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ (the information technology for the academic administration) 2) แนวคิดการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา (the administration of schools under Bangkok Metropolitan Administration) 3) หลักพรหมวิหารธรรม (Brahma vihara Dhamma principles) โดยนำตัวอักษรภาษาอังกฤษในแต่ละองค์ประกอบมาเรียงกัน เรียกชื่อใหม่ว่า “ASB Model”

สรุป

ผลการวิจัย การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศฯ พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ หลัก 13 องค์ประกอบย่อย การสร้างรูปแบบฯ ได้รูปแบบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การจัดตารางสอน การจัดเก็บข้อมูล การผลิตสื่อการเรียนการสอน การทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน 2) การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูล ประมวลผลข้อมูล ประสิทธิภาพ การตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย 3) ตัวแปรหลักพรหมวิหารธรรม มี 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การมีเมตตา การมีกรุณา การมีมุทิตา การมีอุเบกขา และผลการประเมินและรับรองรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีฯ โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า การประเมินและรับรองรูปแบบในประเด็นพิจารณาทั้ง 4 ด้านโดยสรุปผลทุกด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 จากผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบย่อยด้านการจัดตารางสอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$) = 4.65 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบย่อยการจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารได้มีการพัฒนาเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนางานการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการ ดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ สามารถนำพาองค์กรไปพัฒนาคุณภาพวิชาการของสถานศึกษาได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา จากผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบย่อยด้านการจัดเก็บข้อมูล มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$) = 4.48 ความแปรปรวนรวมกันคิดเป็น ร้อยละ 87 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบย่อยการจัดเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารได้มีการพัฒนาเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านการจัดเก็บข้อมูลให้เป็นระบบ ระเบียบ สืบค้นง่าย สะดวกต่อการนำมาใช้ เป็นข้อมูลพื้นฐานในการ ประกอบการตัดสินใจ เพราะเป็นองค์ประกอบย่อยที่สำคัญในการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับหลักพรหมวิหารธรรม พบว่า องค์ประกอบย่อยด้าน การมีเมตตา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$) = 4.49 ความแปรปรวนรวมกันคิดเป็น ร้อยละ 90 ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยสูงสุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบย่อยการมีกรุณา ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารมีการพัฒนาเรื่องเกี่ยวกับหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อผู้บริหาร

สถานศึกษา ในครั้งนี้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาบุคลากร ด้านการบริหารสถานศึกษาในส่วนของการประกันคุณภาพภายในให้เป็นระบบ และต่อเนื่องในทุกระดับในทุกสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้สนใจนำรูปแบบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเชิงบูรณาการด้วยหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ไปทดลองใช้จริงในสถานศึกษา และเปรียบเทียบผลการวิจัยระหว่างการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามในครั้งนี้ กับผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองใช้รูปแบบการวิจัยครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องนโยบายและมาตรฐานการ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา*.http://bsq.vec.go.th/innovation/policy2_1.html
- ธีรศร เทียบปาน (2561). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคใต้*. [ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่].
- ปิยนุช สุวรรณนิตย์. (2560). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคใต้ตอนบน : Development of Academic Management Model of Basic School Administrators under the Upper South Primary Educational Service Area Office*. *วารสารสารสนเทศ*, 16(2), 123–134.
- พัชัญญา จันทา (2563) . *แนวทางการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา นครนายก* . [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- ยีน ภูววรรณ. (2555). *ไอซีทีเพื่อการศึกษา*. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ยุพธนา เกื้อกุล (2560). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์*. [ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- วิภา ทองหง่า. (2554). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. [ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- วัชรศักดิ์ สงค์ปาน. (2558). *การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อบรรลุผลการ ประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาภาคใต้ฝั่งอันดามัน* [ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่].

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). *ศูนย์วิชาการและภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ.

Smith, Judith M. 2001. Blended learning: An old friend gets a new name. *Executive Update*.

<http://www.gwsae.org/Executiveupdate/2001/March/blended.htm>

Smith, M. (1971). *Educational leadership: Culture and diversity*. Athenaeum Press.

Smith, R. H., & Others. (1980). *Management: Making organizations perform*. Macmillan.

Willer, D. (1986). *Scientific sociology: Theory and method*. Prentice-Hall.

การบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนของกลุ่มวิสาหกิจ
ชุมชนในตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์

The Household Debt Management Under the Circular Economy Principles of
Community Enterprises in Nong Kradon Subdistrict, Muang District,
Nakhon Sawan Province

พัชรภา สิงห์ธนสาร¹, ลักษมี งามมีศรี², มานิตย์ สิงห์ทองชัย³ และวิไลลักษณ์ สร้อยศิริ⁴
Phatcharapha Singtanasarn¹, Luksamee Ngammeesri², Manit Singthongchai³
and Wilailaksana Soykeeree⁴

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์^{1,2,3,4}
Department of Economics, Faculty of Management Science, Nakhon Sawan Rajabhat University^{1,2,3,4}
Corresponding Author, E-mail: ¹phat-sing@hotmail.com

Retrieved 04-01-2024; Revised 23-02-2024; Accepted 25-06-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.26

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาภาวะหนี้สินภาคครัวเรือน (2) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนแบบมีส่วนร่วมภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนและส่งเสริมกลุ่ม จำนวน 26 ราย โดยการเลือกกลุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและใช้สถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สาเหตุหลักของปัญหาหนี้สิน ได้แก่ รายได้ไม่พอรายจ่าย ไม่มีเงินทุนทำการเกษตรในฤดูกาลต่อไปและซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการวางแผนการเงินเพื่อการลงทุนทางการเกษตรและลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น แต่ก็ยังขาดความรู้ในการจัดการปัญหาหนี้สินจนเกิดการสะสมเป็นวงจรกับดักสภาพหนี้และโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีดอกเบี้ยต่ำ

2. กระบวนการเรียนรู้ในการบริหารจัดการหนี้สินที่เน้นการสร้างองค์ความรู้เศรษฐกิจหมุนเวียนและวินัยทางการเงินให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดวงจรการสะสมหนี้และใช้การปรับและสร้างสินทรัพย์หมุนเวียนอย่างเป็นระบบ โดยใช้นโยบายการชะลอหนี้สินและการปรับโครงสร้างหนี้

3. สมาชิกมีความคาดหวังในความช่วยเหลือและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องหนี้สิน ซึ่งไม่ใช่ปัญหาหลักที่เกิดจากการทำเกษตรเพียงอย่างเดียว แต่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างทั้งความเหลื่อมล้ำ โอกาสและสิทธิในการเข้าถึงแหล่งทุนสวัสดิการอย่างเป็นธรรม

องค์ความรู้ ได้แก่ การปรับกระบวนการทัศน์ของสมาชิกจากวงจรกับดักหนี้สู่การสร้างมูลค่าเพิ่มในการใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการทำเกษตรเคมีเป็นเกษตรปลอดภัยที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ; หนี้สินภาคครัวเรือน; เศรษฐกิจหมุนเวียน; ตำบลหนองกระโดน

Abstract

The objectives of this article were (1) to study the situation of household debt problems of community enterprises (2) to create a learning process for participatory household debt management under the circular economy principles of community enterprises and (3) to study the ways to solve household debt problems under the circular economy principle of community enterprises. Key informants used in this article are those who involved in supporting and promoting the group. The tools used were in-depth interviews and focus groups. Data were analyzed using content analysis methods and demonstrated statistics.

The results of the research demonstrate that;

1. The main causes of debt problems include income, not expenses. There are no funds to farm the following season and buy consumables. Key informants plan their finances for agricultural investments and reduce unnecessary spending, but they still lack the knowledge to manage debt problems, resulting in a trapping cycle of debt conditions and access to low-interest financing.

2. The learning process in debt management focuses on building circular economy knowledge and financial discipline for members continuously, in order to reduce the cycle of debt accumulation and systematically adjust and build current assets using debt deferral and debt restructuring policies.

3. Members have expectations of assistance and support from the government. In particular, the problem of debt is not the main problem caused by farming alone. Opportunities and the right to fair access to capital and welfare.

Knowledge includes transforming the mindset of members from being trapped in debt cycles to creating added value by utilizing waste materials in an environmentally friendly manner and practicing safe agriculture that improves quality of life.

Keywords: Management; Household debt; Circular economy; Nong Kradon Subdistrict

บทนำ

ท่ามกลางสถานการณ์การชะลอตัวของเศรษฐกิจไทยในช่วงที่ผ่านมาส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการชะลอการใช้จ่ายของภาคครัวเรือน หลังจากครัวเรือนประสบปัญหาหนี้สินที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเศรษฐกิจชะลอตัวและอัตราการว่างงานสูงขึ้นอย่างในปัจจุบัน ย่อมกระทบต่อรายได้ของภาคครัวเรือน ทำให้การบริโภคและความสามารถในการชำระหนี้ลดลง จนอาจกลายเป็นหนี้เสียกระทบต่อเสถียรภาพของระบบสถาบันการเงินและเศรษฐกิจมหภาค สอดคล้องกับธนาคารแห่งประเทศไทย (2564) ที่รายงานตัวเลขหนี้ครัวเรือนมีหนี้ครัวเรือน 14,581,137 ล้านบาท สัดส่วนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เติบโตขึ้นร้อยละ 3.9 โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับการรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) ที่แสดงจำนวนครัวเรือนทั่วประเทศในปี 2562 มีจำนวนครัวเรือนประมาณ 21.9 ล้านครัวเรือน มีหนี้สินประมาณ 9.8 ล้านครัวเรือน และในปี 2564 มีจำนวนครัวเรือนทั่วประเทศประมาณ 22.6 ล้านครัวเรือน และเป็นครัวเรือนที่มีหนี้สินประมาณ 11.6 ล้านครัวเรือน ยิ่งไปกว่านั้นที่ผ่านมาจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยเฉพาะครัวเรือนเกษตรกรรมน่าจะเป็นครัวเรือนรูปแบบหนึ่งที่ได้รับผลกระทบและมีแนวโน้มในการตกค้างถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำของระบบเศรษฐกิจของประเทศได้เป็นอย่างดี ซึ่งครัวเรือนเกษตรกรรมนี้ถือว่าเป็นต้นน้ำของห่วงโซ่อุปทานและมีบทบาทสำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจในภาพรวม ซึ่งผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้ตัวเลขปัญหาหนี้สินดังกล่าวเพิ่มขึ้นด้วย เช่นเดียวกับการศึกษาของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์ (2565) ที่ว่าครัวเรือนเกษตรกรรมน่าจะเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตครั้งนี้ผ่านปัญหาเชิงโครงสร้างข้างต้นของประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มครัวเรือนที่มีความจำเป็นต้องก่อหนี้ เพื่อใช้เสริมสภาพคล่องและเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบธุรกิจของกลุ่มเศรษฐกิจชุมชนฐานราก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีหนี้สินสะสมมายาวนานจนเรื้อรังเกิดเป็นวงวนการก่อหนี้หรือลักษณะการติดกับดักหนี้ (พิสิทธิ์ ไบ์สุวรรณและคณะ, 2565)

แม้ว่าจะไม่ปรากฏนโยบายในการแก้ไขปัญหาหนี้สินไว้อย่างชัดเจนในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ของประเทศ แต่รัฐบาลก็ยังได้มีการทบทวนนโยบายและแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก เพื่อเพิ่มศักยภาพชุมชนและธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ด้วยยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนพัฒนาประเทศไทยด้วยเศรษฐกิจ BCG (พ.ศ. 2564 – 2569) หรือการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน BCG Model ประกอบไปด้วย เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio-economy) มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง เชื่อมโยงกับ เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คำนึงถึงการนำวัสดุต่าง ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้เศรษฐกิจสีเขียว (มานิตย์ สิงห์ทองชัย, 2565) ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนไปพร้อมกัน (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์

วิจัยและนวัตกรรม, 2564) จึงเป็นโอกาสอันดีที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันผลักดันให้แนวทางเศรษฐกิจฐานรากเพื่อปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนที่เกิดขึ้นและเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นตำบลพื้นที่ชุมชนเป้าหมายขนาดเล็กที่อยู่ติดกับเส้นทางคมนาคมไม่ไกลจากเขตเมืองนครสวรรค์ ซึ่งสภาพทางเศรษฐกิจมีลักษณะพึ่งพิงปัจจัยทางเศรษฐกิจจากภายนอกชุมชนเป็นหลักทั้งตลาดผลผลิตทางการเกษตรในระดับท้องถิ่นและตลาดจำหน่ายสินค้าอาหาร ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนมีรายได้หลักมาจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งก็มักประสบปัญหาจากความผันผวนของธรรมชาติที่มีน้ำท่วมและแล้งทำให้มีรายได้ความไม่แน่นอน อีกทั้งมีความเสี่ยงในการลงทุนประกอบธุรกิจผลผลิตสินค้าชุมชนจำหน่าย แต่ก็ไม่สามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้น จนต้องก่อหนี้สิน เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายและเป็นทุนหมุนเวียนแต่ละวัน ด้วยเหตุจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ยังขาดการสื่อสารข้อมูลของสินค้าไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย คุณภาพของสินค้าที่ระบุไว้ไม่ตรงกับความต้องการของลูกค้า รูปแบบบรรจุภัณฑ์ยังไม่ดีพอ จึงไม่ดึงดูดความสนใจตลอดจนมีช่องทางการจำหน่ายยังไม่ทั่วถึงและยังราคาสูงเมื่อเทียบกับคุณภาพด้วย

ดังนั้น การบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนของวิสาหกิจชุมชนและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็งยั่งยืน โดยนำหลักเศรษฐกิจหมุนเวียนมาประยุกต์ใช้ประโยชน์จากศักยภาพของทุนทรัพยากรบนความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาหนี้สินที่สะสมจนเกิดเป็นวัฏจักรแห่งหนี้และสามารถนำมาสร้างแนวทางการแก้ไขปัญหาวงจรหนี้สินของครัวเรือนให้กับวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาภาวะหนี้สินภาคครัวเรือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 2) เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนแบบมีส่วนร่วมภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารหนี้ส่วนบุคคล ซึ่ง รัชนิกร วงศ์จันทร์ (2553) กล่าวไว้ว่า หนี้ (Debt) คือ ภาระผูกพันที่ผู้กู้หรือผู้รับ เครดิตต้องชำระทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยให้แก่ผู้ให้กู้หรือผู้ให้เครดิตในเวลาที่ตกลงกันไว้ จากความหมาย ของหนี้สินที่มีคำว่า “เครดิต” หรือสินเชื่อ หมายถึง ความเชื่อที่บุคคลหนึ่งให้กับบุคคลอีกคนหนึ่ง โดยคนที่ให้ความเชื่อถือนั้น คือ ผู้ให้เครดิต ซึ่งมีฐานะเป็นเจ้าหนี้ ส่วนผู้ที่ได้รับความน่าเชื่อถือ เรียกว่า ผู้รับเครดิต ซึ่งมีฐานะเป็นลูกหนี้ ด้วยความเป็นลูกหนี้จึงมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อการผูกพันที่เจ้าหนี้ได้ไว้วางใจ โดยการชำระคืนหนี้สินทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยจนกว่าจะหมดภาระ ทั้งนี้ หากไม่มี

ความจำเป็นบุคคลไม่ควรจะก่อหนี้ เพราะหากเป็นหนี้แล้วไม่สามารถบริหารให้มีรายได้เพียงพอที่จะชำระคืนได้ ก็ยังคงต้องมีข้อผูกมัดในการจ่ายชำระหนี้

แนวคิดเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน(Circular Economy) เป็นเศรษฐกิจที่คุณค่าของวัตถุดิบทรัพยากรและผลิตภัณฑ์ได้รับการรักษาให้คงไว้ให้นานที่สุดและมีการสร้างของเสียที่ต่ำที่สุด ซึ่งตามความหมายนี้ระบบเศรษฐกิจที่มีความหมุนเวียนจะมีคุณสมบัติที่สามารถฟื้นคืนและกลับสู่สภาพเดิมรวมถึงสามารถคงสภาพส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ภายในระบบให้มีคุณภาพและคุณค่าสูงสุด โดยคุณลักษณะหลักของเศรษฐกิจหมุนเวียนนอกจากการออกแบบเพื่อให้เข้ากับห่วงโซ่อุปทานแล้ว วัตถุดิบภาพจะต้องไม่มีสารพิษ ย่อยสลายได้ง่าย ส่วนผลิตภัณฑ์ทางเทคนิคหรือวัสดุประดิษฐ์อื่น จะต้องถูกออกแบบให้สามารถนำมาใช้ได้อีกครั้งโดยใช้พลังงานน้อยที่สุดและสามารถคงคุณภาพเดิมได้มากที่สุด (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2563) และ Zeng , H., Chen, X., Xiao, X. and Zhou, Z. (2017) กล่าวว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทานที่ยั่งยืนรวมกันกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนจะต้องออกแบบการขนส่งและการรีไซเคิลวัสดุเหลือใช้และวัสดุสำรองอย่างมีประสิทธิภาพและหมุนเวียนขึ้นส่วนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจหมุนเวียนในองค์ได้อย่างยั่งยืนเช่นกัน ทั้งนี้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนควรใช้หลักการลด(Reduce) ใช้ซ้ำ(Reuse)และรีไซเคิล(Recycle) สำหรับแต่ละรอบในห่วงโซ่อุปทานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ และเพื่อให้เกิดความสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคม การดำเนินงานและสิ่งแวดล้อมของบริษัท (Del Giudice et al., 2020) และ Bag & Pretorius (2020) พบว่า การบูรณาการเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ การจัดการการผลิตแบบใช้พลังงานหมุนเวียนสามารถในสร้างความที่ยั่งยืนและเศรษฐกิจหมุนเวียนในอุตสาหกรรมได้

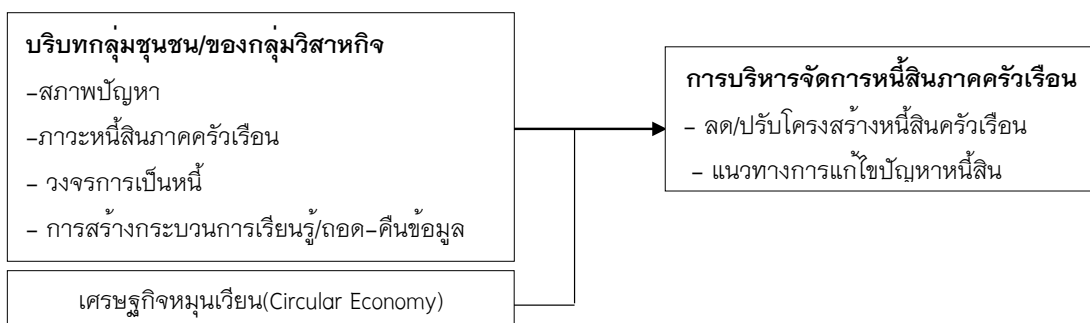
แนวคิดเกี่ยวกับการบริโภคแบบรายได้อาวจรในวงจรชีวิต (The Life-Cycle Model of Consumption and Saving) (Franco Modigliani & Richard Brumberg,1954) และแนวคิดเกี่ยวกับรายได้อาวจรของการบริโภค (The Permanent-Income Theory of Consumption) ของ Friedman, M. (1957) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรายได้การบริโภคและการออมเป็นสำคัญ กล่าวคือ เมื่อใดที่ส่วนต่างระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่ายในการบริโภคไม่สมดุลกัน เช่น รายได้มากกว่าค่าใช้จ่ายในการบริโภค ส่วนต่างนั้นคือเงินออมหรือการออม แต่ถ้าหากเมื่อใดที่รายได้น้อยกว่าค่าใช้จ่ายในการบริโภค ส่วนต่างนั้นคือการที่บุคคลต้องจัดหาเงินอื่นเพิ่ม เช่น การกู้ยืม เพื่อให้มีเงินเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภค และหากช่วงเวลาใดที่บุคคลมีรายได้สูง บุคคลจะทำการเก็บออมเงิน แต่หากช่วงเวลาใดที่บุคคลมีรายได้ลดต่ำลง จะนำเงินที่เก็บออมไว้ก่อนหน้านี้มาใช้จ่ายเพื่อให้สามารถรักษาระดับการบริโภคได้ที่ระดับเดิม (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2558)

เอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่ง กวิน มุสิกกา, สุชนี เมธิโยธินและบรรพต วิรุณราช (2562) ได้อธิบายแนวทางการบริหารหนี้สินเกษตรกรไทยที่มีประสิทธิภาพ โดย (1) การจัดทำบัญชีครัวเรือน (2) การชำระหนี้ ตามกำหนด (3) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและกู้เงินในระบบ หลีกเลี่ยงการกู้เงินนอกระบบ (4) การปลูกพืชไร่นวนผสม (5) มุ่งเน้นคุณภาพผลผลิตและความต้องการของตลาด (6) สร้างเครือข่ายและ รวมกลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง และ(7)น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

ภาครัฐ อีกทั้ง ยินดี ชาญณรงค์, วราภรณ์ เทพสัมฤทธิ์พร และ สมบูรณ์ สุขสำราญ (2561) ได้อธิบายหลักการบริหารจัดการสินเชื่อของสหกรณ์ฯ โดยหลักทั่วไปมีคณะกรรมการดำเนินการเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดระเบียบและเงื่อนไข การกู้ยืมและอำนาจบริหารจัดการได้อย่างเต็มที่และสามารถกำหนดนโยบายการบริหารจัดการสินเชื่อ การบริหารจัดการสินเชื่อจะมีระบบหรือไม่ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการดำเนินการ และกฤษฎีกา ใจการวงศ์สกุล และเทพ วงศ์สุภา (2560) พบว่า ครุฑเรือนส่วนใหญ่มีภาระหนี้สินจำนวนมาก รูปแบบการก่อหนี้และมีปัญหาทางกฎหมายส่วนใหญ่เกิดขึ้นมาจากการกู้ยืมเงิน การจำนอง การค้ำประกัน มีการก่อหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ ประชาชนในพื้นที่ซึ่งก่อหนี้มีแนวโน้มผิดนัดไม่ชำระหนี้มากขึ้น เนื่องจากมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการภาระหนี้สินที่มีอยู่และไม่มีความรู้ที่ถูกต้องถึงผลกระทบในทางกฎหมายจากภาระหนี้ที่ได้ก่อขึ้น ซึ่ง รัชฎาภรณ์ บุตรคำโชติ (2560) ได้เสนอแนะว่าควรสร้างความรู้ความเข้าใจ การสำรวจและจัดทำฐานข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การบริหารจัดการหนี้ การสนับสนุนอาชีพแก่ครุฑเรือนเป้าหมายและการติดตามรายงานผลอย่างต่อเนื่องด้วย นอกจากนี้ มานิตย์ สิงห์ทองชัยและระติมา ภูริรุ่งกัญญา (2557) ที่ว่ากระบวนการทำการเกษตรของกลุ่มวิสาหกิจหรือเกษตรปลอดภัยตามแนวคิดพื้นฐานของการแก้ไขปัญหาหนี้สินของเกษตรกรผ่านเกษตรอินทรีย์ โดยการทำการเกษตรอินทรีย์แบบองค์รวม ซึ่งแตกต่างอย่างมากจากระบบเกษตรแบบใหม่ ที่มุ่งเน้นการใช้ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เพื่อเพิ่มผลผลิตเฉพาะพืชที่ปลูกซึ่งเป็นแนวคิดแบบแยกส่วน เพราะให้ความสนใจเฉพาะแต่ผลผลิตของพืชหลักที่ปลูก โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อทรัพยากรการเกษตรหรือนิเวศการเกษตร เช่นเดียวกับวรรณภา วงศ์สุวรรณ และคณะ (2559) ที่เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินสะสมของเกษตรกรลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรว่าเกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องการทำเกษตรอย่างถ่องแท้ควรได้รับความรู้ในด้านนี้เพิ่มเติม ควรมีการจัดทำบัญชีเพื่อรับรู้กระแสเงินสดในครุฑเรือนวางแผนการใช้จ่ายได้ถูกต้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมจากเอกสารวิชาการและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน องค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนและส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ศึกษาโดยตรง ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประธานหรือคณะกรรมการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 3) ตัวแทนชาวบ้านที่เป็นสมาชิกกลุ่มกองทุนต่าง ๆ ในชุมชนหรือตัวแทนหน่วยงานราชการ/หน่วยงาน/สถาบันการเงินที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอยู่ระหว่างประมาณ 6-12 คนต่อกลุ่มรวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยทำการสุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)ทั้งสิ้น 26 ราย โดยวิธีการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทและสภาพปัญหาด้านต่าง ๆ ของภาคครัวเรือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย โดยทีมผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาผู้วิจัยได้สร้างกระบวนการเรียนรู้ในการบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนแบบมีส่วนร่วมภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนเพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ (1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาบริบทชุมชน รวมถึงวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กับคณะผู้ดำเนินการวิจัย (2) สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต การสนทนากลุ่ม ฯลฯ และ (3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนาม โดยการศึกษาบริบทและสภาพปัญหาด้านต่าง ๆ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การประชุมระดมสมอง แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 จัดเวทีชาวบ้าน มีการระดมความคิด ทำประชาวิจารณ์ ช่วยกันสรุปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยอาศัยบทบาทของประธาน สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในระยะที่ 1 คือ (1) วิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในตำบลหนองกระโดน อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ (2) วิเคราะห์และประยุกต์แนวคิดหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน แบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและ (3) ถอดบทเรียนและสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มวิสาหกิจภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อเป็นต้นแบบและแนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เป้าหมายระยะต่อไป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบสังเกต การสนทนากลุ่ม การจัดเวทีตั้งและแลกเปลี่ยนข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์พร้อมประเมินผลข้อมูล เพื่อสรุปแนวทางในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนที่สอดคล้องกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาหนี้สินภาค

ครัวเรือนอย่างยั่งยืน จากข้อมูลภาคสนาม เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในเชิงวิชาการและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ หรือต่อยอดงานวิจัยได้ต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 73.08 อายุอยู่ระหว่าง 56-65 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.31 ระดับการศึกษาประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 38.46 คน คิดเป็นร้อยละ 65.38 มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 การถือครองที่ดินน้อยกว่า 3 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 38.46 และประกอบอาชีพทำสวน คิดเป็นร้อยละ 30.77 ไม่มีอาชีพรองของหัวหน้าครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 88.46 รายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.62 โดยที่อยู่อาศัยในปัจจุบันเป็นของหัวหน้าครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 61.54 ในลักษณะครัวเรือนขยาย คิดเป็นร้อยละ 73.08 สำหรับระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่มอยู่ระหว่าง 3-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.31 และส่วนใหญ่มีบทบาทเป็นสมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 53.85

วัตถุประสงค์และการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อผลิตและจำหน่ายผลผลิตของสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 34.62 ซึ่งรายรับมีจำนวนไม่เพียงพอต่อรายจ่าย อีกทั้งมีหนี้สินสะสมมายาวนานมากกว่า 10 ปี โดยปัจจุบันยังคงมีหนี้คงเหลือและดอกเบี้ยทบต้นที่เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยแล้วหนี้สินอยู่ระหว่าง 70,000-880,000 บาท และบางรายสูงถึง 1,200,000 บาท สาเหตุของการเกิดหนี้สิน มาจากรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครัวเรือน(กินอยู่,รักษาพยาบาล,ค่าเล่าเรียนบุตร) รองลงมาได้แก่ มีเงินไม่เพียงพอที่จะซื้อเครื่องอุปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก และขาดเงินทุนทำการผลิตในฤดูกาลถัดไป โดยมีการผ่อนชำระหนี้สินสะสมของครัวเรือนต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท หรือบางทีอาจไม่ได้ผ่อน(งวดเว้นงวด) และอาศัยแหล่งเงินกู้หรือการเกิดหนี้กับสถาบันการเงินเป็นหลัก ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) รองลงมาเป็น สหกรณ์การเกษตร กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรและกองทุนหมู่บ้าน

นอกจากนี้ การให้บริการสินเชื่อของสถาบันการเงินหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบว่า สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจหรือกลุ่มชุมชนมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบสถาบันการเงิน จนทำให้ไม่มีเงินกู้เพียงพอต่อความต้องการ อีกทั้งติดกับดักสภาพคล่องในการชำระหนี้จนทำให้เกิดการฟ้องร้องดำเนินคดีติดเครดิตบูโรและไม่สามารถกู้เงินจากแหล่งต่าง ๆ ดังกล่าวได้ ซึ่งทำให้บางรายไปใช้บริการแหล่งเงินนอกระบบที่มีการเก็บดอกเบี้ยที่สูงแต่ก็ต้องจำเป็นต้องกู้เพราะไม่มีทางเลือก ส่วนใหญ่เคยบริการแหล่งเงินนอกระบบ (พ่อค้า, เจ้าของที่ดิน, นายทุน, เพื่อนบ้าน, ญาติพี่น้อง ฯลฯ) เนื่องจากไม่สามารถขอกู้ยืมจากสถาบันการเงินในระบบได้และไม่ต้องมีหลักทรัพย์หรือบุคคลค้ำประกัน สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาหนี้สินภาคครัวเรือนของกลุ่มวิสาหกิจ พบว่า สาเหตุหลักของปัญหาหนี้สิน ได้แก่ รายได้ไม่พอใช้จ่ายในครัวเรือน ไม่มีเงินทุนทำการเกษตรในฤดูกาลต่อไป และซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีการวางแผนการเงินเพื่อการลงทุนทางการเกษตร และการใช้จ่ายอื่น ๆ แต่ยังคงประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน จึงต้องพึ่งพาแหล่งเงินนอกระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยสูง และยังขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการหนี้สินและขาดทางเลือกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการเรียนรู้ในการบริหาร จัดการหนี้สิน เน้นการสร้างองค์ความรู้เศรษฐกิจหมุนเวียน และวินัยทางการเงินให้กับสมาชิก โดยการแก้ไขปัญหาหนี้ สะสมที่ได้เป็นวงจรหนึ่งซึ่งจะนำไปสู่วงจรกับดักสภาพหนี้ และส่งผลต่อกิจกรรมอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่นนโยบายการชะลอหนี้สิน การปรับโครงสร้างหนี้ โดยมีความมุ่งมั่นในคำมั่นสัญญาเชิงอุดมการณ์ที่ว่า “เราจะส่งต่อมูลค่าและคุณค่าของผลผลิตที่สามารถสร้างรายได้ สร้างเงินออมให้แก่ลูกหลานได้ในอนาคต (จะไม่ส่งต่อหนี้สินเป็นมรดกไว้ให้รุ่นหลัง)” นอกจากนี้สมาชิกมีการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตจากการทำเกษตรเคมีเป็นการทำเกษตรปลอดภัยให้คุณภาพชีวิตหรือสุขภาพดี ผ่านกลไกการขับเคลื่อนจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจขนาดเล็กสู่การเป็นต้นแบบสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจขนาดใหญ่ขึ้น โดยเริ่มทดลอง ทดสอบ สร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเครือข่ายและร่วมมือกันบริหารจัดการปัญหา เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ทำให้เกิดการสร้างรายได้ สร้างอาชีพ สร้างความสุขในครอบครัวสู่ความสุขในชุมชน ด้วยการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเพื่อผลิตสินค้าเกษตรผสมผสานอย่างยั่งยืนภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนที่สามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายสินค้าที่สามารถต่อรองราคาและส่งตรงถึงผู้บริโภคได้ด้วยราคาที่ เป็นธรรม ทำให้ผู้บริโภคเกิดความปลอดภัย และได้รับความรู้ รวมถึงเข้าถึงการสร้างตระหนักรู้ (Awareness) ด้านการลดใช้ทรัพยากรในกระบวนการผลิต การทดแทนสินค้าหรือวัตถุดิบชนิดเดิมด้วยสินค้าหรือวัตถุดิบชนิดใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการหมุนเวียนสินค้าที่ใช้งานแล้วกลับมาใช้ใหม่ เป็นต้น นอกจากนี้กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านการเรียนรู้และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนระบบวางแผนผลผลิตทางการเกษตรที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคมีการกระจาย ผลผลิตอย่างทั่วถึงและมีการหาแหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้ราคาผลผลิตคุ้มค่ากับการลงทุน และมีการวางแผนในการขนส่งผลผลิตเพื่อการจำหน่าย ตั้งแต่ต้นทางอย่างกระบวนการผลิตสินค้า การจำหน่ายจ่ายแจก ไปจนถึงปลายทางของผู้บริโภค และการจัดการของเสียที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนจากความสำเร็จในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะตามมา ไม่ว่าจะเป็นของเสียจากกระบวนการผลิตในการนำมาหมุนเวียนใช้การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาหมุนเวียนที่มีมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นวัตถุดิบการผลิตใหม่ได้ไปจนถึงความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคสีเขียวและปริมาณที่สัมพันธ์กับราคาสินค้าที่จ่ายไปด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มเกษตรกรมีความคาดหวังในการต้องการความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากภาครัฐจากปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัว โดยเฉพาะปัญหาเรื่องหนี้สิน ซึ่งไม่ใช่ปัญหาหลักที่เกิดจากกระบวนการเกษตร แต่เป็นปัญหาที่ทำให้การดำเนินโครงการไปสู่การแก้ปัญหาแบบยั่งยืนประสบผลสำเร็จ กิจกรรมที่ได้ดำเนินการเป็นกิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ คือ (1) การตระหนักถึงปัญหาหนี้สิน โดยใช้การพบปะพูดคุยบอกกล่าวเล่าเรื่องแลกเปลี่ยนและกำหนดประเด็นจัดลำดับความสำคัญของการภาระหนี้ระยะเร่งด่วนเพื่อลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ด้วยวิธีสร้างมูลค่าจากสิ่งที่ใช้แล้วมาสร้างเป็นมูลค่า เช่น เศษผ้ามาทำเป็นพรมเช็ดเท้า ผ้าเช็ดมือ ผักสวนครัวรั้วกินได้ ครอบบ้าน ระยะปานกลาง(ปรับโครงสร้างหนี้ และสร้างรายได้จากพืชสมุนไพรไล่สัตว์ เช่น ตะไคร้ ข่า เลียงหอย ปลา และระยะยาว เช่น ปลูกป่าไม้มีค่าสร้างความมั่นคงในอนาคต (2) ปัญหาความสัมพันธ์ของกลุ่ม

วิสาหกิจ กลุ่มเกษตรกรรชาดการทำงานแบบรวมแรงสามัคคีกัน ขาดการช่วยเหลือกันแบบการรวมกลุ่ม หรือมีการแบ่งแยกกลุ่มในการให้ความช่วยเหลือ จึงทำให้ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาของกันและกัน ทำให้ต้องลองผิดลองถูกในการแก้ปัญหา หรือเกิดความขัดแย้งทางความคิดในการแก้ปัญหา (3) ความรู้ และการจัดการ เกษตรกรขาดความรู้และความเข้าใจในการจัดการ การบริหาร การทำบัญชี และความเข้าใจเชิงการตลาดทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาและสร้างนวัตกรรม จึงทำให้ทำการเกษตร จากการบอกเล่า การทำตาม แม้ว่าจะมีประสบการณ์ที่ดีในการลงมือทำ แต่ไม่สามารถสรุปและสังเคราะห์ออกมาเป็นความรู้หรือเพื่อการพัฒนาได้และ (4) แรงบันดาลใจ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง กลุ่มเกษตรกร ขาดแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาตนเองหรือแก้ปัญหาที่ยากๆ จึงทำให้ขาดความขวนขวายในการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและแก้ปัญหา

อภิปรายผลการวิจัย

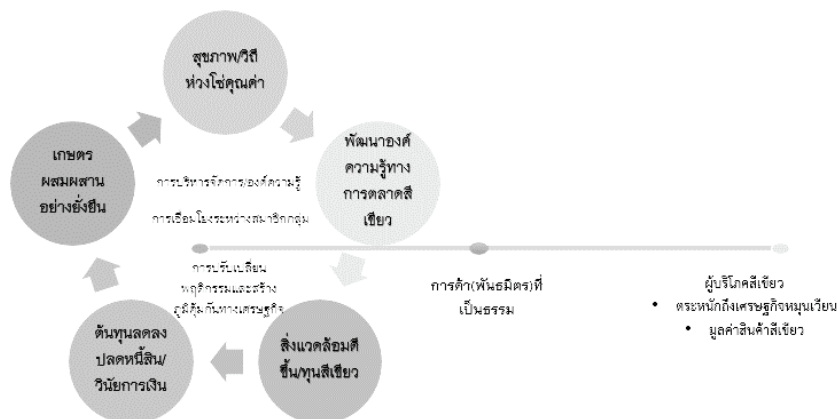
กลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป้าหมายมีความคาดหวังในการต้องการความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากภาครัฐจากปัญหาเศรษฐกิจของครอบครัว โดยเฉพาะปัญหาเรื่องหนี้สิน ซึ่งไม่ใช่ปัญหาหลักที่เกิดจากกระบวนการการเกษตร แต่เป็นปัญหาที่ทำให้การดำเนินโครงการไปสู่การแก้ปัญหาแบบยั่งยืนไม่ประสบผลสำเร็จ โดยหนี้สินส่วนใหญ่เกิดจากการกู้ยืมเงินเพื่อลงทุนทางการเกษตรจากแหล่งเงินทุนของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สอดคล้องกับสุริยะ หาญพิชัย, เนลิมพล จตุพร และ วสุ สุวรรณวิหค (2563) ว่าส่วนใหญ่เป็นหนี้ในระบบ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นแหล่งกู้ยืมหลักของครัวเรือนเกษตรและกู้ยืมเพื่อใช้ในการผลิต กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังจะมีหนี้สินโดยเฉลี่ยน้อยกว่าเกษตรกรผู้ปลูกข้าว กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอ้อยมีหนี้สินไม่แตกต่างไปจากกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าว 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้สินครัวเรือน เกษตรกรในจังหวัดลพบุรีพบว่า การออม รายได้นอกภาคการเกษตรและรายจ่ายในภาคการเกษตรเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อปริมาณหนี้สิน ในขณะที่ รายจ่ายนอกภาคการเกษตรเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อปริมาณหนี้สินครัวเรือน เกษตรกร อีกทั้ง สิทธิมาตรณ์ ตูจินดา (2564) การกู้ยืมเพื่อการอุปโภคและบริโภคภายในครอบครัว รองลงมาลงทุนในธุรกิจ (ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/อาชีพเสริม) และเช่า/ซื้อยานพาหนะ ทั้งนี้แนวทางการบริหารหนี้สินต้องการเข้าถึงองค์ความรู้หรือกระบวนการเรียนรู้และตระหนักรู้จากสมาชิกกลุ่มอย่างต่อเนื่องผ่านระบบการกำกับติดตามผลหรือการรับรองแบบมีส่วนร่วม(PGS) มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพได้ ดังเช่น กวิน มุสิกกา, สุชนนี เมธิยธินและบรรพต วิรุณราช (2562) ที่ได้ศึกษาแนวทางการบริหารหนี้สิน เกษตรกรไทยที่มีประสิทธิภาพสามารถทำได้ คือ (1) การจัดทำบัญชีครัวเรือน (2) การชำระหนี้ตามกำหนด (3) การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและกู้เงินในระบบ หลีกเลี่ยงการกู้เงินนอกระบบ (4) การปลูกพืชไร่นวนผสม (5) มุ่งเน้นคุณภาพผลผลิตและความต้องการของตลาด (6) สร้างเครือข่ายและรวมกลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและ (7) นำอานาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งโสภณรัตน์ จันทรรัตน์และคณะ (2563) อธิบายว่าครัวเรือนส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อรายได้ นอกภาคเกษตรเป็นอันดับแรก ตามมาด้วยรายได้ในภาคเกษตร ซึ่งครัวเรือนในภาคใด ให้ความสำคัญ มากกว่าภาค

อื่น ๆ โดยรวมร้อยละ 75 ของครัวเรือนมีแรงงานตงงาน หรือถูกลดเวลาทำงาน สอดคล้องกับ คัดนางค์ จันทรศร(2564) ว่าการบริหารจัดการของเกษตรกรที่ได้รับการจัดการหนี้แทนต่อสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจังหวัดอุดรดิตถ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเงินและการบัญชีมีระดับการบริหารจัดการมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการตลาด และด้านการผลิตมีระดับการบริหารจัดการน้อยที่สุด สำหรับแนวทางการบริหารจัดการศักยภาพการชำระหนี้สินของเกษตรกรสมาชิกสำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร จังหวัดอุดรดิตถ์ พบว่า ด้านการผลิต ควรส่งเสริมให้ความรู้ทางด้านการคัดสรรเมล็ดพันธุ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ด้านการตลาดควรส่งเสริมช่องทางการตลาดให้แก่เกษตรกรโดยผ่านพ่อค้าคน กลางเข้ามารับผลผลิตในพื้นที่ ด้านการเงินและบัญชี ควรส่งเสริมการจัดทำบัญชีต้นทุนและการวางแผนการทำเกษตรกรรม เช่นเดียวกับ มานิตย์ สิงห์ทองชัย และระติมา ภูริรุ่งภิญโญ(2557) ที่อธิบายถึงรายได้ที่เกิดจากการผลิตภาคการเกษตรของครัวเรือนนั้นไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้สินรวมทั้งค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันของสมาชิก แต่เนื่องจากเงื่อนไขที่เป็นศักยภาพของชุมชนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรที่เป็นปัจจัยการผลิตสำคัญเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรม เงื่อนไขของกลุ่มองค์กรและกลุ่มอาชีพเป็นเงื่อนไขของศักยภาพของแกนนำชุมชนและเกษตรกรในการปรับตัว ทำให้การแก้ไขปัญหาหนี้สินประสบความสำเร็จ คือ 1) กิจกรรมการลดต้นทุนการผลิต ประกอบไปด้วย การแลกเปลี่ยนแรงงาน การใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ปุ๋ยพืชสดหรือสารชีวภาพและการเรียนรู้เพื่อวิเคราะห์ธาตุอาหารของดิน 2) กิจกรรมการกระจายความเสี่ยง ประกอบไปด้วย การลดพื้นที่เพาะปลูก และการปลูกพืชผสมผสานการเลี้ยงสัตว์ผสมผสาน 3) กิจกรรมการเพิ่มรายได้ ประกอบไปด้วย การแปรรูปผลผลิต การปลูกพืชเลี้ยงสัตว์เสริมรายได้ โดยส่งเสริมให้มีการปลูกข้าวพันธุ์ดี (ข้าวปลอดสารพิษ) เพื่อไว้บริโภคในครัวเรือนและจำหน่ายและส่งเสริมให้ตั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ และ 4) กิจกรรมการลดรายจ่าย โดยต้องมีการหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต รวมถึงการสร้างเครือข่ายร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นสำคัญ นอกจากนี้การให้คำแนะนำในการวิเคราะห์เพื่อที่เกษตรกรจะสามารถเข้าถึงแหล่งเงินลงทุนได้ และการกำหนดนโยบายและการวางแผนแนวทางการดำเนินโครงการที่ชัดเจน รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์และแนวทางปฏิบัติด้วย(รัชฎาภรณ์ บุตรคำโชติ, 2560)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ในการบริหารจัดการหนี้สินจากการวิจัยนี้มุ่งเน้นการสร้างความรู้ที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาหนี้สินสะสมและเป็นวงจรหนึ่งซึ่งจะนำไปสู่วงจรกับดักสภาพหนี้และส่งผลต่อกิจกรรมอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องของสมาชิกกลุ่มฯ โดยการปรับกระบวนการทัศน์ของสมาชิกจากวงจรกับดักหนี้สู่การสร้างมูลค่าเพิ่มในการใช้ประโยชน์จากวัสดุเหลือใช้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการทำเกษตรเคมีเป็นเกษตรปลอดภัยที่ทำให้คุณภาพชีวิตหรือสุขภาพดี ผ่านกลไกการขับเคลื่อนจากสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจขนาดเล็สู่การเป็นต้นแบบสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจขนาดใหญ่ขึ้น โดยเริ่มทดลอง ทดสอบ เรียนรู้ร่วมกันและเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มเครือข่ายและร่วมมือกันบริหารจัดการปัญหา เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ทำให้เกิดการสร้างรายได้สร้างอาชีพ สร้างความสุขในครอบครัวสู่ความสุขในชุมชน ด้วยการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเพื่อผลิตสินค้าเกษตร

ผสมผสานสามารถพัฒนาเป็นเครือข่ายสินค้าที่สามารถต่อรองราคาและส่งตรงถึงผู้บริโภคได้ด้วยราคาที่ เป็นธรรมทำให้ผู้บริโภคเกิดความปลอดภัย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การสร้างตระหนักรู้ถึงทางออกของการแก้ไขปัญหาหนี้สิน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1) นโยบายภาครัฐในการช่วยเหลือประชาชนหรือบุคลากรของรัฐ ใช้นโยบายการแก้ไขปัญหาผ่านกระทรวงการคลังออกมาในลักษณะการรวมหนี้ แต่หากเป็นปัญหาหนี้สินที่หนักมาก แล้ว หรือเป็นปัญหาหนี้สินที่ซับซ้อน ภาครัฐอาจจะต้องเข้ามาช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาหนี้สินเหล่านี้ในเชิงนโยบายทั้งระบบ เช่น การปรับโครงสร้างหนี้ การช่วยเหลือลูกหนี้ด้วยการลดดอกเบี้ย การทำคลินิกแก้หนี้

1.2) ผู้ที่เกี่ยวข้องและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจต้องประสานทำความเข้าใจในการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาผ่านปรนหลักเกณฑ์ เงื่อนไขและขั้นตอนวิธีการที่ยืดหยุ่น โดยอาจใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาให้กับผู้ทำความดี ใฝ่ดี ปรับพฤติกรรมเชิงบวกและตั้งใจทำงาน หรือกำหนดอัตราดอกเบี้ยเดียวที่ทำให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายผู้กู้รวมถึงการเปิดโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่สามารถแก้หนี้สินอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยไม่ถูกปิดกั้นด้วยระบบเครดิตบูโรหรือการตรวจสอบเครดิต

1.3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสถาบันการเงินควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านการบริหารจัดการด้านการเงินและบัญชี โดยควรกระตุ้นให้เกษตรกรมีการวางแผนการเงินเกี่ยวกับรายรับ รายจ่าย รวมถึงการเตรียมความพร้อมในการจ่ายชำระหนี้สิน ทั้งนี้ สถาบันการเงินควรออกแบบกิจกรรมการส่งเสริมกระบวนการวางแผนและส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ควรกระตุ้นให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อวางแผนการจ่ายชำระหนี้

1.4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างระบบให้เหมาะสม เพื่อป้องกันและแก้ไขการเกิดปัญหาหนี้สิน เช่น สร้างระบบเพื่อให้เกิดแรงจูงใจในการออม ในการสร้างความมั่งคั่ง เพื่อให้เป็น

หลักประกันในการป้องกันปัญหาหนี้สิน เนื่องจากการแก้ปัญหาโดยลำพังโดยปัจเจกบุคคลนั้น คนส่วนใหญ่อาจจะขาดวินัยขาดแรงจูงใจและความเพียรพยายาม

1.5) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจหรือกลุ่มชุมชนหรือบุคคลจะต้องตระหนักรู้เป็นเบื้องต้นก่อนว่าต้องเริ่มจากความพยายามในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองก่อนที่จะไปพึ่งผู้อื่น ด้วยหลักการที่ว่า “ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน” ภายใต้หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนและเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างคุณค่าจากวัตถุดิบที่ใช้แล้วนำมาสร้างมูลค่าที่มีราคาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อเป็นสินทรัพย์และเงินออมส่งต่อให้กับรุ่นหลังอย่างมุ่งมั่นตั้งใจ โดยต้องยอมรับว่าปัญหาหนี้สินนั้นแท้ที่จริงแล้วมีต้นเหตุมาจากตนเองนั่นเอง แล้วจึงจะมาพิจารณาในการนำรูปแบบการบริหารจัดการหนี้สินที่ได้นำเสนอไว้ในงานวิจัยนี้ไปใช้ เพื่อทำให้การบริหารจัดการหนี้สินมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งแนวทางในการสร้างโอกาสในการเข้าถึงความเป็นธรรมในสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2.2) ควรศึกษาแนวทางในการเพิ่มรายได้ ความสามารถในการสร้างรายได้ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการสร้างรายได้และการเข้าถึงแหล่งทุน กระบวนการ ขั้นตอนข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำของรายได้และการเลือกปฏิบัติกับผู้ที่เป็นหนี้ในสังคมเกิดความเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

กวิณ มุสิกกา สุขชนนี เมธิโยธิน และบรรพต วิรุณราช. (2562). แนวทางการบริหารหนี้สินเกษตรกรไทย.

วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 7(1), 111–125.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). รายงานการประชุมคณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกร.

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). ยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการ

พัฒนาประเทศไทยด้วยเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 – 2569. <https://waa.inter.nstda.or.th>

กันยัณญา ใจการวงศ์สกุล และเทพ วงศ์สุภา. (2560). สถานการณ์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหา หนี้สินครัวเรือนของประชาชน ตำบลบ้านม่วง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา.

วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์, 6(1), 21–52.

คัตนาค์ จันทรศร.(2564). แนวทางการบริหารจัดการศักยภาพการชำระหนี้คืนของเกษตรกรสมาชิก

สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกรจังหวัดอุดรธานี.[วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี].

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). ธนาคารแห่งประเทศไทยกับการแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือน.

<https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/Report/Pages>.

พิสนธ์ โบว์สุวรรณ, อดิสร โภคะศิริกุล, วรสิทธิ์ เจริญพุ่มและเชาวฤทธิ์ เชาว์แสงรัตน์. (2565).

ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรไทย.วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 6(1), 265–277.

มานิตย์ สิงห์ทองชัย. (2565).ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานภายใต้

- หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนของอุตสาหกรรมอาหารสำเร็จรูปในประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรม การศึกษาและการวิจัย*, 6(1), 278-295.
- มานิตย์ สิงห์ทองชัยและระติมา ภูริรุ่งกัญญา. (2557). การบริหารจัดการหนี้สินภาคครัวเรือนตาม แนวทางเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตำบลป่าอ้อ อำเภออลานสัก จังหวัดอุทัยธานี. มหาวิทยาลัยขอนแก่น: *รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 4 Rethink: Social Development for Sustainability in ASEAN Community*.
- ยินดี ชาญณรงค์ วราภรณ์ เทพสมฤทธิพร และสมบุรณ์ สุขสำราญ. (2561). แนวทางพัฒนาการบริหาร จัดการสินเชื่อของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูจังหวัดภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามัน. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 14(12), 42-70.
- รัชฎาภรณ์ บุตรคำโชติ. (2560). *ปัจจัยความสำเร็จของโครงการบริหารจัดการหนี้ไปสู่ว 1 ครัวเรือน 1 สัญญาศูนย์จัดการกองทุนชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน*. [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์].
- รัชนิกร วงศ์จันทร์. (2553). *การบริหารการเงินส่วนบุคคล*. ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.
- วรรณภา วงศ์สุวรรณ และคณะ. (2559). *แนวทางการแก้ไขปัญหาภาระหนี้สินสะสมของเกษตรกรลูกค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย. ใน การประชุมสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติ ด้าน "การวิจัยเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน" ครั้งที่ 4 (น.343-350).*
- ศศิมา วงษ์เสรี.(2565). *สถานการณ์หนี้สาธารณะและหนี้ภาคครัวเรือนไทย*. วิจัยธุรกิจ. กรุงเทพฯ : ธนาคารแลนด์ แอนด์ เฮาส์ จำกัด (มหาชน).
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2565). *ครัวเรือนเกษตรไทยในวิกฤติโควิด-19*. <https://www.pier.or.th/abridged/2020/11/>.
- สิทธิภรณ์ ตูจินดา. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเป็นหนี้ครัวเรือนในสถานการณ์ COVID-19 กรณีศึกษาอำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย].
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน*. <https://www.nso.go.th/>.
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2563). *รายงานภาวะอุตสาหกรรมรายปี ประจำปี 2563*. https://packaging.oie.go.th/new/admin_control_new/html-demo/analysis_file/9784026135.pdf
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2558). บทบาทของกระทรวงการคลังกับการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาค ครัวเรือนและหนี้สาธารณะ. *วารสารการเงินการคลัง*, 2(84), 63-68.
- สุริยะ หาญพิชัย, เฉลิมพล จตุพร, และวสุ สุวรรณวิหค. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อหนี้สิน ครัวเรือนเกษตรกรในจังหวัดลพบุรี. *Journal of Modern Learning Development*, 5(5), 309-320.

- โสมาตรมี จันทรัตน์, ณรงค์ฤทธิ์ อุดุลย์ฐานานุกิตติ, อัจฉนา ล้ำซ่า, ลัทพร รัตนวรารักษ์, บุญธิดา เสงี่ยมเนตร, และชนกานต์ ฤทธิพนธ์. (2563). *ครัวเรือนเกษตรกรไทยในวิกฤติโควิด-19*.
https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2020/05/aBRIDGEd_2020_011.pdf
- อารีวรรณ คูสันเทียะ. (2562). *หนี้สินเกษตรกร ควรแก้จากจุดไหน วินัยทางการเงินหรือปัญหาเชิงโครงสร้าง*.<https://www.landactionthai.org/menu-debt/item/2380-2019-06-09-06-31-51.html>
- Bag, S., & Pretorius, J. H. C. (2020). Relationships between industries 4.0, sustainable manufacturing and circular economy: proposal of a research framework. *International Journal of Organizational Analysis*.
- Del Giudice, M., Chierici, R., Mazzucchelli, A., & Fiano, F. (2020). Supply chain management in the era of circular economy: the moderating effect of big data. *The International Journal of Logistics Management*.
- Modigliani, F., & Brumberg, R. (1954). Utility analysis and the consumption function: An interpretation of the cross-section data. In K. Kuhihara (Ed.), *Post-Keynesian Economics*. Rutgers University Press. <http://www.mfcwebactivity1.activity1.com/pegasus/saving3.html>
- Friedman, M. (1957). The Permanent Income Hypothesis. In *A Theory of the Consumption Function* (pp. 20–37). Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9780691188485-005>
- Zeng, H., Chen, X., Xiao, X. and Zhou, Z. (2017), “Institutional pressures, sustainable supply chain management, and circular economy capability: empirical evidence from Chinese eco-industrial park firms”. *Journal of Cleaner Production*, 155, 54–65.

การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน
ของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี
Participatory Sustainable Waste Management from
Communities Surrounding Amata City Chonburi Industrial Estate

วรวุฒิ ตั้งประดิษฐ์¹, ศุภวัฒน์ สุขะปรเมษฐ² และ จูติมา โหล่ายอง³
Worawut Tangpradit¹, Supawat Sukhaparamate² and Thitima Holomyong³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3}
College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1,2,3}

Corresponding Author: ¹ varawut.pac@rmutr.ac.th

Retrieved 14-08-2023; Revised 29-08-2023; Accepted 01-07-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.27

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี 2) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมจากกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสียในการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี จำนวน 20 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ไม่มีพฤติกรรมการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งให้เทศบาล/อบต. มาจัดเก็บ ทั้งที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย 2) ประชาชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ส่วนใหญ่เป็นประชากรแฝง ซึ่งมุ่งเน้นการทำงานหารายได้ จึงไม่ได้ใส่ใจในการคัดแยกขยะหรือเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นมากนัก 3) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับแนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อเสนอโดยให้ความสำคัญทางด้านพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การปลูกฝังจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ การจัดกิจกรรมที่เป็นแรงจูงใจเพื่อคัดแยกขยะ การร่วมมือระหว่างท้องถิ่นในการกำจัดขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการใน

การจัดการขยะมูลฝอย รวมถึงการทำหนังสือบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างภาครัฐ ผู้รับสัมปทาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยคงความเจริญรุ่งเรืองของนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ควบคู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน นำมาสู่แนวทางในการพัฒนาพื้นที่ชุมชนโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรีต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: การจัดการขยะ; การมีส่วนร่วม; ความยั่งยืน

Abstract

The objective of this research are 1) To study the pattern of waste management in communities surrounding Amata City Industrial Estate, Chonburi 2) To describe how local community participates solid waste management in municipal around Amata City Industrial Estate, Chonburi, and 3) To find sustainable participative solid waste management in municipal around Amata City Industrial Estate, Chonburi.

This research is qualitative research, consists of in-depth interview 20 stakeholders in solid waste management around Amata City Industrial Estate by using purposive sampling, and content analysis.

It was found that (1) People around Amata City Industrial dump the garbage without recycles, only wait municipality and subdistrict administrative organization agency to handle it even they know how to manage these garbage (2) Most people around Amata City Industrial Estate, Chonburi are non-register, who focus on earn income, but not willing to sort the garbage, or participated any solid waste management activities with local government organization (3) Policies recommendation for suitable solid waste management in community around Amata City Industrial Estate, Chonburi are building awareness of waste sorting, creating camphane motivate local people recycle the garbage, integrating with all stakeholders in solid waste management, promoting the knowledge and arranging training in solid waste management. This included create memorandum of understanding (MOU) between all stakeholders in total solid waste management in all aspect, maximize the effective of sustainable solid waste management together with sustainable community management. This is the way to create sustainable community management around Amata City Industrial Estate in the future.

Keywords: Wasted Management: Participation: Sustainable

บทนำ

การจัดการขยะมูลฝอยนับเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งในชุมชนที่อยู่คู่สังคมไทยมาอย่างยาวนาน และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น สาเหตุหลักมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยตามอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการอุปโภคบริโภคของประชาชน (ภมร ชันธหัตถ์ และคณะ, 2565) ซึ่งการอุปโภคบริโภคที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกิดเศษสิ่งเหลือใช้ในปริมาณที่มากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาของขยะมูลฝอยหรือของเสีย เป็นสาเหตุประการหนึ่งของการเกิดปัญหาล้างแวลล์และสุขอนามัย สิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัญหาสำคัญที่ชุมชนต้องจัดการและแก้ไข (लग्न आचरि और दिवख ऋगोदरगुल, 2560) จากสถานการณ์ขยะมูลฝอยในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 25.70 ล้านตัน โดยอัตราการเกิดขยะมูลฝอยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎรปี พ.ศ. 2565 เฉลี่ยเท่ากับ 1.07 กิโลกรัม/คน/วัน เมื่อพิจารณาปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นนั้นมีปริมาณเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมาถึงร้อยละ 3 (24.98 ล้านตัน) เนื่องจากในปี พ.ศ. 2563 – 2564 ประเทศไทยอยู่ในช่วงล็อกดาวน์ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาคลี่คลายลง รัฐบาลมีประกาศมาตรการคลายล็อกดาวน์ ประกอบกับมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศและเริ่มเปิดประเทศ ส่งผลให้ประชาชนกลับมาดำเนินชีวิตตามปกติมากขึ้น และวิถีการดำเนินชีวิตประชาชนบางส่วนยังคงพฤติกรรมการซื้อขายและบริโภคในบริการสั่งซื้อสินค้าและอาหารผ่านระบบออนไลน์ (กรมควบคุมมลพิษ, 2566) ทำให้ขยะมูลฝอยประเภทบรรจุภัณฑ์พลาสติกใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งมีปริมาณสูง เนื่องจากความเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรม การผลิตที่เพิ่มขึ้นรวมกับการคลี่คลายลงของสถานการณ์เชื้อไวรัสโคโรนา (สายัน เปื้อยา และคณะ, 2565)

การจัดการขยะมูลฝอยโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชลบุรี ใช้หลักการจัดการขยะมูลฝอย 3 ขั้นตอน คือ การเก็บรวบรวม การขนส่ง และการกำจัด โดยจังหวัดชลบุรีมีพื้นที่บางส่วนของนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โดยเฉพาะนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ซึ่งมีการเติบโตและขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจำนวนโรงงานและผู้เช่า 798 ราย มีจำนวนพนักงาน 210,000 คน ทำให้เกิดประชากรผู้มุ่งเน้นหารายได้เข้ามาอาศัยในเขตรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้จำนวนมาก ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย และเพื่อให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ การดำเนินการจึงไม่สามารถผลักให้เป็นภาระของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากแต่ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการลด คัดแยก และใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอยให้มากที่สุด การมีส่วนร่วมของชุมชนคือการได้มีโอกาสแสดงทัศนะและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน รวมทั้งมีการนำเสนอความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของภาครัฐและภาคเอกชนได้ (นฤนาท ยืนยง และ พิชชานาถ เงินดีเจริญ, 2565)

จากความเป็นมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี โดยศึกษาถึงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลกระทบจากนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ที่ส่งผลต่อชุมชนด้านการมีส่วนร่วม

ของชุมชนในการจัดการขยะมูลฝอยและจะมีแนวทางในการจัดการแก้ไขปัญหาที่พบให้เหมาะสมได้อย่างไร เพื่อนำองค์ความรู้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนา พิจารณาปรับใช้งานด้านการจัดการขยะมูลฝอย สร้างองค์ความรู้ ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย รวมถึงเตรียมความพร้อมร่วมกัน ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยคงความเจริญรุ่งเรืองของนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ควบคู่กับ ชุมชนอย่างยั่งยืน นำไปสู่แนวทางการพัฒนาพื้นที่ชุมชนโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี
2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีวงจรคุณภาพ (Deming Cycle)

วงจรคุณภาพเป็นเครื่องมือแห่งคุณภาพชนิดหนึ่งจากเครื่องมือคุณภาพหลาย ๆ ชนิด ที่มีประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพขององค์กรไปสู่ความเป็นองค์กรที่มีคุณภาพ โดยสามารถสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีกว่าเครื่องมืออื่น ๆ เนื่องจากกระบวนการเริ่มต้นที่ปัญหาและต้องการแก้ไขปัญหา และเป็นกระบวนการที่ทำซ้ำได้ในระยะยาว (Deming, W. Edwards, 1986) ซึ่งโครงสร้างการจัดการงานให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (ยุทธนา เกื้อกุล, 2560) ดังนี้ 1) การวางแผน เป็นการกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานและขั้นตอนที่จำเป็น 2) การปฏิบัติ เป็นการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนที่ได้กำหนดไว้ 3) การตรวจสอบ เป็นการประเมินผลว่ามีการปฏิบัติตามแผนหรือมีปัญหาเกิดขึ้นระหว่างปฏิบัติงานหรือไม่ 4) การปรับปรุง เป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากทำการตรวจสอบซึ่งอาจเป็นการแก้ไขเร่งด่วนหรือค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำรอยเดิม สอดคล้องกับวีรพงษ์ เณลิมจิระรัตน์ (2547) กล่าวว่า วิธีการที่เป็นขั้นตอนในการทำงานให้งานเสร็จสมบูรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ และเป็นที่ยอมรับ ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการแก้ไขปัญหาที่ทำงานไม่บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Act) เพื่อให้วิสัยทัศน์และแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวปรากฏเป็นจริง เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ

จากการศึกษาทฤษฎีวงจรคุณภาพข้างต้น ผู้วิจัยเลือกใช้องค์ประกอบของวงจรคุณภาพ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามตรวจสอบ และการปรับปรุง เนื่องจากเป็นองค์ประกอบหรือตัวแปรที่มีการวัดอย่างครอบคลุม คือทั้งเป็นรูปธรรมและนามธรรมในการรับรู้การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี อีกทั้งยังเป็นองค์ประกอบที่สอดคล้องกับบริบทที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดการจัดการขยะ (Waste Management)

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2553) ได้ให้ความหมายของการจัดการขยะมูลฝอย ว่าเป็นการเก็บรวบรวม ขนถ่าย และนำขยะที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดไปกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน ซึ่ง Kaosol, T. (2009) กล่าวว่า การจัดการขยะ คือ การลดปริมาณขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่และการใช้ซ้ำ โดยไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ Shekdar, A.V. (2009) อธิบายว่าการจัดการมูลฝอยเกิดจากการดำรงชีพของมนุษย์และการกำจัดขยะมูลฝอยเป็นการรักษาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ โดยนำเอาขยะมูลฝอยออกจากบริเวณที่พักอาศัย ซึ่งการปฏิบัติอย่างถูกอนามัยจำเป็นต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีด้านวัสดุและพลังงานในการจัดการขยะมูลฝอยด้วย จากรายงานของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติปี 2565 พบว่า การขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและรูปแบบการใช้ชีวิตของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นขยะตกค้างจำนวนมาก โดยสาเหตุมาจากศักยภาพของระบบการจัดการขยะที่ไม่เพียงพอ ไม่สามารถรองรับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นตามอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบกับขาดการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง ทำให้ไม่สามารถนำขยะไปใช้ประโยชน์ซ้ำได้ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีปัญหามลพิษทางอากาศ ที่ส่วนใหญ่มาจากการเผาไหม้ที่ไม่สมบูรณ์ เป็นมลพิษทางอากาศที่เกินค่ามาตรฐานเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมเมืองใหญ่ที่มีประชากรและการจราจรหนาแน่น ทั้งนี้การบริการสาธารณะด้านการจัดการขยะ เป็นสิ่งที่รัฐบาลทุกคณะและส่วนราชการทุกระดับให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ เนื่องจากมีความซับซ้อนในทางปฏิบัติ ซึ่งปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อมนั้น สามารถสร้างความขัดแย้งในทางการเมือง ระหว่างส่วนราชการด้วยกันเอง ระหว่างรัฐกับประชาชนและภาคประชาคมได้ รวมถึงสถานการณ์ปัญหามีแนวโน้มจะรุนแรงขึ้น (อานวย บุญรัตน์มิตรี, 2560) เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ คือการส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และสอดคล้องกับการรองรับของระบบนิเวศ โดยใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมบนพื้นฐานของการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดของทุกภาคส่วน ผลักดันให้ภาคการผลิตปรับรูปแบบการดำเนินธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมฟื้นฟูธรรมชาติและได้รับประโยชน์จากเศรษฐกิจหมุนเวียน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดการปรับปรุงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและการดำรงชีพออย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการขยะ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับขยะ ทั้งในรูปแบบการเก็บรวบรวม การขนถ่าย และนำขยะที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดไปกำจัดอย่างถูกหลักทางวิชาการ รวมถึงการลดปริมาณ การคัดแยก การใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี มักไม่มีการคัดแยกขยะออกจากกัน มีการทิ้งขยะมูลฝอยรวมกันทุกประเภทในถุงขยะสีดำหรือถุงพลาสติกไม่จำกัดสี แล้วนำไปทิ้งรวมกันในถังขยะ ณ จุดรวบรวม

อีกทั้งจุดรวบรวบขยะก็ปรากฏว่า จะมีถังขยะแบบระบบถังเดียวเป็นส่วนใหญ่ จึงยังเป็นปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ที่ต้องแก้ไขและปรับปรุง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของคนในชุมชนต่อไปในอนาคต

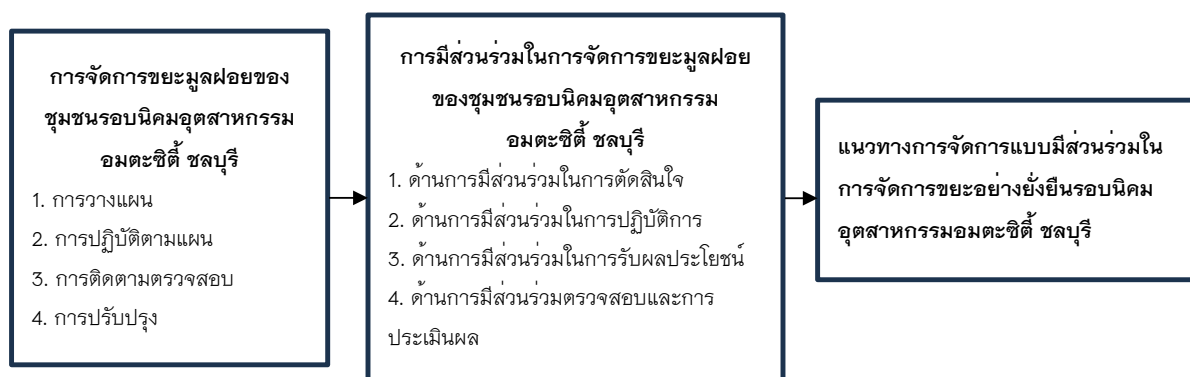
แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation)

การมีส่วนร่วมของชุมชนคือการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการพัฒนาทั้งในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหา โดยให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ร่วมติดตามประเมินผลและรับผิดชอบต่อเรื่องที่มีผลกระทบถึงชุมชน (สถาบันพระปกเกล้า, 2553) สอดคล้องกับ เอกพงษ์ สารน้อย (2563) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่คนในชุมชนร่วมมือกันคิด ปฏิบัติ และรับผิดชอบต่อช่วยเหลือกัน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานและการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ ซึ่งต้องเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดปัญหาความต้องการของตนเองได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชน คือกระบวนการให้คนในชุมชนหรือคนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการ พัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหา ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ และความชำนาญ สนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงาน รวมถึงคนในชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม (จินตวีร์ เกษมสุข, 2554) โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถแบ่งออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (เจนจิรา เงินจันทร์ และคณะ, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับ อรพินท์ สฟโชคชัย (2550) ได้เสนอแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการรับรู้ 2) การมีส่วนร่วมในการเลือกและเสนอแนวทางเพื่อตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานติดตามตรวจสอบ และ 5) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์และเป็นเจ้าของนโยบายสาธารณะ ขณะที่องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนของ Szentendre (1996) กล่าวถึงการแบ่งกระบวนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 3) การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนจะเป็นการเปิดโอกาสประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและวางแผนแก้ปัญหา โดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล ตามองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี เพื่อให้รู้ว่าคุณในชุมชนต้องการอะไรและทำไปเพื่ออะไร โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการพัฒนาชุมชน ที่จะนำมาใช้ในการสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่ชุมชนโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี อีกด้วย

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามทฤษฎีวงจรคุณภาพของ Deming, W. Edwards (1986) ซึ่งประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติตามแผน 3) การติดตามตรวจสอบ และ 4) การปรับปรุง จะได้ผลการจัดการขยะมูลฝอยที่นำมาสู่การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนของ Szentendre (1996) อันประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมตรวจสอบและการประเมินผล เพื่อเสนอเป็นแนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ที่มีระยะทางการศึกษาวิจัยไม่เกิน 2 กิโลเมตรจากขอบเขตพื้นที่โครงการนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ซึ่งมี 28 หมู่บ้าน 8 ตำบล 2 อำเภอ ในจังหวัดชลบุรี ประชากร คือประชาชนผู้อาศัยในเขตชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี จำนวน 49,940 คน (กรมการปกครอง, 2566) ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสียในการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน จำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่าง 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ได้แก่ นายกและรองนายก อบต. (2) ผู้บริหารและพนักงานองค์กรเอกชนที่อาศัยในเขตชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี (3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ได้แก่ อสม. ข้าราชการเทศบาลตำบล และผู้ที่มีบทบาทในการจัดการขยะ และ (4) ผู้นำชุมชนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก มีการจัดทำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

การตั้งคำถามลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยทำการกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า ประกอบด้วยคำถามที่กำหนดไว้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และคำถามเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมในชุมชน และข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างยั่งยืน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบการศึกษาในภาคสนาม เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความ เป็นมา รูปแบบความสัมพันธ์ กระบวนการสร้างแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่าง ยั่งยืน ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน และองค์กรในพื้นที่รอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ร่วมกับใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา สรุปผล อภิปรายผลและเสนอข้อสรุปที่เป็นประโยชน์สำหรับงานวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสียในการจัดการขยะของชุมชนรอบ นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า ชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี เป็นชุมชนที่มีความหนาแน่นของประชากรและการจราจรค่อนข้างมาก มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่าง รวดเร็ว ประกอบกับยุคหลังโควิด-19 ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การออกไปรับประทานอาหารนอกบ้านมากขึ้นและยังคงสั่งสินค้าออนไลน์อยู่ ส่งผลให้ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น ในแต่ละวันมีปริมาณมากขึ้น ทั้งยังพบปัญหาขยะล้นถังภาชนะจัดเก็บ การทิ้งขยะไม่ลงถัง การลักลอบทิ้ง ขยะจากบุคคลภายนอก การเผาขยะในพื้นที่ส่วนบุคคล เป็นต้น โดยประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยในชุมชนเป็น ประชากรแฝงที่เข้ามาทำงานในเขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี และไม่ได้พักอาศัยในพื้นที่อย่างถาวร การมีระดับจิตสำนึกในการคัดแยกขยะจึงค่อนข้างน้อย การจัดการขยะส่วนใหญ่ของประชากร คือ การนำ ขยะใส่ถุงดำเป็นถุงเดียวกันโดยไม่มีการคัดแยกขยะก่อนนำไปทิ้งให้เทศบาล/อบต.มาจัดเก็บ โดย ผู้รับผิดชอบหลักในการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอย คือเทศบาล/อบต. ในเขตนั่น ๆ และบางพื้นที่ได้มีการจ้าง เหมภาคเอกชนมาจัดเก็บขยะมูลฝอยบางส่วน เนื่องจากเทศบาล/อบต. ไม่สามารถดำเนินการจัดเก็บขยะ มูลฝอยได้ตามปริมาณการทิ้งขยะของประชากรที่เพิ่มขึ้น และไม่ได้มีระบบการกำจัดขยะมูลฝอยด้วยตนเอง ทั้งนี้เทศบาล/อบต. ได้ดำเนินการจัดการจัดการขยะมูลฝอยตามนโยบายของภาครัฐและจัดทำโครงการใน ชุมชน อาทิเช่น โครงการจังหวัดสะอาด (3Rs หรือ 3ข) โครงการถนนปลอดถังขยะ โครงการถังขยะเปียก ลดโลกร้อน โครงการคาร์บอนเครดิตกลับสู่ท้องถิ่น การวางถังขยะแยกประเภทในเขตชุมชน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะ ซิตี้ ชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสียในการจัดการขยะของชุมชน รอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่าประชาชนในชุมชนไม่มีการคัดแยกขยะก่อน ทิ้งลงถัง ขณะที่ทางเทศบาล/อบต. ได้นำกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยตามนโยบายของภาครัฐและ โครงการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเข้าไปยังชุมชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการขยะ

มูลฝอยระหว่างประชาชนและหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น ทั้งนี้ ประชาชนส่วนใหญ่เป็นประชากรแฝงซึ่งมุ่งเน้นการทำงานหารายได้ มีวันและเวลาทำงานตรงกับงานของส่วนราชการ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ประกอบกับในช่วงเวลาหลังเลิกงาน ประชาชนส่วนใหญ่มักอ่อนล้าจากการทำงาน ต้องการเวลาพักผ่อนหย่อนใจ จึงไม่ใส่ใจในการคัดแยกขยะหรือเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงาน ภาครัฐท้องถิ่นมากนัก จากข้อมูลดังกล่าวเทศบาล/อบต. จึงควรปลูกฝังการคัดแยกขยะตั้งแต่เด็ก เช่น การให้ความรู้และจัดกิจกรรมการคัดแยกขยะภายในโรงเรียน พร้อมเสนอรางวัลหรือประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับหากมีการจัดการที่ดี ควรมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะ เช่น การลงสื่อทาง Social Media การประกาศเสียงตามสาย เป็นต้น และจัดทำกิจกรรมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหลังเวลาเลิกงานหรือช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ โดยเสนอผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมได้มากที่สุด ทั้งนี้ในส่วนของนโยบายหรือกฎหมายด้านการจัดการขยะมูลฝอย ควรมีการจัดการอย่างเคร่งครัดและเข้มงวด ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความตระหนักและร่วมมือกันปฏิบัติเพื่อลดปัญหามลพิษและป้องกันปัญหาทางสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้เสียในการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ได้ให้ความสำคัญทางด้านพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย โดยเทศบาล/อบต. มีส่วนร่วมในการกำหนดโครงการในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชนเอง ตั้งแต่การวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ การติดตามและการประเมินผล ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย สร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะมูลฝอยไม่ถูกวิธี โดยประชาสัมพันธ์ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย ให้ประชาชนเสนอแนวคิดการลดปริมาณขยะมูลฝอย การจัดกิจกรรมที่เป็นแรงจูงใจเพื่อคัดแยกขยะมูลฝอย รวมทั้งศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรตามบริบทของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ทั้งนี้ เทศบาล/อบต. ต้องกำหนดข้อตกลงสร้างความร่วมมือระหว่างท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทางก่อนมากำจัดยังสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาล/อบต. พร้อมทั้งใช้เครื่องมือทางการเงินและการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 รูปแบบการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี พบว่า ชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี มักมีพฤติกรรมไม่คัดแยกขยะ อาจเพราะวิถีชีวิตของคนในชุมชนอยู่ในชุมชนเมืองที่มุ่งเน้นการทำงานหารายได้ ประชาชนในพื้นที่จึงมีพฤติกรรมในการจัดการขยะหรือคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทางในระดับน้อย ประกอบกับประชาชนส่วนใหญ่เป็นประชากรแฝง ซึ่ง

มีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะค่อนข้างน้อย ไม่สอดคล้องกับงานวิจัย ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม และ ณพงค์ นพเกตุ (2563) ที่ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการรวบรวมและจัดเก็บขยะมูลฝอย โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ทิ้งขยะในที่ว่างหรือข้างทาง จัดถุงหรือภาชนะรองรับขยะมูลฝอยโดยปิดมิดชิดและนำมารวมตามวันเวลาที่ทางเทศบาลกำหนด ดังนั้นจึงควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจเพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย และจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมลดและคัดแยกขยะมูลฝอย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรม อมตะซิตี้ ชลบุรี พบว่า ชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยกับหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นค่อนข้างน้อย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นประชากรแฝงซึ่งมีวันและเวลาทำงานตรงกับงานของส่วนราชการ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ประกอบกับในช่วงเวลาหลังเลิกงาน ประชาชนส่วนใหญ่มักอ่อนล้าจากการทำงาน จึงไม่ใส่ใจในการคัดแยกขยะหรือเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นมากนัก สอดคล้องกับ ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม และ ณพงค์ นพเกตุ (2563) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ดังนั้นเทศบาลจึงควรมีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ระดับนโยบายและการปฏิบัติการ พร้อมทั้งเสนอผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด และสอดคล้องกับ เวียงคำ แสงสุริจัน (2563) ศึกษาแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิผลของนครโกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมจำกัดอยู่เฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น รวมทั้งการให้ความรู้ยังไม่เพียงพอ ไม่มีความเข้มแข็งของกลุ่มแกนนำและโครงการกิจกรรม ขาดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย ทำให้ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ แต่กลับให้ความรู้ที่เน้นเรื่องการนำขยะมูลฝอยไปเพิ่มรายได้เท่านั้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 แนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ให้ข้อเสนอแนะโดยให้ความสำคัญทางด้านพฤติกรรมและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ การปลูกฝังจิตสำนึกในการคัดแยกขยะ การจัดกิจกรรมที่เป็นแรงจูงใจเพื่อคัดแยกขยะ การร่วมมือระหว่างท้องถิ่นในการกำจัดขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง การประชาสัมพันธ์ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องขยะมูลฝอย การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการจัดการขยะมูลฝอย รวมถึงการสร้างรูปแบบการทำนิตกรรมระหว่างภาครัฐ ผู้รับสัมปทาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำหนังสือบันทึกข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวัฒน์ ดิงหงะ (2561) พบว่า ในการส่งเสริมบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียของชุมชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย คือการสร้างความรู้ความตระหนักให้ประชาชนเห็นถึง

ความสำคัญและผลกระทบของปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมและกระตุ้นให้ทุกครัวเรือนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการปัญหาขยะในชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นร่วมคิดหาแนวทางการแก้ไขและควบคุมไม่ให้ปริมาณขยะมูลฝอยมีเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพรรณา พาหาลิงค์ และ สัมพันธ์ พลภักดี (2561) ได้ทำการวิจัย การบริหารจัดการด้านการจัดเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ทางองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่นได้รณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกที่ดีในการทิ้งขยะให้เป็นที่เป็นทาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤดีศักดิ์ กัลยาณมิตร และ วชิรวัชร งามละม่อม (2561) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลดการผลิตมูลฝอยในแต่ละวัน ประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย และลดปริมาณการผลิตมูลฝอย

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ คือการพยายามให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะและสร้างข้อตกลงร่วมกันระหว่างภาครัฐ ผู้รับสัมปทาน และหน่วยงานเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร ทั้งงานวิจัยที่ผ่านมาเน้น ให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักหรือการปลูกจิตสำนึก การให้ความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นร่วมกัน แต่ขาดการให้ความสำคัญกับบริบทในแต่ละพื้นที่ ซึ่งการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละพื้นที่เกิดขึ้นตามปัญหาและศักยภาพของหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น ดังนั้นเพื่อเป็นการศึกษาและแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนของพื้นที่ชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ผู้วิจัยจึงเสนอการสร้างรูปแบบการทำนิติกรรมระหว่างภาครัฐ ผู้รับสัมปทาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร ตั้งแต่การคัดแยกขยะ การที่เอกชนเข้ามาช่วยกำจัดขยะ เช่น รับขยะจากหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นไปกำจัดหรือนำไปแปรรูปเป็นพลังงานความร้อนโดยใช้เตาเผา เพื่อลดการฝังกลบให้มากที่สุด การดำเนินกิจกรรมขององค์กรเอกชนนั้น ควรมีแผนงานร่วมมือกับชุมชนโดยจัดสภาพแวดล้อมให้ไร้ขยะและมีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปเป็นแนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืนของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ดังภาพที่ 3 ดังนี้

ภาพที่ 3 แนวทางการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอย่างยั่งยืน
 ของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี

สรุป

การวิจัยนี้ สรุปได้ว่า ชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี ควรให้ความสำคัญทางด้าน พฤติกรรมและการมีส่วนร่วมกับการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย โดยเริ่มต้นจากตนเอง ครอบคลุม ชุมชน สถานประกอบการ รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ในการช่วยกันแก้ไขปัญหา เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม การสร้างความตระหนักให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาที่เกิดจากการจัดการขยะ มูลฝอยไม่ถูกวิธี รวมถึงการทำหนังสือบันทึกข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจร กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อประหยัดงบประมาณและทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งใช้เครื่องมือทาง การเงินและการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะนำไปปฏิบัติ

1. หน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นควรมีการเสริมสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และ การสร้าง จิตสำนึกให้กับชุมชนในการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี เพื่อให้ชุมชนเกิดพฤติกรรมการคัดแยกขยะ รวมถึงเพิ่ม องค์ความรู้ในการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี ผ่านการลงสื่อทาง social media การประกาศเสียงตามสาย การใช้สื่อโฆษณาการแจกจ่ายเสียง สอดแทรกความรู้ในการประชุมผู้นำชุมชนและประชาคมหมู่บ้าน
2. หน่วยงานภาครัฐท้องถิ่นควรมีการจัดทำโครงการที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดการขยะอย่างยั่งยืนของหน่วยงานรัฐท้องถิ่นและชุมชน โดยในระดับหน่วยงานรัฐท้องถิ่นควรมี การจัดการขยะโดยคณะกรรมการซึ่งแต่งตั้งจากตัวแทนภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทาง ร่วมกันในการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยให้เกิดความยั่งยืนต่อไป
3. หน่วยงานภาครัฐควรจัดการสร้างรูปแบบการทำนิติกรรมระหว่างภาครัฐ ผู้รับสัมปทาน และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการทำหนังสือบันทึกข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเกิด ประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งในด้านการกำจัดขยะมูลฝอย บุคลากร และความสามารถของผู้รับสัมปทานด้วย
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจให้กับชุมชน ในการคัดแยกขยะตั้งแต่ ต้นทางอย่างถูกวิธี โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรด้วย หลักการ 3Rs หรือ 5Rs มากกว่าการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนควรมีการปลูกจิตสำนึกในเรื่องของสิ่งแวดล้อมให้กับ ชุมชน เพื่อสร้างชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมจัดตั้งกลุ่มในชุมชนเพื่อคัดแยกขยะมูลฝอย เป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชนอีกหนึ่งช่องทาง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงปฏิบัติการในการจัดโครงการเสริมสร้างองค์ความรู้ในการคัดแยกขยะอย่าง ถูกวิธี ในพื้นที่ชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี
2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี ในพื้นที่ชุมชนรอบนิคม อุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี

3. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมเชิงปฏิบัติการในการจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพของชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ ชลบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2566). สถิติ ประชากรทาง การทะเบียนราษฎร (รายเดี ื่อน).
<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2566). รายงานสถานการณ์ส่ถานที่ก่่าจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2565. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ. (2553). คู่มือการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรณีการจัดการขยะมูลฝอย สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
- จารุวัฒน์ ดิงหงะ. (2561). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการขยะมูลฝอยภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ตำบลรัชฎา อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต*, 14(2), 91–120.
- จินตวีร์ เกษมศุข. (2554). การสื่อสารกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจนจิรา เงินจันทร์ และคณะ. (2566). การมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จากบัว บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลทับกฤช อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 5(1), 189–204.
- นฤนาท ยืนยง และ พิชชานาถ เงินดีเจริญ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของตำบลลำพะเนียง อำเภอโนนแดง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิชาการและการวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 12(2), 279–297.
- ภมร ชันหัตต์ และคณะ. (2565). การจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ อำเภอหล่มแก้ว จังหวัดพทุมธานี. *วารสารมหาจุฬานาครพรรศน์*, 9(5), 50–62.
- ภิกค์ศักดิ์ กัลยาณมิตร และ วชิรวัชร งามละม่อม. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการแพรวกาภาพสิษฐ์*, 5(1), 172–193.
- ยุทธนา เกื้อกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ [ดุขฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- ลภณ อาจศรี และ ศิวัช ศรีโกตางกุล. (2560). การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 25–36.

- เวียงคำ แสงสุริจัน. (2563). รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่มีประสิทธิผลของนครไคซอนพมวิทาน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว [ดุญญินพนธ์ปริญาปรัชญา ดุญญินบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม และ ณพงค์ นพเกตุ. (2563). แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนคร นครศรีธรรมราช. *วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม*, 16(2), 60-73.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2553). *การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย*. สถาบันพระปกเกล้า.
- สายัน เพื่อยา และคณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการขยะพลาสติกในจังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, 4(3). 195-209.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุพรรณา พาหาลิงค์ และ สัมพันธ์ พลภักดี. (2561). การบริหารจัดการด้านการจัดเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 8(1), 132-142.
- อรพินท์ สฟโชคชัย. (2550). การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน. *มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย*.
- อำนาจ บุญรัตน์โมตรี. (2560). นโยบายการจัดการขยะของรัฐและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 10(1), 169-174.
- เอกพงษ์ สารน้อย. (2563). ปัญหากฎหมายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมและอนุรักษ์มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. *วารสารวิชาการ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 8(2), 31-45.
- Deming, W. Edwards. (1986). *Out of the Crisis*. Cambridge University Press.
- Kaosal, T. (2009). Sustainable Solution for Municipal Solid Waste Management in Thailand. *World Academy of Science, Engineering and Technology*, 60, 665-670.
- Shekdar, A.V., (2009). Sustainable Solid Waste Management: An Integrated Approach for Asian Countries. *Waste Management*, 29, 1438-1448.
- Szentendre. (1996). *Public Participation Training Module*. Hungary: The Regional Environmental Center.

ผลกระทบของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิมในพื้นที่สาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย

Impacts of Socio-political Movement of Muslims in the Three Southern Border
Provinces of Thailand

ครูทร หนูทอง

Krutorn Nuthong

โครงการปรัชญาคุณวิบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Political Science Doctor of Philosophy Program in Social Sciences Ramkhamhaeng University

Corresponding Author: E-mail: Tom956@hotmail.com

Retrieved 08-07-2023; Revised 14-08-2023; Accepted 01-07-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.28

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์การก่อเกิด และพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และการเมืองของกลุ่มมุสลิม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย (2) เพื่อวิเคราะห์ทฤษฎี และปฏิบัติการของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และการเมืองของกลุ่มมุสลิม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย (3) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบระดับโครงสร้าง สังคม วัฒนธรรม และระดับบุคคล ที่เกิดขึ้นจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง ของกลุ่มมุสลิม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย การศึกษาวิจัย ใช้แนวคิด ทฤษฎีการระดมทรัพยากร ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง แนวคิดขบวนการทางสังคม แนวคิดโครงสร้างทางสังคม และ แนวคิดพื้นฐานแรก วิธีการศึกษา ใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ กระบวนการศึกษาวิจัย ยึดกรอบแนวคิดทฤษฎีเป็นหลัก ในการสำรวจวรรณกรรม การวิเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เจาะลึก จากกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจำนวน 40 คน ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม จำนวน 18 เวที ฐานข้อมูลสำคัญ ที่ได้จากการศึกษาวิจัย เก็บจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เชื่อมโยงหลากหลายมิติ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การก่อเกิดและพัฒนาการ ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง ของกลุ่มมุสลิม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย ปัญหาไม่ได้เกิดจากประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ศาสนา ภาษา การศึกษา และวัฒนธรรม แต่เกิดจากโครงสร้าง การเมืองการปกครอง การปฏิบัติตาม นโยบายรัฐ ที่ไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ โดยเฉพาะ ประเด็นความชอบธรรม

และการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง การปกครอง เป็นผลให้ ปัจเจก และชนชั้นนำ ที่คิดต่าง และไม่เห็นด้วยกับนโยบายรัฐ และการปฏิบัติที่ขัดแย้งกับอัตลักษณ์ของสังคมมุสลิม จึงก่อเกิดและ พัฒนาการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองมุสลิม เห็นได้จากปรากฏการณ์แต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมา

กลยุทธ์และปฏิบัติการของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง ของกลุ่มมุสลิม มี สองรูปแบบ ได้แก่ รูปแบบแรก กลุ่มใต้ดินผิดกฎหมายนอกระบบการเมืองปกติ โดยการจัดตั้งองค์กรใต้ดิน ปิดลับ ปฏิบัติการหลากหลาย โดยใช้ความรุนแรงและไม่รุนแรง เพื่อเป้าประสงค์ขององค์กร ใช้อัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ เป็นทรัพยากรการเคลื่อนไหว ผ่านกระบวนการทางการเมือง และโครงสร้างของสังคมมุสลิม รูปแบบที่สอง กลุ่มขบวนการทางสังคมบนดินถูกกฎหมาย ในระบบการเมืองปกติ เป็นผลมาจากการพัฒนาการ ของปัญหาความขัดแย้งและความไม่สงบ ในพื้นที่ ทำให้ก่อเกิด และพัฒนาการ กลุ่มประชาสังคมเคลื่อนไหว เกื้อกูล เพื่อความดำรงอยู่ ของ อัตลักษณ์ สังคมชุมชนพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลกระทบของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และการเมืองของกลุ่มมุสลิม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย ระดับโครงสร้าง สังคมวัฒนธรรม และระดับบุคคล เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม โดยเฉพาะโครงสร้างด้านกฎหมายและนโยบายรัฐ ที่สอดคล้อง กับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ และส่งผลกระทบระดับวัฒนธรรมและบุคคล ก่อให้เกิดการเรียนรู้ สู่การพัฒนา การอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุข ในสังคมชุมชนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย

คำสำคัญ: ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิม ; กลยุทธ์ และปฏิบัติการ ;

ผลกระทบระดับโครงสร้าง สังคม วัฒนธรรม และระดับบุคคล

Abstract

This research article aims to study (1) the formation and development of the Muslim socio-political movements in the three southern border provinces of Thailand (2) the strategies and operations of social-political movements of Muslim groups in the three southern border provinces of Thailand (3) impacts of the socio-political actions of Muslim groups in the three southern border provinces of Thailand on the structural, social, cultural, and individual levels. This dissertation used concepts of resource mobilization theory, political process theory, and social theory. Qualitative research methods were used in this research. A theoretical framework was used as the foundation for the literature review and document analysis. 18 stages of the participant and non-participant observation and in-depth interviews with a specific sample of 40 people, participant and non-participant observation and in-depth interviews were conducted. Key databases were derived from research studies collected from

stakeholders connecting diverse dimensions in the three southern border provinces of Thailand. Regarding the formation and development of the social–political movement of the Muslim group in three southern border provinces of Thailand, problems arose not because of history, ethnicity, religion, language, education, or culture but because of the political structure, which made compliance with government policies incompatible with identity. Particularly, the issue of legitimacy and participation in society, politics, and the government led to individuals and elites who disagreed with state policy and have divergent viewpoints. In addition, from the events of each time in the past period, it was evident that socio–political movements of Muslim groups were created and developed in response to beliefs and behaviors in contradiction with the identity of Muslim society. In terms of strategy and operations, there were two types of political social movements of Muslim groups: illegal underground groups and being outside the legitimate political system by organizing underground organizations. It used both violence and nonviolence for organizational reasons and by utilizing the identity of the local people as a resource for movement through the political process and structure of Muslim society. The second form, a legitimate social movement in the normal political system, was the result of the development of conflicts and unrest in the area, causing and developing civil society movements' support for the existence of social communities' identity in the three southern border provinces of Thailand. On the impact of Muslim socio–political movements in the three Southern Border Provinces of Thailand, there was a change in both the tangible and abstract forms on the structural, social, cultural, and individual levels. Remarkably, the legislative structure and government policies which were corresponded to the identity of the local people and affected the cultural and individual levels, leading to the development of peaceful coexistence in the communities of three southern border provinces of Thailand.

Keywords: the Muslim socio–political movements; the strategies and operations; impacts of the socio–political actions of Muslim groups on the structural social cultural and individual levels.

บทนำ

ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบ ในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (3 จชต.) ของประเทศไทย เป็นปรากฏการณ์ ความขัดแย้ง และมีการก่อเหตุ ใช้ความรุนแรง ยึดเยื้อยาวนาน ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ความรุนแรงรอบใหม่ จากเหตุการณ์คนร้ายปล้นปืนของกองกำลังพัฒนาที่ 4 อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2547 และมีการก่อเหตุสร้างความรุนแรงที่สำคัญ สร้างความสะเทือนใจแก่คนทั้งประเทศ ได้แก่ เหตุการณ์ เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2547 ทำให้มีผู้เสียชีวิต จำนวน 108 คน และหลังจากนั้นก็เกิดเหตุการณ์ก่อเหตุความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ทำให้ผู้บริสุทธิ์ เจ้าหน้าที่ ประชาชน และกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ บาดเจ็บ ล้มตาย อย่างต่อเนื่อง เป็นจำนวนมาก เหตุการณ์ใน 3 จชต. ประเทศไทย เป็นที่รับรู้และเฝ้าติดตาม ทั้งระดับภูมิภาค และระดับสังคมระหว่างประเทศ สถานการณ์ดังกล่าว ก่อให้เกิด ความเสียหาย ด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และประเทศชาติอย่างมาก ปัญหาความไม่สงบในเขตพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งหมายถึง จังหวัด ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และอีกสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ สะบ้าย้อย เทพา และอำเภอนาทวี พื้นที่แห่งนี้ มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม (cultural diversity) ศาสนา ภาษา การศึกษา ประวัติศาสตร์ และชาติพันธุ์ (Ethnicity) (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2551) องค์ประกอบ เหล่านี้ ได้หล่อหลอม ให้ประชาชนมี อัตลักษณ์ ต่างต่าง ๆ ประชากร ร้อยละ 83 หรือประมาณ 1 ล้านคนพูดภาษามลายูถิ่น(ยาวี) และ นับถือศาสนา อิสลาม (สุวิไล เปรมศรีรัตน์, 2551) การศึกษาผลกระทบของกระบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง ของกลุ่มมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย จำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับ ขบวนการ ทางสังคมการเมือง ที่เริ่มต้นจากการมองปัญหาการเมือง เรื่องปฏิสัมพันธ์บทบาทของขบวนการทางสังคมด้านกลไกการเมืองของชุมชนที่ว่าด้วยการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movements) ที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม (คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ. 2551) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของมุสลิมในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ของประเทศไทยได้เกิดขึ้นและดำเนินมานานแล้ว นับตั้งแต่ไทยได้ผนวกเอาดินแดนส่วนนี้ มาเป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยแต่อีกด้านหนึ่งของชุมชนมุสลิมเป็นการต่อสู้ เพื่อแสดงอัตลักษณ์ (Identity) ของท้องถิ่นผนวกกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของอิสลาม (อิมรอน มะลูลีม ,2538) วันการ์เดย์ เจ๊ะมาน (W.K CHE MAN ,1990) กรณีศึกษา มุสลิมแบ่งแยกดินแดนในฟิลิปปินส์ และมาเลย์ มุสลิมทางตอนใต้ ของประเทศไทย ในลักษณะเดียวกัน ในเรื่องปัจจัยการก่อเกิดขบวนการ งานการศึกษาชิ้นสำคัญ ของ ดันแคน แม็กคาร์โก (Duncan Mc.Cargo ,2008.) ศึกษา เรื่อง “ฉีกแผ่นดิน” (Tearing Apart The Land : Islam and Legitimacy in Southern Thailand) เป็นการ ศึกษา ขบวนการแยกดินแดนกับความชอบธรรมของอิสลามในประเทศไทยมองพลังของสังคม 3 จชต. ทั้งประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม ที่ออกมาในรูป “ความชอบธรรม” (Legitimacy) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและ

การเมืองของมุสลิมบางกลุ่ม อาจมาจาก ปัญหา การถูกกดขี่ หรือถูกเอารัดเอาเปรียบจาก ชนชั้น ผู้ปกครอง หรือ จากความขัดแย้ง ของกลุ่มเชื้อชาติ อาศัยอัตลักษณ์ ผ่านปัจเจกชนและกลุ่ม โดยกระทำ การอย่างเป็นระบบ ในนามศาสนาอิสลาม อาศัยความเป็นมุสลิม เป็นอุดมการณ์ สาเหตุปัญหาความไม่สงบและความรุนแรงในพื้นที่ 3 จชต. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและความยากจน ผสมกับความไม่เป็นธรรม ในการบังคับใช้กฎหมาย ก็มีผลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเพราะเป็นเงื่อนไขเชิงจิตวิทยามวลชน ก่อให้เกิด แนวร่วมทั้งในและนอกพื้นที่ อีกทั้งเป็นข้ออ้างในการต่อสู้ ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง นอกระบบการเมืองปกติ (คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ ,2551)สถานการณ์ และ ผลกระทบของการเมืองอิสลามในระดับสากล เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นยากที่จะหลีกเลี่ยง กรณี 3 จชต.ของ ประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน บริบทสถานการณ์ความไม่สงบ ในพื้นที่ 3 จชต.ผู้วิจัย ได้ค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัยสรุปเป็นคำถามการวิจัย ผลกระทบของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่ม มุสลิม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย เป็นข้อมูลยืนยัน

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยและสาเหตุการก่อเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิม ในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เกิดจากอะไร
2. กลยุทธ์ พัฒนาการของปัญหาการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิม ในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เป็นอย่างไร
3. ผลกระทบที่เกิดขึ้น จากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิม ในพื้นที่ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ชั้นโครงสร้าง สังคมวัฒนธรรม และระดับบุคคล เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

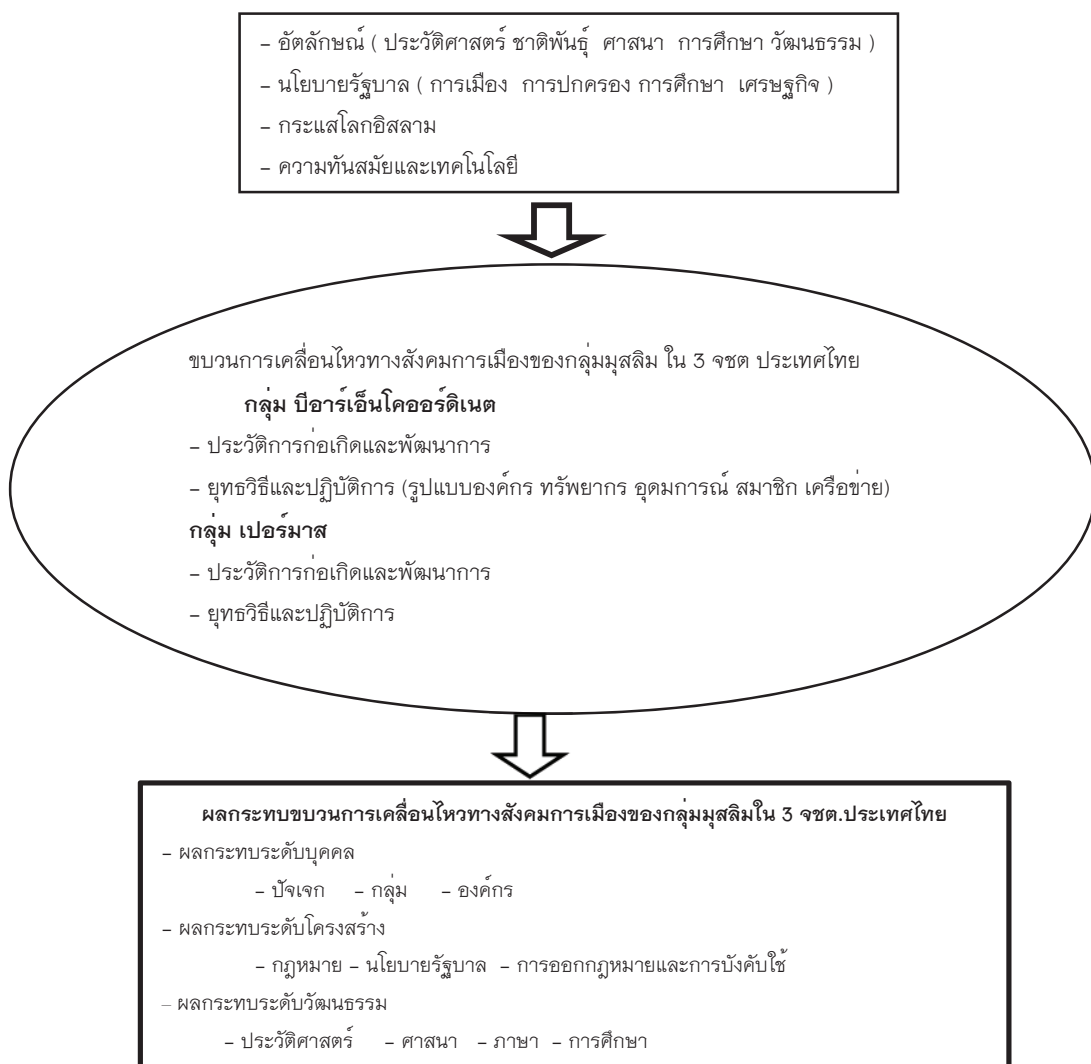
1. เพื่อวิเคราะห์การก่อเกิด และพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของ กลุ่มมุสลิม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์และปฏิบัติการของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และการเมืองของกลุ่ม มุสลิม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย
3. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบ ระดับโครงสร้าง สังคมวัฒนธรรม และระดับบุคคล ที่เกิดขึ้นจาก ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ ประเทศไทย

ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Theory of Social Movement) มีอยู่หลายทฤษฎี จากฐานคิดและกรอบการศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาวิจัย ได้กำหนดไว้เพื่อเป็นหลักในการศึกษา ดังนี้

1. ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization Theory-RMT)
2. ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง (Political Process Theory)
3. แนวคิด ขบวนการทางสังคม (Social Movement)
4. แนวคิดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง (Political Opportunity Structure)
5. แนวคิดโครงสร้างทางสังคม (Structural Theory)
6. แนวคิดพื้นฐานแรก (First Principles)
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผลกระทบของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ขอบเขตการศึกษาริวิจัย

ขอบเขตพื้นที่การศึกษาริวิจัย

กำหนดพื้นที่การศึกษาริวิจัย ได้แก่ พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย (จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอนาหวี อำเภอเทพา และอำเภอจะนะ) ขอบเขตพื้นที่ และประชากร จังหวัดปัตตานี แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 อำเภอ 116 ตำบล 679 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 729,581 คน จังหวัดยะลา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 8 อำเภอ 58 ตำบล 417 หมู่บ้าน ประชากรจำนวน 538,598 คน จังหวัดนราธิวาส แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 13 อำเภอ 77 ตำบล 580 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 809,660 คน และสี่อำเภอของจังหวัดสงขลา รวม 40 ตำบล 337 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 235,992 คน เมื่อรวมพื้นที่การปกครองในภาพรวมของพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย ตามขอบเขตพื้นที่การวิจัย จะได้ จำนวน 37 อำเภอ 291 ตำบล 2013 หมู่บ้าน และ ประชากร จำนวน 2,231,376 คน (ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้, 2564)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การกำหนดเนื้อหาการศึกษาริวิจัย โดยยึดกรอบแนวคิด ทฤษฎี เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การวิจัย เนื้อหาจึงต้องประกอบด้วยข้อมูล การก่อเกิดและพัฒนาการ ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวทางสังคมการเมืองของกลุ่มมุสลิม ใน 3 จชต. ที่ส่งผลกระทบต่อระดับโครงสร้าง สังคมวัฒนธรรมและระดับบุคคลใน 3 จชต.ของประเทศไทย

ขอบเขตด้านเวลาการศึกษาริวิจัย

การศึกษาริวิจัยเรื่อง ผลกระทบของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และการเมืองของกลุ่มมุสลิม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย (The Impact of the Socio- Political Movement of Muslims in the Three Southern Border Provinces of Thailand) ผู้ศึกษาริวิจัย ได้กำหนดระยะเวลาการศึกษาริวิจัยไว้ ระหว่างปี พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2565

ขอบเขตด้านแนวคิดทฤษฎี

กำหนดขอบเขตด้านแนวคิดทฤษฎี จากกรอบการศึกษา วัตถุประสงค์ คำถามวิจัย หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization Theory-RMT)
2. ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง (Political Process Theory)
3. แนวคิด ขบวนการทางสังคม (Social Movement)
4. แนวคิดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง (Political Opportunity Structure)
5. แนวคิดโครงสร้างทางสังคม (Structural Theory)
6. แนวคิดพื้นฐานแรก (First Principles)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผลกระทบของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาวิจัย กำหนดกรอบการเลือกกลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์เจาะลึก (in-dept interviews) มีเกณฑ์ และกรอบการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 40 ตัวอย่าง ดังนี้

เป็นผู้มีความสามารถ ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยได้ตามวัตถุประสงค์เป็นที่น่าพอใจระดับหนึ่ง

เป็นผู้มีความเต็มใจ สดชื่นใจ ให้ข้อมูล

มีอัตลักษณ์สอดคล้องเหมาะสมกับกรอบการวิจัย มีคุณลักษณะเด่น หรือเหมาะสมมิติใดมิติหนึ่ง

เป็นตัวแทนกลุ่มตัวอย่างในประเด็นนั้นๆ สามารถเป็นตัวแทนการศึกษาได้

มีความสำคัญทางการเมือง(politically important)

มีประสบการณ์มากในเรื่องนั้นๆ (intensity)

ผลการวิจัย

การก่อเกิดและพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง ของกลุ่มมุสลิมในพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า

การก่อเกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ของกลุ่มมุสลิมใน 3 จชต เกิดจากหลายปัจจัย มีความทับซ้อน เชื่อมโยง เกาะเกี่ยวกัน มิได้มีปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่สุด สามารถอธิบายจากปรากฏการณ์ โดยยึดหลัก แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการศึกษา

กลยุทธ์และยุทธวิธีการเคลื่อนไหว ข้อมูลการศึกษา ภาคสนาม จากการสัมภาษณ์เจาะลึก และ ข้อมูลทางวิชาการ มี ประเด็นสำคัญ 3 ประการ ประการแรก การออกแบบโครงสร้างองค์กร ตัดตอน การเชื่อมโยง สังการโดยเฉพาะ การตัดสินใจอย่างอิสระ แต่ละช่วงของโครงสร้างองค์กร ประการที่สอง หน่วยปฏิบัติงานตามโครงสร้างองค์กรพื้นที่ มีหน้าที่ ปฏิบัติตามภารกิจที่รับมอบหมาย ตามโครงข่ายสั่ง การแต่ละเขตงาน เป้าหมาย ตามนโยบายและเงื่อนไขการเมือง แต่ละช่วงเวลา มีอิสระในการก่อเหตุ เพื่อ เป้าหมาย แต่ยึดอุดมการณ์ขบวนการ ประการที่สาม ฐานคิดที่ต้องยึดถือที่สำคัญ สำหรับนักรบ (จูแว) ทุกคน ได้แก่ บ้านของพระเจ้า (มัสยิด) อิหม่ามและมุสลิมที่เคร่งครัดในศาสนาอิสลาม หรือ มีอิหม่าม เป็นหลักพึ่งพิงที่สำคัญที่สุด

ผลกระทบ ระดับวัฒนธรรม ระดับบุคคล กลุ่ม สถาบัน โครงสร้างสังคม ต่อการเรียนรู้และการ ปรับสร้างการอยู่ร่วมกันในสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิม ใน 3 จชต. ปรากฏการณ์เชิงกายภาพ สถานการณ์ สภาวะการณ์ เป็นพลวัตร สู่การรวมกลุ่ม เชื่อมโยงสถาบันทางสังคม โครงสร้างสังคมที่มี ศาสนาเป็นกรอบโครงทางสังคมอุมมะฮ์ (Ummah) การเชื่อมโยงอัตลักษณ์ ชชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา การศึกษา วัฒนธรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองและสังคม ให้สอดคล้องกับปรากฏการณ์ และบริบท

ช่วงเวลาและสถานการณ์ ในพื้นที่ ตามช่องทางระบบการเมืองปกติ มีเสาหลักของสังคม ได้แก่ ศาสนา อิสลาม เป็นกรอบโครงผ่านวาทกรรมและจินตกรรม ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ผลกระทบที่หลากหลาย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาผลกระทบของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิม ในพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ประเทศไทย พบว่า ปัญหาความขัดแย้งและความไม่สงบในพื้นที่ 3 จชต. ประเทศไทย ค้นพบฐานข้อมูลทางวิชาการว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัญหาไม่ได้เกิดจาก ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ ศาสนา การศึกษา ภาษา และวัฒนธรรม ปัจจัยเหล่านี้ เป็นทรัพยากรการเคลื่อนไหวด้านอัตลักษณ์ ที่ถูกนำมาใช้ เป็นกลยุทธ์การเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง ที่มีศักยภาพและพลังอำนาจเชื่อมโยงสู่เป้าหมายขององค์กรขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง ได้อย่างแนบแน่น ข้อมูลการศึกษารวบรวมการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิม กลุ่มบีอาร์เอ็นโคออร์ดิเนต (BRN-C) ซึ่งเป็นกลุ่มใต้ดินผิดกฎหมายนอกระบบการเมืองปกติ ที่ต่อต้านรัฐไทย ควบคู่กับการศึกษากลุ่มนักเรียนนักศึกษาและเยาวชนปาตานี หรือกลุ่มเปอร์มาส (Permas) ซึ่งเป็นกลุ่มประชาสังคมบนดินถูกกฎหมายในระบบการเมืองปกติ จากผลการศึกษารวบรวม ได้ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะนโยบาย เพื่อเสนอแนะแก่รัฐไทยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการกำหนดนโยบายแก้ปัญหาความขัดแย้ง และความไม่สงบในพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ด้านวิชาการ

1. การนิยามประเด็นปัญหา (issue) ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง และกลุ่มต่างๆ มีผลกระทบ ต่อการขยายตัวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง ฐานคิด ที่ค้นพบจาก การวิจัย สามารถขยายความได้ ดังนี้ ปรากฏการณ์ความไม่สงบใน 3 จชต. ประเทศไทย คู่ขัดแย้ง จากกรณีศึกษา กลุ่มบีอาร์เอ็นโคออร์ดิเนต (BRN-C) ให้ความหมายกลุ่มเป็นผู้กอบกู้เอกราชจากผู้ยึดครอง เป็นการลุกขึ้นสู้ทางดินอาณาจักรปาตานี การที่รัฐไทยให้นิยาม กลุ่มบีอาร์เอ็นโคออร์ดิเนต ว่าเป็นกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ บางช่วงเวลาในอดีตเรียกว่า โจรก่อการร้าย (จกร.) การนิยามประเด็นปัญหา ของคู่ขัดแย้งที่ไม่สอดคล้องกัน มีผลกระทบต่อการขยายตัวและการกำหนดยุทธศาสตร์ของแต่ละฝ่าย ปฏิสัมพันธ์ของรัฐไทย จากนิยามประเด็นปัญหา 3 จชต. การกำหนดนโยบาย การนำนโยบาย สู่การปฏิบัติ ส่งผลให้ กลุ่มผู้คิดต่าง กลุ่มขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองนอกระบบการเมือง ผิดกฎหมาย เคลื่อนไหวปฏิสัมพันธ์ขัดแย้งกับรัฐไทย ตามปรากฏการณ์ จากอดีตถึงปัจจุบัน ข้อค้นพบนี้ เสนอให้พิจารณาสู่การต่อยอดขยายแนวคิดเพื่อนำไปใช้ต่อไป

2. ระบบการเมืองตามโครงสร้างรัฐแต่ละรัฐ เป็นปัจจัยหลัก ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนด กลยุทธ์การเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มต่างๆ รวมถึงกลยุทธ์การจัดการประเด็นปัญหาของรัฐ

ฐานคิดที่ค้นพบจากการวิจัย สามารถขยายความได้ ดังนี้ กรณีศึกษา กลุ่มบีอาร์เอ็นโคออร์ดิเนต (BRN-C) ผู้วิจัยใช้กรอบทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง (Political Process Theory) วิเคราะห์ ปรากฏการณ์ร่วมกับ ทฤษฎี ประเด็นระบบการเมือง ตามโครงสร้างรัฐไทย ได้ข้อสรุปว่า โครงสร้างโอกาสทางการเมือง (Political Opportunity Structure) ไม่มีเสถียรภาพ ส่งผลให้การเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง สามารถ เคลื่อนไหวเพิ่มศักยภาพได้มากขึ้น ทรพยากทางด้านจิตวิทยาสังคมและจิตวิทยามวลชน เชื้อต่อการเมืองนอก ระบบการเมืองปกติ สถาบันทางสังคมของรัฐ ขาดความน่าเชื่อถือ ปรากฏการณ์ลักษณะนี้ เป็นตัวชี้วัด ระบบการเมืองตามโครงสร้างรัฐที่ไม่เป็นประชาธิปไตย จากกิจกรรม การมีส่วนร่วมทางสังคมและ การเมืองของประชาชน ในระบบการเมืองตามโครงสร้างรัฐมีปัญหา การเข้าถึง การมีส่วนร่วมในการ ปกครองของรัฐที่สนองตอบ ประเด็นสาธารณะ ตามกรอบโครงสร้างระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ดังนั้น กลยุทธ์การจัดการปัญหาของรัฐไทย กรณีความไม่สงบ 3 จขต. จึงมาจาก ปัญหาหลักของระบบ การเมืองตามโครงสร้างรัฐไทย ที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ปัญหา 3 จขต. ระหว่างรัฐไทยและขบวนการ เคลื่อนไหวทางสังคม และการเมือง จึงเกิดความขัดแย้งตามปรากฏการณ์

3. การเมืองอิสลามในโลกมุสลิม สังคมชุมชนอิสลาม (ประชาชาติอิสลาม) หรือ อุมมะฮ์ (Ummah) มีคัมภีร์ อัลกุรอานและหะดีษ เป็นอุดมการณ์และแกนกลาง ของการเมืองอิสลามในโลกมุสลิม ข้อค้นพบ จากการวิจัย สื่อความหมายเพื่อความเข้าใจ ได้ว่า ผู้วิจัยมีหลักฐานจากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การศึกษา เชื่อมโยงข้อค้นพบ การเมืองอิสลามในโลกมุสลิม ทุกกรณี ทุกชาติพันธุ์ จากอดีตถึงปัจจุบัน อาศัย กลยุทธ์ คัมภีร์ อัลกุรอานและหะดีษ เป็นเรื่องละเอียดอ่อนมาก เป็นหน้าที่ของปราชญ์อิสลาม หลัก อิสลาม กำหนดไว้ว่า บนโลกดุนยา (โลกปัจจุบัน) ไม่มีใครมีสิทธิ์ตัดสินอะไรว่าใครผิดใครถูก ทุกอย่างเป็น เรื่องของโลกหน้าหรือโลกหลังความตาย (โลกอาคิเราะห์) องค์อัลลอฮ์ จะเป็นผู้ตัดสิน อิสลามไม่แยก การเมืองออกจากศาสนา การเมืองเป็นเรื่องเล็กๆ ในศาสนา ดังนั้น ขบวนการทางสังคมและการเมืองของ มุสลิม จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การเมืองอิสลาม อำนาจอธิปไตย เป็นของ องค์อัลลอฮ์ ซึ่ง แตกต่างกับการเมืองแบบตะวันตก การวิเคราะห์และศึกษาสังคมและการเมืองมุสลิม จึงเป็นเรื่องที่ต้อง ระมัดระวังอย่างมาก

4. การศึกษาโลกอิสลามหรือโลกมุสลิม ต้องอยู่ในกรอบของ คัมภีร์ อัล กุรอานและหะดีษ ด้วย ฐานคิดพื้นฐาน โลกอิสลามหรือโลกมุสลิม อำนาจทุกอย่างอยู่ที่พระเจ้า (อัลลอฮ์) ห้ามมีข้อโต้แย้งหรือตั้ง ภาติโดยเด็ดขาด บุคคลและวัตถุหรือสิ่งอื่นใด นอกคัมภีร์ อัลกุรอานและหะดีษ ไม่สามารถนำมาอ้างอิง หรือนำเสนอโต้แย้งได้ จากหลักฐานที่ปรากฏจากอดีตถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะมิติ วิชาการ ไม่เคยมี นักวิชาการท่านใด โต้แย้งหลักการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นข้อค้นพบทางวิชาการในการศึกษาคั้ง นี้ เชื่อมโยงกับมิติวิชาการระดับโลกประเด็นนี้ว่า การศึกษาชุมชนอิสลามหรือชุมชนมุสลิม ไม่ว่ามิติใดๆ ต้องอยู่ในกรอบของทฤษฎี คัมภีร์ อัลกุรอานและหะดีษ จะทำให้การศึกษาสามารถเข้าถึง ประเด็นปัญหา สื่อความหมาย ตามปรากฏการณ์ที่เป็นจริงของชุมชนอิสลามหรือโลกมุสลิมได้อย่างแท้จริง

5. ภูมิรัฐศาสตร์ พื้นที่ 3 จขต. ของประเทศไทย เชื่อมโยงกับทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย จากหลักฐาน ประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์อิสลาม และชาติพันธุ์มลายู เป็นอัตลักษณ์ของสังคมชุมชน ตามภูมิรัฐศาสตร์ ดินแดนแถบนี้ การวิจัย ค้นพบว่า ปัจจัยด้านศาสนาอิสลาม หรืออัตลักษณ์อิสลาม ที่มีพื้นฐานชาติพันธุ์มลายู และชาติพันธุ์มาเลเซีย เป็นปัจจัยสำคัญ ที่มีอิทธิพล ในการสร้างพลังร่วมทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิม ผู้วิจัยสามารถ สรุปเป็นข้อค้นพบ สร้างฐานคิดทางวิชาการ ได้ว่า ภูมิรัฐศาสตร์ อัตลักษณ์ ศาสนา ชาติพันธุ์ ที่มีความเชื่อมโยง ตาม ภูมิรัฐศาสตร์ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิม

6. พื้นที่ทางสังคม (social space) 3 จขต. ของประเทศไทย ไม่ได้หมายถึง พื้นที่ทางกายภาพ แต่เป็นพื้นที่ทางอุดมการณ์ ความคิด วัฒนธรรม ที่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐกับสังคมชุมชนมุสลิม 3 จขต. จากปรากฏการณ์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมืองของกลุ่มมุสลิม จากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นพัฒนาการทางสังคมและการเมือง ช่วงชิงพื้นที่ทางสังคม เพื่อปรับความสัมพันธ์ สร้างความสมดุลทางสังคมชุมชนที่เปลี่ยนไป ตามบริบท เวลา และสถานการณ์ จากฐานคิด คำถามวิจัย วัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย แนวคิดทฤษฎี กรอบการวิจัย วรรณกรรม ที่เกี่ยวข้อง ฐานข้อมูลภาคสนาม สรุปวิเคราะห์ ได้ข้อค้นพบ แบบองค์รวม ประเด็น อัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม กับสงครามแบบใหม่ (new war) เป็นประเด็นการเมือง ว่าด้วย อัตลักษณ์ (identity politics) เป้าหมายการต่อสู้ ไม่ได้อยู่ที่ดินแดนตามภูมิศาสตร์ เป็นดินแดนพื้นที่ทางสังคม (social space) ทรัพยากรและยุทธวิธีในการต่อสู้แย่งชิง ชาติพันธุ์ ศาสนา ประวัติศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรม เป็นการเมือง แบบย้อนคืนอดีตหรือการเมืองมองไปด้านหลัง มิติประวัติศาสตร์ อัตลักษณ์ที่รุ่งเรืองและสำเร็จ กลยุทธ์การต่อรอง โดยใช้อัตลักษณ์ และประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม เป็นประเด็นหลัก ในการนำเสนอ พื้นที่ทางสังคม จึงทรงพลัง มีฐานทางสังคมชุมชนเป็นฐาน ส่งผลกระทบพื้นที่ทางสังคม (social space) ทำให้รัฐไทย ต้องระมัดระวัง ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ การกำหนดนโยบาย ในพื้นที่ 3 จขต. ประเทศไทย

องค์ความรู้ใหม่ด้านการปฏิบัติ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านอัตลักษณ์ ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ ศาสนา การศึกษา ภาษา และวัฒนธรรม เป็นทุนทางสังคม ในพื้นที่ 3 จขต. ที่เข้มแข็งและสำคัญ มี ศักยภาพพลังอำนาจภายใต้โครงสร้างสังคม ที่มีศาสนาอิสลามเป็นกรอบ และแกนกลาง เกื้อกูลยึดเหนี่ยวและชี้นำ ระบบวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ 3 จขต. ที่ทับซ้อนกับโครงสร้างการเมืองการปกครองของรัฐไทย มี การปรับตัวในมิติต่างๆ ส่งผลกระทบ ระดับโครงสร้าง ระดับวัฒนธรรม และระดับบุคคล ที่หลากหลาย ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม ลักษณะต่างๆ อาทิ ได้ดินผิวดกฎหมาย นอกระบบการเมือง และบนดินถูกกำหนดในระบบการเมืองปกติ จากกรณีศึกษาวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านอัตลักษณ์ ที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ใช่สาเหตุของความขัดแย้งของปัญหาความไม่สงบ ใน พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเทศไทย

1. การกำหนดนโยบายการเมืองการปกครอง ที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของคน ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประเทศไทย วิธีการ แก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับกลุ่มชาติพันธุ์ ที่ควรนำมาใช้

ได้แก่ วิถีพหุนิยม (pluralism) โดยมีหลักสำคัญ ดังนี้ ประการแรก ยอมรับสังคมที่หลากหลาย (heterogeneous society) ไม่ใช่สังคมเดียว (homogeneous society) ด้วยความหลากหลาย เป็นความสอดคล้องกับธรรมชาติ เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ประการที่สอง คัดดีศรีความเป็นมนุษย์ เป็นคุณธรรมหลักของสังคมทุกสังคม ต้องให้เกียรติ เคารพ คัดดีศรีซึ่งกันและกัน ประการที่สาม ส่งเสริมเอกลักษณ์แต่ละวัฒนธรรม ไม่พยายามผสานวัฒนธรรม เพราะวัฒนธรรม เป็นเรื่องละเอียดอ่อนซับซ้อน เกิดความขัดแย้งได้ง่าย เป็นเรื่องของจิตใจสังคมจิตวิทยา

2. กระบวนการนโยบายไปปฏิบัติ ในพื้นที่ ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมมากที่สุด โดยต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตคนในพื้นที่

3. กระบวนการประเมินผลนโยบายสาธารณะ เป็นประเด็นสำคัญ และตัวชี้วัด ความสำเร็จหรือล้มเหลว ของกระบวนการนโยบาย ควรมีเครื่องมือ กิจกรรม กระบวนการของสังคมชุมชน ในพื้นที่ เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด เพื่อสร้างวัฏจักรนโยบาย มีเครื่องมือ สะท้อน ความสำเร็จ ความสำเร็จ ความล้มเหลวของนโยบายรัฐ

4. สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และการพัฒนา จากฐานคิดและอัตลักษณ์ของสังคม พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยใช้โครงสร้างและสถาบันทางสังคม ในพื้นที่เป็นแกนกลาง โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ ศาสนา การศึกษา ภาษา และวัฒนธรรม เน้นความเข้มแข็งตามวิถีอัตลักษณ์ ไม่เน้นบูรณาการวัฒนธรรมแบบหนึ่งเดียวเหมือนในอดีต เพราะเป็นเรื่องเปราะบาง ละเอียดย่อน เป็นเรื่องของวิถีปฏิบัติ ความเชื่อ เป็นทั้งจินตนาการและจินตกรรมของแต่ละวิถีชุมชน แต่ละศาสนิก รัฐควรเป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ไม่ควรเป็นแกนหลักหรือผู้กำหนด ควรให้ชุมชนมีบทบาท และแสดงศักยภาพ เพื่อความเข้มแข็งตามวิถีมากที่สุด

5. สร้างวัฒนธรรมการเมืองการปกครอง ภายในจากอัตลักษณ์ของคนในสังคมชุมชนพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาวิจัย พบว่า ปัญหาความขัดแย้งและความไม่สงบในพื้นที่ เป็นปัญหาการเมือง ต้องแก้ปัญหาด้วยกระบวนการทางการเมือง เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างการเมืองการปกครอง ที่ไม่สอดคล้องกับโครงสร้าง บริบทการเปลี่ยนแปลง และขาดประสิทธิภาพการมีส่วนร่วม บริบทประชาธิปไตยที่แท้จริง วาทกรรมบางประเด็น เป็นปัญหาหลักของพื้นที่ ในการนโยบายไปปฏิบัติ ส่งผลกระทบในวงกว้าง โดยเฉพาะคำว่า ความมั่นคง (security) ในทางปฏิบัติมีข้อยกเว้น มีความเป็นกรณีพิเศษ มีกฎหมาย คำสั่ง และก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิ เสรีภาพ ส่งผลกระทบรุนแรง ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถปฏิบัติได้ โดยมีกฎหมายคุ้มครอง ก่อให้เกิดความรู้สึกว่า ไม่ได้รับความเป็นธรรมและถูกกลุ่มชนชั้นนำ บังคับ ผู้คิดต่าง ต่อต้านขัดขึ้น เชื่อมโยง โดยเฉพาะ ประเด็น คำว่า ความชอบธรรม (legitimacy) เป็นหัวใจ ของการเป็นอยู่ร่วมกันของสังคมทุกสังคม โดยเฉพาะในโลกมุสลิม เป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นเรื่องที่ถูกนำมาเชื่อมโยงให้โลกมุสลิม มีหน้าที่ต่อสู้เพื่อความชอบธรรม ดังนั้นคำที่เป็นปัญหาในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ ที่รัฐไทยต้องทบทวนและแก้ไขเร่งด่วน เพราะเป็นแกนกลางประการหนึ่ง ก็คือ ความมั่นคง ควร

ยุติใช้ เพราะในแง่สังคมจิตวิทยา ประชาชนในพื้นที่ให้ความหมายในทางลบ ไม่ยอมรับก่อให้เกิดปัญหา
สร้างความไม่เป็นธรรม ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐในมิติความมั่นคง

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์. (2551) . *ตัวตนมลายูมุสลิมที่ชายแดนใต้*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ .(2551). *แผ่นดินจินตนาการ รัฐและการแก้ปัญหาความรุนแรงในภาคใต้*. สำนักพิมพ์มติชน
- พลศักดิ์ จิรโกศิริ. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: เทคนิคแผนที่นำทางการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้. (2564). *สรุปผลการปฏิบัติงานประจำปี 2564*. ศูนย์อำนวยการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2551). *ภาษามลายูท้องถิ่นในประเทศไทย: การศึกษาสถานการณ์ทางภาษา การพัฒนา และการวางแผนการใช้ภาษาเพื่อการศึกษาและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ระยะที่1)*. ใน งานวิจัยชุมชนชายแดนใต้สู่นโยบายสาธารณะ. ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อิมรอน มะลูลีม.(2538). *วิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลไทยกับมุสลิมในประเทศไทย: กรณีศึกษา กลุ่มมุสลิมในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้*. อิสลามิคอะเคเดมี.
- Askew, M. (2010). *Legitimacy crisis in Thailand*. Silkworm Books.
- Chemmanur, W.K. (1990) .*Muslim Separatism : The moros of Southern Philippines and the Malays of Southern Thailand*. Oxford University Press.
- McCargo, D. (2008). *Tearing apart the land: Islam and legitimacy in Southern Thailand*. Cornell University Press

การประเมินประสิทธิผลโครงการธงฟ้าประชารัฐของกระทรวงพาณิชย์

กรณีศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร

The effectiveness evaluation of the thong fah pracharat project: a case study of samut sakhon province area

นันทน์ภัส บุญโพธิ์¹ และ สมบูรณ์ ศิริสุนทร²

Nunnaphut Boonpho¹ and Somboon Sirisunhirun²

สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ, คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล^{1,2}

Public Policy and Public Management, Faculty of Social Sciences and Humanities Mahidol University, Thailand^{1,2}

Corresponding Author: ¹nunnaphut5653@gmail.com

Retrieved 13-12-2023; Revised 01-02-2024; Accepted 01-07-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.29

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินประสิทธิผลของโครงการ “ธงฟ้าประชารัฐ” เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ในส่วนของบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) 2) เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อการประเมินประสิทธิผลของโครงการธงฟ้าประชารัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร 3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการธงฟ้าประชารัฐ เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาของโครงการธงฟ้าประชารัฐในอนาคต ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสม โดยใช้แนวทางการประเมินผลแบบ CIPP ในด้านบริบทและสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่าง คือ 1) ประชากรจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน 2) ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐ ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 387 แห่ง 3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการธงฟ้าประชารัฐ จำนวน 5 หน่วยงาน กลุ่มตัวอย่างที่ 1 และ 2 ใช้วิธีคัดเลือกแบบสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินประสิทธิผลโครงการธงฟ้าประชารัฐ เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ

ด้านบริบทและสภาพแวดล้อม ($\bar{X} = 4.11$) ด้านผลผลิตของโครงการ ($\bar{X} = 4.02$) และด้านปัจจัยนำเข้าของโครงการ ($\bar{X} = 3.85$)

2. ความแตกต่างของเพศมิได้ส่งผลต่อการประเมินด้านบริบทและสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ในขณะที่ ความแตกต่างของระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลต่อการประเมินด้านบริบทและสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการธงฟ้าประชารัฐ เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร คือ การประชาสัมพันธ์ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการธงฟ้าประชารัฐ ให้ประชาชนได้รับรู้รับทราบมากเท่าที่ควร

4. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการธงฟ้าประชารัฐ เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ได้มีแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ เร่งการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และการขอความร่วมมือจากโรงงานอุตสาหกรรมในการช่วยประชาสัมพันธ์ภายในโรงงาน เพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงประชาชนกลุ่มแรงงานมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการประเมินประสิทธิผลโครงการธงฟ้าประชารัฐ ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ในทุก ๆ ด้าน (ด้านบริบทและสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต) คือ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แนวทางการแก้ไขหา คือ การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ภาครัฐควรมีการจัดทำคู่มือ สื่อสิ่งพิมพ์ และประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ของหน่วยงาน เพื่อสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจ ให้ไปในทิศทางเดียวกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการและเข้าถึงความต้องการของประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ประเมินโครงการ; ประสิทธิภาพ; โครงการธงฟ้าประชารัฐ; จังหวัดสมุทรสาคร

Abstract

This research article aims to study (1) To evaluate the effectiveness of the "People's Flag State" project in the Samut Sakhon province area in terms of Context, Input factors, Process, and Product outcomes. (2) To study how demographic factors influence the evaluation of the People's Flag State project among residents in Samut Sakhon province. (3) To identify the problems and obstacles in implementing the People's Flag State project in Samut Sakhon province. And (4) To investigate future strategies to enhance the effectiveness of the People's Flag State project.

The research methodology utilized a mixed-method approach, employing the CIPP (Context, Input, Process, Product) evaluation framework. The study area was Samut Sakhon province, with the following sample groups: 400 residents of Samut Sakhon province (random sampling method), 387 participating businesses in the People's

Flag State project in the province, and 5 relevant government agencies involved in the project (purposive sampling method). The research employed three types of data collection tools are document review, interviews, and questionnaires. Data analysis involved statistical inference and content analysis, followed by narrative description and interpretation.

Key findings in this article include:

1. Overall evaluation of the People's Flag State project in Samut Sakhon province was rated high ($\bar{X} = 3.95$). The highest-rated dimensions were Context and Environment ($\bar{X} = 4.11$), Project Outputs ($\bar{X} = 4.02$), and Project Inputs ($\bar{X} = 3.85$).

2. Gender differences did not significantly affect the evaluation of Context and Environment, Project Inputs, Process, and Outputs. However, differences in educational level, socioeconomic status, and monthly income did affect these evaluations.

3. Challenges in project implementation included public relations and the need to enhance public understanding and awareness of the People's Flag State project.

4. Proposed solutions included proactive public relations campaigns and collaboration with industrial factories to improve internal project communication and outreach to labor communities.

The research concludes that personal factors significantly influence the evaluation of the People's Flag State project across all dimensions (Context and Environment, Inputs, Process, and Outputs). Recommendations focus on improving communication and public relations efforts by government agencies through the development of guides, printed materials, and multi-channel communications to ensure consistent understanding and facilitate easier access to public needs.

Keywords: Effectiveness; Evaluation; The Thong Fah Pracharat Project; Samut Sakhon Province

บทนำ

ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นปัญหาที่ยังคงฝังรากลึกในสังคมไทยมาอย่างยาวนานมากกว่า 40 ปี ซึ่งคนจนหมายถึงคนที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนหรือคนที่มีรายได้ไม่เพียงพอที่จะซื้ออาหารและสินค้าที่จำเป็นตามเกณฑ์ความต้องการขั้นต่ำ ซึ่งมีประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรทั้งหมดในประเทศไทย หรือประมาณ 18 ล้านคนของประชากร ในปี พ.ศ. 2505 – 2506 มีสัดส่วนคนจนสูงถึงร้อยละ 57 ของจำนวนประชากรทั้งหมด เมื่อพิจารณาถึงภาวะความยากจนโดยอาศัยเกณฑ์เส้นความยากจน (Poverty line) พบว่าในปี พ.ศ. 2540 หลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ สัดส่วนคนจนในประเทศเพิ่มมากขึ้นเป็นร้อยละ 13.0 หรือประมาณ 7.9 ล้านคน ระหว่างปี พ.ศ. 2558 – 2561 อัตราความยากจนของประเทศไทย อยู่ที่ร้อยละ 9.8 หรือจำนวนประชากรมากกว่า 6,700,000 คน ซึ่งปัญหาความยากจนนี้กระจาย

ตัวอยู่ทั่วภูมิภาค ใน 61 จังหวัด จากทั้งหมด 77 จังหวัดในประเทศไทย จำนวนประชากร ในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพิ่มขึ้นกว่า 500,000 คน ในแต่ละภาค รัฐบาลจึงขอให้หน่วยงานต่าง ๆ นำไปคิดต่อว่าในแต่ละพื้นที่ทั้งในระดับภาค และระดับจังหวัด ของแต่ละหน่วยงานจะวางภารกิจอย่างไรให้ตอบสนองทั้งมิติกระทรวง/หน่วยงาน (function) มิติบูรณาการ (integrated dimension) และมิติพื้นที่ (area) ทั้งนี้ รัฐบาลได้เน้นย้ำเรื่องการพัฒนาพื้นที่ระดับภาคว่า ขอให้ทุกส่วนราชการคิดหาแนวทางในการขับเคลื่อนและพัฒนาพื้นที่ระดับภาคให้เติบโตอย่างยั่งยืนให้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ เกิดประโยชน์กับประชาชนอย่างแท้จริง เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายดังกล่าวของรัฐบาล กระทรวงพาณิชย์จึงได้ดำเนินการลดภาระค่าครองชีพของประชาชน จัดจำหน่ายสินค้าราคาประหยัด ในร้านค้าปลีก ภายใต้โครงการ “ธงฟ้าประชารัฐ” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นการลดภาระค่าครองชีพของประชาชนและเพิ่มช่องทางเลือกให้แก่ประชาชน และเพิ่มรายได้การจำหน่ายสินค้าให้แก่ร้านค้าปลีก

ในปี พ.ศ. 2559 จังหวัดสมุทรสาคร มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 556,719 คน จากจำนวนประชากรในประเทศไทยทั้งหมด 65,931,550 คน จัดเป็นจังหวัดที่มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 45 ของประเทศ โดยเพิ่มขึ้น 1.1 หมื่นคน สัญชาติอื่นเพิ่มขึ้นกว่า 5,000 คน เมื่อเทียบกับจากปี พ.ศ. 2558 ที่จังหวัดสมุทรสาคร ถูกจัดอันดับจำนวนประชากรมากเป็นอันดับที่ 47 จังหวัดสมุทรสาคร เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ 872.3 ตารางกิโลเมตร ซึ่งเป็นจังหวัดที่เล็กเป็นอันดับ 5 ของประเทศไทย แต่กลับมีจำนวนประชากรสวนทางกัน ในปีงบประมาณ 2566 มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 420,764 คน และคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงาน จำนวน 274,974 คน และประชากรยังคงมีการเพิ่มตัวกันอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว เมื่อจังหวัดสมุทรสาคร เป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีประชากรหนาแน่นในประเทศไทย และมีแรงงานเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นเมืองอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกร ทำให้จังหวัดสมุทรสาครเป็นหนึ่งในจังหวัดที่น่าสนใจในการประเมินโครงการธงฟ้าประชารัฐ นอกจากจะทราบถึงผลการประเมินโครงการจากประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแล้ว ยังทราบถึงความต้องการของกลุ่มผู้ใช้แรงงานอีกด้วย

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผลโครงการธงฟ้าประชารัฐ เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครที่ชัดเจนในด้านบริบทและสิ่งแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ว่าประชาชนมีการประเมินประสิทธิผลโครงการฯ อย่างไร สามารถลดภาระค่าครองชีพได้จริงหรือไม่ ผู้ประกอบการความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการมากน้อยเพียงใด และหน่วยงานภาครัฐพบเจอปัญหา อุปสรรค อะไรบ้าง และมีแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างไร

บทความวิจัยนี้ นำเสนอเพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผลของโครงการธงฟ้าประชารัฐ เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร เป็นหลัก เพื่อนำข้อมูลของการประเมินประสิทธิผลโครงการธงฟ้าประชารัฐไปพัฒนาและปรับปรุงให้โครงการธงฟ้าประชารัฐมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินประสิทธิผลของโครงการ “ธงฟ้าประชารัฐ” เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ในส่วนของบริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อการประเมินประสิทธิผลของโครงการธงฟ้าประชารัฐของประชาชน ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการธงฟ้าประชารัฐ เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร
4. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาของโครงการธงฟ้าประชารัฐในอนาคต ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดของการประเมินโครงการ

แนวคิดและโมเดลซีบีในการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ในปี ค.ศ. 1971 สตัฟเฟิลบีมและคณะได้เขียนหนังสือทางการประเมินออกมาหนึ่งเล่ม ชื่อ “Educational Evaluation and decision Making” หนังสือเล่มนี้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในวงการศึกษาของไทย เนื่องจากได้ให้แนวคิดและวิธีการทางการวัดและประเมินผลการศึกษาได้อย่างน่าสนใจและทันสมัยอีกด้วย นอกจากนั้น สตัฟเฟิลบีมก็ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับการประเมินและรูปแบบของการประเมินอีกหลายเล่มอย่างต่อเนื่อง ซึ่งกล่าวได้ว่า ท่านผู้นี้เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทฤษฎีการประเมิน จนเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน เรียกว่า CIPP Model รูปแบบของการประเมินแบบซีบี (CIPP Model) เป็นการประเมินภาพรวมของโครงการ ตั้งแต่สภาพแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยป้อน กระบวนการ และผลผลิต (Context, Input, Process and product) โดยจะใช้วิธีการกำหนดเกณฑ์และประสิทธิภาพของโครงการทั้งในภาพรวมหรือส่วนปัจจัยเป็นสำคัญ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้ 1) การประเมินด้านสภาพแวดล้อม (context Evaluation) 2) การประเมินปัจจัยป้อน (Input Evaluation) 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

แนวคิดและหลักการของโครงการธงฟ้าประชารัฐ

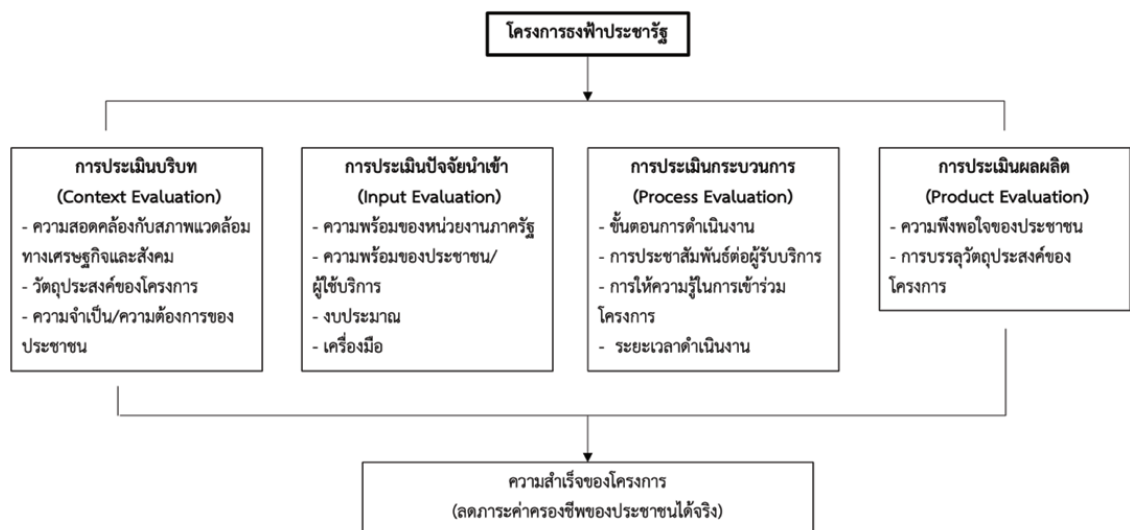
กระทรวงพาณิชย์ได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลในการลดภาระค่าครองชีพของประชาชน โดยร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชน จัดจำหน่ายสินค้าจำเป็นต่อการครองชีพในราคาพิเศษ ซึ่งสินค้าราคาพิเศษดังกล่าว จะจำหน่ายผ่านร้านค้าปลีกที่ลงทะเบียน ภายใต้โครงการ “ธงฟ้าประชารัฐ”

โครงการธงฟ้าประชารัฐ มีวัตถุประสงค์ คือ ลดภาระค่าครองชีพของประชาชน ประชาชนสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่ถูกลงกว่าเดิม ซึ่งเป็นการจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการครองชีพโดยจำหน่าย ในร้านค้าปลีกในราคาต่ำกว่าท้องตลาด 15-20% ซึ่งกระทรวงพาณิชย์ ได้ร่วมมือกับผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภครายใหญ่ 5 ราย ได้แก่ บริษัท สหพัฒน์ปิบูล จำกัด (มหาชน), บริษัท ยูนิลีเวอร์

ไทย เทรตดิ่ง จำกัด, บริษัท คอลเกต-ปาล์มโอสลีฟ (ประเทศไทย) จำกัด, บริษัท พรอคเตอร์ แอนด์ แกมเบิล เทรตดิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด และ บริษัท เบอร์ลี ยูคเกอร์ จำกัด (มหาชน) เพื่อเป็นการลดภาระค่าครองชีพและเพิ่มทางเลือกให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น และเพิ่มรายได้การจำหน่ายสินค้าให้แก่ร้านค้าปลีก

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยการวิจัยแบบผสม ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของสตัฟเฟิลบีม (Sufflebeam's CIPP Model) ประกอบด้วย การประเมินบริบทและสภาพแวดล้อม การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลผลิต โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยผสมวิธี พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดสมุทรสาคร ประชากร คือ ประชากรจังหวัดสมุทรสาคร ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 586,789 คน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2565) และผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐ ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 656 แห่ง (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรสาคร, 2565) กลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวนประชากรจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 400 คน โดยกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตร Cochran (1963) กรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ไม่ทราบสัดส่วนของประชากร, จำนวนผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐ ในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 387 แห่ง โดยขนาดกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตร Krejcie&Morgan และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการธงฟ้าประชารัฐ จำนวน 5 หน่วยงาน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ได้แก่

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านรายงานข่าว รายงานประจำเดือน รายงานประจำปี ที่หน่วยงานราชการเผยแพร่ไว้ สืบค้นผ่านอินเทอร์เน็ต และผลงานวิจัย เป็นต้น 2) แบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากผู้ให้ข้อมูลรวมทั้ง 5 คน ได้แก่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสมุทรสาคร สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสมุทรสาคร อำเภอเมืองสมุทรสาคร อำเภอกะทู้แม่แบน อำเภอบ้านแพ้ว 3) แบบสอบถาม ซึ่งเป็นประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร และผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐ ระหว่างเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2566 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติอ้างอิง นำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของประชาชน

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง 246 คน (ร้อยละ 61.5) มีอายุระหว่างอายุ 56 ปีขึ้นไป 139 คน (ร้อยละ 34.80) โดยส่วนมากอาศัยอยู่อำเภอเมือง 200 คน (ร้อยละ 50.00) โดยมีระดับการศึกษาปริญญาตรี 133 คน (ร้อยละ 33.20) มีสถานภาพสมรส 215 คน (ร้อยละ 53.80) ประกอบอาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว 175 คน (ร้อยละ 43.80) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท 105 คน (ร้อยละ 26.20)

การประเมินประสิทธิผลโครงการธงฟ้าประชารัฐของประชาชน

ปัจจัยด้านประเมินบริบทและสภาพแวดล้อมของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ท่านเห็นว่าโครงการธงฟ้าประชารัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อลดภาระค่าครองชีพของประชาชนให้ประชาชนได้ซื้อสินค้าอุปโภค – บริโภค ได้ในราคาที่ถูกลงกว่าเดิม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.20 รองลงมาคือ ท่านเห็นว่าโครงการธงฟ้าประชารัฐเป็นโครงการที่เหมาะสมกับเศรษฐกิจประเทศไทยในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ย 4.08 และท่านเห็นว่าโครงการธงฟ้าประชารัฐตอบสนองความต้องการของประชาชน มีค่าเฉลี่ย 4.07

ปัจจัยด้านประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 เมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า ท่านมีความพร้อมในการจับจ่ายใช้สอยสินค้าผ่านร้านค้าธงฟ้าประชารัฐ มากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.03 รองลงมาคือ ท่านเห็นว่าโครงการธงฟ้าประชารัฐมีสินค้าราคาประหยัดเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน มีค่าเฉลี่ย 3.83 และท่านเห็นว่ากระทรวงพาณิชย์ ได้ร่วมมือกับผู้ผลิตสินค้าอุปโภคบริโภครายใหญ่ 5 ราย เหมาะสมหรือเพียงพอกับประชาชนหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.71

ปัจจัยด้านการประเมินกระบวนการของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.84 เมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า ภาครัฐมีการให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ในการเข้าร่วมจับจ่ายใช้สอยสินค้าธงฟ้าประชารัฐมากเพียงพอหรือไม่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.01 รองลงมา คือ ท่านเห็นว่าโครงการธงฟ้าประชารัฐ มีการดำเนินการที่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกสบายในการซื้อสินค้า เช่น สามารถซื้อสินค้าได้ง่าย ไม่มีเงื่อนไขในการซื้อสินค้าธงฟ้า มีค่าเฉลี่ย 3.97 และภาครัฐจัดสินค้าธงฟ้าประชารัฐมาให้ประชาชนจับจ่ายใช้สอยในระยะเวลาที่เหมาะสม เพียงพอต่อความต้องการของท่านหรือไม่ มีค่าเฉลี่ย 3.68

ปัจจัยด้านการประเมินผลผลิตของโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 4.02 เมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า ท่านเห็นว่าโครงการธงฟ้าประชารัฐ มีการดำเนินการที่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกสบาย ในการซื้อสินค้า เช่น สามารถซื้อสินค้าได้ง่าย ไม่มีเงื่อนไข ในการซื้อสินค้าธงฟ้า มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.08 รองลงมา คือ ท่านเห็นว่าโครงการธงฟ้าประชารัฐมีการประชาสัมพันธ์สินค้าธงฟ้า ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างเพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง มีค่าเฉลี่ย 3.95

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ

ตัวแทนประชากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 233 คน (ร้อยละ 57.6) มีอายุระหว่างอายุ 46 – 55 ปี 158 คน (ร้อยละ 40.80) โดยมีระดับการศึกษาปริญญาตรี 240 คน (ร้อยละ 62.00) มีสถานภาพสมรส 282 คน (ร้อยละ 72.90) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาท 136 คน (ร้อยละ 35.10) โดยส่วนมากอาศัยอยู่อำเภอเมือง 180 คน (ร้อยละ 46.50)

การประเมินประสิทธิผลโครงการธงฟ้าประชารัฐของผู้ประกอบการ

ปัจจัยด้านความเพียงพอของทรัพยากร โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.91 เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า หน่วยงานภาครัฐมีการจัดสรรเจ้าหน้าที่คอยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการดำเนินโครงการ เพียงพอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 4.13 รองลงมา คือ เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับโครงการ ภาครัฐมีเจ้าหน้าที่คอยแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.12 และ การใช้งานเครื่อง EDC และแอปพลิเคชันถุงเงิน ในการชำระเงินบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความยุ่งยาก หรือระบบเครือข่ายล่มอยู่บ่อยครั้ง มีค่าเฉลี่ย 3.59

ปัจจัยด้านความชัดเจนของระเบียบวิธีปฏิบัติ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.66 เมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า ภาครัฐมีการจัดเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่กำกับดูแลและติดตามผลอยู่เป็นประจำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.74 รองลงมาคือ ขั้นตอนในการสมัครเข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐง่าย ไม่ยุ่งยาก และใช้ระยะเวลาเหมาะสม ไม่ล่าช้าจนเกินไป มีค่าเฉลี่ย 3.68 และภาครัฐมีการกำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการสมัครเข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 3.61

ปัจจัยด้านความร่วมมือและการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.80 เมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า เจ้าหน้าที่โครงการฯ หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการเป็นอย่างดี และหน่วยงานภาครัฐมีสร้างเครือข่ายร้านค้าธงฟ้าประชารัฐ เพื่อกระจายสินค้าหรือแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างร้านค้าธงฟ้าประชารัฐด้วยกันเองหรือไม่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เท่ากัน คือ 3.82 รองลงมาคือ ท่านได้รับความร่วมมือเข้าร่วมโครงการอย่างมีประสิทธิภาพจากเจ้าหน้าที่โครงการ อย่างสม่ำเสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.77

ปัจจัยด้านกระบวนการในการติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์โครงการ โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย 3.59 เมื่อวิเคราะห์รายข้อ พบว่า ท่านสามารถติดต่อสอบถามเจ้าหน้าที่โครงการฯ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3.72 รองลงมา คือ หน่วยงานภาครัฐ มีการประชาสัมพันธ์

ข่าวสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ให้ท่านทราบอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.59 และท่านสามารถติดต่อเจ้าหน้าที่โครงการฯ หรือหน่วยงานภาครัฐได้หลายช่องทาง มีค่าเฉลี่ย 3.51

สรุปผลข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 5 หน่วยงาน สามารถอธิบายโดยภาพรวมได้ว่า การดำเนินโครงการธงฟ้าประชารัฐ เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร จะมี 1 หน่วยงานที่เป็นหน่วยงานหลัก ดำเนินการตั้งแต่การรับสมัคร การตรวจสอบข้อมูล ตลอดจนการรับเรื่องร้องเรียน โดยมีการบูรณาการร่วมกันอีก 4 หน่วยงาน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่สนับสนุน และประสานงาน เพื่อให้โครงการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ และดำเนินโครงการต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลของการดำเนินโครงการที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบัน ได้รับการตอบรับจากประชาชนเป็นอย่างดี มีประชาชนให้ความสนใจมากขึ้นตามลำดับ หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการชักชวนให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐ เพื่อให้ประชาชนทุกพื้นที่ได้ซื้อสินค้าในราคาที่ถูกกว่าปกติ เพื่อช่วยลดภาระค่าครองชีพของประชาชน และในอนาคต ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากยังคงมีแนวทางมุ่งเน้นในเรื่องของการจัดโครงการสนับสนุนกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยการนำผู้ประกอบการร้านค้าธงฟ้าประชารัฐออกจำหน่ายนอกสถานที่ เพื่อเป็นการเพิ่มเครือข่ายร้านค้าธงฟ้าประชารัฐ เพิ่มช่องทางให้กับผู้ประกอบการและเป็นการเพิ่มตัวเลือกให้กับประชาชนอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

เพศ ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นในการประเมินบริบทและสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิตของโครงการธงฟ้าประชารัฐ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก รูปแบบของโครงการธงฟ้าประชารัฐนั้นมีไว้สำหรับประชาชนทุกเพศอย่างเท่าเทียม ดังนั้นไม่ว่าประชาชนจะเป็นเพศใด ก็จะได้รับสวัสดิการในลักษณะเดียวกัน จึงไม่มีความแตกต่างกันในด้านการประเมิน สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยวัฒน์ จุวรรณ (2564) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐต่อการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขต อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนครจำแนกตามคุณลักษณะด้านเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

อายุ ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นในการประเมินปัจจัยนำเข้าและกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยที่กลุ่มอายุ 46-55 ปี มีการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการธงฟ้าประชารัฐน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 56 ปีขึ้นไป และข้อคำถามที่กลุ่มอายุ 46-55 ปี มีการประเมินปัจจัยนำเข้าน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 35-45 ปี คือ ความพร้อมในการจับจ่ายใช้สอยสินค้าผ่านร้านค้าธงฟ้าประชารัฐ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 46-55 ปี มีความพร้อมในการจับจ่ายใช้สอยสินค้าผ่านร้านค้าธงฟ้าประชารัฐน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 35-45 ปี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอายุที่มากขึ้นส่งผลให้ความสามารถในการเดินทาง การรับรู้ข่าวสารลด

น้อยลง จึงมีความสามารถในการจับจ่ายใช้สอยสินค้าจากร้านค้าธงฟ้าประชารัฐน้อยกว่า และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 26 – 35 ปี มีการประเมินกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐ น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 56 ปีขึ้นไป เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุน้อยกว่า จะมีผลการประเมินน้อยกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันผู้ที่มีอายุน้อยมักจะมีความรู้ มีการศึกษา และมีระดับความคาดหวังในการได้รับบริการหรือสวัสดิการมากกว่ากลุ่มที่มีอายุมาก จึงทำให้คะแนนการประเมินต่ำกว่าผู้ที่มีอายุมาก ส่วนการประเมินบริบทและสภาพแวดล้อมของโครงการและผลผลิตของโครงการไม่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณิ แยมพราย (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังจำแนกตามอายุพบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามอายุมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในด้านเนื้อหาและด้านกระบวนการ แตกต่างกัน

ระดับการศึกษา ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นในการประเมินบริบทและสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิต ของโครงการธงฟ้าประชารัฐ แตกต่างกัน โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีการประเมินบริบทและสภาพแวดล้อมของโครงการธงฟ้าประชารัฐมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นมีการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการธงฟ้าประชารัฐน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย และ ปริญญาตรี แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา มีการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการธงฟ้าประชารัฐมากกว่ากลุ่มตัวอย่าง ที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา และ มัธยมศึกษาตอนต้น มีการประเมินกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐน้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ปริญญาตรี และปริญญาโท กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มีการประเมินผลผลิตของโครงการธงฟ้าประชารัฐน้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับสูงจะมีความเข้าใจในกระบวนการดำเนินงานและให้บริการของโครงการธงฟ้าประชารัฐมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้นมีคะแนนการประเมินน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายและปริญญาตรี สอดคล้องในบางส่วนกับการศึกษาของ สุวรรณิ แยมพราย (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง ผลการวิจัยพบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อนโยบาย สวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์มีความแตกต่างกัน

อำเภอที่พักอาศัย ประชาชนที่อำเภอแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นในการประเมินปัจจัยนำเข้า และกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐแตกต่างกัน โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในอำเภอบ้านแพ้ว มีการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการธงฟ้าประชารัฐมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในอำเภอกระทุ่มแบน

และ กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในอำเภอเมือง มีการประเมินกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐน้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในอำเภอบ้านแพ้ว โดยกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในอำเภอบ้านแพ้ว มีการประเมินกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐมากกว่าอำเภอกระทุ่มแบน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เขตอำเภอบ้านแพ้วมีปัจจัยนำเข้า และมีกระบวนการจัดการโครงการธงฟ้าประชารัฐที่ดี มีระบบที่เป็นมาตรฐานมีความเหมาะสมสามารถช่วยเหลือประชาชนได้จริง จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในอำเภอบ้านแพ้ว มีคะแนนการประเมินในด้านปัจจัยนำเข้า และกระบวนการสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอกระทุ่มแบน และอำเภอเมือง ส่วนการประเมินบริบท และสภาพแวดล้อมของโครงการและผลผลิตของโครงการไม่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐธินิชา ทิพย์สังข์ (2565) ที่ได้ทำการศึกษา ความคาดหวังของประชาชนต่อนโยบายด้านการพัฒนา กับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จังหวัดสงขลา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองคอหงส์ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลเมือง คอหงส์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้านพื้นที่อาศัย มีความแตกต่างกัน

สถานภาพ จะเห็นได้ว่าผลโดยภาพรวมผู้ที่ีสถานภาพโสดจะมีคะแนนการประเมินบริบท และสภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตของโครงการธงฟ้าประชารัฐดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส และ หย่าร้าง/ม่าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ที่ีสถานภาพโสดอาจมีพันธะผูกพันน้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างในสถานภาพอื่น จึงให้สามารถจับจ่ายใช้สอยได้อย่างสะดวกโดยมีต้องคำนึงถึง ปัจจัยต่าง ๆ มากมายนัก แต่กลับกันกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส และหย่าร้าง/ม่าย อาจมีการผูกพันมาก มีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบสูง จึงทำให้มีปัจจัยร่วมในการประเมินค่อนข้างเยอะ ส่งผลให้เงื่อนไข ความคาดหวังสูงตามไปด้วย เมื่อปัจจัยต่างๆไม่เป็นดังที่คาดไว้จึงมีคะแนนการประเมินที่ต่ำ ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยวัฒน์ จุวรรณ (2564) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร พบว่า การประเมินผล นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร จำแนกตามคุณลักษณะด้านสถานภาพการสมรส ในภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเขตพื้นที่ในการศึกษาที่แตกต่างกันจึงส่งผลให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติต่อการประเมินที่แตกต่างกันไป

อาชีพ ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันจะมีความคิดเห็นในการประเมินปัจจัยนำเข้า และกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐแตกต่างกัน โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพพนักงาน/นักศึกษา มีคะแนนการประเมินปัจจัยนำเข้ามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ลูกจ้างเอกชน/พนักงานบริษัทและอื่นๆ ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพลูกจ้างเอกชน/พนักงานบริษัท จะมีการประเมินกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพพนักงาน/นักศึกษา เป็นกลุ่มที่ต้องประหยัดคอดออม เนื่องจากไม่มีรายได้หลักที่แน่นอนเป็นของตนเอง จึงทำให้มีคะแนนการประเมินปัจจัยนำเข้าดีกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ ในด้านการประเมินกระบวนการนั้น กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพลูกจ้างเอกชน/พนักงานบริษัท จะมีการประเมินกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพข้าราชการ/

รัฐวิสาหกิจ ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากผู้ที่มีอาชีพลูกจ้างเอกชน/พนักงานบริษัท มักจะไม่ค่อยได้รับสวัสดิการในการทำงานเหมือนผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ทำให้พึงพอใจกับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่จะได้รับจากรัฐบาลมากกว่าผู้ที่มีอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จึงมีการประเมินกระบวนการของโครงการสูงกว่า ส่วนการประเมินบริบทและสภาพแวดล้อมของโครงการและผลผลิตของโครงการไม่มีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ขวัญทิพย์ แวสง่า (2563) ที่ได้ทำการศึกษา การรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในเขตพื้นที่ เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา พบว่า อาชีพที่ต่างกัน มีการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ไม่แตกต่างกัน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประชาชนผู้ที่มีรายได้สูงจะมีคะแนนการประเมินดีกว่าคนรายได้ค่อนข้างต่ำ หรือปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ผู้ที่มีรายได้สูงจะไม่ได้คาดหวังกับการดำเนินงานโครงการสวัสดิการของรัฐบาลมากนัก เนื่องจากมีรายได้เพียงพอต่อการดำเนินชีวิตอยู่แล้วจึงมีคะแนนการประเมินสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท มีการประเมินกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 25,000 บาท ในเรื่องการดำเนินการที่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกสบายในการซื้อสินค้ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท มีการประเมินกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 25,000 บาท และ กลุ่มตัวอย่าง ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 15,000 บาท 20,001 – 25,000 บาท มีการประเมินกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐน้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 – 30,000 บาท และ 30,001 บาท ขึ้นไปในเรื่องการประชาสัมพันธ์สินค้าธงฟ้าผ่านสื่อต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท 5,000 – 10,000 บาท และ 10,001 – 15,000 บาท มีการประเมินกระบวนการของโครงการธงฟ้าประชารัฐน้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 บาท ในเรื่องการให้ข้อมูลรายละเอียดต่างๆ ส่วนการประเมินผลผลิตไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณิ แยมพราย (2562) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่องการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: กรณีศึกษา เขตลาดกระบัง พบว่า รายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเนื้อหา และด้านกระบวนการแตกต่างกันและมีความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์แตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย คือ เมื่อนำโมเดลชิปในการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) มาประเมินประสิทธิผลโครงการธงฟ้าประชารัฐ เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครนั้น พบว่า ประชากรที่มีเพศที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อการประเมินโครงการธงฟ้าประชารัฐ ในขณะที่ ประชากรที่มีระดับการศึกษา และสถานภาพที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการประเมินโครงการธงฟ้าประชารัฐ เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรมุ่งเน้นสร้างปฏิสัมพันธ์กับประชากรกลุ่มดังกล่าวเพื่อรับทราบถึงปัญหา และความต้องการของประชาชน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง พัฒนาให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของประชาชนกลุ่มดังกล่าว ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการธงฟ้าประชารัฐ เขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวม คือ ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ ประชาชนและผู้ประกอบการมักขาดความรู้ ข้อมูลข่าวสารของโครงการธงฟ้าประชารัฐ หน่วยงานภาครัฐ ทราบถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้เร่งการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ดำเนินการประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางของหน่วยงาน และจัดสรรรถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่ เพื่อกระจายข้อมูล ข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการธงฟ้าประชารัฐ ให้ประชาชนได้รับรู้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการวิจัยศึกษาข้อมูลการประเมินประสิทธิผลโครงการธงฟ้าประชารัฐของกระทรวงพาณิชย์ กรณีศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงแนวทางการดำเนินโครงการที่เหมาะสมและสร้างความสะดวกสบายให้กับประชาชนและผู้ประกอบการให้ได้มากที่สุด ผู้วิจัยขอสรุปข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ด้านบริบทสภาพแวดล้อมของโครงการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีให้กับโครงการ เพื่อคงมาตรฐานการดำเนินโครงการให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านกระบวนการของโครงการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำการปรับปรุงพัฒนาและให้ความสำคัญกับกระบวนการให้บริการประชาชน การอำนวยความสะดวก การประชาสัมพันธ์ การให้ข้อมูล และความรู้แก่ประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจและความสะดวกในการเข้าร่วมโครงการให้กับประชาชน

3. ด้านกระบวนการในการติดต่อสื่อสาร การประชาสัมพันธ์โครงการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการติดต่อสื่อสารกับผู้ประกอบการและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นความรู้ในการเข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐให้กับผู้ประกอบการได้ทราบมากยิ่งขึ้น และควรมีฝ่ายงานที่รับผิดชอบด้านการให้ข้อมูลที่เพียงพอ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับข่าวสารที่ถูกต้องอย่างทั่วถึง

4. ด้านความเพียงพอของทรัพยากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณ เจ้าหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อผู้ประกอบการในการเข้าร่วมโครงการธงฟ้าประชารัฐ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาผลการประเมินโครงการจากประชาชนและผู้ประกอบการในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรสาครเท่านั้น ดังนั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปควรมีการวิจัยที่เน้นถึงความแตกต่างกันระหว่างผู้ถือบัตรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลกับผู้ถือบัตรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีพื้นฐานการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและรายได้ที่ไม่เหมือนกัน

2. ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากการประเมินโครงการ เช่น ความพึงพอใจของประชาชนและผู้ประกอบการที่มีต่อโครงการธงฟ้าประชารัฐ เพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานที่แท้จริงว่าสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน จนเกิดความพึงพอใจได้หรือไม่ และเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่สามารถนำมาพัฒนาต่อยอดรูปแบบการดำเนินโครงการที่ดีกว่าเดิม

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญทิพย์ แววงสา. (2563). การศึกษาการรับรู้ประสิทธิผลของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครยะลา จังหวัดยะลา. [สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].
- ชลธิรัตน์ ยิ่งสัว. (2563). ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อผลการดำเนินโครงการธงฟ้าประชารัฐ อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี. [สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม].
- ชัยวัฒน์ จูวรรณ. (2564). การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตอำเภอสกลนคร จังหวัดสกลนคร [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- ธนพล สราญจิตร. (2558). ปัญหาความยากจนในสังคมไทย. วารสารวิชาการสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, 5(2), 12–21
- ประพล จิตคติ. (2561). ความพึงพอใจของประชาชนหมู่ 2 ต่อการใช้บริการร้านธงฟ้าประชารัฐ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2558). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการวิเคราะห์และประเมินโครงการ. <https://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom14/01-02-02.html>
- สุวรรณี แยมพราย. (2562). การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง [ปริญญาานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- เสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์. (2561). การศึกษาการตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: ศึกษากรณีชุมชนนครไชยศรี กรุงเทพมหานคร. [การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].
- อัปสร อีซอ และคณะ. (2563). ปัญหาและความต้องการเพื่อการพัฒนาของผู้ประกอบการค้าปลีกธงฟ้าประชารัฐ จังหวัดยะลา. วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, 7(1), 31–41

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลเมืองทุ่งสง
อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Factors Affecting Success in Good Local Management of Thung Song Municipality

สุดาร์ตน์ สุดสมบุญ¹, ยุทธชัย เกระแก้ว², จิราภรณ์ ชนัญชนะ³
และ กัณณศศิชา เนาว์เย็นผล⁴

Sudarat Sudsomboon¹, Yuthachai Krokaew², Jiraporn Chananchana³
And Kunsasicha Nowyenphol⁴

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,3,4}

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม²

College of Management Innovation Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1,3,4}

Mahasarakham Business school²

Corresponding Author: ¹sudsomboon.pao1208@gmail.com

Retrieved 03-05-2024; Revised 13-06-2024; Accepted 02-08-2024

Doi: 10.14456/japm.2024.30

บทคัดย่อ

เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลมากมายด้วยผลการปฏิบัติงานที่โดดเด่น มีการพัฒนาเมืองในทุกมิติ และเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ได้ ดังนั้นการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลเมืองทุ่งสง เป็นการวิจัยคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 2 คน บุคลากรเทศบาลเมืองทุ่งสง จำนวน 10 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 11 คน รวม 23 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ประกอบด้วย 1) นโยบายของผู้บริหารมีความเข้มแข็ง ชัดเจน เป็นรูปธรรมจับต้องได้ 2) บุคลากรและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น 3) หลักเกณฑ์การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี 4) หลักการทำงานร่วมกันโดยอาศัยศาสตร์พระราชามาใช้ในการบริหารการทำงาน 5) บุคลากรทุกระดับในองค์กรมีความตื่นตัวตระหนักรู้ในหน้าที่ที่ตนเอง 6) บุคลากรในองค์กรมีความรักความสามัคคี และ 7) ผู้นำชุมชน และประชาชนมี

ความรักต่อท้องถิ่น และเพื่อให้มีการความยั่งยืนของการพัฒนาเมือง เทศบาลเมืองทุ่งสงต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ความตระหนักรู้ให้กับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ;การบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดี ; เทศบาลเมืองทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Abstract

Thung Song Municipality, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province is a local government organization that has received many awards for its outstanding performance. There is urban development in all dimensions and be a source of learning for various agencies. The purpose of the study “Factors affecting the success of good local management of Thung Song Municipality, Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province” aims to study the factors affecting the success of good local management of Thung Song Municipality. It is considered as the quality research. Data were collected by in-depth interviews. Two local administrators, 10 Thung Song Municipality personnel, 11 community leaders, totaling 23 people have been used the purposive sample selection method. Data were analyzed by content analysis.

The results of the study show that factors affecting the success of good local management include: 1) Executives' policies are strong, clear, concrete and tangible. 2) Personnel and citizens participate in local development. 3) Principles of good governance 4) Principles of working together using royal science to manage work 5) Personnel at all levels in the organization are alert. Be aware of your duties; 6) Personnel in the organization have love and unity; and 7) Community leaders and residents have love for their locality, and in order to achieve sustainable urban development, Thung Song Municipality must establish participatory processes and continuous awareness across all sectors.

Keywords: Factors affecting success; Good local governance; Thung Song Municipality Nakhon Si Thammarat Province

บทนำ

เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นองค์กรหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานอีกทั้งมีแผนงานที่มุ่งเน้นการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และได้รับรางวัลต่าง ๆ ซึ่งเป็นเครื่องหมายการันตีว่า เทศบาลเมืองทุ่งสง เป็นองค์กรที่มีคุณภาพทั้งด้านการบริหารและการจัดการ โดยรางวัลที่เทศบาลเมืองทุ่งสงได้รับ มีดังนี้

- ปี พ.ศ.2561
- รางวัลแห่งเกียรติยศ “โล่ห์สามคร”
 - เมืองสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี 2561 ระดับภาค ระดับดีเยี่ยม
 - องค์การดีเด่นด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย
 - รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2561 (รางวัลชมเชย)
 - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่น ประจำปี 2561
- ปี พ.ศ.2562
- รางวัลเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ระดับประเทศ ประจำปี 2562 (รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1)
 - รางวัลการแพทย์ฉุกเฉินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น
- ปี พ.ศ.2564
- รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2565 (อันดับที่ 1 ประเภทดีเลิศ)
 - รางวัลอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ด้านน้ำ
 - รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่น ด้านส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและภูมิปัญญา
 - รางวัลเกียรติคุณ เชิดชูเกียรติ รางวัลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ 2564 ระดับ AA
 - รางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2564 ประเภทรางวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม เรื่องการพัฒนาเมืองด้วยทุนทางวัฒนธรรม (ตลาดชุมชนทางทุ่งสง) ระดับดี
 - รางวัลพระปกเกล้า ประจำปี 2564
- ปี พ.ศ.2565
- รางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันดับที่ 1 ประเภทดีเลิศ
 - รางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2565 สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทรางวัลสัมฤทธิ์ผลประชาชนมีส่วนร่วม ระดับดีเด่น
 - รางวัลพระปกเกล้า ประจำปี 2565 “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นเลิศด้านความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน”

(เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง, 2565)

ผลจากการดำเนินงานเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จที่เกิดจากการยอมรับในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งจากหน่วยงานภายนอก ภาคเอกชน และภาคประชาชนในพื้นที่ เทศบาลเมืองทุ่งสงได้พัฒนาหลาย ๆ ด้านไปพร้อม ๆ กัน ทั้งในส่วนที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ทั้งระดับชุมชนและฐานล่าง ด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม การสร้างพื้นที่สร้างสรรค์และส่งเสริมการเรียนรู้ การพัฒนากลุ่ม องค์กรชุมชน และทางเทศบาลได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านต่าง ๆ ให้กับเด็กและเยาวชน การอบรมคุณธรรมจริยธรรม การจัดการให้บริการด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับปฐมศึกษา

จนไปถึงระดับมัธยมศึกษาและโรงเรียนกีฬา ตามลำดับ เพื่อให้พลเมืองของรัฐบาลท้องถิ่นแห่งนี้ได้รับความอยู่ดีมีสุขโดยทั่วหน้ากัน และเหนือสิ่งอื่นใด คือ การมุ่งมั่นในการเป็นองค์กรสาธารณะที่ต้องการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาในแต่ละมิติ เพื่อขับเคลื่อนไปสู่การสร้างสังคมสันติสุขให้เกิดขึ้น บนนิยามและค่านิยมที่ยึดมั่นว่า “ทุ่งสง ทุ่งสวรรค์”

การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง ล้วนต้องปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งระเบียบ และหลักการ แนวคิดต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้การดำเนินงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนโดยรวม โดยเฉพาะหลักธรรมาภิบาล หรือ หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ส่งเสริมให้ระบบราชการไทยนำมาใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อประโยชน์สุขของประชาชาติ และประชาชนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นยังนำแนวคิดทางตะวันตกมาประยุกต์ใช้ในการทำงานด้วย เช่น แนวคิด POSDCoRB ซึ่งเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งในหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งสามารถนำมาเป็นกระบวนการที่สำคัญเพื่อหนุนเสริมให้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีกรอบและแนวทางที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลเมืองทุ่งสง เนื่องจากเป็นหน่วยงานราชการที่ได้รับรางวัลความสำเร็จมากมาย โดยรางวัลความสำเร็จเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยความสำเร็จของเทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

การทบทวนวรรณกรรม

1) **หลักธรรมาภิบาล** ของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หมายถึง หลักในการปกครอง การบริหาร การจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรมประกอบด้วย องค์ประกอบ 10 หลัก ได้แก่ หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจหลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และ หลักการมุ่งฉันทามติ และเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน สำนักงาน ก.พ.ร. (2552) ได้มีการกำหนดความหมายสำคัญของหลักธรรมาภิบาล ไว้ดังนี้

หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง ผลการปฏิบัติราชการที่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการปฏิบัติราชการตามที่ได้รับงบประมาณมาดำเนินการ โดยการปฏิบัติราชการจะต้องมีทิศทาง ยุทธศาสตร์ และเป้าประสงค์ที่ชัดเจน มีกระบวนการปฏิบัติงานและระบบงานที่เป็นมาตรฐาน รวมถึง มีการติดตาม ประเมินผล และพัฒนา ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการปฏิบัติราชการที่ต้องใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดเกิดผลิตภาพที่คุ้มค่าต่อการลงทุนและบังเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทั้งนี้ต้องมีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่ออำนวยความสะดวก และลดภาระค่าใช้จ่าย ตลอดจนยกเลิกภารกิจที่ล้าสมัยและไม่มีความจำเป็น

หลักการตอบสนอง (Responsiveness) เป็นการปฏิบัติราชการที่ต้องสามารถให้บริการได้อย่างมีคุณภาพ สามารถดำเนินการแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด สร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจ รวมถึงตอบสนองตามความคาดหวัง/ความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีความหลากหลายและมีความแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม

หลักการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ (Accountability) เป็นการปฏิบัติราชการที่ต้องสามารถตอบคำถามและชี้แจงได้เมื่อมีข้อสงสัย รวมทั้งต้องมีการจัดวางระบบการรายงานความก้าวหน้าและ ผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อสาธารณะเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ และการให้ข้อมูลให้โทษ ตลอดจนมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น

หลักเปิดเผย/โปร่งใส (Transparency) เป็นการปฏิบัติราชการที่ต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา รวมทั้งต้องมีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและเชื่อถือได้ให้ประชาชนได้รับทราบ อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนวางระบบให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าวเป็นไปโดยง่าย

หลักนิติธรรม (Rule of Law) เป็นการปฏิบัติราชการที่ต้องใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด ด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียฝ่ายต่าง ๆ

ความเสมอภาค (Equity) ซึ่งในการปฏิบัติราชการต้องให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกด้านชายหญิง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม และอื่น ๆ อีกทั้งยังต้องคำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันของการเข้าถึงบริการสาธารณะของกลุ่มบุคคลผู้ด้อยโอกาสในสังคมด้วย

หลักการมีส่วนร่วม (Participation) เป็น กระบวนการที่ข้าราชการ ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มมีโอกาสได้เข้าร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ ทำความเข้าใจ ร่วมแสดงทัศนะ ร่วมเสนอปัญหา/ประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง ร่วมคิดแนวทาง ร่วมการแก้ไขปัญหา ร่วมในกระบวนการตัดสินใจ และร่วมกระบวนการพัฒนาในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา

หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการถ่ายโอนอำนาจการตัดสินใจ ทรัพยากร และภารกิจ จากส่วนราชการส่วนกลาง ให้แก่หน่วยการปกครองอื่น (ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น) และภาคประชาชน ดำเนินการแทน โดยมีอิสระตามสมควรรวมถึงการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและการดำเนินการให้แก่บุคลากร โดยมุ่งเน้นการสร้าง ความพึงพอใจในการให้บริการต่อผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การปรับปรุงกระบวนการ และเพิ่มผลผลิตภาพ เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีของส่วนราชการ

หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented) เป็นการหาข้อตกลงทั่วไป ภายในกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นข้อตกลงที่เกิดจากการใช้กระบวนการเพื่อหาข้อคิดเห็นจากกลุ่มบุคคลที่ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ โดยเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งต้องไม่มีข้อคัดค้านที่ยุติไม่ได้ในประเด็นที่สำคัญ โดยฉันทามติไม่จำเป็นต้องหมายความว่าเห็นพ้องโดยเอกฉันท์

2. ทฤษฎี: กระบวนการบริหาร POSDCoRB ซึ่งเกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพสหรัฐ ได้รวบรวมนักวิชาการเพื่อประเมินข้อผิดพลาดในการบริหารจัดการในกองทัพที่ผ่านมา เพื่อใช้ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ในปี ค.ศ. 1937 ลูเธอร์ กุลลิก (Luther Gulick) และ ลินดัล เออร์วิค (Lyndall Urwick) เสนอแนวคิดภาระหน้าที่ที่สำคัญของนักบริหารโดยสรุปเป็นแนวคิด บทบาทหน้าที่ของ ผู้บริหาร 7 ประการหรือ POSDCoRB ที่ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหาร ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organization) 3) การจัดกำลังคน (Staffing) 4) การอำนวยการ (Directing) 5) การประสานงาน (Coordinating) 6) การรายงาน (Reporting) 7) การงบประมาณ (Budgeting)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกบุคลากรของเทศบาลเมืองทุ่งสงที่ปฏิบัติหน้าที่ นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี รวม 2 คน ปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกอง ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัด หัวหน้างาน พนักงานส่วนท้องถิ่น ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างตามภารกิจ รวม 10 คน และ ตัวแทนผู้นำชุมชน 22 ชุมชน จำนวน 11 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากคุณสมบัติจากการเป็นผู้นำ และ ปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช” ประกอบด้วย 1) นโยบายของผู้บริหารมีความเข้มแข็ง ชัดเจน เป็นรูปธรรมจับต้องได้ และที่สำคัญคือบุคลากรทุกระดับมีความเข้าใจในนโยบาย วัตถุประสงค์ และวิสัยทัศน์ “ทุ่งสง ทุ่งสวรรค์” จึงขับเคลื่อนการทำงานภายใต้หลักการมีส่วนร่วมเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล 2) บุคลากรและประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้หลักการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เครือข่ายทั้งในและนอกพื้นที่เข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นรวมทั้งร่วมกันแสดงออกซึ่งฉันทามติร่วมกันเพื่อประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงาน 3) หลักเกณฑ์การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเชื่อมโยงกับหลักการของสหประชาชาติ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) มาเป็นกรอบในการสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินงานทุกมิติ 4) หลักการทำงานร่วมกันโดยอาศัยศาสตร์พระราชามาใช้ในการบริหารการทหารน 5) บุคลากรทุกระดับในองค์กรมีความตื่นตัว ตระหนักรู้ในหน้าที่ที่ตนเองต้องปฏิบัติเพื่อพัฒนางานและองค์กร 6) บุคลากรในองค์กรมีความรักความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันเพื่อเป้าหมายเดียวกัน 7) ผู้นำชุมชนและประชาชนมีความรักต่อท้องถิ่นจึงมีพลังในการขับเคลื่อนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี

นอกจากนี้ เทศบาลเมืองทุ่งสง ได้นำกระบวนการบริหารตามแนวคิด POSDCoRB มาใช้ในการดำเนินงานจนสามารถบริหารจัดการที่ดีและประสบความสำเร็จจนได้รับรางวัลมากมาย ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) มีกระบวนการวางแผนทั้งระยะสั้น ระยะปานกลาง และ ระยะยาว ร่วมกันทั้งบุคลากรของเทศบาล ผู้นำชุมชน ตัวแทนประชาชน ตัวแทนชมรมต่าง ๆ ภายใต้สังกัด ผ่านกระบวนการพูดคุย แลกเปลี่ยนแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อร่วมกันกำหนดจุดเป้าหมายเดียวกัน 2) เทศบาลเมืองทุ่งสงมีการจัดองค์กร มีการกำหนดโครงสร้างและกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามภารกิจของท้องถิ่น 3) มีการจัดกำลังคนที่เหมาะสมกับงาน ตามแนวคิด put the right man on the right job รวมทั้งมีการพัฒนาบุคลากร แกนนำ ตัวแทนประชาชนให้มีความรู้ เกิดทักษะ ที่สามารถพัฒนางานให้มีคุณภาพ ให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างเต็มกำลัง 4) เทศบาลเมืองทุ่งสง มีการ

มอบหมายงาน การติดตามงาน การประเมินผลที่เป็นระบบและชัดเจน โดยเฉพาะการประเมินผลการดำเนินงาน แบบ 360 องศา 5) มีการสร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมด้วยกระบวนการประสานงานอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานให้เกิดการบริหารจัดการที่ดี 6) เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานในทุกระดับ จำเป็นจะมีการรายงานให้กับทางเทศบาล หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบทราบ รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนได้รับทราบ และประชาชนสามารถมีข้อเสนอแนะไปยังเทศบาลเมืองทุ่งสงได้ เพื่อให้เทศบาลเมืองทุ่งสงนำข้อร้องเรียนหรือข้อเสนอแนะไปสู่การจัดการบริหารให้เกิดการพัฒนา และ 7) เทศบาลเมืองทุ่งสงมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ กระจายทั่วทุกชุมชน รวมทั้งมีการแสวงหาแหล่งงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เป็นไปตามภารกิจหน้าที่ของท้องถิ่นที่สามารถทำได้

การอภิปรายผล

การศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีของเทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการบริหารที่ดี จนสามารถนำไปสู่รางวัลแห่งความสำเร็จและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมกันบริหารจัดการองค์กรที่ดี เป็นที่พึงของประชาชน และ เป็นหน่วยงานที่ให้บริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกับ การศึกษาของ สุปัญญา สุนทรนนท์ (2565) พบว่า ปัจจัยความสำเร็จด้านการบริหารจัดการ 5 ประการ ได้แก่ (1) การมีนโยบายที่ชัดเจนและเข้มงวดในการตรวจสอบให้มีการทำงานอย่างโปร่งใส (2) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรอย่างมืออาชีพและฝึกวินัยการทำงาน (3) ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงโดยเน้นการทำงานในเชิงรุก (4) มีกลยุทธ์ในการชักจูงให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม และ (5) การสร้างจิตสำนึกในการให้บริการที่ดีแก่ประชาชน 2) ปัจจัยความสำเร็จด้านนวัตกรรม พบว่ามีปัจจัยสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารเทศบาลที่ปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่าง (2) ผลสัมฤทธิ์ที่เห็นชัดเจนจากการเข้าร่วมโครงการนวัตกรรมของประชาชน (3) ประสิทธิภาพในการให้บริการประชาชนของผู้ปฏิบัติงาน และ (4) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) แนวทางในการพัฒนาต่อยอด มี 2 แนวทาง ได้แก่ (1) การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยการกำหนดให้เป็นนโยบายที่ชัดเจน และ (2) การเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคีเครือข่ายโดยการประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ให้เข้าถึงสาธารณชนมากขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ภูมิรัตน์ บิลคาเดอร์ และ มาริสา จันทรฉาย (2564) พบว่า “ปัจจัยความสำเร็จการเป็นต้นแบบการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา” ประกอบด้วย 1) นโยบายของผู้บริหารมีความเข้มแข็ง เป็นรูปธรรม และที่สำคัญบุคลากรทุกคนเข้าใจนโยบาย วัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร โดยขับเคลื่อนการทำงานในลักษณะเป็นทีมและเน้นการมีส่วนร่วมทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง 2) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน โดยใช้หลักการ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ นอกจากนี้ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลภายนอก

ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น เพื่อนำเอาความคิดเห็นในส่วนนั้นมาใช้ควบคู่กับการบริหารจัดการและประกอบการตัดสินใจต่อการดำเนินงาน 3) หลักเกณฑ์การบริหารจัดการที่ดีเชื่อมโยงกับหลักการของสหประชาชาติ SDGs เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มาพิจารณาสนับสนุนการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน 4) หลักการทำงานร่วมกันโดยอาศัยศาสตร์พระราชามาใช้ในการบริหารการทำงาน 5) บุคลากรในองค์กรมีความตื่นตัวและพร้อมทำงานอยู่ตลอดเวลาและมีการพัฒนาบุคลากรในองค์กรทุกระดับ 6) การใช้ไทรพลัง หรือพลังผู้นำ 3 ภาคส่วน ได้แก่ (1) การสร้างพลังโดยการเป็นพี่เลี้ยงให้เกื้อกันและกัน เป็นการนำหลักอาวุโสมาใช้ โดยกลุ่มบุคคลในชุมชนที่มีประสบการณ์จากทุกกลุ่มจะทำหน้าที่สอนแนะนำ (2) การสร้างพลังความเป็นเพื่อนร่วมงานหนุนนำการทำงานซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะในระดับผู้ปฏิบัติการ ในหน่วยงานราชการท้องถิ่น (3) ภูมิบุตร หรือคนของแผ่นดินเป็นผู้ซึมซับแนวคิดวิธีการ นำมาปรับใช้กับการทำงาน 7) บุคลากรในองค์กรมีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันมองเป้าหมายเดียวกัน 8) ผู้นำชุมชนมีความเข้มแข็งทุกชุมชน มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง และ 9) นำหลักคำสอนทางศาสนา “เรื่องความศรัทธา” มาเป็นเครื่องมือพัฒนาชุมชนและจากผลการวิจัยยังพบว่า เทศบาลเมืองทุ่งสง ได้นำหลักธรรมาภิบาลหรือหลักบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีมาใช้ในการบริหารงานจนประสบความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิรพล ไทยทอง (2560) พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้นั้นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรท้องถิ่น เช่น การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทราบอย่างสะดวกและทั่วถึง การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการจัดทำบริการสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ

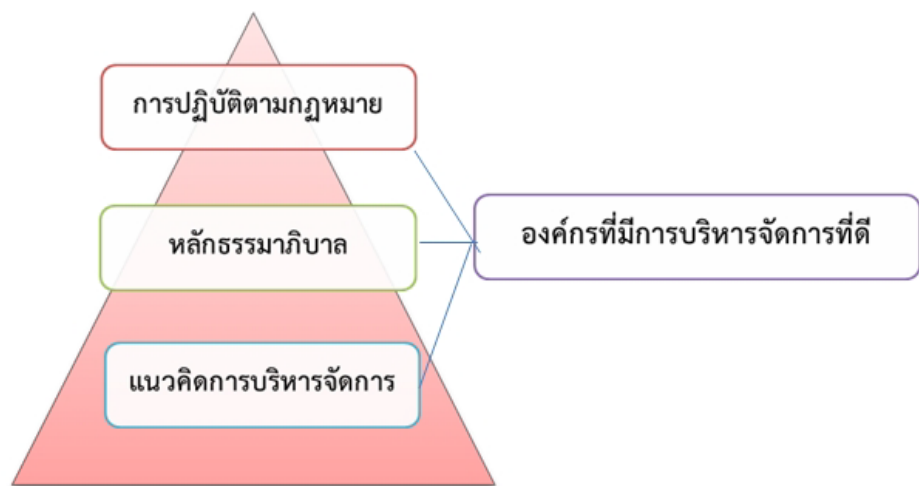
องค์ความรู้ใหม่ และการนำไปใช้ประโยชน์

การบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือการมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยมีการนำหลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีเข้ามาเป็นองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งความสำคัญดังกล่าวอยู่ที่การสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร การตีความการเข้าใจและการนำหลักการนั้น ๆ สู่การปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้บุคลากรที่อยู่ภายในองค์กรทั้งข้าราชการเมือง ข้าราชการประจำ ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและประชาชนจะต้องเข้าใจหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ไปในทิศทางเดียวกัน และจะต้องสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ ที่เป็นพื้นฐานของการบริหารงานของท้องถิ่น

สรุป

จากการศึกษา สรุปได้ว่าการบริหารท้องถิ่นที่ดี ประสบความสำเร็จ เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับพื้นที่อื่น ๆ และ ได้รับรางวัลเป็นตัวยืนยันความสำเร็จนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ส่งผลดังกล่าวประกอบด้วย 1) การปฏิบัติงาน

ตามอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด 2) การนำหลักธรรมาภิบาลมาเป็นกรอบในการดำเนินงาน 3) การนำแนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการบริหารเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบูรณาการแนวคิดหรือหลักการในการทำงานแล้ว ย่อมนำมาซึ่งการบริหารที่มีประสิทธิภาพ จัดบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของประชาชน จนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการได้รับรางวัลการันตีแห่งคุณภาพจนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในประเทศไทย ซึ่งสามารถสรุปเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ควรจัดทำเป็นคู่มือหรือถอดบทเรียนการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ดีที่มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้หรือองค์ความรู้ทางวิชาการให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานและประชาชนทั่วไปที่สนใจเพื่อจะได้นำไปศึกษาและต่อยอดในการพัฒนาต่อไป

1.2 เทศบาลเมืองทุ่งสง ต้องสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสร้างความตระหนักรู้ให้ทุกภาคส่วนมีความรู้การเป็นเจ้าของในเทศบาลเมืองทุ่งสงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาและความยั่งยืนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาภาวะผู้นำหรือถอดบทเรียนคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

เทศบาลเมืองทุ่งสง อำเภอทุ่งสง. (2565). *รางวัลที่เทศบาลเมืองทุ่งสงได้รับ*.

https://www.tungsong.com/pr_tungsong/pr_muni/total61.htm.

พีรพล ไทยทอง .(2560). ธรรมชาติของการบริหารงานภาครัฐยุคใหม่ไทยแลนด์ 4.0. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 607–616.

ภูมิรัตน์ บิลคาเดอร์ และ มาริสา จันทน์ฉาย. (2564). *ปัจจัยความสำเร็จการเป็นต้นแบบการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา]*.

สุปัญญา สุนทรนนท์. (2565). *ปัจจัยความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดี : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลโพสะ จังหวัดอ่างทอง. วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 9(5), 372–387.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ก.พ.ร. (2552). *ธรรมชาติของภาครัฐ*.

<https://www.opdc.go.th/content/NTczMQ>.

Gulick, Luther, and L. Urwick, eds. (1937). *Paper on the Science of Administration*. New York: Institute of Public Administration, Columbia University.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
THE CREATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN THE 21st CENTURY
UNDER PRACHAUPKHIRIKHAN PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA 1

ปณิธาน ลอยบ้านแพ้ว¹ และ พิบพ วังเงิน ²

Panitan Loybanpaew¹ and Pipob Vachung Ngern²

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2}

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1,2}

Corresponding Author; bungsuper.panitan@gmail.com

Retrieved 30-12-2023; Revised 20-02-2024; Accepted 26-06-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.31

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2565 จำนวน 295 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครชี มอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จำแนกตามขนาดโรงเรียน และทำการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้การวิจัยคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าเอฟ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่ ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษาสามารถนำไปใช้วางแผนและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ; ผู้บริหารสถานศึกษา ; ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research are (1) to study the creative leadership of school administrators in the 21st century under Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1, and (2) to compare the creative leadership of school administrators in the 21st century under Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 classified by educational background, work experience, and school size. This study employed a quantitative research methodology and used the creative leadership of school administrators in the 21st century concept as a conceptual framework. The scope of this research was schools under Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1. The sample size was determined according to Krejcie and Morgan's method. 295 samples were teachers and educational personnel under Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 of the academic year 2022 through the stratified random sampling classified by school size and simple random sampling. The research data were collected through questionnaires and analyzed with percentage, mean, standard deviation, F-test, one-way analysis of variance, and paired sample test. The major findings were as follows:

1. On the creative leadership of school administrators in the 21st century under Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 aspect, it was at the highest level.
2. On the comparison of the creative leadership of school administrators in the 21st century under Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 1 classified by educational background, work experience, and school size aspect, the result exhibits significant differences at the statistical level of 0.05.

The knowledge from this research is beneficial for school administrators and educational agencies to plan and improve the creative leadership of school administrators in the 21st century more efficiently.

Keywords: Creative leadership; School administrator; The 21st century

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตมาก โลกมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี การสื่อสาร สังคม การปกครอง ระบบการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับตัว เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะ ความรู้ นำมาแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและนำความรู้ที่ได้มาต่อยอด เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อไปได้ในอนาคต นอกจากนี้ผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานแล้วยังต้องมีทักษะทางด้านการคิดและการสื่อสารรวมถึงทักษะการจัดการสารสนเทศและความสามารถในการเรียนรู้ต่าง ๆ ผ่านเทคโนโลยี ดังนั้นเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการใช้ชีวิต จึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการเรียนการสอน โดยไม่ใช่แค่การปฏิรูปเพียงครั้งคราว แต่เป็นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชน สังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

การพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ภายนอกได้อย่างเหมาะสม ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งแสดงออกถึงความกล้าในการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่ท้าทายใหม่ ๆ ผู้นำที่มีความคิดนอกกรอบ มีการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง สามารถช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่จุดมุ่งหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งด้านทักษะและความรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้แก่ผู้เรียน ครูต้องประเมินและสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะและความสามารถของผู้เรียนเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารและครูจึงมีความสำคัญต่อการสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตแก่ผู้เรียน การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกต้องอาศัยทักษะภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนมองเห็นภาพอนาคต สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานทุกคนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด และสามารถนำพาองค์กรประสบความสำเร็จได้

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ ความสามารถในการจูงใจหรือนำบุคคลอื่น อย่างมีประสิทธิภาพ กระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการทดลองภายในองค์กรเพื่อที่จะทำให้องค์กรสามารถคิดนอกกรอบกล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์หาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กร มีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ในองค์กร ให้มีความง่าย คล่องตัว และยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีมากขึ้น (สุภาพ ฤทธิ์บำรุง, 2556)

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกัน
2. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกัน
3. 1. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

กฤษพล อัมระนันท์ (2559) ให้ความหมายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถในการจูงใจหรือนำบุคคลอื่น ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์ กระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการทดลองภายในองค์กร เพื่อที่จะทำให้องค์กรสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจสร้างสรรค์ หาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กร สามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ในองค์กรให้มีความง่าย คล่องตัว และยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีมากขึ้น

สุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ให้ความหมายภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถในการจูงใจหรือนำบุคคลอื่น อย่างมีวิสัยทัศน์ กระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการทดลองภายในองค์กร เพื่อที่จะทำให้องค์กรสามารถคิดนอกกรอบ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความคิดสร้างสรรค์หาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กร มีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ในองค์กร ให้มีความง่าย คล่องตัว และยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีมากขึ้น

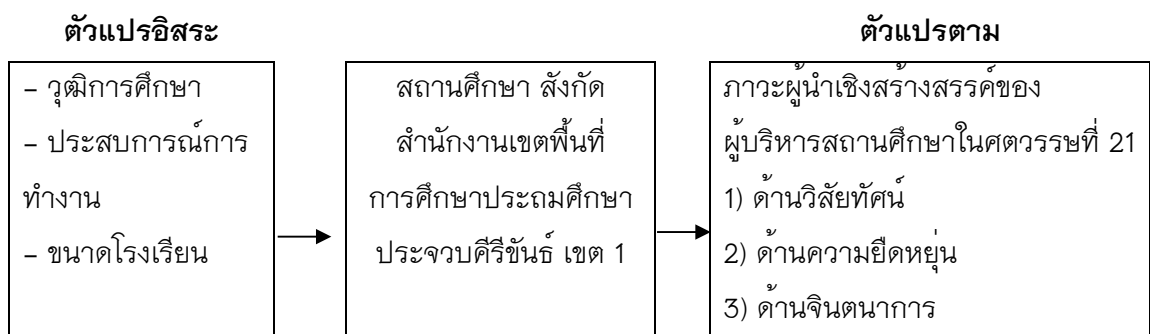
แนวคิดเกี่ยวกับทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

กรรณิกา เรตมอนด์ (2559) ให้ความเห็นเรื่อง ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ถึงกระบวนการใช้ความสามารถ ความคล่องแคล่ว ความชำนาญ และมีอิทธิพลเหนือคนอื่นสามารถกระตุ้นจูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่สำคัญ คือ ทักษะการสื่อสาร ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะวิสัยทัศน์และทักษะความร่วมมือ

ไกรสร เจียมทอง (2561) ให้ความเห็นเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีทั้งศาสตร์และศิลปะ มีความรู้ความชำนาญ มีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมบริหาร เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องรวดเร็ว ซึ่งประกอบด้วย 6 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะการสื่อสารและเทคโนโลยี 2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ 3) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ทักษะด้านเทคนิค 5) ทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม และ 6) ทักษะด้านสร้างสรค์นวัตกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยจากภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยทำตารางวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 118 แห่ง จำนวนทั้งสิ้น 1,276 คน (ข้อมูลนักเรียน ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565 สพป.ประจวบคีรีขันธ์เขต 1)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการกำหนดขนาด จากการเปิดตารางของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 295 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านวิสัยทัศน์ 2) ด้านความยืดหยุ่น และ 3) ด้านจินตนาการ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. วิเคราะห์ข้อมูลในการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

4. ออกแบบ แบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์ และผ่านการประเมินการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

5. สร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูล ภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษา

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา ความเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่ได้รับคำแนะนำ

7. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคือ ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปถือเป็นข้อคำถามที่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์สามารถนำไปใช้ได้

8. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ตามวิธีการของครอน บาค พบว่าได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97

8. นำแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพแล้วมาจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวม

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 295 ฉบับ ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างและขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 295 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ววิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบคืน ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ในการตอบ

2. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3. วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปแปลผลคะแนนเป็นช่วงคะแนนเฉลี่ย

4. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และหาผลการทดสอบพบว่ามีความสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่นและด้านจินตนาการ

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	ระดับความคิดเห็น		ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านวิสัยทัศน์	4.75	0.51	มากที่สุด
2. ด้านความยืดหยุ่น	4.77	0.48	มากที่สุด
3. ด้านจินตนาการ	4.73	0.58	มากที่สุด
สรุปภาพรวม	4.75	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด ได้แก่ ด้านความยืดหยุ่น ด้านวิสัยทัศน์ ด้านจินตนาการ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ความคิดเห็น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		t	Sig (2- tailed)
	n = 248		n = 47			
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D		
1. ด้านวิสัยทัศน์	4.73	0.55	4.89	0.11	-4.27	0.00*
2. ด้านความยืดหยุ่น	4.74	0.53	4.93	0.08	-5.46	0.00*
3. ด้านจินตนาการ	4.69	0.62	4.97	0.07	-6.77	0.00*
สรุปภาพรวม	4.72	0.53	4.93	0.04	-6.12	0.00*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า วุฒិการศึกษต่างกัน ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า วุฒิการศึกษต่างกันค่าเฉลี่ยความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่

21สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ความคิดเห็น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหาร สถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	แหล่งความ แปรปรวน	ผลรวม กำลังสอง (SS)	องศา แห่ง อิสระ (df)	ผลรวม กำลังสอง เฉลี่ย (MS)	F	Sig
1. ด้านวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	6.89	2	3.44	14.21	0.00*
	ภายในกลุ่ม	70.81	292	0.24		
	รวม	77.70	294			
2. ด้านความยืดหยุ่น	ระหว่างกลุ่ม	4.68	2	2.34	10.59	0.00*
	ภายในกลุ่ม	64.57	292	0.22		
	รวม	69.26	294			
3. ด้านจินตนาการ	ระหว่างกลุ่ม	6.36	2	3.18	9.96	0.00*
	ภายในกลุ่ม	93.30	292	0.32		
	รวม	99.67	294			
สรุปภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	5.92	2	2.96	12.99	0.00*
	ภายในกลุ่ม	66.56	292	0.22		
	รวม	72.48	294			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ดังนั้นจะต้องวิเคราะห์ว่าค่าเฉลี่ยคู่ไหนที่แตกต่างหรือการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ต่อไป ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

ความคิดเห็น	ประสบการณ์	$\bar{x}$	S.D.	น้อยกว่า 10 ปี	10 – 20 ปี	20 ปีขึ้นไป
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	การทำงาน					
1. ด้านวิสัยทัศน์	น้อยกว่า 10 ปี	4.56	0.74	–	0.00*	0.00*
	10 – 20 ปี	4.87	0.20	–	–	0.84
	20 ปีขึ้นไป	4.89	0.22	–	–	–
2. ด้านความยืดหยุ่น	น้อยกว่า 10 ปี	4.62	0.69	–	0.00*	0.00*
	10 – 20 ปี	4.87	0.22	–	–	0.93
	20 ปีขึ้นไป	4.88	0.15	–	–	–
3. ด้านจินตนาการ	น้อยกว่า 10 ปี	4.55	0.83	–	0.00*	0.00*
	10 – 20 ปี	4.84	0.29	–	–	0.53
	20 ปีขึ้นไป	4.91	0.12	–	–	–
สรุปภาพรวม	น้อยกว่า 10 ปี	4.58	0.72	–	0.00*	0.00*
	10 – 20 ปี	4.86	0.19	–	–	0.73
	20 ปีขึ้นไป	4.90	0.07	–	–	–

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่มีประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 10 ปี, 10 – 20 ปี และ 20 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านวิสัยทัศน์ ประสบการณ์การทำงาน จำนวน 2 คู่ ด้านความยืดหยุ่น ประสบการณ์การทำงาน จำนวน 2 คู่ ด้านจินตนาการ ประสบการณ์การทำงาน จำนวน 2 คู่ มีความแตกต่างกันที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็น ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหาร สถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	แหล่งความ แปรปรวน	ผลรวม กำลังสอง (SS)	องศา แห่ง อิสระ (df)	ผลรวม กำลังสอง เฉลี่ย (MS)	F	Sig
1. ด้านวิสัยทัศน์	ระหว่างกลุ่ม	2.39	2	1.19	4.63	0.01*
	ภายในกลุ่ม	75.31	292	0.25		
	รวม	77.70	294			
2. ด้านความยืดหยุ่น	ระหว่างกลุ่ม	1.87	2	0.93	4.06	0.01*
	ภายในกลุ่ม	67.38	292	0.23		
	รวม	69.26	294			
3. ด้านจินตนาการ	ระหว่างกลุ่ม	2.64	2	1.32	3.97	0.02*
	ภายในกลุ่ม	97.03	292	0.33		
	รวม	99.67	294			
สรุปภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.28	2	1.14	4.74	0.00*
	ภายในกลุ่ม	70.20	292	0.24		
	รวม	72.48	294			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ดังนั้นจะต้องวิเคราะห์ว่าค่าเฉลี่ยคู่ไหนที่แตกต่างกันหรือการทดสอบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ต่อไป ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ ความคิดเห็นด้านภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ความคิดเห็น	ประสบการณ์	$\bar{x}$	S.D.			
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์	การทำงาน			ขนาด	ขนาด	ขนาด
ของผู้บริหารสถานศึกษา				เล็ก	กลาง	ใหญ่
ในศตวรรษที่ 21						
1. ด้านวิสัยทัศน์	ขนาดเล็ก	4.93	0.14		0.00*	0.01*
	ขนาดกลาง	4.72	0.52			0.59
	ขนาดใหญ่	4.67	0.70			
2. ด้านความยืดหยุ่น	ขนาดเล็ก	4.92	0.10		0.01*	0.01*
	ขนาดกลาง	4.75	0.51			0.37
	ขนาดใหญ่	4.68	0.60			
3. ด้านจินตนาการ	ขนาดเล็ก	4.92	0.17		0.00*	0.02*
	ขนาดกลาง	4.69	0.60			0.65
	ขนาดใหญ่	4.65	0.76			
สรุปภาพรวม	ขนาดเล็ก	4.92	0.08		0.00*	0.00*
	ขนาดกลาง	4.72	0.51			0.51
	ขนาดใหญ่	4.67	0.67			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านวิสัยทัศน์ โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 คู่ ด้านความยืดหยุ่น โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 ด้านจินตนาการ โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 2 คู่ แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก หลักการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่ง

ประกอบด้วยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และ ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี จึงเป็นภาระที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้ประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้มีความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครูปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสมหมาย อ่ำดอนกลอย (2556) ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับ ดวงแข ข่านอก (2559) วิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า 1. การเปรียบเทียบความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก มุมมองการคิดแก้ปัญหา การจัดการสถานศึกษา การนำวิธีการใหม่ ๆ ความสามารถกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดความคิดใหม่ ๆ และในคั่นความรู้ เจตคติ ค่านิยม ความคิด ความเชื่อ และบุคลิกภาพมากกว่า ซึ่งผลจากการได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์จากอาจารย์ในสถานศึกษา สอดคล้องกับ กฤษพล อัมระนันท์ (2559) วิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอแม่จัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายนครสวรรค์ เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนก ตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การปฏิบัติงาน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ทำให้มีโอกาสในการร่วมงานกับผู้บริหารที่หลากหลาย การมีวิสัยทัศน์ เทคนิคการบริหาร การมองและการแก้ไขปัญหา การสนับสนุนครูในการพัฒนาตนเองจึงแตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับ ภรณ์ทิพย์ บั่นก่อง (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 สอดคล้องกับ อมรรัตน์ งามบ้านผือ (2560) ศึกษาภาวะผู้นำเชิง

สร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทราโดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเปรียบเทียบความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก สอดคล้องกับ มณฑา ศิริวงษ์ (2559) ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู อำเภอองครักษ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่ประกอบด้วย ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่นและด้านจินตนาการ

ภาพที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านวิสัยทัศน์ ผู้บริหารมีกระบวนการคิดและการมองภาพรวมในอนาคตที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองเห็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต พร้อมทั้งจะปรับเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดรับสิ่งใหม่ๆ เพื่อนำมาพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

2) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านความยืดหยุ่น มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง มีความคิดที่ ปรับตัวได้ตามสถานการณ์ มีการกระจายอำนาจการบริหารงานในองค์กรให้แก่ผู้ร่วมงาน

3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ด้านจินตนาการ ความสามารถในการคิด ความเชื่อ ความศรัทธา และความคาดหวัง ซึ่งก่อให้เกิดมโนภาพในจิตใจ แสดงออกถึงกระบวนการสร้างมโนภาพที่เด่นชัด มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ และมีสติปัญญาในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

สรุป

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวทางเพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารการศึกษา มีการพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศ คิด วิเคราะห์ ใช้สติปัญญาแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ กล้าเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนเรียนรู้ และเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด จากผลการวิจัย หน่วยงานการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน แตกต่างกัน จากผลการวิจัย หน่วยงานการศึกษา ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในการบริหารการศึกษานำไปสู่การพัฒนาองค์กรสู่ความเป็นเลิศและพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ที่สำคัญ คือ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความยืดหยุ่นและด้านจินตนาการ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ รูปแบบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา เรตมอนด์. (2559). ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย].
- กฤษพล อัมระนันท์. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน อำเภอแม่वंก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].
- ไกรศร เจียมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดวงแข ข่านอก. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา].
- ภรณ์ทิพย์ ปั่นก้อง. (2559). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลบุรี เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- มณฑา ศิริวงษ์. (2559). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูอำเภองครักษ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยปทุมธานี].
- สมหมาย อ้าดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 7(1), 1-8.
- สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น].
- อมรรัตน์ งามบ้านผือ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- Krejcie, R.V., & Morgan D.W. 1970. "Determining sample size for research activities." *Education and Psychology Measurement*, 30 (3), 607-610.

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาด
ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

Academic Administration Participation under the Coronavirus Diseases 2019
of Teachers under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1

ภัทรพรรณ ปิ่นวิทย์¹ และ สมใจ สืบเสาะ²

Pattarapan Pinwitee¹ and Somjai Subsor²

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2}

College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1,2}

Corresponding Author; pattarapan23.eye@gmail.com

Retrieved 03-05-2024; Revised 13-06-2024; Accepted 30-06-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.32

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และ 2) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสิทธิภาพทำงาน ขนาดโรงเรียน รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 301 คน กำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางเครซีมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามขนาดโรงเรียน และสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกระดับการศึกษา ประสิทธิภาพทำงาน ขนาดโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษาสามารถนำไปใช้วางแผนและพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; การบริหารงานวิชาการ; สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

The objectives of this research were (1) to explore the academic administration participation under the Coronavirus Diseases 2019, and (2) to compare the academic administration participation under the Coronavirus Diseases 2019 classified by educational level, work experience, and school size. This study employed a quantitative research methodology and used the academic administration participation under the Coronavirus Diseases 2019 concept as a conceptual framework. The scope of research was schools under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1. The sample size determination was according to Krejcie and Morgan Tables. The 301 samples were teachers under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1 of the academic year 2022 through stratified random sampling classified by school size and simple random sampling. The research data were collected through questionnaires and analyzed with percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance. The major findings were as follows:

1. On the academic administration participation under the Coronavirus Diseases 2019 aspect, it was at the high level.
2. On the academic administration participation under the Coronavirus Diseases 2019 classified by educational level, work experience, and school size aspect, it had significant differences at the statistical level of 0.05.

The knowledge from this research is beneficial for school administrations and educational agencies to plan and improve the academic administration participation under the Coronavirus Diseases 2019 more efficiently.

Keywords: Participation; Academic administration; The situation of the Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) outbreak

บทนำ

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ ตามจุดหมายของ กระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) การจัดการศึกษาสอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลสังคมไทย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา ต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การบริหารวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด และเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อีกทั้งจากแนวคิดเรื่องความร่วมมือทางวิชาการ ซึ่งให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางวิชาการเป็นแนวการจัดการศึกษาในยุคปฏิรูป ยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีความเป็นไทยและความเป็นสากล การจะสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวนี้ ทุก ๆ คนต้องมีส่วนร่วม นั่นคือ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรมีส่วนร่วมในการบริหารวิชาการของโรงเรียนให้เต็มกำลังความสามารถ (อัครวิรินทร์ แก่นจันทร์, 2562)

ในสถานการณ์ปัจจุบันมีการระบาดทั่วไปของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นการระบาดทั่วโลก เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ.2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ ในวันที่ 30 มกราคม พ.ศ.2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่วไปในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ.2563 การระบาดครั้งนี้ยังก่อให้เกิดอุบัติเหตุการณ์ คือ ความไม่มั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจ รวมไปถึงการบริหารจัดการศึกษา สิ่งที่เรากำลังเผชิญกันอยู่ในทุกวันนี้เป็นสถานการณ์ที่เรียกได้ว่าเข้าขั้นวิกฤต และเป็นสัญญาณที่ทำให้เราต้องร่วมกันตั้งรับ ปรับตัวหาวิธีที่จะรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (รัตนา กาญจนพันธุ์, 2563)

บทความวิจัยนี้นำเสนอ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เพื่อให้ทราบผลการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตลอดจนเป็นแนวทางในการพัฒนาบริหารงานวิชาการ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน
2. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน
3. ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่ปฏิบัติงานในขนาดโรงเรียนต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

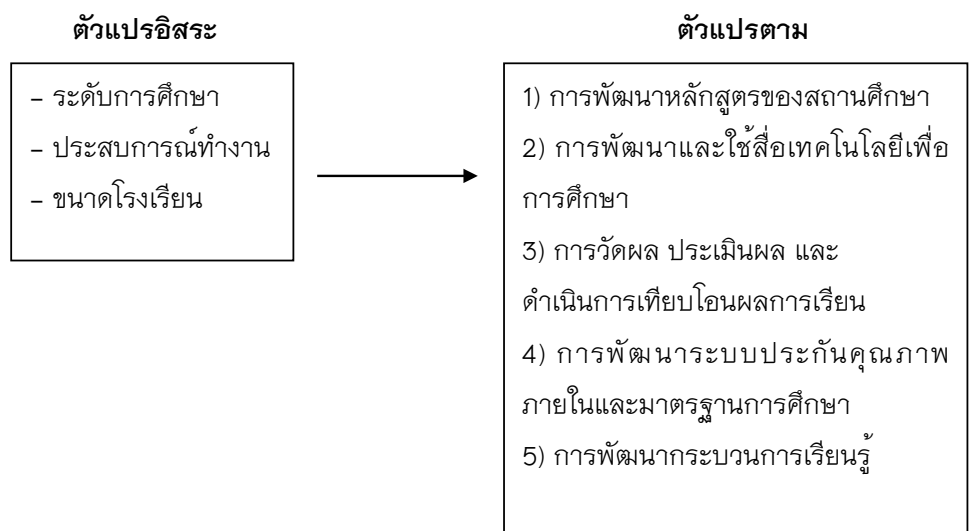
การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นงานซึ่งนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษางานวิชาการจึงเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จของสถานศึกษา โดยมักจะพิจารณาจากคุณภาพจากผลผลิตของสถานศึกษานั้นคือ ผู้เรียน การบริหารวิชาการ เป็นกระบวนการปรับปรุง พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีการร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของผู้เรียน โดยมีการประสานงานของทุกคนในโรงเรียนร่วมกัน (สัมมา รณิธย์, 2560) มีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ นับตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมสนับสนุน ร่วมติดตามประเมินผลร่วมมือกัน พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาให้ลุล่วง (อัศวรินทร์ แก่นจันทร์, 2562) ดังโรคระบาดที่ไม่คาดคิด คือ ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 เป็นตระกูลของไวรัสที่ก่อให้เกิดอาการป่วยเป็นไข้หวัดธรรมดาไปจนถึงโรคที่มีความรุนแรงมาก เช่น โรคระบบทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS-CoV) และโรคระบบ

ทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS-CoV) สามารถแพร่เชื้อจากคนสู่คนได้ (กรมควบคุมโรค, 2563) ซึ่งมีผลกระทบทางการศึกษาอย่างมาก เด็กนักเรียนนักศึกษาทั่วโลก ต้องหยุดการเรียนการสอนในโรงเรียน และมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา ซึ่งในทางปฏิบัติถือว่าเป็นเรื่องที่ทำนายและยากต่อการดำเนินการให้เกิดประสิทธิภาพได้ โดยเฉพาะการบริหารงานด้านวิชาการภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

จากความหมายการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกัน โดยเริ่มจากการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ปฏิบัติงานร่วมกัน พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของผู้เรียน โดยมีการประสานงานของทุกคนในโรงเรียน ร่วมแก้ปัญหาหรือเผชิญอุปสรรคพร้อมทั้งแก้ไขให้ลุล่วงร่วมกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 1,378 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 301 คน กำหนดขนาดตัวอย่างตามตารางเครซีมอร์แกน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ตามขนาดโรงเรียนและสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 25 ข้อ 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ 5) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด ซึ่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมืองานวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา ความเหมาะสมในการใช้ถ้อยคำ สำนวนภาษา และความชัดเจนของข้อคำถาม แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency:

IOC) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหา

3. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้ กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

4. จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับจริงเพื่อใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขออนุญาตถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวม ข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลและแบบสอบถาม (Google Form) ส่งด้วยตนเองให้กับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. นำแบบสอบถามที่จัดทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การมีส่วนร่วม ในการบริหารงานวิชาการ	ระดับความ คิดเห็น		การมีส่วนร่วม
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.62	0.56	มากที่สุด
2. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.63	0.51	มากที่สุด
3. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.59	0.54	มากที่สุด
4. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.56	0.56	มากที่สุด
5. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้	4.63	0.50	มากที่สุด
สรุปภาพรวม	4.61	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการมากที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เท่ากับด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการน้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ	ระดับการศึกษา		ประสบการณ์ทำงาน		ขนาดโรงเรียน	
	F	Sig	F	Sig	F	Sig
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	6.59	0.02*	19.32	0.00*	6.58	0.00*
2. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	10.13	0.00*	29.58	0.00*	10.13	0.00*
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	6.85	0.01*	13.85	0.00*	6.85	0.00*
4. ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	6.41	0.02*	10.60	0.00*	6.41	0.00*
5. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	9.17	0.00*	14.37	0.00*	9.17	0.00*
สรุปภาพรวม	8.93	0.00*	19.82	0.00*	8.93	0.00*

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียนของทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 2) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 3) ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 4) ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และ 5) ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ตามความคิดเห็นครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเท่ากับ ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ตามลำดับ ส่วนด้านที่น้อยที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในด้านคุณภาพ คือ ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาที่มีความพร้อมให้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นสมรรถนะไปใช้ตามศักยภาพของสถานศึกษาให้สามารถออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับความต้องการและบริบท พัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะที่เหมาะสมตามช่วงวัย สามารถจัดการตนเอง มีการคิดขั้นสูง มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถจัดระบบและกระบวนการทำงานของตนเองและร่วมกับผู้อื่นโดยใช้การรวมพลังทำงานเป็นทีม เป็นพลเมืองที่ดี มีศีลธรรม และอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน รวมทั้งมีความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ ยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 นำไปสู่การมีอาชีพ มีงานทำและส่งเสริมความเป็นเลิศของผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริมและพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลคุณภาพผู้เรียน ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้และสมรรถนะของผู้เรียนเป็นรายบุคคล รวมทั้งส่งเสริมการนำระบบธนาคารหน่วยกิตมาใช้ในการเทียบโอนการเรียนรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ของผู้เรียนในสถานศึกษา และพัฒนาส่งเสริมผู้บริหารการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งบุคลากรสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพ (ครูอัปเดตดอทคอม, 2565)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีวุฒิการศึกษาที่สูงจะให้ความสำคัญในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้อื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับสุทธิดา เกษมราษฎร์ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละ

มุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 มีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่มีประสบการณ์มากได้ปฏิบัติงานมานาน จึงได้ทราบปัญหาและเห็นการเปลี่ยนแปลงตลอดจนแนวทาง หรือวิธีการแก้ไขต่าง ๆ มาบ้างแล้ว สอดคล้องกับสุทธิรา เกษมราษฎร์ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมพบว่าแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานและระบบงานในแต่ละโรงเรียนมีความสลับซับซ้อนแตกต่างกัน โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของครู อีกทั้งข้อจำกัดของสถานศึกษาในเรื่องงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระศักดิ์ วงศ์อินทร์ (2557) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ครูในโรงเรียนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ปรับให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับสถานการณ์โควิด-19 เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้รายบุคคล (personalized learning) ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ สอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์การระบาด และบูรณาการหลากหลายวิชาให้มาอยู่ในวิชาหรือกิจกรรมเดียวกัน

2. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ร่วมกันวางแผนดำเนินการนำนวัตกรรมและใช้เทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ระดมทรัพยากร จัดหานวัตกรรมเทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกให้กับนักเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทักษะการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ และจัดทำสื่อการสอน โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยให้กับนักเรียน

3. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ร่วมวางแผนการวัดผลและประเมินผล การเรียนการสอน ร่วมออกแบบการวัดและประเมินผลโดยใช้แนวทางประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำระเบียบวัดผลและประเมินผลการเรียน ร่วมจัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิงตรวจสอบ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

4. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ร่วมกำหนดเป้าหมายและดำเนินการกิจกรรม/โครงการที่ใช้ผลการประเมินตนเอง ร่วมจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ร่วมดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด มีส่วนร่วมให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และมีส่วนร่วมจัดทำรายงานประจำปี (SAR)

5. การพัฒนาระบบการเรียนรู้ออนไลน์ ร่วมสำรวจความพร้อมของนักเรียนและผู้ปกครองเป็นรายบุคคล ทั้งความพร้อมเรื่องของอุปกรณ์การสื่อสาร เครื่องมือการสื่อสาร และความพร้อมของผู้ปกครองในการเข้ามา

มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ร่วมจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการบูรณาการที่สอดคล้องกับช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ร่วมจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ตามแนวทาง active learning มากกว่าการบรรยาย นักเรียนเรียนรู้จากหน้าจอลดลง และร่วมออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสในการเลือกปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ และพหุปัญญาของผู้เรียนรายบุคคล

สรุป

การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนเพื่อบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรม ร่วมแก้ปัญหาหรือเผชิญอุปสรรคพร้อมทั้งแก้ไขให้ลุล่วง และมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา พัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาระบบการเรียนรู้ เพื่อมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษา การบริหารงานวิชาการให้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ร่วมปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้นครูในโรงเรียนต้องร่วมกันปรับเปลี่ยนหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนตนเอง เพราะหลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา และเป็นแกนสำคัญในการวางแผนทางการจัดการศึกษา

1.2 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี ะดมทรัพยากร ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ร่วมกันวางแผนดำเนินการนำนวัตกรรม และใช้เทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้นครูควรศึกษาหรือเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับนวัตกรรม และเทคโนโลยีที่สามารถนำมาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นอกจากนั้นร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมาย และสำรวจความพร้อมในการใช้

เทคโนโลยีของนักเรียน เพราะสื่อเทคโนโลยี เป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา ช่วยนำการศึกษาให้เข้าถึงผู้เรียน

1.3 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำระเบียบวัดผลและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย คือ จัดตั้งคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่จัดทำระเบียบวัดผลและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา โดยครูทุกคนต้องมีหน้าที่ร่วมกัน คือ นำข้อมูลผลการเรียนมาให้ตรงต่อเวลา เพื่อการทำงานแบบมีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพ

1.4 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ร่วมดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ดังนั้น ครูในโรงเรียนต้องได้รับการนิเทศจากผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อทราบถึงผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัน เวลา ที่กำหนด และมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ร่วมสำรวจความพร้อมของนักเรียนและผู้ปกครองเป็นรายบุคคล ทั้งความพร้อมเรื่องของอุปกรณ์การสื่อสาร ความพร้อมในด้านการใช้เครื่องมือการสื่อสาร และความพร้อมของผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้น ครูในโรงเรียนต้องร่วมกันวางแผนเกี่ยวกับความพร้อมของอุปกรณ์การสื่อสารของนักเรียน โดยอาจสำรวจจากการโทรศัพท์ หรือออกสำรวจเยี่ยมบ้าน และควรสำรวจเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลและพัฒนาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นไป

2.2 ควรศึกษารูปแบบการจัดเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). กระทรวงสาธารณสุข.

<https://ddc.moph.go.th>

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- ครูอัปเดตดอทคอม. (2565). นโยบายและจุดเน้นปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. <https://www.kruupdate.com>
- รัตนา กาญจนพันธุ์. (2563). การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 10(3), 547.
- วีระศักดิ์ วงศ์อินทร์. (2557). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ลัมมา รณิธย์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ข้าวฟ่าง.
- สุทธิรา เกษมราษฎร์. (2559). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 [งานนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- อัสวารินทร์ แก่นจันทร์. (2562). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์].

การธำรงรักษานุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร
ในมุมมองทางวัฒนธรรมองค์กร

Employee Retention in a State University in the Bangkok Vicinity Area
in Organizational Culture Perspectives

ทัตเทพ ทวีไทย¹, ศุภวัฒน์ สุขะปรเมษฐ์², ฐิติมา ห้อยยอง³ และ ชัชวาล แสงทองล้วน⁴

Tattep Taweethai¹, Supawat Sukhaparamate², Thitima Holumyong³,
and Chatchawal Sangthongluan⁴

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3,4}

College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1,2,3,4}

Corresponding Author: tattep.taw@rmutr.ac.th¹

Retrieved 14-08-2023; Revised 29-08-2023; Accepted 02-08-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.33

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1.) เพื่อศึกษาสภาวะปัจจุบันของการธำรงรักษานุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐ 2.) เพื่อศึกษาเงื่อนไขและอุปสรรคในการธำรงรักษานุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐ 3.) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการธำรงรักษานุบุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มวิชาการ กลุ่มสนับสนุน จำนวน 14 คน ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้หลักการวิเคราะห์แก่นสาระ ผลการวิจัยพบว่า 1.) สภาวะปัจจุบันของการธำรงรักษานุบุคลากรพบว่าองค์กรมีความเชื่อมั่นในตัวบุคลากร มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านกิจกรรม บุคลากรมีความพึงพอใจในงาน ความผูกพันของบุคลากรมีความรู้สึกเชิงบวก ความไม่ผูกพันเป็นความผูกพันในงาน มีการรับรู้ถึงการสนับสนุนขององค์กร การจัดการทรัพยากรมนุษย์ขาดการวางแผนเชิงกลยุทธ์ มีการสนับสนุนบุคลากรตามบทบาทหน้าที่ วัฒนธรรมองค์กร ความเป็นพี่เป็นน้อง การช่วยเหลือ การจบจากสถาบันเดียวกัน การธำรงรักษานุบุคลากร ให้ค่าตอบแทนสวัสดิการ ความก้าวหน้าในการทำงาน การสื่อสารสภาพแวดล้อม 2.) เงื่อนไขและอุปสรรคในการธำรงรักษานุบุคลากรพบว่าขาดการบริหารความสัมพันธ์ ขาดการสร้าง ความพึงพอใจในงาน ขาดการสร้าง ความผูกพัน ภาวะเปื้อนที่ติดขัด ไม่มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ วัฒนธรรมองค์กรที่กดดัน กลั่นแกล้ง เอาชนะ แข่งขัน เอื้อประโยชน์ให้พวกพ้อง ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง คิดแง่ลบ 3.) แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการธำรงรักษานุบุคลากรพบว่าพัฒนาการสื่อสาร มีส่วนร่วม มอบหมายงานสำคัญ เป็นกันเอง ผลตอบแทนที่ดี การทำกิจกรรม ความ

ยึดหยุ่น รับฟังความคิดเห็น ความใส่ใจในบุคลากรและครอบครัว ความเป็นพี่เป็นน้อง ความยุติธรรม ลักษณะงานที่เหมาะสม การครองใจคน

คำสำคัญ: การธำรงรักษานักวิชาการ; วัฒนธรรมองค์กร; ความพึงพอใจในงาน; ความผูกพัน; การรับรู้ถึงการสนับสนุนขององค์กร

Abstract

The objectives of this article are 1) To study the current state of employee retention in public universities, 2) To study conditions and obstacles in employee retention in public universities, and 3) To offer the alternative ways to improve and develop the process employee retention in public universities. It is a qualitative research. Key informants were administrators, academic groups, and support groups, totaling 14 peoples. The interview form was used as a research tool. Collecting data were analyzed using the principle of Thematic Analysis. The results demonstrate that 1) The current state of employee retention shows that the organization still had confidence in the employee. There is interaction between employee through activities. Employees satisfied with their work and they have a positive feeling. Non-binding is a work commitment. The organization's support is recognized. Human resource management lacks strategic planning. Employee are supported according to their roles, corporate culture Brotherhood, support, graduating from the same institution employee retention welfare compensation Progress in work, communication, environment 2) For the conditions and obstacles in personnel retention, it was found that the organization is lack of relationship management, insufficient job satisfaction, inadequate employee commitment, conflicting regulations, lack of strategic human resource management planning, pressure and competitive organizational culture, and resistance to change and negative thinking. 3) Recommendation for improvement and development of employee retention were found to develop communication, participation, delegate significant tasks, friendliness, good returns, activity activities, flexibility, listening to opinions. Caring for staff and families fraternity, justice, suitable job characteristics, winning people's hearts.

Keywords: Employee retention; Organization culture; Job satisfaction; Employee engagement; Perceived organization support

บทนำ

เนื่องจากการไร้ซึ่งความสามารถในการดำรงรักษาบุคลากรมีส่วนสำคัญที่ทำให้ต้นทุนในการพิจารณาค้นหาบุคลากรที่จะเข้ามาทดแทนเพิ่มขึ้น นอกจากนั้นแล้ว การจากไปของบุคลากรเพียงคนเดียวความสามารถที่จะสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรคนอื่นเกิดความคิดและพร้อมที่จะลาออกตามไปด้วย (Inabinett, J., M. & Ballaro, J., M., 2014; Cross, R., Rollag, K., Opie, T. & Pryor, G., 2017; Lee, T., W., Hom, P., Eberly, M., & Li, J., 2017) และถ้าหากองค์กรมีความสามารถในการดำรงรักษาบุคลากรให้คงอยู่ในงานได้ย่อมทำให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจอย่างยั่งยืน การมีผลผลิต และผลการปฏิบัติงานที่ดี เนื่องจากการดำเนินธุรกิจนั้นใช้บุคลากรเป็นผู้ขับเคลื่อนทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติและวัตถุประสงค์ของรักษาบุคลากรให้คงอยู่ในงาน (Pittino, D., Visintin, F., Lenger, T. & Sternad, D. 2016; Adeoye, A., O. & Hope, O., 2020)

มีผลการวิจัยอย่างหลากหลายที่ชี้ให้เห็นว่าวัฒนธรรมองค์กรและการดำรงรักษาบุคลากรมีความเชื่อมโยงกัน (Adeoye & Hope, 2020; Anitha & Begum, 2016; Inabinett & Ballaro, 2014; Parmenter & Barnes, 2021; Pittino et al., 2016) โดยวัฒนธรรมองค์กรมีความเชื่อมโยงอย่างยิ่งต่อรูปแบบความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐาน เป็นสิ่งที่ก่อเกิดรูปแบบการประพฤติปฏิบัติทั้งในการปฏิบัติงาน และการดำเนินชีวิตในองค์กร อีกทั้งยังหมายรวมถึงบรรยากาศในการทำงานที่มีรูปแบบของการตัดสินใจ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ถูกกำหนดขึ้นภายใต้สิ่งแวดล้อมทางสังคม (Chen, 2015; Robbins, 2005) ทั้งนี้ วัฒนธรรมองค์กรเป็นรูปแบบของการที่บุคลากรในองค์กรมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันมีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิด มุมมอง ประสบการณ์ในการทำงาน และการดำเนินชีวิตในองค์กรก่อเกิดเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่มีความซับซ้อนเป็นได้ทั้งวัฒนธรรมหลัก และวัฒนธรรมรอง (Eisenberg & Riley, 2001; Miller, 2012)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

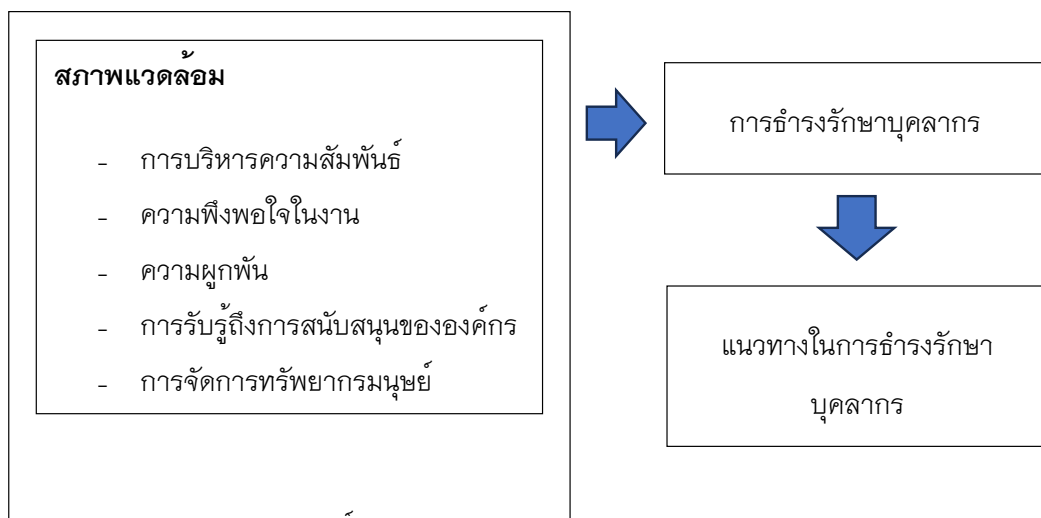
- 1.) เพื่อศึกษาสถานะปัจจุบันของการดำรงรักษาบุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานครในมุมมองทางวัฒนธรรมองค์กร
- 2.) เพื่อศึกษาเงื่อนไขและอุปสรรคในการดำรงรักษาบุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานครในมุมมองทางวัฒนธรรมองค์กร
- 3.) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการการดำรงรักษาบุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานครในมุมมองทางวัฒนธรรมองค์กร

การทบทวนวรรณกรรม

วัฒนธรรมองค์กรอาจกล่าวได้ว่าเป็นระบบของการแบ่งปันความหมายโดยบุคลากรในองค์กร โดยลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรจะมีลักษณะแตกต่างกัน มีความเป็นเอกลักษณ์ ส่งเสริมความมีลักษณะเฉพาะทั้งองค์กร และบุคคล ทั้งนี้วัฒนธรรมองค์กรประกอบไปด้วยค่านิยม บรรทัดฐาน ความเชื่อ ทศณคติ และสมมติฐาน เป็นความมุ่งมั่นขององค์กรมากกว่าความสนใจส่วนบุคคล (Robbins, S., P., & Judge, T., A.,

2016) และเป็นสิ่งที่บุคลากรในองค์กรยึดถือให้ความสำคัญ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตรวมไปถึงการกำหนดพฤติกรรมที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเมื่ออยู่ในองค์กร (Armstrong, M., 2006) หมายรวมถึงมาตรฐานของการกระทำและการสื่อสารของบุคลากรในองค์กร (Robbins, S., P., & Judge, T., A., 2016) ทางด้านการธำรงรักษาบุคลากรนั้น เป็นความพยายามขององค์กรในเก็บรักษาบุคลากรที่องค์กรต้องการเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมผลักดันให้บุคลากรคงอยู่ในองค์กรเป็นระยะเวลานานที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หรือสามารถที่จะรับผิดชอบโครงการ ภาระงานนั้นๆ จนบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคลากรได้แสดงออกถึงความมุ่งมั่น ความตั้งใจ ความไว้วางใจที่มีต่อองค์กร มีความรู้สึกถึงคุณค่าที่ตนเองได้เป็นสมาชิกหรือส่วนหนึ่งขององค์กร มีความพร้อมต่อการปฏิบัติงานไม่ว่างานนั้นๆจะหนักแค่ไหน (Das, B., L. & Baruah, M., 2013; Singh, D., 2019)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่การวิจัย คือ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เป็นกลุ่มบริหาร จำนวน 6 คน ได้แก่ รองอธิการบดีวิทยาเขตกำแพงแสน จำนวน 1 คน คณบดี จำนวน 2 คน ได้แก่ คณบดีวิทยาลัยวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 คน ได้แก่ คณบดีวิทยาศาสตร์การกีฬา คณบดีวิทยาลัยสังคมศาสตร์ จำนวน 1 คน ได้แก่ คณบดีศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต จำนวน 1 คน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 1 คน และฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 1 คน กลุ่มวิชาการ จำนวน 4 คน ได้แก่ สายวิทยาศาสตร์ และสายสังคมศาสตร์กลุ่มละ 2 คน กลุ่มสนับสนุน จำนวน 4 คน ได้แก่ สำนักงานวิทยาเขต จำนวน 1 คน สายวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 คน สายสังคมศาสตร์ จำนวน 1 คน และบัณฑิตวิทยาลัย จำนวน 1 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างชนิดปลายเปิด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาข้อมูลที่จะทำให้ทราบแสดงนัยถึงสภาพทั่วไปของการธำรงรักษาบุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร เป็นการเก็บข้อมูลในลักษณะ ข้อมูลทุติยภูมิ จากหนังสือ และเอกสารงานวิชาการต่างๆ ได้แก่ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียนทางวิชาการ บทความทางวิชาการ

4.2 การสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการสัมภาษณ์แบบกึ่งทางการ และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหาร บุคลากรสายวิชาการ และบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 14 คน โดยคำถามที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การศึกษาเอกสารด้วยการวิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา และการสัมภาษณ์เชิงลึกคำถามผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์แก่นสาระเป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้สัมภาษณ์ทั้งหมดแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาวะปัจจุบันของการธำรงรักษาบุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานครในมุมมองทางวัฒนธรรมองค์กร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารความสัมพันธ์ เช่น การมอบหมายงานสำคัญ การสื่อสาร การมีส่วนร่วม การแสดงความคิดเห็น การเลื่อนตำแหน่ง องค์กรมีการจัดกิจกรรมที่ให้โอกาสกับบุคลากรในการเข้าร่วม ความพึงพอใจในงานที่เป็นความชื่นชอบในงาน บุคลากรมีความพึงพอใจในงาน โอกาสทำงานที่ตนเองชอบ ตรงกับความสนใจ ความถนัด มีความท้าทาย เป็นงานที่สร้างความก้าวหน้าให้กับองค์กร และผลตอบแทนที่ได้รับนำไปเลี้ยงชีพได้อย่างพอเพียง ความไม่พึงพอใจในงานที่จากภาวะเบียดเบียนที่ให้อำนาจไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติ และเหตุผลความจำเป็นที่ต้องสืบสานวัฒนธรรมองค์กร ความผูกพันที่มีทัศนคติเชิงบวกของบุคลากร องค์กรเป็นผู้ให้แก่บุคลากรมีงานทำที่ดี มีความมั่นคง มีความก้าวหน้า มีชื่อเสียง การมีเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างานที่ดี และการอยู่กับองค์กรมาตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงวันนี้ ความผูกพันที่มีทัศนคติเชิงลบของบุคลากร ความรู้สึกของบุคลากรที่ให้ความสำคัญกับงาน

มากกว่าความผูกพันที่มีต่อองค์กร การรับรู้ถึงการสนับสนุนขององค์กรเป็นองค์กรที่ให้การสนับสนุนที่หลากหลายแสดงให้เห็นถึงการดูแลเอาใจใส่ต่อบุคลากร การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามบทบาทหน้าที่ ไม่มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ขาดการทำงานเชิงรุก และไม่มีการพัฒนา ให้การสนับสนุนบุคลากรตามบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ วัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ ความเป็นพี่เป็นน้อง ความเอื้ออาทรต่อกัน การช่วยเหลือกัน การทำงานเป็นทีม การจบจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เหมือนกันที่จะมีการนับรุ่น KU ซึ่งจะได้รับการดูแลและสนับสนุนเป็นพิเศษ วิธีการในการเก็บรักษาบุคลากร ได้แก่ การให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสม การจัดหาสวัสดิการที่สอดคล้องกับความต้องการ โอกาสในความก้าวหน้าในการทำงาน การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกัน มีสภาพแวดล้อมที่ดี ชื่อเสียงขององค์กร

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาเงื่อนไขและอุปสรรคในการธำรงรักษาบุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานครในมุมมองทางวัฒนธรรมองค์กร ผลการวิจัยพบว่าเงื่อนไขและอุปสรรคของการบริหารความสัมพันธ์ องค์กรไม่มีความพยายามในการบริหารความสัมพันธ์ ไม่สนใจในความรู้สึกของบุคลากรหากบุคลากรออกไปเพียงหาคนใหม่มาทดแทน ความพึงพอใจในงานการสืบทอดวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้ตนเองมารับตำแหน่ง และกฎระเบียบข้อบังคับที่ไม่เอื้ออำนวยไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน ความผูกพัน องค์กรไม่มีความพยายามในการสร้างความผูกพัน ไม่มองคุณค่าของบุคลากรที่มีประสบการณ์ การรับรู้ถึงการสนับสนุนขององค์กร ขาดโปรแกรมที่ต้องใช้ในการเรียนการสอนซึ่งไม่มีระเบียบมารองรับ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ เป็นหน่วยงานที่ไม่มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ไม่มีการพัฒนา ไม่มีการปฏิสัมพันธ์กับบุคลากร วัฒนธรรมองค์กร มีลักษณะของความกดดัน การกลั่นแกล้ง การแข่งขัน การไม่ยอมรับ ขาดจิตสำนึกในการให้ความร่วมมือ เอื้อประโยชน์ให้กับพรรคพวกมากกว่า หากขึ้นมาเป็นประธานจะต้องทำงานตามลำพังด้วยตนเอง สามารถเสนอแนะความคิดเห็นได้แต่มองว่าผิด วิธีการในการเก็บรักษาบุคลากร องค์กรไม่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกของบุคลากร ไม่แสดงออกถึงความพยายามในการเก็บรักษาบุคลากร กดดันให้ออก

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการธำรงรักษาบุคลากรในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานครในมุมมองทางวัฒนธรรมองค์กร ผลการวิจัยพบว่าแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาของการบริหารความสัมพันธ์ พัฒนาระบบการสื่อสารของผู้บริหาร มีศิลปะในการสื่อสาร ให้การมีส่วนร่วม สร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มอบหมายงานสำคัญเงินเดือนที่เหมาะสม การให้ความสำคัญแก่บุคลากรในแง่มุมมองต่างๆ สวัสดิการ เงินรางวัล งานที่ให้คุณค่ามีเกียรติ การให้ความสำคัญทั้งบุคลากรและครอบครัวของบุคลากร การทำกิจกรรมร่วมกันอย่างไม่เป็นทางการ ความเห็นอกเห็นใจ ความยืดหยุ่น การสร้างความสุข โอกาสในการแสดงความคิดเห็น การแบ่งวัตถุประสงค์ สอดแทรกไปในกิจกรรม และความใส่ใจในรายละเอียดของบุคลากร ความพึงพอใจในงาน การมอบหมายงานที่ตรงกับความต้องการ การมีระบบพี่เลี้ยง การรับฟังความคิดเห็น ความสุขในการทำงาน ความยุติธรรมในเรื่องต่างๆ การครองใจคน ความผูกพัน ความเป็นอิสระ ความก้าวหน้าในอาชีพ ความสัมพันธ์ที่ดี และการครองใจคน การรับรู้ถึงการสนับสนุนขององค์กร ความใส่ใจของผู้บริหาร ความสามารถของผู้บริหาร รายได้

ของหน่วยงาน การให้ความช่วยเหลืออย่างจริงใจ การพิจารณาลักษณะเฉพาะของแต่ละรายบุคคล การรับฟังความคิดเห็น การใช้การแลกเปลี่ยน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การมีข้อมูลพื้นฐาน การทำงานเชิงรุก แรงผลักดันจากผู้บริหาร การรับฟังความคิดเห็น มีระบบการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ ใช้การแลกเปลี่ยน การมีคุณธรรมและจริยธรรม และการมีส่วนร่วมของบุคลากร วัฒนธรรมองค์กร การให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในหน่วยงาน การสร้างความสัมพันธ์ในหน่วยงาน การมีส่วนร่วมของบุคลากร วิธีการในการเก็บรักษาบุคลากร การสื่อสาร สวัสดิการ บรรยากาศในการทำงาน ความสัมพันธ์ที่ดี การสนับสนุนขององค์กร ความยืดหยุ่น การแก้ไขปัญหา ความยุติธรรม การมีส่วนร่วม ความเป็นพี่เป็นน้อง การพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล และการครองใจคน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า วัฒนธรรมองค์กร ได้แก่ ความเป็นพี่เป็นน้อง ความเอื้ออาทร การช่วยเหลือกัน และสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Almutairi, Y., M. & Alenezi, A., K. (2020) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรมองค์กรจะมีลักษณะแตกต่างกัน มีความเป็นเอกลักษณ์ ส่งเสริมความมีลักษณะเฉพาะทั้งองค์กร วิธีการในการเก็บรักษาบุคลากร องค์กรแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการธำรงรักษาบุคลากรที่มีหลากหลายวิธีการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Singh, D. (2019) ที่กล่าวว่าการธำรงรักษาบุคลากรเป็นความพยายามขององค์กรในเก็บรักษาบุคลากรที่องค์กรต้องการ เพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

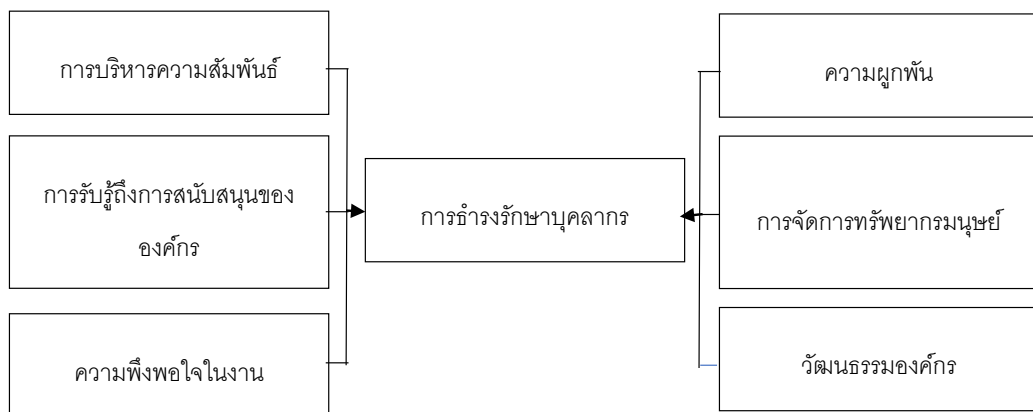
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าเงื่อนไขและอุปสรรคของ วัฒนธรรมองค์กร มีลักษณะของความกดดัน การกลั่นแกล้ง การเอาชนะ การแข่งขัน การไม่ยอมรับ ขาดจิตสำนึกในการให้ความร่วมมือ เอื้อประโยชน์ให้กับพรรคพวกมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Robbins, S., P. & Judge, T., A. (2016) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นอำนาจ เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่มีลักษณะมุ่งเน้นการแข่งขัน มีความพยายามขององค์กรในการควบคุมสภาพแวดล้อมของตนซึ่งเป็นสิ่งที่องค์กรสามารถที่จะควบคุมได้ วิธีการในการเก็บรักษาบุคลากร องค์กรไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญกับความรู้สึกละเอียดของบุคลากร ไม่แสดงออกถึงความพยายามในการเก็บรักษาบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Loutier, O., Felusiak, L., Hill, C. & Pemberton-Jones, E., J. (2015) ที่กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นหากไม่สามารถธำรงรักษาบุคลากรได้ ด้วยต้นทุนทางการเงินที่สูงขึ้น ได้แก่ ต้นทุนที่เกิดจากระยะเวลาในการรอคอยบุคลากรใหม่ที่เข้ามาทำงานทดแทน ซึ่งอาจสร้างความเสียหายที่เป็นต้นทุนให้เกิดขึ้นได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาของ วัฒนธรรมองค์กร การให้โอกาสในการแสดงความคิดเห็น การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ สร้างความสัมพันธ์ในหน่วยงานด้วยการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วมของบุคลากร และการสอดแทรกผ่านกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นวัตถุประสงค์แฝงในวัตถุประสงค์หลัก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Armstrong, M. (2006) และ Robbins, S., P. & Judge, T., A. (2016) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรมองค์กรเป็นระบบของการแบ่งปันความหมายโดยบุคลากรใน

องค์กร โดยลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรจะมีลักษณะแตกต่างกัน มีความเป็นเอกลักษณ์ วิธีการในการเก็บรักษาบุคลากร การสื่อสาร การพัฒนาเรื่องพื้นฐานที่ควรมี สวัสดิการ บรรยากาศในการทำงาน ความสัมพันธ์ที่ดี การสนับสนุนขององค์กร ลักษณะงานที่ตรงกับความต้องการ ความยืดหยุ่น การแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วม และการครองใจคน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Das, B., L. & Baruah, M. (2013) และ Singh, D. (2019) ที่กล่าวว่าการธำรงรักษาบุคลากรเป็นความพยายามขององค์กรในการเก็บรักษาบุคลากรที่ต้องการเพื่อให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อค้นพบที่สำคัญของกระบวนการการธำรงรักษาบุคลากร มี 7 ประเด็น มีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

1. การบริหารความสัมพันธ์ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลประเภทหนึ่งโดยเฉพาะระหว่างองค์กรกับบุคลากรในองค์กร ซึ่งเป็นมุมถึงความสัมพันธ์ในระยะยาว มีความเชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานขององค์กรในหน่วยงานต่างๆ ภายในองค์กร ปัญหาของบุคลากร การจ่ายค่าจ้างค่าตอบแทน สวัสดิการ การบริหารผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาองค์กร สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย การสื่อสาร สิทธิและหน้าที่ที่มีต่อกัน การจัดการระหว่างองค์กรและบุคลากร

2. การรับรู้ถึงการสนับสนุนขององค์กร เป็นการรับรู้ของบุคลากรที่มีต่อองค์กรถึงการได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในประเด็นต่างๆ และการดูแลเอาใจใส่คำนึงถึงความเป็นอยู่ที่ดี การตอบแทนซึ่งกันและกันระหว่างบุคลากรและองค์กรจึงเกิดขึ้นโดยองค์กรให้การสนับสนุนในประเด็นต่างๆ เป็นพฤติกรรมและทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อองค์กร

3. ความพึงพอใจในงาน เป็นการเป็นประเมินตัวงานและบริบทของงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความเชื่อมโยงกับตัวบุคคล สังคม องค์กรและวัฒนธรรมองค์กรซึ่งเป็นชุดของทัศนคติของบุคคล ได้แก่ คุณลักษณะ

ของงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ประสบการณ์ทางอารมณ์ในการทำงาน การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชา กฎระเบียบข้อบังคับในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

4. ความผูกพัน เป็นความเกี่ยวข้องของบุคคล ความพึงพอใจ ความกระตือรือร้นในที่มีต่อการปฏิบัติงานที่บุคคลคนนั้นกระทำ เป็นความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคลากรที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายซึ่งจะแสดงออกทางกาย การใช้ความรู้ความสามารถ และมีการแสดงออกทางอารมณ์ร่วมเชิงบวกที่ชัดเจนในขณะปฏิบัติงาน และการมีทัศนคติเชิงบวกต่อค่านิยมหลัก เป้าหมายขององค์กร และนโยบายต่างๆที่องค์กรได้กำหนดขึ้น

5. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การนำเอากลยุทธ์มาเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานทุกๆส่วนขององค์กร จึงทำให้กิจกรรมต่างๆ ของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ได้รับการออกแบบให้มีความสอดคล้องกลมกลืนไปกับกลยุทธ์ขององค์กร และกลยุทธ์ขององค์กรก็เช่นเดียวกันที่ได้รับการออกแบบมาอย่างมีมุมมองที่คำนึงถึงทุกส่วนงานในองค์กร

6. วัฒนธรรมองค์กร เป็นระบบของการแบ่งปันความหมายโดยบุคลากรในองค์กร โดยลักษณะของวัฒนธรรมองค์กรจะมีลักษณะแตกต่างกัน มีความเป็นเอกลักษณ์ ส่งเสริมความมีลักษณะเฉพาะทั้งองค์กรและบุคคล และเป็นสิ่งที่บุคลากรในองค์กรยึดถือให้ความสำคัญ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตรวมไปถึงการกำหนดพฤติกรรมที่เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเมื่ออยู่ในองค์กร

7. การธำรงรักษาบุคลากร ความพยายามขององค์กรในเก็บรักษาบุคลากรที่องค์กรต้องการเพื่อทำให้องค์กรสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ด้วยการสนับสนุนส่งเสริมผลักดันให้บุคลากรคงอยู่ในองค์กรเป็นระยะเวลาอันที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หรือสามารถที่จะรับผิดชอบโครงการ ภาระงานนั้นๆ จนบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ

สรุป

การธำรงรักษาบุคลากรเป็นความพยายามในหลากหลายวิธีการที่จะรักษาบุคลากรที่สำคัญให้อยู่กับองค์กร ทั้งนี้สภาวะปัจจุบันของการธำรงรักษาบุคลากรพบว่าองค์กรมีความเชื่อมั่นในตัวบุคลากร มีการสร้างปฏิสัมพันธ์ผ่านกิจกรรม บุคลากรมีความพึงพอใจในงาน มีความผูกพันกับองค์กร องค์กรมีการสนับสนุนที่หลากหลาย การจัดการทรัพยากรมนุษย์ขาดการวางแผนเชิงกลยุทธ์ วัฒนธรรมองค์กร ความเป็นพี่เป็นน้อง การช่วยเหลือ การจบจากสถาบันเดียวกัน การธำรงรักษาบุคลากร ให้ค่าตอบแทนสวัสดิการ ความก้าวหน้าในการทำงาน การสื่อสาร สภาพแวดล้อม ส่วนเงื่อนไขและอุปสรรคในการธำรงรักษาบุคลากรพบว่าขาดการบริหารความสัมพันธ์ ขาดการสร้าง ความพึงพอใจในงาน ขาดการสร้าง ความผูกพัน กฎระเบียบที่ติดขัด ไม่มีการวางแผนเชิงกลยุทธ์ในด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ วัฒนธรรมองค์กรที่กดดัน กลั่นแกล้ง เอาชนะ แข่งขัน เอื้อประโยชน์ให้พวกพ้อง ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง คิดแง่ลบ ทางด้านการปรับปรุงและพัฒนา กระบวนการธำรงรักษาบุคลากร ได้แก่ การบริหารความสัมพันธ์ที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ในระยะยาว การรับรู้ถึงการสนับสนุนขององค์กรที่ต้องให้การสนับสนุนในประเด็นต่างๆ เพื่อให้บุคลากรสามารถดำเนิน

กิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ การสร้างความพึงพอใจในงานที่ต้องพิจารณาถึงลักษณะของบุคคลกับลักษณะของงานที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกัน การสร้างความผูกพันเพื่อให้บุคลากรมีความผูกพันเชิงบวกต่อองค์กร อุทิศตนเองในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายด้วยความกระตือรือร้น การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่ต้องมีแผนการทำงานเชิงกลยุทธ์ การทำงานเชิงรุก ใส่ใจดูแลบุคลากรในทุกๆ มิติที่เกี่ยวข้อง และวัฒนธรรมองค์กรที่ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารทั้งที่เป็นการสื่อสารของผู้บริหารในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ ความคาดหวัง หรือการแสดงออกถึงการมีปฏิสัมพันธ์ต่อบุคลากร ที่ทำให้ทราบถึงปัญหา ความจำเป็น ความต้องการความช่วยเหลือของบุคลากร
2. องค์กรควรให้ความสำคัญแก่บุคลากร เช่น สวัสดิการ เงินรางวัล การมอบหมายงานที่มีคุณค่า การเชิดชูเกียรติ การให้ความสำคัญแก่ครอบครัวของบุคลากร การทำกิจกรรมร่วมกันกับบุคลากร การรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรเพื่อตอบสนองต่อความพึงพอใจและสร้างความผูกพัน
3. องค์กรควรพัฒนาหน่วยงานทรัพยากรมนุษย์ให้มีการแนวทางในการทำงานเชิงกลยุทธ์มากยิ่งขึ้น การกำหนดเป้าหมาย การมองระยะยาว การดูแลเอาใจใส่ต่อบุคลากร มีการทำงานเชิงรุก
4. องค์กรควรมีการกำหนดวัฒนธรรมองค์กรที่ชัดเจน มีการสื่อสารตามช่องทางต่างๆ เพื่อให้บุคลากรเกิดความเข้าใจ เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวัฒนธรรมองค์กร อีกทั้งควรมีการสอดแทรกวัฒนธรรมองค์กรไปในกิจกรรมต่างๆ ขององค์กรด้วย
5. องค์กรควรมีแนวทางวิธีการในการธำรงรักษามูลค่าบุคลากรอย่างชัดเจน มีกลยุทธ์ มีแผนแนวทางในการดำเนินงาน เช่น การสร้างความพึงพอใจ การสร้างความผูกพัน หรือพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่สอดคล้องกับลักษณะของบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณควบคู่กับข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่เป็นหลักฐานยืนยันที่มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น
2. ควรใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมมาช่วยในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่เป็นหลักฐานยืนยันที่มีน้ำหนักมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Adeoye, A. O., & Hope, O. (2020). Organizational culture, employee retention and employee loyalty: Empirical evidence from Nigeria. *Academic Journal of Economic Studies*, 6(3), 139–145.
- Almutairi, Y. M., & Alenezi, A. K. (2020). The impact of organization culture and environment on leadership effectiveness applied study on some governmental organizations in the state of Kuwait. *Journal of Public Affairs*, 21(4). <https://doi.org/10.1002/pa.2198>
- Anitha, J., & Begum, F. N. (2016). Role of organizational culture and employee commitment in employee retention. *International Journal of Asian School of Business Management*, 9(1), 17–28.
- Armstrong, M. (2006). *A handbook of Human Resource Management Practice*. Kogan Page Limited.
- Chen, Y. M. (2015). *How do national and organizational cultures affect talent retention during an international merger and acquisition?* [Doctoral dissertation, Capella University]. ProQuest Dissertations and Theses Global.
- Cross, R., Rollag, K., Opie, T., & Pryor, G. (2017). Connect and adapt: How network development and transformation improve retention and engagement in employees' first five years. *Organization Dynamics*, 47(2), 115–123.
- Das, B. L., & Baruah, M. (2013). Employee retention: A review of literature. *Journal of Business and Management*, 14(2), 8–16.
- Inabinett, J., M. & Ballaro, J., M. (2014). Developing an Organization by Predicting Employee Retention by Matching Corporate Culture with Employee's Values: A Correlation Study. *Organization Development Journal*, 32(1): 55–74.
- Lee, T., W., Hom, P., Eberly, M., & Li, J. (2017). Managing employee retention and turnover with 21st century ideas. *Organizational Dynamics*, 31(3), 237–256.
- Loutier, O., Felusiak, L., Hill, C. & Pemberton-Jones, E., J. (2015). The Importance of Developing Strategies for Employee Retention. *Journal of Leadership, Accountability and Ethics*, 12(2): 119–129.
- Miller, K. (2012). *Organization communication* (6th ed). Cengage Learning.
- Parmenter, J., & Barnes, R. (2021). Factors supporting Indigenous employee retention in the Australian mining industry: A case study of the Pilbara region. *The Extractives Industries and Society*, 8, 423–433.

- Pittino, D., Visintin, F., Lenger, T., & Sternad, D. (2016). Are High Performance Work Practices Really Necessary in Family SMEs? An Analysis of the Impact on Employee Retention. *Journal of Family Business Strategy*, 7: 75–89.
- Robbins, S., P. & Judge, T., A. (2016). *Essentials of Organizational Behavior* (15th ed.). New Jersey. Pearson Education Limited.
- Robbins, S., P. (2005). *Organization Behavior*. New Jersey. Pearson Education.
- Singh, D. (2019). A Literature Review on Employee Retention with Focus on Recent Trends. *IJSRST*, 6(1), 425–431.

การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะใน
ศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ประจวบคีรีขันธ์

Analysis of School Curriculum Administration Components to encourage 21st
Century skills of Students under the Secondary Educational Service Area
Office Prachuap Khiri Khan

วิสิทธิ์ พึ่งศิริ¹, และวรรณรี ปานศิริ²

Wisit Fungkirati¹, And Wannaree Pansiri²

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2}

College of Management Innovation Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand^{1,2}

Corresponding Author: ¹lordmonk2507@gmail.com

Retrieved 21-08-2023; Revised 07-09-2023; Accepted 02-08-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.34

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ และ 2) เพื่อยืนยันองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

บทความนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 941 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 315 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ของ Hair เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ด้านการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 และ 2) องค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีค่า $\chi^2 = 188.57$, $df = 165$ $p = 0.010$, $\chi^2/df = 1.14$, $GFI = 0.95$, $AGFI = 0.92$, $RMSEA = 0.021$, $RMR = 0.019$ และ $SRMR = 0.042$

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ ; การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ; ทักษะในศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this article are 1) To analyze the school curriculum administration components to encourage 21st Century skills of students under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan, and 2) To confirm the administrative components of the curriculum of educational institutes for promoting 21st Century skills of school students under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan.

This study employs a quantitative research approach. The population consists of 941 school administrators and teachers under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office. The sample used for confirmatory factor analysis comprises 315 school administrators and teachers from the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office. The sample size was determined using Hair's criteria. The research instrument used was a questionnaire. The statistics used for data analysis include frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis.

Key findings of the research are; 1) The components of school curriculum administration to promote 21st Century skills consisted of planning educational institutes' curriculum development, educational institutes' curriculum development, educational institutes' curriculum application, educational institutes' curriculum evaluation, and 21st Century skills. 2) The components of school curriculum management to promote skills in the 21st century are consistent with perceptual data, with statistical values of $\chi^2 = 188.57$, $df = 165$ $p = 0.010$, $\chi^2/df = 1.14$, $GFI = 0.95$, $AGFI = 0.92$, $RMSEA = 0.021$, $RMR = 0.019$ and $SRMR = 0.042$.

Keywords: Factor Analysis; School Curriculum Management; 21st Century Skills

บทนำ

ในยุคปัจจุบันโลกของเราเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี ซึ่งทำให้เราต้องปรับตัวเพื่อเตรียมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลในอนาคต ในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งเป็นทิศทางการพัฒนาประเทศที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์ที่มีลำดับความสำคัญสูงในมิติของการพัฒนาการศึกษา ที่เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ในยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์สถาบันการศึกษาต้องเป็นส่วนสำคัญในการเตรียมคนให้มีทักษะการดำรงชีวิตสำหรับโลกศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการเตรียมคน สำหรับการป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยมุ่งเน้นผลิตคนที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะเป็นไปตามความต้องการของตลาดงาน และมีทักษะทางการเงินที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (เบญจวรรณ ถนอมชัยวัช, 2559)

ปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่นำมาใช้ในสถานศึกษา คือ หลักสูตรแกนกลาง โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้จัดทำ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่สถานศึกษาทุกแห่งในประเทศไทยยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนทั่วประเทศ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาจะต้องจัดทำหลักสูตรให้ครอบคลุมส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาได้ประกาศใช้ และให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยที่นักเรียนเมื่อจบหลักสูตรนี้แล้วจะต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดในหลักสูตรกำหนด เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างมีความสุข มีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนของตนเอง (วารินทร์ แก้วอุไร, 2564)

นอกจากการพัฒนาหลักสูตรที่กล่าวมาในข้างต้นนั้น การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาของตนเองก็เป็นสิ่งสำคัญไม่แพ้กัน เพราะการทำงานในปัจจุบันจำเป็นต้องอาศัยทักษะคุณลักษณะ และความสามารถที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ซึ่งทักษะแห่งอนาคตใหม่ในศตวรรษที่ 21 (21ST Century Skills) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทย ประเทศไทยจำเป็นต้องค้นหายุทธศาสตร์ใหม่ในการพัฒนาระบบการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2556) ที่กล่าวว่า การศึกษาที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ ต้องเรียนให้บรรลุทักษะจากรู้วิชาไปสู่ทักษะในการใช้วิชาเพื่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง การเรียนจึงต้องเน้นเรียนโดยการลงมือทำ หรือการฝึกฝนนั่นเอง และคนเราต้องฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นตลอดชีวิต การเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่

21 จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับการเรียนรู้ร่วมกันของทั้งผู้บริหารการศึกษาครูและผู้เรียนบนฐานคิด

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงฉลือ จังหวัดบึงฉลือ ได้จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตร แต่ผลสัมฤทธิ์ยังไม่เป็นที่น่าพอใจและนักเรียนยังขาดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงฉลือ จังหวัดบึงฉลือ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะของนักเรียนเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพในบริบทของสังคมโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศอีกด้วย ทั้งนี้องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงฉลือ จังหวัดบึงฉลือ ที่จะนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการบริหารหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงฉลือ จังหวัดบึงฉลือ
2. เพื่อยืนยันองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงฉลือ จังหวัดบึงฉลือ

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงฉลือ จังหวัดบึงฉลือ สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร

ชวลิต ชูกำแหง (2561) ได้สรุปไว้ว่า หลักสูตร หมายถึง ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน มีทั้งส่วนที่เป็นเอกสารหลักฐาน กระบวนการที่ใช้ในการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ ที่จัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา

กมลฉัตร กล่อมอิม (2562) กล่าวว่า หลักสูตรหมายถึง มวลประสบการณ์ที่สถานศึกษาได้รวบรวมจัดทำไว้หรือจัดเตรียมสำหรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนกับผู้เรียน โดยมีเนื้อหาสาระครบถ้วนอย่างมีระบบ สามารถเข้าใจได้ง่าย และมีจุดประสงค์ชัดเจน รวมทั้งวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและล้ำสมัย ตลอดจนการประเมินตามสถานการณ์จริงหรือตามสภาพจริง

จากความคิดของนักวิชาการทางการศึกษาข้างต้นนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่เป็นเนื้อหา สาระสำคัญ กิจกรรมต่างๆ ที่ออกแบบขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือโครงการแผนการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ เพื่อที่จะได้พัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลได้พัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนเอง รวมถึงลำดับขั้นของมวลประสบการณ์อื่นที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปสู่แนวทางการปฏิบัติ

แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารจัดการหลักสูตร

จรุณี เท้าเอียน (2557) ระบุว่าการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการนำกระบวนการบริหารมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การเตรียมการ เป็นการวางแผนการใช้หลักสูตรโดยต้องเตรียมการล่วงหน้า ก่อนเปิดหลักสูตร 2. การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ และ 3. การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร

ศุภานัน สิริพิเลิศ (2558) ระบุว่าการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การส่งเสริม สนับสนุน ซึ่งประกอบไปด้วย การพัฒนาบุคลากร สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร 2. การจัดทำกรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วยคณะกรรมการ ระดับท้องถิ่น พิจารณาให้ความเห็นชอบ สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนการวิจัยและพัฒนาปรับปรุง และ 3. การกำกับ ดูแลคุณภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย การประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น การนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร และการวิจัยประเมินผลการใช้หลักสูตร

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาพบว่า สามารถนำมาสรุปเป็นองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา 4 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คือ การวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 คือ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 3 คือ การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ องค์ประกอบที่ 4 คือ การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21

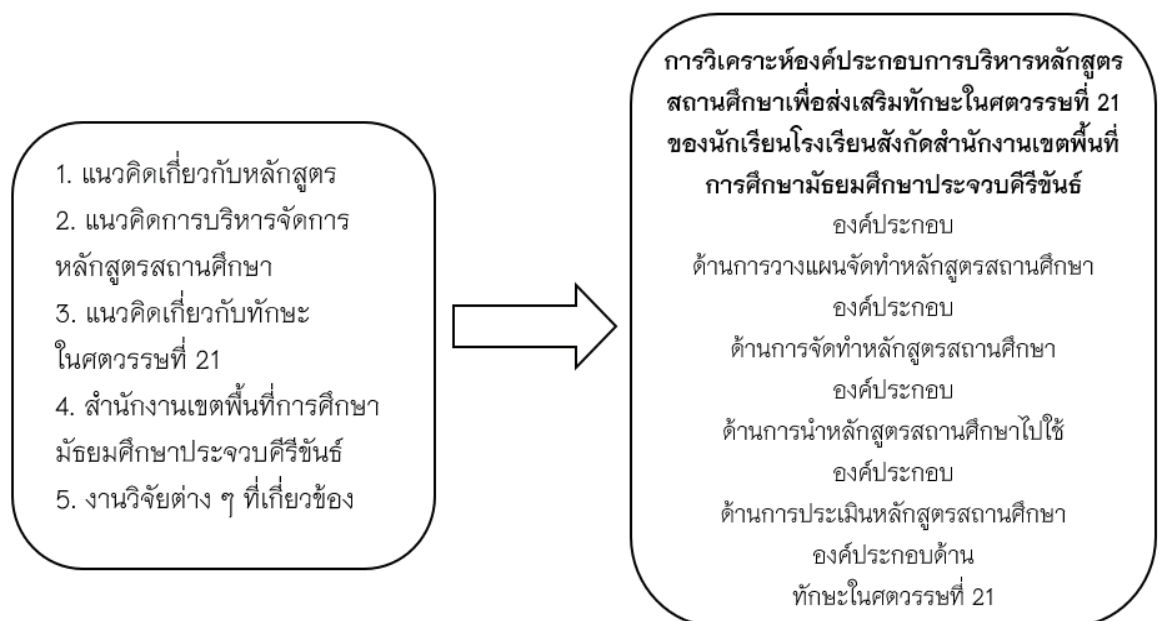
นันทวัน จันทร์กลิ่น (2558) ได้กล่าวถึงความสำคัญโดยสรุปไว้ว่า การกำหนดความสำคัญและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการจัดการศึกษาทุกระดับเน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง จึงจำเป็นต้องบูรณาการทั้งด้านศาสตร์ต่าง ๆ และบูรณาการการเรียนในห้องเรียนและชีวิตจริง

สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล (2561) กล่าวว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 หมายถึง กลุ่มความรู้ ทักษะ และนิสัยการทำงาน ที่เชื่อว่ามีค่าสำคัญ ยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากแนวคิดความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ จะช่วยเตรียมความพร้อมให้คนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นยุคที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคนยุคใหม่ต้องมีทักษะที่เพิ่มขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้กรอบแนวคิด/ทฤษฎีต่าง ๆ ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตร แนวคิดการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ข้อมูลเกี่ยวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงกาฬ และงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาประจำปริมณฑล จำนวน 941 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาประจำปริมณฑล จำนวน 315 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ของ Hair คือ ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 เท่าของตัวแปร

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลวิจัยเป็นแบบสอบถามโดย ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และตำแหน่ง เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนประยุกต์ตามแนวทางของ (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2558)

นำเครื่องมือไปตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยพิจารณาประเด็นคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ได้ค่า .799

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมจากผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล

2. ส่งแบบสอบถามให้ผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้คืนจำนวน 315 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

3. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดอย่างละเอียด ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ ใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่อยู่ในองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ

2. วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีรายละเอียดดังนี้

2.1 วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังนี้ (Schumacker & Lomax, 2010)

2.1.1. วิเคราะห์หาค่าสถิติ Chi-square (χ^2) และหาค่า Chi-square สัมพัทธ์ (χ^2/df) โดยค่าสถิติ Chi-square (χ^2) ไม่ควรมีนัยสำคัญทางสถิติ คือมีค่ามากกว่า 0.05 ($P>0.05$) และค่าอัตราส่วน Chi-square สัมพัทธ์ (Relative Chi-Square Ratio) ควรมีค่าน้อยกว่า 2

2.1.2. วิเคราะห์หาค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (Goodness of Fit Index : GFI) โดยดัชนีวัดความสอดคล้อง (GFI) ควรมีค่ามากกว่า 0.90

2.1.3. วิเคราะห์หาค่าดัชนีรากกำลังสองของความคาดเคลื่อนในการประมาณค่า (Root Mean Square error of Approximation: RMSEA) โดยค่าดัชนีรากกำลังสองของความคาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) ควรมีค่าน้อยกว่า 0.05

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ และประสบการณ์การทำงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 39.4 อายุส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 47.0 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31 – 41 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 78.1 รองลงมาคือระดับปริญญาโทจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 21.3 ด้าน

สถานภาพส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 302 คน คิดเป็นร้อยละ 95.9 รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.1 ด้านประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่อยู่ระดับน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 42.9 รองลงมาประสบการณ์อยู่ระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 117 คน

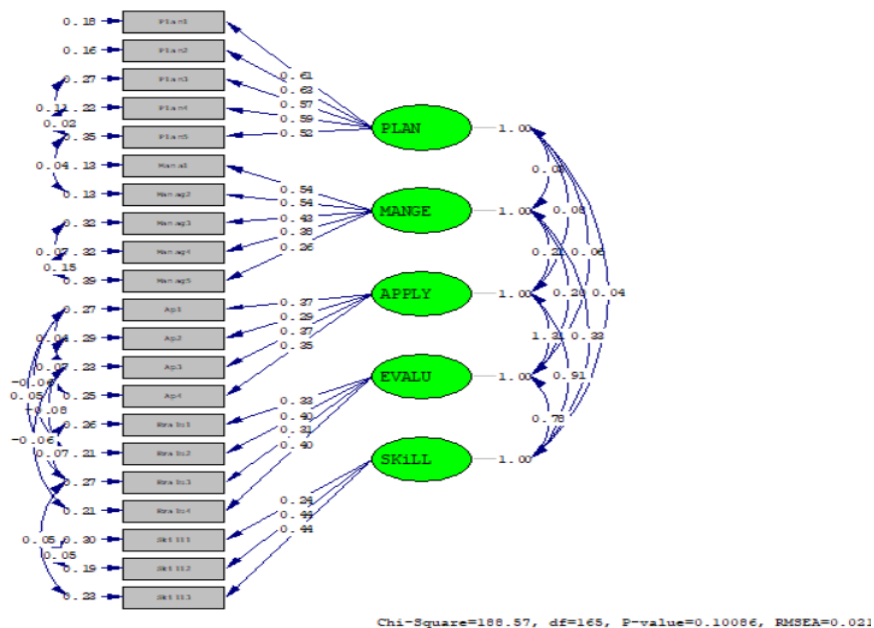
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์

ผลการวิเคราะห์พบว่า องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์ ภาพรวมและรายด้าน พบว่าค่าเฉลี่ยของตัวแปรที่สังเกตได้มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.02 – 4.37 โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.21 ซึ่งอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการนำหลักสูตรไปใช้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ องค์ประกอบด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากความเบ้และความโด่งของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง -2 ถึง +2 แสดงว่า แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรที่นำมาศึกษาทั้งหมดมีการแจกแจงแบบโค้งปกติ ไปในทางเบ้ซ้าย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง ขององค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	Skewness	Kurtosis	ความหมาย
1. องค์ประกอบด้านการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.02	.63	-.557	-.159	ระดับมาก
2. องค์ประกอบด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.18	.50	-.553	.095	ระดับมาก
3. องค์ประกอบด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้	4.37	.44	-.755	.665	ระดับมาก
4. องค์ประกอบด้านการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา	4.34	.44	-.491	.237	ระดับมาก
5. องค์ประกอบด้านทักษะในศตวรรษที่ 21	4.17	.48	-.492	.394	ระดับมาก
ภาพรวม	4.21	.49	-.307	.307	ระดับมาก

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันขององค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับหนึ่งของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่าองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (Plan) องค์ประกอบด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา (Mange) องค์ประกอบด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ (Apply) องค์ประกอบด้านการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา (Evalua) และองค์ประกอบด้านด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 (Skill) มีค่า $\chi^2=188.57$, $df=165$ $p=0.010$, $\chi^2/df=1.14$, $GFI=0.95$, $AGFI=0.92$, $RMSEA=0.021$, $RMR=0.019$ และ $SRMR=0.042$ แสดงว่าตัวแปรการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 มี 5 องค์ประกอบ ตัวแปรสังเกตได้ 21 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าเป็นบวกทั้งหมดมีค่าตั้งแต่ 0.24 – 0.63 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทุกตัว มีค่าความคลาดเคลื่อนของน้ำหนักองค์ประกอบมีค่าตั้งแต่ 0.032 – 0.042 และค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์มีค่าตั้งแต่ 0.15 – 0.71

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาประจำบึงฉลือ ซึ่งมิตัวกัน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.องค์ประกอบวางแผน 2.องค์ประกอบจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 3.องค์ประกอบให้นำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ 4.องค์ประกอบประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และ 5.องค์ประกอบด้านทักษะในศตวรรษที่ 21

องค์ประกอบที่ 1 การวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 5 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกตัว น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรมีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.52 ถึง 0.63 โดยตัวแปร ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์สภาพปัญหา และจุดเน้นในการ จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการดำเนินงานจัด การศึกษาของสถานศึกษาที่มีการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.63 ซึ่งสอดคล้องกับ มนลิส ลิทธิสมบุญ (2560) ที่ได้อธิบายไว้ว่า การจัดทำหลักสูตรจะต้องมี องค์ประกอบของการวางแผนหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดโดยการวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา จุดเน้น ความต้องการของสังคมชุมชน และของสถานศึกษา ตลอดจนความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งนโยบายรัฐ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณู บุญเสริม (2561) ที่พบว่า การบริหารหลักสูตรสู่ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษา ขนาดเล็ก จะต้องมีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาโดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก สถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 5 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกตัว น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรมีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.38 ถึง 0.54 ตัวแปรที่มี ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ สถานศึกษามีกำหนดวิสัยทัศน์/ภารกิจ/เป้าหมายการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และสถานศึกษามี การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตรงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ของหลักสูตร แกนกลาง และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและสังคมในศตวรรษที่ 21 มีค่าน้ำหนัก องค์ประกอบเท่ากับ 0.54 ซึ่งสอดคล้องกับ จิตมา วรณศรี (2557) ที่ได้อธิบายไว้ว่า การจัดทำ หลักสูตร เป็นขั้นตอนของการบริหารหลักสูตร ประกอบด้วยดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย หลักสูตร กำหนดโครงสร้างหลักสูตร เขียนคำอธิบายรายวิชา และกำหนดหน่วยการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา คำเพชรดี (2559) ที่ได้ อธิบายไว้ว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ปัจจัยสนับสนุนการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิผล จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและนโยบายของหลักสูตรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

องค์ประกอบที่ 3 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ จำนวน 4 ตัวแปร ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกตัว น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรมีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.29 ถึง 0.37 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการนำหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ไปใช้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนที่ถูกต้อง และจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และสถานศึกษามีการจัดระบบการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนอย่างชัดเจนและถูกต้อง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.37 ซึ่งสอดคล้องกับ มนลิส ลิทธิสมบุญ (2560) ที่ได้อธิบายไว้ว่า การใช้หลักสูตร เป็นตัวจักรที่สำคัญที่สุด ซึ่งครูจะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตร และการเลือกวิธีการที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้บรรลุเป้าหมายในขั้นตอนการนำหลักสูตรไปใช้ในกิจกรรมหลักๆ คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดปัจจัยและสภาพต่างๆ ภายในโรงเรียน เพื่อให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมายและการสอนของครู นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ จรุงณี เท้าเอียน (2557) ที่พบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบด้วย การประชุมครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดทำคู่มือหลักสูตร การส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 4 การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกตัว น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรมีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.31 ถึง 0.40 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริม ทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ สถานศึกษามีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.40 ซึ่งสอดคล้องกับ สมลักษณ์ พรหมมีเนตร (2561) ที่ได้อธิบายไว้ว่า การประเมินประสิทธิภาพการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษา และการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การประเมินความสามารถด้านการผลิตผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง 2) การประเมินความสามารถด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีทัศนคติเชิงบวก 3) การประเมินความสามารถในการปรับเปลี่ยนสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการบริหารคุณภาพหลักสูตรและการเรียนการสอน 4) การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษาด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังสอดคล้องแนวคิดของ ศศิณัฏฐ์ สรรคบุรานุรักษ์ และอติยศ สรรคบุรานุรักษ์ (2558) ที่พบว่า การประเมินหลักสูตร (Curriculum evaluate) หมายถึง ขั้นตอนของการบริหาร

หลักสูตร โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและครูผู้สอนต้องเลือกวิธีการประเมินเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของหลักสูตร ซึ่งเป็นทั้งการประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative evaluation) และการประเมินผลรวม (Summary evaluation) ทั้งนี้เพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

องค์ประกอบที่ 5 ด้านทักษะในศตวรรษที่ 21 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลองค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งผ่านเกณฑ์ทุกตัว น้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรมีค่าเป็นบวกมีค่าตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.44 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ หลักสูตรสถานศึกษา มีการสร้างตัวชี้วัดที่ช่วยในการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ที่ประกอบด้วยพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านความสามารถด้านภาษาต่างประเทศ ความสามารถด้านเทคโนโลยี และความสามารถในด้านการสื่อสาร และหลักสูตรสถานศึกษา มีการสร้างตัวชี้วัดที่ช่วยในการส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านทักษะชีวิต และอาชีพ ที่ประกอบด้วยพฤติกรรมที่แสดงออกในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบ/จิตอาสา ความสามารถด้านวัฒนธรรมและภาวะผู้นำค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.44 ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2560) ที่ได้อธิบายไว้ว่า ความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายไปที่ผู้เรียน เกิดคุณลักษณะ ในศตวรรษที่ 21 โดยผู้เรียนจะใช้ความรู้ในสาระหลักไปบูรณาการสังสมประสบการณ์กับทักษะ 3 ทักษะ เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย คือ สามารถนำโมเดลองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มาใช้ในการทดสอบและพัฒนาการดำเนินการบริหารและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 โดยโมเดลองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา องค์ประกอบด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา องค์ประกอบด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ องค์ประกอบด้านการประเมินหลักสูตรสถานศึกษา และองค์ประกอบด้านทักษะในศตวรรษที่ 21

สรุป

การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ ซึ่งตัวแปรที่มีน้ำหนักมากที่สุดคือ สถานศึกษามีการนำหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ไปใช้อย่างเป็นระบบ, มีขั้นตอนที่ถูกต้อง และจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และสถานศึกษามีการจัดระบบการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียนอย่างชัดเจนและถูกต้อง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.37 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

- 1). ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปเป็นแนวทางการดำเนินการบริหารและจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21
- 2). ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ การประเมินหลักสูตรสถานศึกษา ที่ส่งเสริมทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจำปริมณฑล

เอกสารอ้างอิง

- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2562). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครูวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, 18(7), 334.
- จรัญ เท้าเอียน. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ. ชานเมืองการพิมพ์.
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2561). การพัฒนาหลักสูตร. ที่คิวพี จำกัด.

- นันทวัน จันทร์กลั่น. (2558). การศึกษาปัญหาและแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพในการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21: โรงเรียนบ้านเนินมะปราง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี].
- เบญจวรรณ ถนอมชัยวัช. (2559). ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21: ความท้าทายในการพัฒนานักศึกษา. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาค, 3*(2), 208–222.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2560). ภาวะผู้นำกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. *วารสาร มจร การพัฒนาลัทธิ, 2*(1), 20–29
- มนลธิ ลิขิตสมบุร. (2560). *ระเบียบวิธีวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 10). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เรณู บุญเสริม. (2561). รูปแบบการบริหารหลักสูตรสู่ประสิทธิผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนเรศวร].
- รัตนา คำเพชรดี. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2564). เอกสารการสอน การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- ศศิณัฐ สรรคบุรานุรักษ์ และอดิยศ สรรคบุรานุรักษ์. (2558). การบริหารจัดการหลักสูตรในศตวรรษที่ 21: ห้องเรียนที่กว้างเท่ากับโลก. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 10*(28), 1–14.
- ศุภานัน ลิขิตเลิศ. (2558). *ความเป็นครูวิชาชีพ*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2561, 9 มิถุนายน). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills). *TruePlookpanya*. <https://www.trueplookpanya.com/education/content/66054>
- สมลักษณ์ พรหมมีเนตร. (2561). *คู่มือการบริหารงานวิชาการที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของผู้บริหาร*. หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา.
- สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2560). *แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21* "21st Century Skills". <https://secondary.obec.go.th/newweb>
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). *A beginners guide to structural equation modeling*. Routledge.

การวิเคราะห์องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
Confirmatory Factor Analysis of the learning organization in the new normal of
Rajamangala University of Technology

รัฐจักรพล สามทองคำ¹, ทนง ทองภูเบศร์² และวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย³

Rattachakphon Samthongkum¹, Thanong Thongphubate² and Weerawat Pattanakulchai³

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2,3}

Rattanakosin College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1,2,3}

Corresponding Author: ¹rattachakphon.sam@mutr.ac.th

Retrieved 21-09-2023; Revised 08-12-2023; Accepted 02-08-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.35

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาศาสนาอันอุดมศึกษาเพื่อเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ภาวะผู้นำ และวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 9 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากร จำนวน 400 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบชั้นภูมิ จำแนกตามมหาวิทยาลัย และสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเรียนรู้หรือพลวัตการเรียนรู้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ และ 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไค-สแควร์ (χ^2) = 146.852 ค่าองศาอิสระ (df) = 131 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) = 0.163 ค่าดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) = 0.999 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) = 0.970 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว

(AGFI) = 0.938 ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) = 0.011 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.017

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ; องค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่; มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

Abstract

The objectives of this article are 1) To analyze the school curriculum administration components to encourage 21st Century skills of students under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan, and 2) To confirm the administrative components of the curriculum of educational institutes for promoting 21st Century skills of school students under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan.

The populations of this quantitative research were 941 educational institutes administrators and teachers of educational institutes under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan. The samples were 315 educational institutes administrators and teachers of educational institutes under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan sample size by Hair's criteria. The research employed a questionnaire as the research tool. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis.

Key findings of the research are; 1) The components of school curriculum administration to promote 21st Century skills consisted of planning educational institutes' curriculum development, educational institutes' curriculum development, educational institutes' curriculum application, educational institutes' curriculum evaluation, and 21st Century skills. 2) The components of school curriculum management to promote skills in the 21st century are consistent with perceptual data, with statistical values of $\chi^2=188.57$, $df=165$ $p=0.010$, $\chi^2/df=1.14$, $GFI=0.95$, $AGFI=0.92$, $RMSEA=0.021$, $RMR=0.019$ and $RMR=0.042$.

Keywords: Factor Analysis; learning organization in the new normal : Rajamangala University of Technology

บทนำ

กุญแจสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาอย่างหนึ่ง คือ การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) โดยเฉพาะการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ (New Normal Learning Organization) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งที่สำคัญในด้านการพัฒนาองค์การ และได้รับความสนใจทั้งในแวดวงวิชาการและการบริหารจัดการองค์การ เป็นแนวทางที่มีการนำมาใช้เพื่อปรับปรุงการทำงานในองค์การ สร้างความยั่งยืนและดำรงอยู่ได้ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดนิ่ง ทั้งนี้ต้องมีวางแผนในการบริหารจัดการท่ามกลางกระแสของโลกาภิวัตน์ที่ทำให้โลกเปิดกว้างอย่างไม่สิ้นสุด โดยลักษณะขององค์การที่มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา จะมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ ในการจัดการองค์การเพื่อเตรียมพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในลักษณะการแข่งขันได้ (ภักทิยา โสมภีร์, 2562) ปัจจุบันการแข่งขันขององค์การขึ้นอยู่กับข้อมูลและความสามารถในการบริหารจัดการข้อมูลที่มีนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การมากที่สุด การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถาบันอุดมศึกษาเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา ที่จะต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันภายในองค์การ มีการพัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรมเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความชำนาญยินดีถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น นอกจากนี้ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาต้องหาเทคนิคการจัดเก็บความรู้เฉพาะไว้กับองค์การอย่างมีระบบเพื่อที่จะนำออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเรื่องท้าทายสำหรับผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาที่จะหายุทธวิธีในการดึงความรู้ออกมาจากตัวบุคคล และกระตุ้นให้ตัวบุคลากรถ่ายทอดความรู้ให้เพื่อนร่วมงาน เหล่านี้เป็นการพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ Ni, Rong, Wang & Cao (2019) ได้เสนอแนวคิดรูปแบบความรู้ในการจัดการภาวะฉุกเฉินด้วยการวางแผนจากระดับงานว่างงานไหนที่สำคัญ จะต้องทำให้เสร็จ บทบาทของพนักงานแต่ละคน เวลาพลังงาน ความสามารถและทรัพยากรที่ต้องใช้เพื่อผลสำเร็จขององค์การ พนักงานที่สามารถปฏิบัติงานได้จากที่บ้านมีส่วนไหนบ้างและองค์การมีสิ่งสนับสนุน สิ่งอำนวยความสะดวกให้กับพนักงานได้มากน้อยเพียงใด โดยวางแผนไว้สามระดับ คือ แผนระดับกลยุทธ์ ระดับปฏิบัติงานเฉพาะ และระดับปฏิบัติการในการตอบสนองต่อภาวะวิกฤต นอกจากนี้ Ekambaram et al. (2018) ได้กล่าวถึงการไหลเวียนของข้อมูลจำนวนมหาศาลจากหลากหลายแหล่งข้อมูลที่มีความเป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ข้อมูลที่เป็นจริงและมีคุณค่าต่อองค์การ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ในการจัดการความรู้และคลังข้อมูล องค์การต้องมีระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยพร้อมทั้งทุนมนุษย์ที่เก่งในการเลือกใช้ข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณค่าและเป็นข้อมูลจริง เพื่อนำมาใช้วางแผนและประกอบการตัดสินใจทางกลยุทธ์และการเผยแพร่ ถ่ายโอนความรู้ให้กับพนักงานในองค์การต่อไป หากองค์การเลือกใช้และนำข้อมูลที่ผิดก็จะเกิดความเสียหายกับองค์การทั้งระบบได้ ยิ่งกว่านั้น องค์การต้องมีหน้าที่ในการพัฒนาความรู้เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งสร้างความมีส่วนร่วมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน (นฤมล จิตรเชื้อ, 2560)

การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) ถือเป็นแนวทางหนึ่ง ที่นำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ เป็นเทคนิค ทางสถิติสำหรับวิเคราะห์ตัวแปรหลายตัว (Multivariate Analysis Techniques) ที่ออกแบบมา เพื่อช่วยให้นักวิจัยได้ใช้ แสวงหาความรู้ความจริงดังกล่าว สามารถใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis หรือ EFA) ในการพัฒนาทฤษฎีหรือใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis หรือ CFA) ในการทดสอบหรือยืนยันทฤษฎี การวิเคราะห์องค์ประกอบ สามารถใช้ในกรณีที่ผู้ศึกษาไม่มีความรู้ หรือมีความรู้้น้อยมากเกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อศึกษาโครงสร้างของตัวแปร และลดจำนวนตัวแปรที่มีอยู่เดิมให้มีการรวมกันได้

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญการวิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่” โดยนำเทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อวิเคราะห์ และจัดกลุ่มตัวแปรที่สัมพันธ์กันไว้ในกลุ่มเดียวกัน และใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบตัวแปร ผู้วิจัยคาดหวังว่า ผลจากการวิจัยดังกล่าว จะนำไปสู่การ สร้างรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ข้อมูลและสารสนเทศ เกี่ยวกับ รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ ในการบริหารองค์กร ใช้ในการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ของตนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

สมมติฐานการวิจัย

โมเดลการวัดขององค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

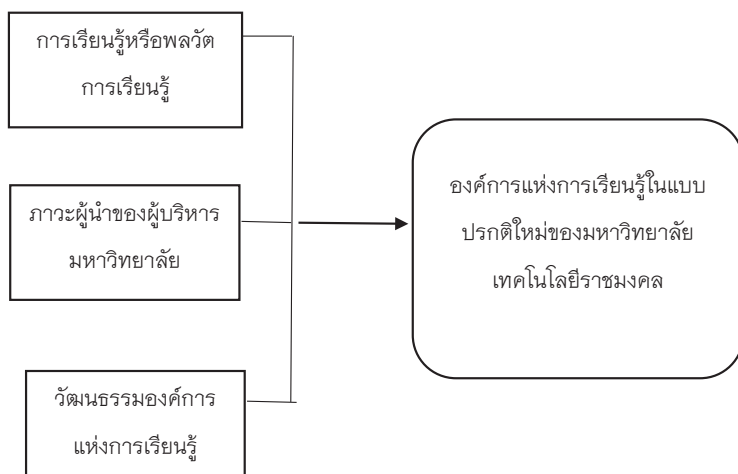
การทบทวนวรรณกรรม

ความปรกติใหม่เป็นรูปแบบหรือวิถีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ในทุกด้านทั้งด้านสังคม การศึกษา ธุรกิจ การดำเนินงาน และอื่นๆ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตหรือดำเนินกิจกรรมให้สามารถรับมือได้กับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจนเกิดความ คุ่นชิน ซึ่งการพัฒนาองค์การสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องเข้าใจในลักษณะขององค์การซึ่ง ประกอบไปด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) การคิดอย่างมีระบบ 2) บุคคลที่รอบรู้หรือมีความเชี่ยวชาญ 3) การมี รูปแบบความคิดและมุมมองที่สอดคล้องกับความเป็นจริง 4) การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกัน และ 5) การ

เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Senge, 1990; Marquardt, 2014) เพื่อให้องค์การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งสร้างควมมีส่วนร่วมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันภายในองค์การ การพัฒนาองค์การไปสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ จะมุ่งพัฒนาประเด็นหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์การ ด้านบุคคล และด้านผู้นำ ซึ่งแต่ละด้านสามารถอธิบายได้ดังนี้ 1) ด้านองค์การ ประกอบด้วย การบริหารจัดการ และวัฒนธรรมขององค์การ การจัดการความรู้ การมีวิสัยทัศน์ร่วม และเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านบุคลากร ประกอบด้วย การเป็นบุคคลที่รอบรู้ การมีแบบแผนความคิด การเรียนรู้ และการคิดอย่างเป็นระบบ 3) ด้านผู้นำ ประกอบด้วย ผู้นำที่มุ่งนำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำที่มีบทบาทเป็นเพื่อนร่วมงาน และผู้นำที่มีหน้าที่เป็นผู้จัดการ วรพล วรพันธ์ (2560) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดองค์การแห่งการเรียนรู้ เชิงบูรณาการ (Integration Learning Organization Management–ILOM) โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญเป็นศูนย์กลาง คือ ระบบการพัฒนาองค์การ (Organization Development System–OD) ระบบการพัฒนาทรัพยากรบุคคล (Human Resource Development System–HRD) และระบบการพัฒนาภาวะผู้นำ (Leadership Development System–LSD) การบริหารองค์การในแบบปรกติใหม่ควรคำนึงถึงการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันและต้องยึดหลักการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์การอย่างชัดเจน นอกจากนี้ควรมีการสร้างควมเข้าใจกับบุคลากรในองค์การทุกคนให้รับทราบแนวปฏิบัติร่วมกันให้ไปในทิศทางเดียวกันและต้องมีการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้อย่างเป็นระบบโดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย และผู้บริหารหรือผู้นำควรมีความยืดหยุ่นในการบริหารงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และควรมีการเรียนรู้ปัญหาและสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงมาถ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดองค์การแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเพื่อเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ ภาวะผู้นำ และวัฒนธรรมขององค์การแห่งการเรียนรู้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กำหนดแนวคิดที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย 3 แนวคิด คือ การเรียนรู้หรือพลวัตการเรียนรู้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัย วัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) พื้นที่วิจัย คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จำนวน 9 แห่ง ประชากร คือ บุคลากร จำนวน 13,262 คน (ข้อมูลจากกองบริหารงานบุคคลของแต่ละมหาวิทยาลัย ณ ปีการศึกษา 2565) กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากร จำนวน 400 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) จำแนกตามมหาวิทยาลัย และการสุ่มอย่างง่ายโดยจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 27 ข้อ ตอนที่ 1 เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ และ ตอนที่ 2 การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในความปรกติใหม่ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท โดยวัดทั้งหมด 4 ด้าน 27 ข้อ ใช้ศึกษาองค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ด้านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยอาจารย์ที่ปรึกษา จำนวน 5 คน ค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ Index of Item – Objective Congruence (IOC) ทุกข้อคำถามมากกว่า 0.6 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราด เท่ากับ 0.985 รวบรวมข้อมูลโดย นำแบบสอบถามขึ้นระบบ Google Form ส่งไปยังกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการเก็บข้อมูล ระหว่างเดือน มกราคม ถึงเดือน กรกฎาคม พ.ศ. 2566 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ ความถี่ ค่าร้อยละ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

(Exploratory Factor Analysis หรือ EFA) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) หรือ CFA

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	400	100.00
1. เพศ		
1. ชาย	207	51.75
2. หญิง	193	48.25
2. วุฒิการศึกษา		
1. ปริญญาตรี	29	7.25
2. ปริญญาโท	139	34.75
3. ปริญญาเอก	232	58.00
3. มหาลัยที่ปฏิบัติงาน		
1. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	18	4.50
2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	14	3.50
3. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก	59	14.75
4. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	102	25.50
5. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์	38	9.50
6. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา	23	5.75
7. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	84	21.00
8. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	36	9.00
9. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	26	6.50
4. ตำแหน่ง		
1. ผู้บริหารมหาวิทยาลัย	85	21.25
2. บุคลากรสายวิชาการ	97	24.25
3. ผู้บริหารระดับกลาง	191	47.75

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
	400	100.00
4. อื่นๆ ได้แก่ ผู้บริหารระดับคณะ ผู้บริหารระดับ ล่างผู้ช่วยคณบดี ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันวิจัย และพัฒนา หัวหน้าภาค และบุคลากรสาย สนับสนุน	27	6.75
5. ประสบการณ์ทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	30	7.50
6 – 10 ปี	103	25.75
11 – 15 ปี	121	30.25
16 ปีขึ้นไป	146	36.50

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย จำนวน 207 คน คิดเป็นร้อยละ 51.75 และเพศหญิง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 48.25 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ มีวุฒิการศึกษาปริญญาเอก มากที่สุด จำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 รองลงมา คือ วุฒิการศึกษาปริญญาโท จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 และวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.25 ตามลำดับ จำแนกตามมหาวิทยาลัยที่ปฏิบัติงาน พบว่า ปฏิบัติงานที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มากที่สุด จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 25.50 รองลงมา คือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.00 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.75 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จำนวน 38 คนคิดเป็นร้อยละ 9.50 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.50 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.75 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ตามลำดับ จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ส่วนใหญ่ มีตำแหน่งเป็นผู้บริหารระดับกลาง มากที่สุด จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.75 รองลงมา คือ บุคลากรสายวิชาการ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.25 ผู้บริหารมหาวิทยาลัย จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 21.25 และตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ ผู้บริหารระดับคณะ ผู้บริหารระดับล่างผู้ช่วยคณบดี ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา หัวหน้าภาค และบุคลากรสายสนับสนุน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 ตามลำดับ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 16 ปีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 36.50 รองลงมาคือ ประสบการณ์การทำงาน 11 – 15 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 ประสบการณ์การทำงาน 6 – 10 ปี จำนวน 103 คน คิด

เป็นร้อยละ 25.75 และประสบการณ์การทำงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

จากการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ในความปรกติใหม่ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 27 ตัวบ่งชี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความเบ้ (Skewness) และความโด่ง (Kurtosis) พบว่าไม่เกิน 3 และ 10 ตามลำดับ จึงเป็นข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบโค้งปกติ (normal distribution) ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผู้วิจัยคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่สามารถจัดองค์ประกอบได้โดยพิจารณาจาก $KMO > 0.50$ ค่า Bartlett's Test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติ $Sig. < 0.05$ และ $MSA > 0.50$ จากนั้นจัดกลุ่มตัวแปรและลดจำนวนตัวแปร ด้วยวิธี Principal Component Analysis และหมุนแกนด้วยวิธี Varimax ด้วยเกณฑ์การตัดสินใจตามค่า Eigen > 1 และพิจารณาลดข้อคำถามโดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) > 0.30 ดังแสดงตารางที่ 2 และ 4

ตารางที่ 2. ค่า KMO and Bartlett's test of sphericity

Kaiser–Meyer–Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.962
Bartlett's test of sphericity	Approx. Chi-Square	13529.319
	df	351
	Sig.	0.000

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่า KMO (Kaiser–Meyer–Olkin Measure of Sampling Adequacy) เท่ากับ 0.982 แสดงว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 27 ตัวบ่งชี้ของรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในความปรกติใหม่ เป็นจำนวนข้อมูลที่มีความเพียงพอและมีความเหมาะสม สามารถใช้สถิติการวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ระดับดีมาก ทั้งนี้เพราะค่า KMO มีค่ามากกว่า 0.50 และเข้าใกล้ 1 และเมื่อทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบ Bartlett's test of sphericity พบใน ลักษณะเดียวกัน คือ ค่า Chi-Square = 13529.319 ค่า Significance = 0.000 ซึ่งน้อยกว่า .05 จึงปฏิเสธ H_0 และยอมรับ H_1 ซึ่งแสดงว่าค่าเมตริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในความปรกติใหม่ ทั้ง 27 ตัวบ่งชี้มีความสัมพันธ์กันทำให้ข้อมูลนี้นำไปวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) ได้เช่นกัน

ตารางที่ 3. จำนวนองค์ประกอบ ค่าความแปรปรวน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม

องค์ประกอบ (component)	ค่าความแปรปรวน (eigen value)	ค่าร้อยละของความ แปรปรวน (% of variance)	ค่าร้อยละของความแปรปรวน สะสม (cumulative % of variance)
1	18.786	69.577	69.577
2	1.133	4.195	73.772
3	1.015	3.760	77.532

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อทำการสกัดปัจจัย (Factor Extraction) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) หมุนแกนแบบตั้งฉาก (Orthogonal rotation) ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ (Varimax method) โดยพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในความปรกติใหม่ ที่มีค่าความแปรปรวนหรือค่าไอเกน (eigen value) ที่มีค่ามากกว่า 1 ขึ้นไป ได้จำนวน องค์ประกอบ (Component) ทั้งหมด 3 องค์ประกอบ ค่าร้อยละของความแปรปรวน (% of variance) ระหว่าง 3.760 – 69.577 และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสม (Cumulative % of variance) เท่ากับร้อยละ 77.532 ลักษณะนี้แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบ สามารถ อธิบายความแปรปรวนขององค์ประกอบได้เท่ากับ 77.532

ตารางที่ 4. ค่าน้ำหนักองค์ประกอบตัวบ่งชี้องค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

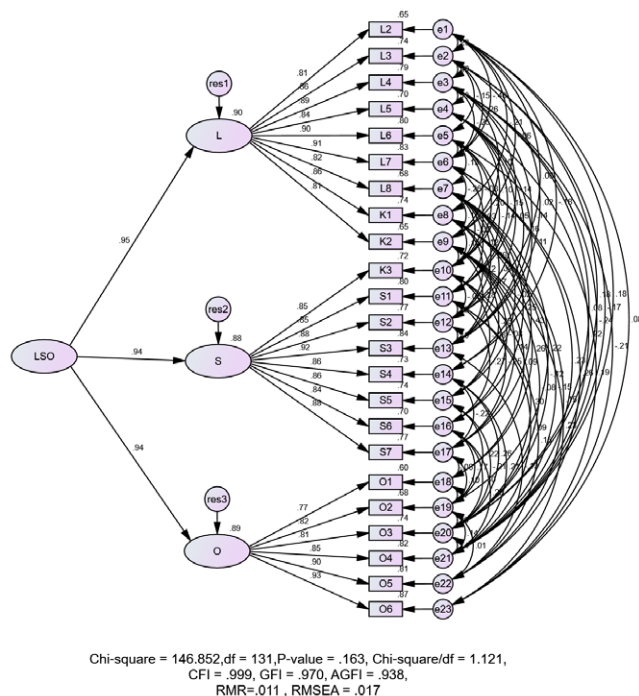
Items	Factors Loading			Communa lities
	1	2	3	(h) ²
1.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยพัฒนาปรับปรุงให้เกิดสิ่งใหม่ด้านผลิตภัณฑ์	0.702			0.672
2.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยพัฒนา ปรับปรุงให้เกิดสิ่งใหม่ด้านบริการ	0.739			0.776
3.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยพัฒนา ปรับปรุงให้เกิดสิ่งใหม่ด้านกระบวนการทำงาน	0.772			0.828
4.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามพันธกิจและการบรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัย	0.714			0.717
5.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยกระตุ้นให้บุคลากรมีการเรียนรู้หรือมีพฤติกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	0.742			0.769
6.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสนับสนุน ส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนรู้	0.619			0.765

7.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเพิ่มอำนาจให้แก่บุคลากรได้ขยายขอบเขตการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถอย่างต่อเนื่อง	0.708			0.735
8.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ การฝึกฝน และการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง	0.641			0.767
9.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีแบบแผนทางความคิดในการบริหารบนความเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน	0.701			0.723
10.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสร้างทัศนคติของบุคลากรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันที่มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน		0.605		0.734
11.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีความรอบรู ด้านการบริหาร ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก		0.797		0.711
12.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์		0.708		0.755
13.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ในการบริหารงาน		0.746		0.777
14.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีความสามารถในการสร้างทีมงานในการบริหาร		0.743		0.723
15.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยรู้เท่าทันต่อสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ		0.723		0.700
16.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเป็นผู้มีใจใฝ่บริการในทุก ๆ ด้าน		0.657		0.695
17.ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเป็นผู้ที่กล้าตัดสินใจในงานทุกด้าน		0.645		0.726
18.บุคลากรมหาวิทยาลัยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง			0.629	0.625
19.บุคลากรมหาวิทยาลัยมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึง			0.767	0.749
20.บุคลากรมหาวิทยาลัยมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและมีความร่วมมือในการปฏิบัติงาน			0.805	0.791
21.มหาวิทยาลัยมีการเชื่อมโยงระบบองค์ความรู้ที่ทันสมัย			0.794	0.807
22.มหาวิทยาลัยมีนโยบายเสริมแรงให้กับบุคลากรด้านการจัดการความรู้			0.628	0.827
23.มหาวิทยาลัยสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ทั้งองค์การ			0.676	0.823

จากตารางที่ 4 สรุปเป็นองค์ประกอบรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชภัฏนครราชสีมาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในความปรกติใหม่ ทั้งนี้ในการพิจารณาว่าเป็น 1 องค์ประกอบ ใช้เกณฑ์การคัดเลือกตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) เท่ากับ 0.30 ขึ้นไป จำนวนตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบต้องมีตัวแปรบรรยายองค์ประกอบนั้นๆ ตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป ซึ่งพบว่า ตัดออกจำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) ได้แก่ L1, K4, K5 และ K6 ดังนั้นองค์ประกอบรูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชภัฏนครราชสีมาเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในความปรกติใหม่ มีตัวแปรที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 23 ตัวบ่งชี้ แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1 มีตัวแปรบรรยายจำนวน 9 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 มีตัวแปรบรรยายจำนวน 8 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบที่ 3 มีตัวแปรบรรยายจำนวน 6 ตัวบ่งชี้

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ผลการศึกษา พบว่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ทั้ง 3 องค์ประกอบหลักมีค่าเป็นบวก มีค่าเท่ากับ 0.94 0.94 และ 0.95 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า เรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อย คือ พลวัตการเรียนรู้ (L) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.95 และวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ (O) การบริหารสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ (S) ซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.94 เท่ากัน แสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในความปรกติใหม่ เกิดจากองค์ประกอบ 1) พลวัตการเรียนรู้ 2) วัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ และ 3) การบริหารสู่องค์การแห่งการเรียนรู้ ตามลำดับ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในความปรกติใหม่

ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลสมการโครงสร้างองค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนระหว่างโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 146.852 ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 131 คำนัยสำคัญทางสถิติ (P-

value) เท่ากับ 0.163 นั้นหมายถึง ค่าไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และดัชนีวัดความสอดคล้องกลมกลืนเชิงสัมพัทธ์ (CFI) เท่ากับ 0.999 ค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.970 มีค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.938 ค่าดัชนีรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (RMR) เท่ากับ 0.011 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.017 แสดงว่าโมเดลตามสมมติฐานสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสถิติความกลมกลืนของโมเดลองค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ค่าสถิติที่ได้	ดัชนีความกลมกลืน	แปลความ
1. Chi – Square	χ^2/df น้อยกว่า 2 2.00 – 5.00	สอดคล้องกลมกลืนดี สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้	1.121	สอดคล้องกลมกลืนดี
2. ค่าดัชนี GFI	≥ 0.95 0.90 – 0.95	สอดคล้องกลมกลืนดี สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้	0.970	สอดคล้องกลมกลืนดี
3. ค่าดัชนี AGFI	≥ 0.95 0.90 – 0.95	สอดคล้องกลมกลืนดี สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ได้	0.938	พอใช้ได้
4. ค่าดัชนี CFI	≥ 0.95 0.90 – 0.95	สอดคล้องกลมกลืนดีมาก สอดคล้องกลมกลืนดี	0.999	สอดคล้องกลมกลืนดีมาก
5. ค่า RMSEA	น้อยกว่า 0.05 0.05 – 0.79 0.08 – 0.099 ตั้งแต่ 0.10	สอดคล้องกลมกลืนดีมาก สอดคล้องกลมกลืนดี สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ ไม่สอดคล้อง	0.017	สอดคล้องกลมกลืนดีมาก
6. ค่า RMR	น้อยกว่า 0.05 0.05 – 0.79 ตั้งแต่ 0.08	สอดคล้องกลมกลืนดี สอดคล้องกลมกลืนพอใช้ ไม่สอดคล้อง	0.011	สอดคล้องกลมกลืนดี

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยการวิเคราะห์องค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล จากการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบองค์การแห่งการเรียนรู้ในความปรกติใหม่ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 27 ตัวบ่งชี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์องค์ประกอบ

เชิงสำรวจ คัดเลือกตัวบ่งชี้ที่สามารถจัดองค์ประกอบได้ จากนั้นจัดกลุ่มตัวแปรและลดจำนวนตัวแปร เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง เรียงลำดับจากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากไปหาน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในภาพรวมใหม่ เกิดจากองค์ประกอบ 1) พลวัตการเรียนรู้ 2) วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ และ 3) การบริหารสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ชีรพันธ์ เชิญรัมย์ (2563) การเรียนรู้จากการปฏิบัติ พบว่า การพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยต้องมีการสร้างพลวัตการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ซึ่งต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม บุคลากรมีความกระตือรือร้น สนใจ ใฝ่รู้ และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ Wadi B. Alonazi (2021) พบว่า ปัจจัยภายในด้านการเพิ่มขีดความสามารถของพนักงาน, การสนทนา และด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ และ RANF Diana Elena, GORSKI Hortensia. (2019) พบว่า ความสำเร็จของบริษัทถูกกำหนดโดยความสามารถในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการทดลองความคิดใหม่ๆ การเรียนรู้จากประสบการณ์ ประวัติศาสตร์ของตนเองเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น และถ่ายทอดความรู้อย่างรวดเร็วจากภายนอกองค์กร

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้นักวิชาการ นักวิจัยทางการบริหารการศึกษา นักศึกษาตลอดถึงผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ได้เปิดมุมมองเกี่ยวกับองค์ประกอบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้หรือพลวัตการเรียนรู้ ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยพัฒนาปรับปรุงให้เกิดสิ่งใหม่ด้านผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงให้เกิดสิ่งใหม่ด้านบริการ ด้านกระบวนการทำงาน เพิ่มประสิทธิผลในการดำเนินงานตามพันธกิจและการบรรลุเป้าหมายของมหาวิทยาลัย กระตุ้นให้บุคลากรมีการเรียนรู้หรือมีพลวัตการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สนับสนุน ส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกและนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนรู้ เพิ่มอำนาจให้แก่บุคลากรได้ขยายขอบเขตการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ การฝึกฝน และการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

มีแบบแผนทางความคิดในการบริหารบนความเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยสร้างทัศนคติของบุคลากรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันที่มุ่งไปในทิศทางเดียวกัน มีความรอบรู้ ด้านการบริหาร ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก มีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ ผู้ที่มีอุดมการณ์ในการบริหารงาน มีความสามารถในการสร้างทีมงานในการบริหาร รู้เท่าทันต่อสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีใจให้บริการในทุก ๆ ด้าน เป็นผู้ที่กำลังตัดสินใจในงานทุกด้าน และ 3) วัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย บุคลากรมหาวิทยาลัยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึง มีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและมีความร่วมมือในการปฏิบัติงาน มีการเชื่อมโยง

ระบบองค์ความรู้ที่ทันสมัย มหาวิทยาลัยมีนโยบายเสริมแรงให้กับบุคลากรด้านการจัดการความรู้ และสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ทั้งองค์การ

สรุป

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พบว่า ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การเรียนรู้หรือพลวัตการเรียนรู้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารมหาวิทยาลัย และวัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้รูปแบบการบริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ในความปรกติใหม่ ได้แก่ 1) พลวัตการเรียนรู้ 2) วัฒนธรรมองค์การแห่งการเรียนรู้ และ 3) การบริหารองค์การแห่งการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) มหาวิทยาลัยอื่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ องค์ประกอบขององค์การแห่งการเรียนรู้ในแบบปรกติใหม่ของมหาวิทยาลัยสังกัดมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลไปใช้ในการบริหารองค์การ และการสร้างองค์การแห่งการเรียนรู้ของตนได้ 2) ผู้บริหารควรจัดให้มีทรัพยากรตามความสำคัญให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ สนับสนุนด้านอุปกรณ์ เทคโนโลยี และงบประมาณ เพื่อให้การบริหารสถานศึกษามีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 3) ผู้บริหารควรมีการปรับโครงสร้างการบริหารที่เน้นให้เกิดความก้าวหน้าในการทำงานของบุคลากรภายในสถานศึกษา รวมทั้งมีการกระจายอำนาจให้กับบุคลากร เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการให้มีการแสดงความคิดเห็นหรือเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลัน และ 4) รูปแบบของการบริหารสถานศึกษาต้องมีการคำนึงถึง เรื่องการสร้างวัฒนธรรมองค์การ การเพิ่มปฏิสัมพันธ์ รวมถึงการสร้างความตระหนักถึงการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรภายในองค์กรมีความเข้าใจในเป้าหมายและความท้าทายเดียวกัน

เอกสารอ้างอิง

- ธีรพันธ์ เชิญรัมย์. (2563). องค์การแห่งการเรียนรู้: การเรียนรู้จากการปฏิบัติ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 3(1), 185–196.
- นฤมล จิตรเชื้อ. (2560). บทบาทภาวะผู้นำในการพัฒนาองค์การสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 10(2). 1738–1754.

- ภัททิยา โสมภีร์. (2562). การพัฒนาบุคลากรกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(1). 511-524.
- วรพล วรพันธ์. (2560). *แนวทางการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้*. <http://www.dsdw2016.dsdw.go.th>.
- Alonazi, Wadi B. (2021). Building learning organizational culture during COVID-19 outbreak: A national study. *BMC Health Services Research*, 21, Article 422.
- Ekambaram, A., Sorensen, A. O., Bull-Berg, H., Olssen, N. O. E. (2018). *The Role of Big Data and Knowledge Management in Improving Projects and Project-Based Organizations*. *Procedia Computer Science*, 138, 851-858.
- Marquardt, M. J. (2002). *Building the learning organization: Mastering the 5 elements for corporate learning*. Davies-Black
- Ni, Z-J., Rong, L., Wang, N., Cao, S. (2019). Knowledge Model for Emergency Response Based on Contingency Planning System of China. *International Journal of Information Management*, 46, 10-22
- Ranf, D. E., & Gorski, H. (2019). Macroeconomic analysis of military organizations. *Revista Economica*, 71(3), 84-90.
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. Doubleday.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถ ด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย

Developing an activity kit using multisensory approach to promote reading and
writing abilities of young children

วณิชยา นุ่มน้อย¹ และรุ่งรอง สมมิตร²

Wanichaya Numnoi¹ and Rungrong Sommitr²

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ^{1,2}

Srinakharinwirot University^{1,2}

Corresponding Author: ¹ chayapop@gmail.com

Retrieved 08-11-2023; Revised 04-12-2023; Accepted 02-08-2024

DOI: 10.14456/jappm.2024.36

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส ที่ส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียน และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส ที่มีต่อความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัสเป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัยคือ โรงเรียนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นอนุบาล 3/1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 28 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ดำเนินกิจกรรมโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 16 แผน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความสามารถในการอ่านและการเขียน แบบสังเกตความสามารถในการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยและชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส แล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุนามแบบวัดซ้ำในการทดสอบเพื่อวิเคราะห์ตัวแปรความสามารถในการอ่านและการเขียน ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการอ่านและการเขียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส ที่มีต่อความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการอ่านและการเขียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย; ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส; ความสามารถในการอ่านและการเขียน

Abstract

The purpose of this research were 1) To develop the learning activities for early childhood children using the multisensory concept (Multisensory Approach) to promote reading and writing abilities for early childhood and 2) To study the effects of using these learning activities on the reading and writing abilities for early childhood before and after using the learning experience model by the multisensory approach. The sample group consisted of 28 students in kindergarten 3/1 students from the academic year 2022 at Chitralada School, Bangkok. The samples were selected through simple random sampling. The activities were implementing using 16 learning activity plans over eight weeks using the multisensory approach and two days a week, fifty minutes each time. The tools used in this research were the reading and writing evaluation form of early childhood abilities, the reading and writing observation form of early childhood abilities, and the learning activity for early childhood using the multisensory approach. The scores obtained from the evaluation for statistical analysis using basic statistics included mean, median, standard deviation, and Mauchly's Test of Sphericity for testing and analysis variables of reading and writing abilities.

The results of this research revealed:

1. The results of developing learning activities to promote reading and writing abilities for early childhood using the multisensory approach significantly improved the reading and writing abilities of early childhood children at a significant level of .05.

2. The results of using learning activities in reading and writing abilities for early childhood before and after using the learning experience model by the multisensory approach significantly improved the reading and writing abilities of early childhood children at a significant level of .05.

Keywords: early childhood; Multisensory Approach; promote reading and writing

บทนำ

ปฐมวัยเป็นช่วงสำคัญของพัฒนาการในทุกด้านของมนุษย์ การให้ประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้จำเป็นต้องมีความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ที่สอดคล้องไปกับระดับพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กปฐมวัยเพื่อให้ประสบการณ์ที่เด็กได้รับสามารถส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ดังหลักการของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่กล่าวถึงในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2560 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ซึ่งถือได้ว่าเป็นหลักสูตรแกนกลางสำหรับครูและผู้ดูแลเด็กปฐมวัยได้ใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม หลักสำคัญที่กล่าวถึงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยที่สำคัญ ได้แก่ ควรจัดกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น มีความหลากหลายให้เด็กได้ลงมือทำเป็นประสบการณ์ตรงผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และควรเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล แม้ว่าหลักการดังกล่าวจะปรากฏชัดในแนวปฏิบัติของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย แต่ในปรากฏการณ์ที่พบโดยทั่วไป ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอยู่หลายประการ เช่น การสอนภาษาที่มุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยอ่านออกเขียนได้ และเน้นการท่องจำ การคัดตัวอักษรตามรอย ประการ ใช้แบบฝึกเชาว์ แบบฝึกเตรียมความพร้อม ทั้งหมดล้วนเป็นการเรียนรู้ภาษาและการคิดผ่านการทำแบบฝึกที่อยู่ในห้องเรียนปฐมวัย นอกจากนี้มีการระบายสี ในรูปภาพที่ครูทำสำเนามาให้ตามหน่วยการเรียนรู้ พร้อมกับการฝึกหัดเขียนตัวเข้มเพื่อชิงรางวัลจากงานประกวดผลงาน การเรียนการสอนในลักษณะนี้ส่งผลให้เด็กปฐมวัยประสบปัญหาความเครียด มีปัญหาด้านอารมณ์ ที่เกิดจากการเร่งรัดหรือกดดันให้เด็กเรียนรู้จนเกินพัฒนาการตามวัย (ชนิพรรณ จาติเสถียร, 2560)

การจัดประสบการณ์ด้านภาษาในเด็กปฐมวัย การมุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยอ่านออกเขียนได้จะสร้างความกดดันและความเครียดให้กับเด็กปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมสอดคล้องกับวัย การเร่งรัดให้เด็กมีความพร้อมทางด้านการอ่านเขียนในเด็กปฐมวัย กลับไม่ให้ผลตามที่หลายคนคาดหวังดังสถิติของเด็กปฐมวัยในประเทศไทยพบว่า ร้อยละ 30 ยังมีปัญหาในเรื่องการเขียนและการอ่าน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของการพัฒนาสมอง (คณะทำงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน, 2564) สภาพปัญหาดังกล่าว สะท้อนถึงปัญหาการเรียนรู้ด้านการอ่านและการเขียนของเด็กไทยที่ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ ต่อไปในระยะยาว ถ้าหากเด็กไม่ได้รับการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมแล้ว อาจทำให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนไม่เหมาะสมตามวัยเท่าที่ควร ดังที่นพ. ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2561) กล่าวว่าเพราะสมองของเด็กถูกทำลายตั้งแต่วัยอนุบาลด้วยระบบการศึกษาที่เร่งเรียนเขียน อ่านตั้งแต่ 3 ขวบ ทำให้การพัฒนาสมองในเด็กในช่วงอายุ 2 – 7 ขวบนั้นไม่เป็นไปตามพัฒนาการ ดังนั้นควรให้เด็กได้เล่นและฝึกให้ทำงานบ้าน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะสมอง เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนให้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะใช้ในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมตามช่วงวัย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะแสวงหาวิธีการในการสอนภาษาโดยเฉพาะการอ่านและเขียนในเด็กปฐมวัยที่เหมาะสม โดยพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองผ่านการใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นธรรมชาติ ตลอดจนมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาในด้านทักษะการอ่านและการเขียนที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส

สมมติฐานการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านการอ่านและการเขียน มีพัฒนาการความสามารถในด้านการอ่านสูงขึ้น
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านการอ่านและการเขียน มีพัฒนาการความสามารถในด้านการเขียนสูงขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยถูกพัฒนาขึ้นบนพื้นฐานของแนวคิดพหุสัมผัสและการสอนแบบสมดุลภาษา ดังนี้

1. แนวคิดพหุสัมผัส

กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสมีความยืดหยุ่นสามารถใช้ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ที่หลากหลายตั้งแต่การให้สิ่งเร้า ลดความเครียด การกระตุ้นกิจกรรม ไปจนถึงการจัดโครงสร้างการเรียนรู้เชิงลึกจากประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัสจึงต้องวางแผนและประสบการณ์ในการใช้เทคนิคเพื่อสร้างกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายเพื่อให้เกิดทักษะและประสบการณ์สำคัญอย่างเหมาะสมตามวัย

การเล่นโดยใช้ประสาทสัมผัส รวมถึงกิจกรรมที่กระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็ก เช่น การสัมผัส กลิ่น รส การเคลื่อนไหวความสมดุลการมองเห็น และการได้ยิน กิจกรรมทางประสาทสัมผัสจะช่วยอำนวยความสะดวก

ความสะอาดในความเป็นธรรมชาติที่ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กิจกรรมการเรียนรู้ทางประสาทสัมผัสจะสามารถช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดีขึ้น เพราะประสาทสัมผัสช่วยให้สมองของเด็กสร้างการเชื่อมต่อที่แข็งแกร่งในการประมวลผลและตอบสนองต่อข้อมูลทางประสาทสัมผัส ดังนั้นการเล่นด้วยประสาทสัมผัสจึงช่วยกำหนดสิ่งที่เด็กเชื่อว่าเป็นบวกและปลอดภัยในสมองอย่างแท้จริง (Educational Playcare, 2016) จึงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ได้ผลดีเพิ่มขึ้น

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

1. ทักษะพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้อย่างหนึ่งคือความสามารถในการมีความสนใจจดจ่อ ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ออกแบบผ่านประสาทสัมผัสรับรู้ที่ผ่อนคลาย (Ouvry, 1991, as cited in Davis Judy, 2001)

2. การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์เปิดรับประสบการณ์ผ่านประสาทสัมผัสในทุกทาง ได้แก่การสัมผัส รับรู้อุณหภูมิ เสียงรอบตัว สัมผัสทางกายทั้งเท่าที่สัมผัสพื้นหรือมือที่หยิบจับวัตถุ แสงสีที่เห็น Longhorn กล่าวว่ามนุษย์ใช้ประสาทสัมผัสรับรู้อย่างน้อย 26 การรับรู้ในการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ เราจึงควรส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสสัมผัสสิ่งต่างๆ รอบตัวเพื่อการเรียนรู้ไปตลอดชีวิต (Longhorn, 1996, as cited in Davis Judy, 2001)

3. กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านพหุสัมผัสในหลักสูตรควรคำนึงถึงขั้นพัฒนาการทางประสาทสัมผัสของผู้เรียนแต่ละคน โดยสามารถบูรณาการไปกับกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ และการจัดกิจกรรมประจำวันในหลักสูตร (Ouvry and Saunders, 1996, as cited in Davis Judy, 2001)

2. การสอนแบบสมดุลภาษา

การสอนสมดุลภาษา (Balanced Literacy) พัฒนามาจากวิธีการสอนภาษาแนวธรรมชาติแบบองค์รวม (Whole Language) มีวิธีการสอนภาษาโดยสอนอ่านและเขียนจากเรื่องที่ผู้เรียนเข้าใจและมีประสบการณ์ ไม่ได้เน้นในเรื่องการสอนแบบแจกลูกสะกดตัว (Phonics) อย่างชัดเจน แต่เป็นแนวการสอนที่นึกถึงสมดุลของการสอนตามธรรมชาติของเด็กจากการสอนเป็นคำ ๆ ก่อนแล้วค่อยสอดแทรกเรื่อง Phonics ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของบริบทของเรื่องที่เรียนอยู่

อารี สันทนต์ (2550) กล่าวถึง การสอนสมดุลภาษา (Balanced Literacy) ว่าเป็นแนวการสอนภาษาที่เริ่มมาจากประเทศนิวซีแลนด์ โดยพัฒนามาจากวิธีการสอนภาษาแนวธรรมชาติแบบองค์รวม (Whole Language) ได้พัฒนาแนวการสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบมีความหมายกับการสอนสะกดแจกลูกคำ (Phonics) เข้าด้วยกัน ในการสอนนี้จะยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูสามารถสอนเด็กเป็นรายบุคคลได้ จึงมีการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนกับครู และเรียนเป็นกลุ่มกับเพื่อนทั้งห้อง หรือกับกลุ่มเพื่อนกลุ่มเล็ก หรือจับคู่กันกับเพื่อน

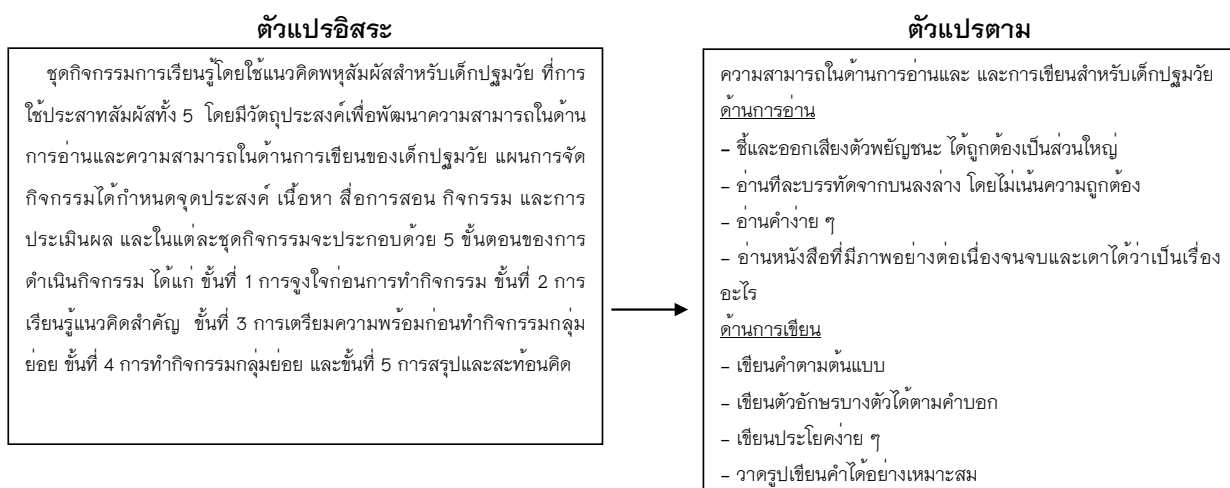
Carol Vukelich และ James Christie (2004) กล่าวถึง การอ่านและเขียนของเด็กปฐมวัย โดยเชื่อว่ามุมมองทั้งสองนี้จำเป็นต้องเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เด็กมีโครงสร้างในการอ่านและการเขียนที่ดี การอ่านและการเขียนมีส่วนสำคัญต่อการรู้หนังสือขั้นต้น เด็กต้องการการมีส่วนร่วมทางสังคมที่มีความหมายกับ

หนังสือ การพิมพ์และการเขียนในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ เด็กส่วนใหญ่ยังต้องการคำแนะนำโดยตรงที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการในด้านการรับรู้เสียง การจดจำตัวอักษร และคำศัพท์ ด้วยหลักการพื้นฐาน 8 ประการของการสอนการรู้หนังสือขั้นต้นที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

- 1) เน้นที่เนื้อหาหลักของความรู้และทักษะ
- 2) ให้เด็กมีส่วนร่วมในการสนทนาที่หลากหลาย
- 3) อ่านหนังสือเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก ใช้หนังสือที่หลากหลาย และมีส่วนร่วมในการอ่าน
- 4) จัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ช่วยให้การพัฒนาการอ่านและการเขียนอย่างสมบูรณ์
- 5) เด็กควรมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการอ่านและการเขียน
- 6) การจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม
- 7) ผู้ปกครองมีส่วนช่วยในการสนับสนุนด้านภาษา
- 8) การประเมินความสามารถของเด็ก ด้านการอ่านและการเขียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดพหุสัมพันธ์ ในกลุ่มการอ่านและการเขียน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางการอ่านและการเขียน จากที่กล่าวสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับอนุบาล 3 อายุระหว่าง 5-6 ปี โรงเรียนใน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวนทั้งสิ้น 303 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย คือ นักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนจิตรลดา กรุงเทพมหานคร จำนวน 28 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยแบบประเมินความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย แบบสังเกตความสามารถในการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยและชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยทำหนังสือจากจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังโรงเรียนจิตรลดา เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักเรียนระดับอนุบาลชั้นปีที่ 3 จากผู้จัดการและผู้อำนวยการโรงเรียน

2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อศึกษาระดับความสามารถโดยใช้แบบประเมินความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย

3) ผู้วิจัยดำเนินการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย กลุ่มทดลอง

4) เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย โดยใช้ประเมินความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยคำนวณจากสูตร

5.2 สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

5.2.1 ค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แบบประเมินความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย

5.2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

5.2.3 วิเคราะห์ t-test for dependent Sample เพื่อเปรียบเทียบระดับความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย

ผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย

ชุดกิจกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย ได้พัฒนามาจากการสังเคราะห์หลักการประเภทกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส รวมถึงหลักการและขั้นตอนการสอนแบบสมดุลภาษา แล้วนำมากำหนดประเภทกิจกรรมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยออกมาเป็นชุดกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส นำมาประเมินจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) เมื่อตรวจสอบแล้วผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าชุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส (Multisensory Approach) เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย มีแนวคิดหลักการ วัตถุประสงค์เนื้อหาและประเภทของกิจกรรมเหมาะสมกับขั้นตอนและบทบาทของครูและเด็ก รวมทั้งแผนการจัดกิจกรรมและการประเมินผลมีความสอดคล้องกับความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย สามารถนำไปใช้ได้ ประกอบกับคู่มือการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ซึ่งเป็นเอกสารที่อธิบายรายละเอียดของกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้ที่นำกิจกรรมนี้ไปใช้ได้เข้าใจทั้งแนวคิดพื้นฐาน หลักการ กระบวนการจัดกิจกรรม ตลอดจนการบริหารจัดการห้องเรียน และการประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยสาระสำคัญ 8 ประการ ดังนี้ 1) แนวคิดพื้นฐาน 2) หลักการ 3) วัตถุประสงค์ 4) เนื้อหา 5) ประเภทของกิจกรรมฯ 6) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมฯ 7) บทบาทของครูและเด็กในแต่ละขั้นตอนการจัดกิจกรรมฯ และ 8) การประเมินผล

ตอนที่ 2 ผลการศึกษการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย

ในการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส (Multisensory Approach) นั้น ผู้วิจัยได้ทำการทดลองตามแผนการวิจัยที่กำหนดขึ้น และมีการประเมินความสามารถด้านการอ่านและการเขียนจำนวน 4 ครั้ง คือ ประเมินความสามารถด้านการอ่านและการเขียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมครั้งที่ 1 ครั้งที่ 3 ครั้งที่ 6 และครั้งที่ 8 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง

ตาราง 1 ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยรายด้าน

รายการประเมิน	ครั้งที่วัด			
	1	3	6	8
ความสามารถด้านการอ่าน				
1. คำที่อ่านได้ถูกต้อง แบบคำต่อคำ	1.75	1.75	2.00	2.46
2. สามารถจดจำรูปร่างและชื่อของพยัญชนะจากตัวอักษรที่เห็น	2.54	2.54	2.64	2.79
3. สามารถระบุเสียงพยัญชนะต้นของคำจากบริบทได้	2.39	2.46	2.57	2.82
4. สามารถอ่านข้อความในหนังสือภาพได้อย่างต่อเนื่องและเดาความหมายหรือเนื้อเรื่องได้	1.75	1.79	2.21	2.79
ความสามารถด้านการเขียน				
1. การเขียนคำ	1.68	1.71	2.14	2.54
2. การวาดรูปและเขียนคำ	1.54	1.61	2.00	2.50
3. การเขียนประโยค	1.64	1.64	1.89	2.54
4. การใช้คำศัพท์ในการสร้างสรรค์เรื่องราวผ่านการเขียนของตนเอง	1.54	1.54	1.68	2.54

จากตาราง ผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยรายด้าน พบว่าเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการความสามารถด้านการอ่านและการเขียนเพิ่มสูงขึ้นเมื่อได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ในด้านความสามารถด้านการอ่านนั้น เด็กสามารถจดจำรูปร่างและชื่อของพยัญชนะจากตัวอักษรที่เห็นได้ในระดับดี รองลงมาเป็นความสามารถในการระบุเสียงพยัญชนะต้นของคำจากบริบทได้ ส่วนความสามารถด้านการเขียนนั้น เด็กมีความสามารถในการเขียนคำได้ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันกับการเขียนประโยคและมีพัฒนาการเพิ่มสูงขึ้นในทุกรายการประเมินเมื่อวัดซ้ำหลังสิ้นสุดการทดลองในสัปดาห์ที่ 3, 6 และสัปดาห์ที่ 8 ตามลำดับ

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย

ครั้งที่วัด	ความสามารถด้านการอ่าน			ความสามารถด้านการเขียน		
	Mean	SD	แปลผล	Mean	SD	แปลผล
1	8.43	2.35	ปานกลาง	6.39	2.04	ปานกลาง

3	8.54	2.29	สูง	6.50	2.08	ปานกลาง
6	9.43	2.10	สูง	7.71	1.54	ปานกลาง
8	10.86	1.69	สูง	10.11	2.00	สูง

จากตาราง ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประเมินความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการอ่านเมื่อวัดประเมินครั้งที่ 1 ในระดับปานกลาง (Mean = 8.43, SD = 2.35) เมื่อใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส (Multisensory Approach) และประเมินในครั้งที่ 3, 6 และ 8 พบว่ามีความสามารถด้านการอ่านในระดับสูง (Mean = 8.54, SD = 2.29, Mean = 9.43, SD = 2.10 และ Mean = 10.86, SD = 1.69) ตามลำดับ ส่วนความสามารถด้านการเขียนนั้น ในการวัดประเมินครั้งที่ 1, 3 และ 6 เด็กปฐมวัยมีความสามารถด้านการเขียนในระดับปานกลาง (Mean = 6.39, SD = 2.04, Mean = 6.50, SD = 2.08 และ Mean = 7.71, SD = 1.54) ตามลำดับ ส่วนการวัดประเมินครั้งที่ 8 นั้น เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการส่งผลให้มีความสามารถด้านการเขียนในระดับสูง (Mean = 10.11, SD = 2.00)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาหลักการของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส (Multisensory Approach) พบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อภิปรายผลได้ดังนี้ชุดกิจกรรมออกแบบบนหลักการ 5 ด้าน ได้แก่ จุดเน้น (a focused approach) ความสนุกสนาน (a fun approach) ปฏิสัมพันธ์ (an interactive approach) องค์รวม (a holistic approach) และความเหมาะสมกับวัย (an age-appropriate approach) ผู้วิจัยได้ปฏิบัติตามหลักการของแผน และจากการสังเกตการทำกิจกรรมของเด็กที่ได้เรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสที่หลากหลายทั้ง การมองเห็น การดม การฟัง การสัมผัส และการชิมรส โดยบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของเด็ก ให้เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรมและลงมือปฏิบัติแบบกลุ่มเล็ก ทำให้เด็กมีความสนใจจดจ่อขณะทำกิจกรรม ซึ่งเป็นจุดเน้นที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ กิจกรรมที่จัดขึ้นในแต่ละครั้งจะมีสื่อ และอุปกรณ์ที่น่าสนใจ การได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่สังเกตได้จากการที่เด็ก ๆ รู้สึกตื่นเต้นที่เห็นผู้วิจัยจัดโต๊ะกิจกรรม การทำกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์จะเป็นกิจกรรมที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสที่ตนเองถนัดและเหมาะสมกับวัย เมื่อทำกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นไประยะหนึ่ง เห็นการวาดภาพมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง มีการเขียนเป็นคำได้ภาพเขียนเป็นประโยคจากคำที่คุ้นเคยและบางคนสามารถใช้คำที่สร้างสรรค์ในการแต่งประโยคจากภาพที่วาดสอดคล้องกับแนวคิด Carol Vukelich and James Christie (2004) ที่กล่าวถึง การอ่านและเขียนของเด็กปฐมวัย เชื่อว่ามุมมองทั้งสองนี้จำเป็นต้องเชื่อมโยงกัน เพื่อให้เด็กมีโครงสร้างที่ดีในการอ่านเขียนก่อนวัย

อันควร การอ่านและการเขียนมีส่วนสำคัญต่อการรู้หนังสือขั้นต้น เด็กต้องการการมีส่วนร่วมทางสังคมที่มีความหมายกับหนังสือ การพิมพ์และการเขียนในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนี้ เด็กส่วนใหญ่ยังต้องการคำแนะนำโดยตรงที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการในด้านการรับรู้เสียง การจดจำตัวอักษร และคำศัพท์ ครูควรให้เด็กมีส่วนร่วมในการสนทนาที่หลากหลายและทำให้พวกเขาได้รับคำหาคัพท์ที่ไม่พบในการพูดในชีวิตประจำวัน และเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมในรูปแบบการอ่านและการเขียนที่เกิดขึ้นเอง เด็กควรได้รับโอกาสที่มีความหมายในการมีส่วนร่วมในการอ่านและการเขียน ซึ่งขั้นตอนของชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเป็นการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส ที่สามารถพัฒนาความสามารถในด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยได้ เนื่องมาจากเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัสซึ่งในชุดกิจกรรมนี้ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การจูงใจก่อนการทำกิจกรรม ขั้นที่ 2 การเรียนรู้แนวคิดสำคัญ ขั้นที่ 3 การเตรียมความพร้อมก่อนทำกิจกรรมกลุ่มย่อย ขั้นที่ 4 การทำกิจกรรมกลุ่มย่อย และขั้นที่ 5 การสรุปและสะท้อนคิด

2. การจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส สามารถพัฒนาความสามารถในด้านการอ่านของเด็กปฐมวัยได้ โดยในช่วงแรกเด็กจะชี้คำที่อ่านไปก่อน ไม่สามารถชี้ตามคำได้อย่างถูกต้อง จดจำรูปร่างและชื่อของพยัญชนะได้เพียงบางตัว และยังไม่ค่อยแม่นยำในการอ่านข้อความในหนังสือได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อเด็กได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส พบว่า เด็กมีการพัฒนาความสามารถในด้านการอ่านที่ดีขึ้น จากการสังเกตที่มุมหนังสือนิทาน และธนาคารบัตรคำที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นจะเป็นคำศัพท์ที่ได้เรียนรู้มาแล้วจากการทำกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ เด็ก ๆ มีความสนใจในการหยิบบัตรคำมาอ่าน เขียน ลงในสมุดวาดภาพใช้คำที่หลากหลาย สามารถชี้คำตามคำที่ตนเองอ่านได้ รวมถึงมีความมั่นใจมากขึ้นในการอ่านสามารถออกมาถ่ายทอดเรื่องราวให้ครูและเพื่อนพ้องหน้าชั้นเรียนได้ สอดคล้องกับเยาวยา เดชะคุปต์ (2542) กล่าวว่า การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมพัฒนาการทางภาษามีความสำคัญต่อการสร้างความสนใจในการอ่านและการเขียนของเด็ก เด็กควรอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นตัวหนังสือ มีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูมีโอกาสเลือกทำงานที่ชอบและสนใจ จัดให้มีมุมประสบการณ์หรือศูนย์การเรียนรู้ เช่น มุมหนังสือจะมีชั้นวางหนังสือเหมือนในห้องสมุด เป็นสิ่งจำเป็นในการสอนภาษา เพราะเด็กจะต้องใกล้ชิดและแวดล้อมด้วยหนังสือตามหลักการ ชีมชาภาษา เพื่อให้เด็กเรียนรู้ภาษาด้วยตนเองตามธรรมชาติ ควรมีหนังสือนิทาน มุมอ่านหนังสือ มุมห้องสมุดในห้องเรียน เด็กสามารถเข้าไปอ่านได้อย่างอิสระ การจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส ทำให้เด็กมีความสามารถในการอ่านที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธยาน์ เชาวน์เฉลิมกุล (2554) ที่ได้ศึกษาความสามารถการศึกษาเขียนพยัญชนะไทย จากการสอนที่ใช้ประสาทสัมผัสหลายด้านร่วมกับการใช้สีเป็นรหัส พบว่าการที่เด็กสามารถเขียนพยัญชนะไทยได้ดีขึ้น มาจากการสอนที่ใช้ประสาทสัมผัสหลายด้าน เพราะกิจกรรมเน้นให้เด็ก ๆ ได้ใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลายผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง เกิดความสนุกสนาน ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ทำกิจกรรมร่วมกันในกลุ่ม ทำให้เด็กมีความกล้าแสดงออกในการอ่านเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

การจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส สามารถพัฒนาความสามารถในการเขียนของเด็กปฐมวัยได้ อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมใช้แนวคิดพหุสัมผัส เป็นการทำกิจกรรมผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ร่วมกัน เป็นการเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง กล้าที่จะคิดและตัดสินใจในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง ซึ่งในแต่ละสัปดาห์จะมีกิจกรรมที่แตกต่างกันออกไปทำให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย สามารถพัฒนาได้อย่างเหมาะสม เห็นได้จากก่อนเริ่มกิจกรรมเด็ก ๆ จะไม่กล้าเขียนคำรอคำตอบจากครูผู้สอนบนกระดานในการเขียนตอบ เมื่อเด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรมโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัสแล้วสามารถเห็นความพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องจากผลงานทั้งในเวลาทำกิจกรรมและนอนเวลา เด็ก ๆ จะเริ่มวาดภาพและเขียนคำที่ได้ภาพ เมื่อได้ทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องผลงานเด็ก ๆ ก็ยิ่งชัดเจนเริ่มเขียนประโยคได้ด้วยตนเอง ผ่านการใช้คำศัพท์ที่หลากหลายที่ได้ยินในชีวิตประจำวัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการเขียนที่ควรส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 และเป็นกิจกรรมที่หลากหลายสามารถลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง เด็ก ๆ มีความสนุกสนานในการทำกิจกรรมด้วยเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับ Cecil et al. (2017) กล่าวว่า การจัดให้มีวัสดุ/สื่อการอ่านที่หลากหลายในชั้นเรียน เปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์การอ่านกับสื่อการอ่านหลายๆ ประเภท ไม่ว่าจะเป็นหนังสือเด็ก นิยายสาร หนังสือพิมพ์ หนังสือออนไลน์ ให้มีทั้งหนังสือบันเทิงคดีและสารคดี รวมถึงการมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และจัดให้เด็กได้มีประสบการณ์การเขียนที่มีความยืดหยุ่น เขียนที่ไม่เป็นทางการหรือเชื่อมโยงกับการสะกดคำ จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กได้

การจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส (Multisensory Approach) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยทำให้เด็กมีความสามารถในการเขียนที่ดีขึ้น เพราะเป็นกิจกรรมที่หลากหลายผ่านการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 รวมถึงสื่อและอุปกรณ์ที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจและพร้อมที่จะเรียนรู้ ส่งผลให้เด็กมีความสามารถในการเขียนที่สูงขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากผลการวิจัยได้พบองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการพัฒนาความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์

จากภาพที่ 2 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย ดำเนินการนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยจัดเป็นกิจกรรมประจำวัน ได้มาจากการวิจัยสังเคราะห์หลักการและประเภทกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์ หลักการและขั้นตอนการสอนแบบสมดุลภาษา แล้วนำมากำหนดประเภทกิจกรรมที่ใช้ในการสอน ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมฯ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. **การจูงใจก่อนการทำกิจกรรม** เป็นขั้นที่ใช้กิจกรรมเพื่อกระตุ้นและจูงใจ เตรียมความพร้อมให้เด็กเกิดสมาธิและความสนใจจดจ่อก่อนการทำกิจกรรม โดยการใช้การตั้งคำถาม การร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง การเคลื่อนไหว เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องราวของการใช้กิจกรรมพหุสัมพันธ์ในขั้นต่อไป

2. **การเรียนรู้แนวคิดสำคัญ** เป็นขั้นของการให้แนวคิดสำคัญตามหน่วยการเรียนรู้ เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องราวของเด็ก ครูใช้เทคนิควิธีการในการสนทนาในรูปแบบต่าง ๆ

3. **การเตรียมความพร้อมก่อนทำกิจกรรมกลุ่มย่อย** เป็นขั้นการทบทวนร่วมกันกับเพื่อนและครู พูดคุยแนะนำเกี่ยวกับโต๊ะกิจกรรม ที่สอดคล้องและมีความหมายต่อตัวเด็กในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ

4. **การทำกิจกรรมกลุ่ม** เป็นขั้นตอนที่เด็กได้ทำกิจกรรมกลุ่มย่อยตามความสนใจ ตามลำดับก่อนหลัง โดยครูมีหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำและสังเกตการณ์ช่วยเหลือและประเมิน

5. **การสรุปและสะท้อนคิด** เป็นขั้นตอนที่ครูได้ให้เด็กร่วมกันสรุปว่า การทำกิจกรรมพหุสัมพันธ์ และสะท้อนคิดสิ่งที่ได้เรียนรู้ รวมถึงสามารถเชื่อมโยงไปถึงเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันของเด็กได้

จากการศึกษา ความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย สามารถพัฒนาได้ด้วยการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์ ที่ผ่านการใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลายและลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง รวมถึงการได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนด้วยการทำกิจกรรมกลุ่ม ส่งผลต่อพัฒนาการทางภาษา โดยเฉพาะความสามารถด้านการอ่านและการเขียนที่สูงขึ้น

สรุป

ผลการศึกษาพบว่า ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนสำหรับเด็กปฐมวัย ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการอ่านและการเขียนสูงขึ้น ซึ่งพัฒนามาจากการสังเคราะห์หลักการ ประเภทกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์ รวมถึงหลักการและขั้นตอนการสอนแบบสมดุลภาษา แล้วนำมากำหนดประเภทกิจกรรมที่ใช้ในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยออกมาเป็นชุดกิจกรรม

โดยบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของเด็ก ให้เด็ก ๆ ได้ทำกิจกรรมและลงมือปฏิบัติแบบกลุ่มเล็ก ทำให้เด็กมีความสนใจจดจ่อขณะทำกิจกรรม ซึ่งเป็นจุดเน้นที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย โดยมีค่าเฉลี่ยครั้งที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งในช่วงแรกเด็กจะรู้คำที่อ่านไปก่อน ไม่สามารถชี้ตามคำได้อย่างถูกต้อง เขียนคำยังไม่ค่อยมั่นใจ แต่เมื่อเด็กได้รับการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัย พบว่าค่าเฉลี่ยในครั้งสุดท้ายสูง คือเด็กสามารถเขียนคำและอ่านเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เด็กมีความสามารถในการอ่านและการเขียนดีขึ้นอย่างเป็นลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส (Multisensory approach) ควรส่งเสริมเด็กให้เกิดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยจัดมุมในชั้นเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กที่ส่งเสริมต่อความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กประกอบกับการจัดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์

1.2. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส ครูควรออกแบบแผนการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับคำศัพท์ที่เด็กควรเรียนรู้เข้าไปสอดแทรกในหน่วยการเรียนรู้ในชั้นเรียนนั้น ๆ และควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้

1.3. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส ควรส่งเสริมความสามารถในการอ่านและการเขียนของเด็กอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ที่หลายหลายด้วยกระบวนการสืบเสาะด้วยตนเอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนในกลุ่ม เกิดการพัฒนาด้านภาษาที่มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัส (Multisensory approach) ที่มีผลต่อความสามารถในด้านอื่น ๆ เช่น การสื่อสาร การแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

2.2. ควรใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดพหุสัมผัสร่วมกับวิธีการสอนภาษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นรอยเชื่อมต่อการเรียนรู้ที่สำคัญระหว่างระดับชั้นปฐมวัยกับระดับชั้นประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- คณะทำงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน. (2564). *คู่มือพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยการอ่าน หนังสือฝึกอ่านตามระดับความสามารถและหนังสือภาพสำหรับเด็ก*. แปลน พรินท์ติ้ง. ชนิพรรณ จาติเสถียร. (2560). *นวัตกรรมการเรียนรู้ด้านการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัย*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐธยาน์ เชาว์เฉลิมกุล. (2554). การศึกษาความสามารถเขียนพยัญชนะไทย ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3-ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความพบพร่องทางสติปัญญาเล็กน้อย จากการสอนที่ใช้ประสาทสัมผัสหลายด้านร่วมกับการใช้สีเป็นรหัส. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2561). *เพราะอะไรจึงไม่ควรส่งเด็กไปเรียนหนังสือก่อน 7 ขวบ*. <https://thepotential.org/knowledge/ef-education01>
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. แม็ค.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อารี ลัคนหวิ. (2550). *สอนภาษาไทยแนวสมดุลภาษา (ชั้นอนุบาล 1-ประถมศึกษาปีที่ 6)*. สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- Davis, Judy. (2001). *A sensory approach to the curriculum: For pupils with profound and multiple learning difficulties*. David Fulton.
- Educational Playcare. (2016, August 22). Why sensory play is important for development. <https://www.educationalplaycare.com/blog/sensory-play-important-development/>
- Vukelich, Carol, & Christie, James. (2004). *Building a foundation for preschool literacy: Effective instruction for children's reading and writing development*. International Reading Association.

การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา
เครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

Administration according to the philosophy of sufficiency economy of school
administrators Network Group 4 Khlong Luang District Under Pathumtani
Primary Education Service Area Office 1

นนท์ ทองสวัสดิ์

Non Thongsawat

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Teacher Education College, Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author: nonthongsawat1984@gmail.com

Retrieved 15-07-2023; Revised 18-08-2023; Accepted 30-06-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.37

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) เพื่อหาแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิด การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างคือ ครูจำนวน 159 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 2) แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1. ด้านการบริหารวิชาการ มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับทุกกลุ่มสาระ 2. ด้านการบริหารงบประมาณ มีการจัดทำแผนและเสนอของบประมาณตามความเหมาะสมและความต้องการที่แท้จริง 3. ด้านการบริหารงานบุคคล มีการวางแผนอัตรากำลังตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา และ 4. ด้านการบริหารงานทั่วไป มีการดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม มีการดูแลควบคุม อาคารให้พร้อมใช้งานและปลอดภัย

คำสำคัญ: การบริหาร; หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง; การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The objective of this research article are 1) to study the management level according to the philosophy of sufficiency economy of school administrators and 2) to find an administrative approach based on the philosophy of sufficiency economy of school administrators Network Group 4 Khlong Luang District Under Pathumtani Primary Education Service Area Office 1. The sample group was 159 teachers, they were selected by a simple random selection method. Research tools is a questionnaire has a confidence value of 0.99 and Interview form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean and standard deviation. The results showed that.

1) Administration according to the philosophy of sufficiency economy of school administrators Network Group 4 Khlong Luang District Under Pathumtani Primary Education Service Area Office 1 overall and each aspect was at a high level. 2) Administrative approaches according to the philosophy of sufficiency economy of school administrators are 1. Academic administration a curriculum has been created by integrating the philosophy of sufficiency economy with all subject areas. 2. Budget management plans are made and budget proposals are made according to suitability and actual needs. 3. Personnel management there is a manpower plan according to the needs and necessities of educational institutions. 4. General administration the building and environment are taken care of supervised the building is available and safe.

Keywords: Administration; Sufficiency Economy Philosophy; Management according to the philosophy of sufficiency economy

บทนำ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุน การและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุก ๆ แห่งได้น้อมนำหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัดพร้อมทั้งกำหนดนโยบายใน การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการขับเคลื่อนสถานศึกษาในสังกัด โดยเฉพาะในกลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง ซึ่งปัจจุบันยังขาดการสานต่อด้านการน้อมนำนโยบายของ เศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินการบริหารสถานศึกษา ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้ประสิทธิภาพการ พัฒนา การน้อมนำนโยบายของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร กลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มี สถานศึกษาจำนวน 11 แห่ง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญของการน้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบวรจัดการสถานศึกษาโดยการเข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา การดำเนินการดังกล่าวส่งผลต่อการขับเคลื่อนการบริหารงานของ สถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงาน บุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป สภาพปัญหาที่พบคือ สถานศึกษายังขาดการสานต่อด้านการน้อมนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการในการบริหารสถานศึกษา ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษา ไม่เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และถ้าหากทราบถึงระดับการบริหารตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา ก็จะสามารถหาแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาการบริหารตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อให้ทราบระดับการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา และหาแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ ผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อนำเสนอ ระดับการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ ผู้บริหารสถานศึกษา และนำเสนอแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 โดยคาดหวังว่าผลของการวิจัยนี้จะเป็นแนวทางในการบริหารตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่ม เครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2. เพื่อหาแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหาร

การดำเนินกิจกรรมขององค์กรใด ๆ ต้องมีการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ และจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในการบริหาร และการบริหารนั้นมีความสำคัญต่อการได้กล่าวถึงความหมายของการบริหาร ความสำคัญของการบริหาร หลักการบริหาร และกระบวนการบริหาร

การบริหาร หมายถึง กระบวนการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กรโดยใช้กระบวนการกิจกรรมกลยุทธ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้ภารกิจขององค์กรบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาและสภาพการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างรอบคอบ

2. แนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

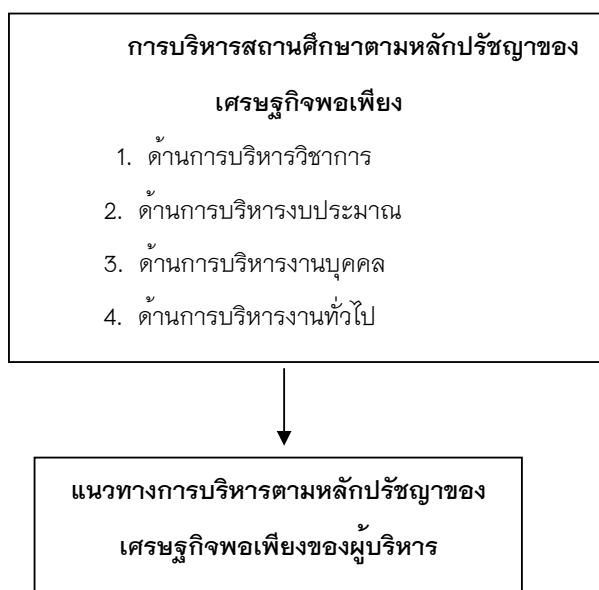
การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ การร่วมมือกันบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา ใช้กระบวนการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาครู นักเรียน และบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมอย่างเหมาะสม โดยใช้หลักการและทฤษฎีไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานที่บุคคลหรือหน่วยงานนำมาใช้ในการพัฒนาเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างความมั่นคงในสังคม โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางที่คำนึงถึงหลักการสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษาการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยกำหนด กรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดซึ่งมีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย เชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประชากร คือ ครู ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 272 คน สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 (2564) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู ในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 159 คน ใช้วิธีการคัดเลือกโดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามโดยเทียบจากประชากรจำนวน 272 คน ตาม ตารางเครชีและมอร์แกน ธานินทร์ ศิลป์จารุ (2548) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) โดยมี 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามดังนี้ 1. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาการ

ค้นคว้าอิสระ 2. ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC ของแบบสอบถามทุกข้ออยู่ในช่วง 0.6 – 1.0 และ 3. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยทดลองใช้กับครูในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบราต ได้เท่ากับ 0.990 ใช้ศึกษาระดับการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 2) แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการสถานศึกษาพอเพียง (อธิบายลักษณะองค์ประกอบ และค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 รวบรวมข้อมูลโดย ติดตามเก็บแบบสอบถามจากสถานศึกษาภายในกลุ่มเครือข่ายที่ 4 ช่องทางออนไลน์ จำนวนแบบสอบถามที่ได้กลับมา จำนวน 159 ฉบับ ระหว่างเดือนตุลาคม ถึงเดือน ธันวาคม พ.ศ.2565 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อพบระดับการบริหารในแต่ละด้านจะทำการวิเคราะห์หาแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูในสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ต่อระดับการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.70) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.71) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.86) และด้านการบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า จากผลการวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา โดยสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 5 คน ผลการวิเคราะห์แต่ละด้านสรุปได้ ดังนี้

ด้านที่ 1 การบริหารงานวิชาการ

1) ควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการขยายผลสู่การปฏิบัติในครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก

2) ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและตรวจสอบอยู่เสมอ ตลอดจนการวัด และประเมินผล การเรียนรู้ให้ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3) ควรจัดให้มีการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนตามความรู้ความสนใจ และศักยภาพของครูแต่ละคน และประสานความร่วมมือในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

4) ควรจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ด้านที่ 2 การบริหารงานงบประมาณ

1) ควรมีการจัดทำและเสนอของบประมาณตามความเหมาะสม และความต้องการที่แท้จริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นหลัก

2) ควรมีการจัดทำฐานข้อมูล สารสนเทศและผลของการวิเคราะห์ผลผลิตและผลลัพธ์ รวมทั้งศึกษาข้อตกลงการ ปฏิบัติงานและเป้าหมายตามกลยุทธ์

3) ควรส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ จัดอบรมให้ความรู้แก่ครู และบุคลากรผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านพัสดุและสินทรัพย์ เพื่อให้มีความรู้อย่างถูกต้องและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรรายงาน ข้อมูลพัสดุครุภัณฑ์ในระบบสารสนเทศ M-OBEC และ B-OBEC ที่เป็นปัจจุบัน

4) มีการกำกับติดตาม ตรวจสอบ ผลการใช้จ่ายงบประมาณอย่างโปร่งใส

ด้านที่ 3 การบริหารงานบุคคล

1) ควรมีการวางแผนอัตรากำลังตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา

2) มีการส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาตนเองตามความต้องการและความจำเป็น มีการอบรมสัมมนา สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และบุคลากร

3) ควรส่งเสริมให้มีการให้คุณค่ากับบุคลากรและทุกคนมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นร่วมกัน และเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมในการเลื่อนเงินเดือน รวมทั้งมีความเสมอภาคในการรับการพัฒนาตามศักยภาพ

4) ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน สถานศึกษาต้นแบบให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างดี

ด้านที่ 4 การบริหารงานทั่วไป

- 1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ
- 2) การดำเนินงานธุรการ มีการทำคู่มือการปฏิบัติงานธุรการและมีการดำเนินงาน ธุรการ โดยยึดหลักการถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า
- 3) การดูแลอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อม มีการศึกษา ดูแล ควบคุมอาคารให้พร้อมใช้งานปลอดภัยและสะดวกสบาย และมี ระบบแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ใกล้ตัว
- 4) สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับชุมชนสัมพันธ์ เรื่องวัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่ให้กับชุมชนเข้ามาใช้ได้ มีการขยายผลโครงการหรือกิจกรรมไปสู่ชุมชน มีการส่งเสริมให้ใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้อย่างประหยัดและคุ้มค่า และช่วยประสาน ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานด้านอื่น ๆ
- 5) งานกิจการนักเรียน มีการควบคุม ดูแล แก้ไขความประพฤติและวินัยของนักเรียน
- 6) สร้างจิตสำนึกให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษา
- 7) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา มีการจัดทำ สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอดงหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานทั่วไป มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ และด้านการบริหารงานวิชาการ ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมีส่วนช่วยในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและอำนวยความสะดวกต่างๆ เป็นปกติ และยังมีการพัฒนาให้สถานศึกษาสามารถใช้ร่วมกันกับชุมชน ทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรเสมอ สอดคล้องกับพรทิพย์ บรรเทา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 (เลย – หนองบัวลำภู) พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีการดำเนินการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารวิชาการตามลำดับ 3) แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย การบริหารงาน 4 กลุ่มใน

สถานศึกษา ได้แก่ การบริหารกลุ่มงานทั่วไป กลุ่มงานบุคคล กลุ่มงานบริหารงบประมาณ และการบริหารกลุ่มงานวิชาการ โดยสอดคล้องกับความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันที่ดี และมีเงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ คือ ควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการขยายผลสู่การปฏิบัติในครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและตรวจสอบอยู่เสมอ ตลอดจนการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดให้มีการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และประสานความร่วมมือในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนา คือ การศึกษาวิเคราะห์สภาพความต้องการ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น นอกจากนี้ยังต้องขยายผลสู่ชุมชน ให้ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับธงชัย ดีมูลพันธ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 พบว่า ควรมีการบูรณาการหลักสูตรท้องถิ่นกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ๆ ให้กับผู้เรียนโดยปราชญ์ชาวบ้าน และการสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. ด้านการบริหารงบประมาณ คือ ควรมีการจัดทำแผนและเสนอของบประมาณตามความเหมาะสม และความต้องการที่แท้จริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นหลัก มีการจัดทำฐานข้อมูล สารสนเทศและผลของการวิเคราะห์ผลผลิตและผลลัพธ์ รวมทั้งศึกษาข้อตกลงการ ปฏิบัติงานและเป้าหมายตามกลยุทธ์ ส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านพัสดุและสินทรัพย์ เพื่อให้มีความรู้อย่างถูกต้องและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรรายงาน ข้อมูลพัสดุครุภัณฑ์ในระบบสารสนเทศ M-OBEC และ B-OBEC ที่เป็นปัจจุบัน มีการกำกับติดตาม ตรวจสอบ ผลการใช้จ่ายงบประมาณอย่างโปร่งใส พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนา คือ ควรมีการจัดทำรายงานประจำปีและรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พร้อมทั้งเสนอข้อปัญหาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา มีการจัดแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการใช้งบประมาณ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงบประมาณต้องมีแผนงานรองรับ การทำงานต้อง

โปรงใส มีการกับตรวสอบอย่างเป็นระบบ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารงานจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับมาลีรัตน์ ทองเข้ม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหัววัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า งบประมาณควรนำมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างถูกต้องตามระเบียบอย่างซื่อสัตย์ โปร่งใส มีการให้ผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบ และร่วมวางแผนบริหารการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารงานในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล คือ ควรมีการวางแผนอัตรากำลังตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาตนเองตามความต้องการและความจำเป็น มีการอบรมสัมมนา สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้มีการให้คุณค่ากับบุคลากรและทุกคนมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นร่วมกัน และเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมในการเลื่อนเงินเดือน ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน สถานศึกษาเป็นต้นแบบให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรเป็นอย่างดี พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนา คือ ควรมีการส่งเสริม สนับสนุน สร้างความตระหนักและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การออกแบบการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ และเพื่อนำไปออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สร้างความคิดความเข้าใจเชิงระบบที่จะประสานกัน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนหรือประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารต้องเป็นต้นแบบนำบุคลากรในองค์กร สร้างการกระตุ้น เร่งเร้าและจูงใจให้สมาชิกทุกคนมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และลงมือปฏิบัติ มีการนิเทศติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของครูอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ และให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานบุคคลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความจำเป็นสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา การนำไปออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สร้างความคิดความเข้าใจเชิงระบบที่จะประสานกัน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนหรือประสบความสำเร็จ โดยได้รับความร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับสันติ อวรรณา (2557) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นว่าผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมที่จัดโดยหน่วยงานภายในและภายนอกได้จัดเตรียมแผนงานโครงการในการอบรมเพื่อพัฒนาครู จัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ สนับสนุนให้ครูได้ศึกษาดูงาน ส่งเสริมให้ครูศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นส่วนการขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากร

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป คือ การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ มีการกำกับติดตาม ประเมินผล ระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงานธุรการ มีการทำคู่มือการปฏิบัติงาน ธุรการและมีการดำเนินงานธุรการเป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักการถูกต้อง

รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า การดูแลอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อม มีการศึกษา ดูแล ควบคุมอาคาร ให้พร้อมใช้งานปลอดภัยและสะดวกสบาย และมี ระบบแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเอื้อต่อการจัดการ เรียนรู้ ใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ใกล้ตัว มีการขยายผลโครงการหรือกิจกรรมไปสู่ชุมชน มีการ ส่งเสริมให้ใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้อย่างประหยัดและคุ้มค่า และช่วยประสาน ส่งเสริมสนับสนุนการ บริหารงานด้านอื่น ๆ งานกิจการนักเรียน มีการควบคุม ดูแล แก้ไขความประพฤติและวินัยของนักเรียน สร้างจิตสำนึกให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษา พร้อมทั้งแนวทางการพัฒนา คือ ควรมีการ วางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เหมาะสม โดยคำนึงความเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนและ บุคลากร มีการ วางแผนจัดงบประมาณในการบำรุงดูแล พัฒนาอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารทั่วไปประกอบด้วยครูและบุคลากรหลายฝ่ายที่ต้องบริหารงานร่วมกัน ทั้ง ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมกิจการนักเรียน มีการควบคุม ดูแล แก้ไขความประพฤติและวินัยของ นักเรียน การประชาสัมพันธ์ และชุมชนสัมพันธ์ การนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพในการบริหารทั่วไปจึงมีประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับธงชัย ดีมูลพันธ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ในสหวิทย ศึกษาวังสัทธา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 พบว่า ควรมีการพัฒนา สถานศึกษาให้ได้รับการยอมรับด้านการบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนา ผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยมีแนวทางการบริหารงาน 4 ด้าน คือ

1. **ด้านการบริหารวิชาการ** ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการบูร ณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไป ปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการขยายผลสู่การปฏิบัติในครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคม โลก มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและตรวจสอบอยู่เสมอ ตลอดจนการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ให้ ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2. **ด้านการบริหารงบประมาณ** ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนและเสนอขอ งบประมาณตามความเหมาะสม และความต้องการที่แท้จริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการ ของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นหลัก มีการจัดทำฐานข้อมูล สารสนเทศและผลของการวิเคราะห์ ผลผลิตและผลลัพธ์รวมทั้งศึกษาข้อตกลงการปฏิบัติงานและเป้าหมายตามกลยุทธ์ ส่งเสริมและสนับสนุน

บุคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านพัสดุและสินทรัพย์ เพื่อให้มีความรู้อย่างถูกต้องและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนอัตรากำลังตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาตนเองตามความต้องการและความจำเป็น มีการอบรมสัมมนา สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมให้มีการให้คุณค่ากับบุคลากรและทุกคนมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นร่วมกันและเท่าเทียมกัน มีความยุติธรรมในการเลื่อนเงินเดือน ให้ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาและนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงานธุรการ มีการทำคู่มือการปฏิบัติงานธุรการและมีการดำเนินงานธุรการเป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักการถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า การดูแลอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อม การศึกษา ดูแล ควบคุมอาคารให้พร้อมใช้งานปลอดภัยและสะดวกสบาย และมี ระบบแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ใกล้ตัว มีการขยายผลโครงการหรือกิจกรรมไปสู่ชุมชน มีการส่งเสริมให้ใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้อย่างประหยัดและคุ้มค่า

สรุป

แนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้นำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการขยายผลสู่การปฏิบัติในครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และสังคมโลก มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและตรวจสอบอยู่เสมอ มีการจัดทำแผนและเสนอของบประมาณตามความเหมาะสม และความต้องการที่แท้จริง โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความต้องการของสถานศึกษา การวางแผนอัตรากำลังตามความต้องการและความจำเป็นของสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา และมีการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงานธุรการ มีการทำคู่มือการปฏิบัติงานธุรการ

และมีการดำเนินงานธุรการเป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดหลักการถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากการศึกษา พบว่า การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และปราชญ์ชาวบ้าน

1.2 จากการศึกษา พบว่า การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายที่ 4 อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ด้านการบริหารงานงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำรองลงมา ดังนั้น สถานศึกษาควรมีจัดทำแผนงบประมาณ และเพื่อความยุติธรรมควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณตามโครงการต่าง ๆ รวมทั้งการตรวจสอบติดตามประเมินผลการใช้งบประมาณได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2.2 ควรมีการนำประเด็นที่ศึกษาการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหารสถานศึกษา ไปใช้ประโยชน์สำหรับศึกษางานวิจัยด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กัญจน์รัตน์ สันธรัตน์. (2559). การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].

- กันยารัตน์ ม่วงฉิ่ง. (2557). กระบวนการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี].
- กรรณทิพย์ ใจเพชร. (2551). การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนพลาธิการทหารบก กรมพลาธิการทหารบก [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา].
- กุลลาบ มากมี. (2558). การนำนโยบายของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี].
- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี].
- คมสรร บุญประโคน. (2561). การดำเนินงานการบริหารจัดการกิจกรรม "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์].
- ธงชัย ดีมูลพันธ์. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- ธวัช สร้อยโพธิ์พันธ์. (2557). การศึกษาปัญหาการบริหารอาคารสถานที่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2548). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 4). ปิสนิเนสอาร์ แอนด์ดี.
- นพพงษ์ บุญจิตรคุลย์. (2557). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. ตีเนรสาร.
- พรทิพย์ บรรเทา. (2558). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 (เลข – หนองบัวลำภู) [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- พระนพพร สุแสน. (2559). การจัดการศึกษาบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา โรงเรียนศรีแสงธรรม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
- เพชรประภากร ชุมสาย. (2559). การจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].

- มาลีรัตน์ ทองเข้ม. (2561). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนบ้านหัววัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก].
- วรรณ ยะแสง. (2557). การบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี].
- ศรีเรือน ยี่ม้อย. (2556). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท สิงห์บุรีและอ่างทอง [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี].
- สมรภูมิ อ่อนอ่อน. (2558). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 38 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์].
- สันติ อวรรณ. (2551). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาครูโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอบ้าน จังหวัดเชียงราย [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- สุดารัตน์ เหมาะสมาน. (2561). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- สุนิสา มุ่ยจีน. (2563). การศึกษาการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].

แนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่
ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย
Guidelines for Enhancing of Learning Ecosystem of Primary Schools in Border
Area of the Upper Northern Region of Thailand

โสภณา สดสมบุญ¹

Sopana Sudsomboon¹

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช¹

School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand¹

Corresponding Author: ¹ sopana.sud@stou.ac.th

Retrieved 17-09-2023; Revised 17-10-2023; Accepted 02-08-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.38

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยตามการรับรู้ของครู และ 2) แนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนในพื้นที่ชายแดน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 373 คน ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76 และ 2) แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏว่า

- 1) สภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ตามการรับรู้ของครูภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
- 2) แนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดน พบว่า ควรดำเนินการดังนี้ (1) จัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง (2) กำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน (3) กำหนดเป้าหมายและเลือกรูปแบบวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม (4) สร้างแพลตฟอร์มโดยใช้เทคโนโลยีรูปแบบที่หลากหลาย (5) สนับสนุนทรัพยากรการศึกษาต่างๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม และ (6) กำหนด

ยุทธศาสตร์และนโยบายการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ให้ชัดเจนโดยเน้นการนำการบริหารแบบมีส่วนร่วม

องค์ความรู้สามารถนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำหลักสูตร การกำหนดเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ และการสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาที่เหมาะสมกับสถานศึกษาที่อยู่ห่างไกลเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างเท่าเทียม

คำสำคัญ แนวทางการเสริมสร้าง ;ระบบนิเวศการเรียนรู้ ;พื้นที่ชายแดน ประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this article were to study 1) the conditions the learning ecosystem of the primary schools in the border area in the upper northern region of Thailand, regarding to the teacher's perception, and 2) the guidelines for enhancing the learning ecosystem of the primary schools in the border area. The sample group consisted 373 of teachers in the primary schools in the border area in the upper northern region of Thailand in the academic Year 2023 and 7 informants. The employed research instruments consisted of 1) a questionnaire with a reliability coefficients of .76, and 2) the interview. The statistics used for data analysis are the frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analytics.

Research findings were as follows

1) The overall and each aspect of conditions for enhancing the learning ecosystem of primary schools in the border area were at a high level

2) the guidelines for enhancing the learning ecosystem of primary schools in the border area, that schools or agencies involved in providing education should do the following (1) create a variety of courses and learning activities the keep up with the changes; (2) set content and learning activities accordingly; (3) set learning goals and choose the appropriate learning method; (4) create of learning platforms using various forms of technology; (5) support various educational resources adequately and appropriately; and (6) set a clear strategy and policy for learning management operations, emphasizing the use of participatory management.

The knowledge gained from this research can be used to set guidelines for organizing learning ecosystems, especially curriculum preparation, defining content, using technology and supporting educational resources that are appropriate for distant educational institutions, so that learners receive equal the quality development.

Keywords: Guidelines for enhancing, Learning ecosystem, Border area, Primary educational

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก การปฏิวัติดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงสู่โลกอุตสาหกรรม 4.0 ผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน ความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศไทยหลายประการ อาทิ ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ ระบบบริหารจัดการขาดความคล่องตัว รวมถึงเกิดความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ขึ้น เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐานและที่สำคัญคือทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ และมีการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับระบบการเงินเพื่อการศึกษาเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ตามบริบทหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (นริศรา ใจคง และสิริกานต์ แก้วคงทอง, 2564) โดยเน้นการออกแบบและพัฒนาบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งครอบคลุมทั้งพื้นที่ในห้องเรียนและพื้นที่นอกสถานศึกษา ทั้งที่บ้านและสถานที่อื่นให้สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ในขณะที่ Holgado & Pendlo (2017) ได้สรุปว่าองค์ประกอบของนิเวศการเรียนรู้เป็นพื้นที่ เวลา คน เนื้อหา กิจกรรม กลยุทธ์ วัฒนธรรม และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้หรือสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ดีจะเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนสามารถ เลือกวิธีการเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่นและสามารถเพิ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – Directed Learning) ได้มากขึ้น ระบบนิเวศการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงด้วยการใช้สิ่งรอบตัวอย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุดตามบริบทและความเหมาะสม ร่วมสร้างพื้นที่ที่เป็นบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่สมาชิก อาทิ ผู้เรียน ครอบครัว สถานศึกษา ครู/อาจารย์ สังคมชุมชน และสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพร่วมกัน นำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ 3 ด้าน ได้แก่ ผู้

เรียนรู้ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม และพลเมืองที่เข้มแข็งได้อย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ความไม่เสมอภาคด้านการศึกษาของจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาพบว่าในช่วงปีระหว่าง พ.ศ. 2554 – 2556 ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 15 – 59 ปีได้รับการศึกษาเฉลี่ยอยู่ในช่วง 6.2 – 8.5 ปี ซึ่งต่ำกว่าจำนวนปีการศึกษาภาคบังคับของประเทศไทย (9 ปี) โดยสภาพปัญหาการจัดการศึกษาที่พบ ได้แก่ นักเรียนขาดทักษะการใช้ภาษาไทย หลักสูตรการศึกษาไม่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการพัฒนาของพื้นที่ การจัดการเรียนการสอนไม่ครบ 8 กลุ่มสาระ ครูไม่ครบชั้นและสอนไม่ตรงตามวุฒิ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาย้ายบ่อย นักเรียนอ่านเขียนภาษาไทยไม่คล่อง ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน เทคโนโลยี ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย ไม่มีคุณภาพ และไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงงบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสภาพการดำเนินงานจริง นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษา เช่น ความยากจนของประชาชน การขาดความเข้าใจในวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์และประเทศเพื่อนบ้าน การย้ายถิ่นฐานของประชาชน ปัญหายาเสพติด ปัญหาความไม่สะดวกในการคมนาคม และปัญหาการบุกรุกทำลายป่า(สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งจากสภาพปัญหาดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ชายแดนให้มีประสิทธิภาพ เกิดผลเป็นรูปธรรมซึ่งจะทำให้ให้นักเรียน นักศึกษาและประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ มีทักษะอาชีพ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

พื้นที่เป้าหมายตามแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดนของกระทรวงศึกษาธิการ หมายถึงพื้นที่ชายแดนของจังหวัดหรืออำเภอที่มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวครอบคลุม 12 จังหวัด 48 อำเภออยู่ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค/จังหวัดที่ 10, 11, 13 (อุบลราชธานี), 16 (เชียงราย) และ 17 (พิษณุโลก) สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาครอบคลุม 10 จังหวัด 40 อำเภออยู่ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค/จังหวัดที่ 4, 5, 6, 7, 15, 16 (เชียงราย), และ 17 (พิษณุโลก) และราชอาณาจักรกัมพูชาครอบคลุม 7 จังหวัด 21 อำเภออยู่ในเขตรับผิดชอบสำนักงานศึกษาธิการภาค/จังหวัดที่ 3, 9, 13 (อุบลราชธานี), และ 14, ทั้งนี้มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาในภาคเหนือตอนบนที่มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ประกอบด้วย 3 จังหวัด 16 อำเภอ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย 5 อำเภอ ได้แก่ เชียงดาว ผาเงา แม่ฮ้าง เวียงแหง และไชยปราการมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 153 แห่ง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ประกอบด้วย 7 อำเภอ ได้แก่ เมืองแม่ฮ่องสอน ขุนยวม ปาย แม่สะเรียง แม่ลาน้อย สบเมย และปางมะผ้า มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 308 แห่ง และจังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย 4 อำเภอ ได้แก่ เชียงแสน แม่สาย แม่ฟ้าหลวง และแม่จัน มีโรงเรียนระดับประถมศึกษาจำนวนทั้งสิ้น 126 แห่ง (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากการศึกษาพบว่าสภาพปัญหาการจัดการศึกษามีหลากหลายด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สาธารณูปโภคและสื่อ และอุปกรณ์การเรียน และด้านงบประมาณ การบริหารและการจัดการ โดยประเด็นปัญหาการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่ด้านอาคารสถานที่ สาธารณูปโภค และสื่อและอุปกรณ์การเรียน ซึ่งพบว่า (1) สื่อการเรียนการสอน ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยี ไม่ทันสมัย ไม่มีคุณภาพ และไม่ได้มาตรฐาน (2) อาคารที่ใช้เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ไม่เอื้อต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ ไม่มีอาคารเอกเทศ ไม่มีหอพัก และห้องน้ำมีไม่เพียงพอ (3) ขาดแคลนห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องอบรมการฝึกอาชีพ และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ไม่รองรับโปรแกรมสมัยใหม่ (4) ขาดแคลนห้องสมุด แหล่งสืบค้นข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ (5) ระบบอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร เป็นต้น และเมื่อพิจารณาจากแผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดนพบว่าได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายในการพัฒนาที่เกี่ยวกับอาคารสถานที่ สาธารณูปโภค และสื่อและอุปกรณ์การเรียนไว้อย่างชัดเจน คือ สถานศึกษาที่มีการปรับปรุง พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้สำหรับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปีการศึกษา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ (Learning ecosystem) ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาของนักเรียนในพื้นที่ชายแดน และเป็นคาดหวังถึงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่ดังกล่าวที่จะสูงขึ้นทัดเทียมกับการศึกษาในเขตพื้นที่อื่นๆ ของประเทศไทยต่อไป

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจึงสนใจศึกษาเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางตอนเหนือของประเทศไทย เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยไปประกอบการกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ และการจัดเตรียมความพร้อมเพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และความต้องการของผู้เรียนโดยได้ออกแบบระเบียบวิธีวิจัยเป็นแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้คำตอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

บทความวิจัยนี้นำเสนอเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เพื่อให้เห็นถึงสภาพการจัดการเรียนรู้พร้อมทั้งแนวทางในการสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล เพื่อจะได้นำมากำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนเหล่านั้นรวมถึงประยุกต์ใช้กับโรงเรียนในพื้นที่อื่นที่มีความประสงค์ในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ตามการรับรู้ของครู
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับระบบนิเวศการเรียนรู้

หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงหลากหลายด้านได้มีการนำ คำว่า ‘ระบบนิเวศการเรียนรู้’ (Learning Ecosystem) เข้ามาใช้อย่างแพร่หลายในวงการการศึกษาเพื่อเป็นเครื่องมือที่จะช่วยยกระดับสมรรถนะของผู้เรียนในอนาคตโดยให้ความสำคัญกับครอบครัว แหล่งเรียนรู้ สื่อหรือทรัพยากรการเรียนรู้ เทคโนโลยี นโยบายต่างๆ ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งสิ้น ทั้งนี้เป็นที่ชัดเจนว่าในอนาคตอันใกล้ ขอบข่ายของการเรียนรู้จะมีมิติกว้างขึ้นครอบคลุมทั้งองค์พหุของสังคมทั้งหมดจนเส้นแบ่งระหว่างการศึกษาในและนอกระบบโรงเรียนค่อยๆ เลือนหายไปในที่สุดเช่นเดียวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จะกลายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน

ความหมายของระบบนิเวศการเรียนรู้

คำว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้ มาจากคำศัพท์ทางนิเวศวิทยา หมายถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตภายในสภาพแวดล้อม ซึ่งเมื่อเกิดความเปลี่ยนแปลงกับองค์ประกอบหนึ่ง จะส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบอื่นๆ ตามไปด้วย นั่นคือผู้เรียนในระบบนิเวศการเรียนรู้สามารถรวมกลุ่มและและมีปฏิสัมพันธ์กันได้เองตามธรรมชาติ ดังนั้นการนำแนวคิดระบบนิเวศมาพิจารณาร่วมกับกระบวนการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการจัดการศึกษาสมัยใหม่หรือในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้อย่างเป็นทางการกับไม่เป็นทางการ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หน่วยสนับสนุนและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (Hannon & Temperley, 2011) นอกจากนี้ นริศรา ใจคง และ สิริกานต์ แก้วคงทอง (2564) ได้สรุปว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เอื้อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ตามบริบทหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการออกแบบและพัฒนาบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งครอบคลุมทั้งพื้นที่ในห้องเรียนและพื้นที่นอกสถานศึกษา ทั้งที่บ้านและสถานที่อื่นให้สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ

ความสำคัญของระบบนิเวศการเรียนรู้

การมีระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ดีมีความสำคัญดังนี้ (1) ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านการจัดการเรียนรู้ในสถานการณ์ปัจจุบัน (2) ช่วยให้ผู้บุคลากรพิจารณาโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ทั้งหมดของ

องค์กร รวมถึงส่วนประกอบต่างในแบบองค์กรวม (3) ช่วยออกแบบวิธีการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์และเป็นหนึ่งเดียว โดยผสมผสานกระบวนการและแนวคิดเสริมเข้าด้วยกันเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนรู้โดยรวมให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (4) ช่วยออกแบบวิธีการพัฒนาส่วนบุคคลของบุคลากรภายในองค์กร (5) ช่วยให้บุคลากรเข้าถึงแหล่งเรียนรู้หรือองค์ความรู้สะดวกขึ้นเพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม (6) ช่วยกระจายการเรียนรู้ด้วยการขับเคลื่อนองค์ประกอบหลายส่วนเข้าด้วยกันโดยไม่มีใครคนใดคนหนึ่งผูกขาดการมีความรู้ (7) ช่วยรักษาความรู้ไว้และนำไปใช้กับสถานการณ์ในที่ทำงานที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ (8) ช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการเรียนรู้ได้มากขึ้นเนื่องจากระบบนิเวศการเรียนรู้สามารถตอบสนองและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (9) ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น

หลักการของระบบนิเวศการเรียนรู้

ระบบนิเวศการเรียนรู้มีหลักการสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

- 1) หลักการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2) หลักการความต่อเนื่องภายใต้การสนับสนุนที่เพียงพอและเหมาะสม เนื่องจากการเรียนรู้ต้องได้รับการสนับสนุนการเรียนรู้ถึงจะสามารถพัฒนาหรือสามารถสร้างความรู้เพิ่มขึ้นได้
- 3) หลักการเตรียมความพร้อม การเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการที่มีการศึกษาข้อมูล การเตรียมพร้อมทั้งทางด้านผู้สอนหรือผู้สร้างความรู้ สื่อหรือเครื่องมือที่นำไปสู่การสร้างเครื่อง รวมถึงการกำหนดระยะเวลาในการพัฒนาความรู้ที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจจึงจะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีคุณภาพ
- 4) หลักการคงอยู่ของข้อมูลข่าวสาร ซึ่งในกระบวนการเรียนรู้ที่ดีต้องไม่ก่อให้เกิดความคิดที่สูญเปล่าเนื่องจากมีข้อมูลหรือความรู้มากมายที่อาจจะอยู่ในผู้เรียนแต่ไม่เคยถูกนำไปใช้หรืออาจจะเคยกล่าวถึงแล้วถูกลืมเลือนหายไป
- 5) หลักการความเชื่อมโยง การเรียนรู้เกิดขึ้นในความสับสนวุ่นวายและซับซ้อนของระบบที่มีหลายชั้นและเส้นทางการสื่อสารและวิธีการโต้ตอบที่หลากหลาย ระบบนิเวศแห่งการเรียนรู้มีการจัดระเบียบตัวเองตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นใหม่และกระจายเช่นเดียวกับที่ซับซ้อนและสามารถควบคุมและบำรุงรักษาด้วยตนเอง

องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้

นักวิชาการและนักการศึกษาหลากหลายได้มีความพยายามในการนำเสนอทศรูปเกี่ยวกับองค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้ซึ่งแตกต่างกันไปตามบริบทและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อาทิ

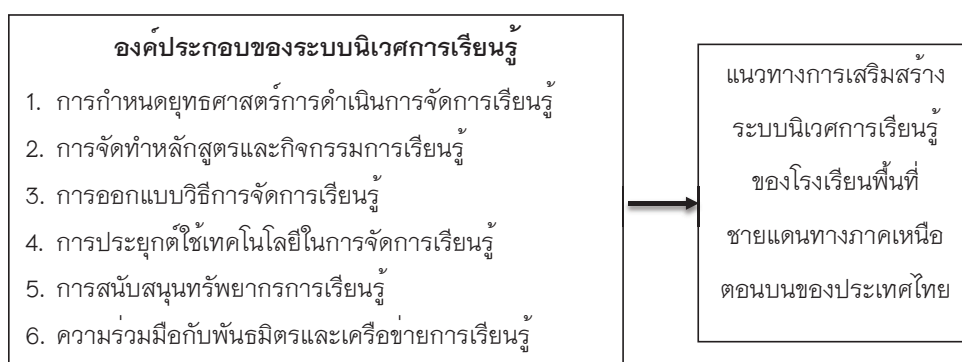
Holgado & Penalvo (2017) ได้สรุปว่าองค์ประกอบของนิเวศการเรียนรู้เป็นพื้นที่ เวลา คน เนื้อหา กิจกรรม กลยุทธ์ วัฒนธรรม และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้หรือสนับสนุนการเรียนรู้ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดให้มีระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ดีจะเป็นเครื่องมือในการ

แก้ปัญหาการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนสามารถ เลือกวิธีการเรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่น ช่วยเพิ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self – Directed Learning) ของผู้เรียนได้มากขึ้น

นริศรา ใจคง และ สิริกานต์ แก้วคงทอง (2564) พบว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานและพัฒนาคุณลักษณะของคนไทย 4.0 มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ (1) ความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่าย เพื่อสร้างความร่วมมือในการวางแผนและปฏิบัติการเพื่อจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมตามเป้าหมาย (2) การใช้เทคโนโลยี เนื่องจากเทคโนโลยีช่วยเชื่อมต่อผู้เรียนกับแหล่งความรู้ แอปพลิเคชัน นวัตกรรมใหม่ รวมถึงบุคคลต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (3) การจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมใหม่ เป็นทางเลือกในการเรียนนอกห้องเรียน ออกแบบ เนื้อหาสาระที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามแนวโน้มใหม่ของการจัดการศึกษาในอนาคต การพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนรู้ การปรับวิธีการประเมินให้สอดคล้องกับหลักสูตร (4) วิธีจัดการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน (5) การบริหารทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และอื่น ๆ ในการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และ 6) การจัดทำยุทธศาสตร์การดำเนินงาน เป็นจัดทำวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการ และปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและนักเรียนรักการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองและมีความต้องการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยของการศึกษาของ นริศรา ใจคง และ สิริกานต์ แก้วคงทอง (2564) พบว่า ระบบนิเวศการเรียนรู้มีองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินการจัดการเรียนรู้ (2) การจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ (3) การออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ (4) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ (5) การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ และ 6) ความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่ายการเรียนรู้ จากการศึกษาข้างต้นผู้วิจัยนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยผสมวิธีพื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ปีการศึกษา 2566 จำนวน 373 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ยามาเน่ จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ คือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลสถานศึกษายอดเยี่ยมโดยการพิจารณาของรางวัลทรงคุณค่าของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBEC AWARD) จำนวน 1 คน คีษานิเทศก์ จำนวน 1 คน อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษาและหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน และนักวิชาการที่มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในพื้นที่ชายแดนหรือพื้นที่ห่างไกล จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .76 และ 2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมิถุนายน ถึงเดือน สิงหาคม พ.ศ. 2566 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาสภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยตามการรับรู้ของครู ปรากฏผลดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

(n = 373)

ที่	สภาพระบบนิเวศการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)	ระดับ
1	การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินการจัดการเรียนรู้	4.34	0.63	มาก
2	การจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้	4.39	0.57	มาก
3	การออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้	4.35	0.60	มาก

4	การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้	4.35	0.65	มาก
5	การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้	4.30	0.64	มาก
6	ความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่ายการเรียนรู้	4.21	0.63	มาก
รวม		4.33	0.57	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยตามการรับรู้ของครูภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.33$, $SD=0.57$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ การจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 4.39$, $SD=0.57$) การออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ ($M = 4.35$, $SD=0.60$) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ($M = 4.35$, $SD=0.65$) การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ ($M = 4.34$, $SD=0.63$) การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ ($M = 4.30$, $SD=0.634$) และความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่ายการเรียนรู้ ($M = 4.21$, $SD=0.63$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย พบว่า สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาควรดำเนินการดังนี้

1) ส่งเสริมให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้และค้นหาแนวทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมและคุ้มค่ากับตนเอง

2) กำหนดบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบของครูเพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียน โดยการทำแบบประเมินตนเอง ระบุความต้องการการเรียนรู้ การสรรหาทรัพยากรการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง และการประเมินและวัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่สอดคล้องกับสภาพจริงของนักเรียน

3) ส่งเสริมให้นักเรียนเลือกและกำหนดกรอบของเนื้อหาในการเรียนรู้ตามความสนใจที่ไม่จำกัดรูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่นักเรียนต้องการ

4) ส่งเสริมให้มีการสร้างแพลตฟอร์มในการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาทักษะของตนเอง รวมถึงสามารถกำหนดและติดตามเนื้อหาได้เอง

5) ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักเรียนเพื่อค้นหาข้อมูลความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อนำมาพัฒนาและออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน

6) ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนเพื่อนำมาสู่การให้ความช่วยเหลือ แก้อไข และปรับปรุงตามความเหมาะสม

7) ส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม รวมถึงการให้คำปรึกษาแบบตัวต่อตัว เพื่อให้ผู้เรียนสามารถค้นหาพื้นที่การเรียนรู้ใหม่ๆ ได้อย่างอิสระ

8) นำการบริหารแบบมีส่วนร่วมเข้ามามีใช้ในการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

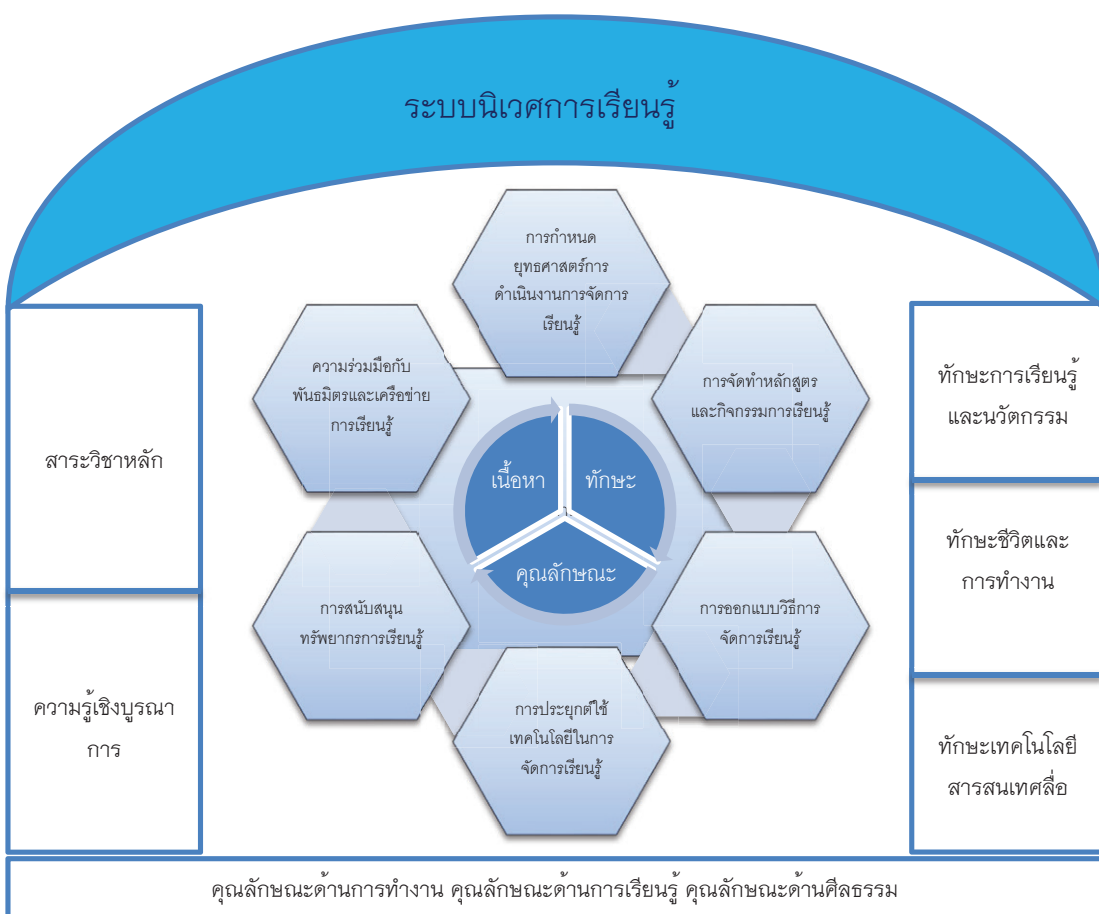
อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยตามการรับรู้ของครู ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้นำนโยบายที่ได้กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี ที่โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อตำราเรียน นวัตกรรม และสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและมาตรฐานและที่สำคัญคือทุกคนสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและพื้นที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้มากขึ้นโดยเฉพาะต้นทุนเกี่ยวกับการจัดหาเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของผลการวิจัยของอภิขญา สวัสดิ์ ศศิธร หาสินและคณะ (2565) ที่สรุปว่า การจัดระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นเรื่องของการทำงาน ตั้งเป้าหมาย และพัฒนาร่วมกันของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในโรงเรียนรวมถึงการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างอิสระ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มีหลากหลายมุมมอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษารวมถึงกลุ่มที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ควรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่าย การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมร่วมกันคิดในเชิงบวกและเชิงบูรณาการเพื่อให้เห็นภาพรวมของการขับเคลื่อนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ อาทิ การส่งเสริมให้นักเรียนเลือกและกำหนดกรอบของเนื้อหาในการเรียนรู้ตามความสนใจที่ไม่จำกัดรูปแบบการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่นักเรียนต้องการซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิขญา สวัสดิ์และคณะ (2565) ที่พบว่า การพัฒนาการออกแบบการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะส่งผลดีต่อผู้เรียนนั้นจะต้องเกิดจากความพึงพอใจของผู้เรียนแต่อย่างไรก็ตามยังคงให้ความสำคัญกับความถูกต้องและชัดเจนของเนื้อหา รวมถึงความสอดคล้องของการออกแบบกิจกรรมกับตัวชี้วัดตามหลักสูตร

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากศึกษามีข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับการจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้กับเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้จะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้การจัดการเรียนในศตวรรษที่ 21 ประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ (1) เนื้อหาซึ่งประกอบด้วยสาระวิชาหลักและความรู้เชิงบูรณาการ (2) ทักษะ ประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและการทำงาน และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และ (3) คุณลักษณะ ประกอบด้วย คุณลักษณะการทำงาน คุณลักษณะด้านการเรียนรู้ และคุณลักษณะด้านศีลธรรม แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของระบบนิเวศการเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สรุป

การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงมากมายโดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ยิ่งทำให้สถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถจัดการเรียนศึกษา

ให้กับนักเรียนได้อย่างเท่าเทียม ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาไม่สามารถเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้สามารถดำเนินการไปในทิศทางที่ต้องการได้ เนื่องจากระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นการสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เชื้อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาความรู้ตามบริบทหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 6 องค์ประกอบได้แก่ การกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ และ ความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่ายการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่ายการเรียนรู้มีการรับรู้ของครูอยู่ในระดับต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่ายการเรียนรู้ยังไม่มีมีการรายงานหรือนำเสนอประโยชน์ของการดำเนินการดังกล่าวอาจจะมีแต่ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทำให้ครูไม่ได้รับข้อมูล ดังนั้นสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในพื้นที่ชายแดนที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้

1.1) ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรจัดทำและเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้เชิงบูรณาการร่วมกันกับสถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงหรือบุคคลหรือหน่วยงานที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการเรียนรู้ อาทิ ประชาชนชาวบ้าน

1.2) ควรส่งเสริมให้สถานศึกษาที่เป็นสมาชิกเครือข่ายร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของสมาชิกเครือข่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3) ควรส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้และควรมีการประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและคุ้มค่ามากยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการเสริมสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้มีหลากหลายมิติทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามผู้บริหารทั้งระดับเขตพื้นที่และระดับสถานศึกษาควรนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยมาวิเคราะห์และพิจารณาเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุดกับสถานศึกษาหรือพื้นที่ของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบระบบนิเวศการเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญที่สำคัญสำหรับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกซึ่งเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน โดยควรให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการระบบนิเวศการเรียนรู้สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นต่อไปนี้

2.1) ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความร่วมมือกับพันธมิตรและเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาในทุกสังกัด

2.2) ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการบริหารเครือข่ายทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในเขตพื้นที่ชายแดนหรือพื้นที่ห่างไกลของประเทศไทย

2.3) ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายทางวิชาการหรือเครือข่ายการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

นริศรา ใจคง และ สิริกานต์ แก้วคงทอง. (2564). นิเวศการเรียนรู้ : เรื่องเก่าบนวิถีใหม่. *วารสารการศึกษาไทย*. 18(3). 64 – 69.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาพื้นที่ชายแดน (พ.ศ. 2560 – 2564)*. กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *การกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

อภิษฐา สวัสดิ์ ศศิธร หาสินและกัลยารัตน์ สุขนันท์ชน.(2565). แนวทางการจัดระบบนิเวศการเรียนรู้ภายในสถานศึกษารองรับการเรียนรู้เชิงรุก. *e-Journal of Education Studies, Burapha University*. 4(4). 67 – 78.

Holgado, A., & Penalvo, F. J. (2017). *A metamodel proposal for developing learning ecosystems. In Learning and collaboration technologies: Novel learning ecosystems*. Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-58509-3_10

แนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

The Operational Guidelines for Digital Community Centers under
Prachuap Khiri Khan Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education

ณัฐกานต์ พ่วงเจริญ¹ และ สมใจ สืบเสาะ²

Nattakan Phuangcharoen¹ and Somjai Suebsor²

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์^{1,2}

College of Innovation Management Rajamangala University of Technology Rattanakosin^{1,2}

Corresponding Author: ¹kengnattakan@gmail.com.

Retrieved 04-01-2023; Revised 30-04-2023; Accepted 26-04-2024

DOI: 10.14456/jappm.2024.39

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานศูนย์ดิจิทัลชุมชน 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ดิจิทัลชุมชน 3) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้ให้บริการเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ดิจิทัลชุมชน 4) เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานศูนย์ดิจิทัลชุมชน การวิจัยนี้เป็นเชิงปริมาณ ใช้แนวคิดขั้นตอนการดำเนินงาน 5 ด้าน พื้นที่วิจัย ศูนย์ดิจิทัลชุมชนในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่างแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้รับผิดชอบ จำนวน 89 คน ผู้ให้บริการ จำนวน 362 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมินความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าทีและวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานศูนย์ดิจิทัลชุมชน ตามความคิดเห็นผู้รับผิดชอบและผู้ให้บริการ ภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้ให้บริการเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. แนวทางการดำเนินงานศูนย์ดิจิทัลชุมชน พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด แนวทางควรมีสื่อที่ทันสมัย สถานที่ที่เป็นเอกเทศ มีการจัดตั้งงบประมาณ มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ มีกิจกรรมหลากหลาย และให้ประชาชนมีส่วนร่วม

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและหน่วยงานการศึกษา สามารถนำไปใช้วางแผนและพัฒนาศูนย์ดิจิทัลชุมชนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: แนวทางการดำเนินงาน; ศูนย์ดิจิทัลชุมชน; สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ABSTRACT

The objectives of this research were (1) to explore the operations of digital community centers, (2) to compare the opinions about the operations of digital community centers of responsible persons, (3) to compare the opinions about the operations of digital community centers of service recipients, and (4) to propose the operational guidelines for digital community centers.

This study employed a quantitative research methodology and used the concept of the 5 aspects of operational steps. The scope of research was digital community centers under Prachuap Khiri Khan Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education. The samples comprised 89 responsible persons, 362 service recipients, and 7 experts. The research data were collected through interview form, questionnaires, and appropriateness evaluation form, and analyzed with percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and one-way analysis of variance.

The major findings were as follows:

1. On the opinions about the operations of digital community centers of responsible persons and service recipients aspect, it was at the high level.
2. On the comparison of the opinions about the operations of digital community centers of responsible persons classified by gender, educational level, and work experience aspect, it showed that it had no significant difference at the statistical level of .05.
3. On the comparison of the opinions about the operations of digital community centers of service recipients classified by gender and educational level aspect, it showed that its overview had no difference while it had a significant difference for the age factor at the statistical level of .05.

4. On the operational guidelines for digital community centers aspect, it was at the highest level. It was found that there should be modernized media, separate place, budget preparation, knowledgeable staff, various activities, and public participation.

The knowledge from this research is beneficial for school administrators and educational agencies to plan and improve the digital community centers more efficiently.

Keywords: Operational guideline; Digital community center; Prachuap Khiri Khan Provincial Office of the Non–Formal and Informal Education

บทนำ

กระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้สังคมโลกสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไร้พรมแดนและเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยได้รับผลกระทบดังกล่าว ประกอบกับปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมมีแนวโน้มให้เห็นว่า สังคมไทยกำลังก้าวสู่ภาวะวิกฤติ การที่จะแก้ไขจึงมุ่งไปที่การศึกษา คือ การพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ดังที่ เบญจภาคี เจริญมหาวิทยาลัย, (2563) กล่าวว่า การให้การศึกษาเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นยุทธศาสตร์สำคัญที่จะให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่โมเดลไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ประกอบกับรัฐบาลขับเคลื่อนนโยบายของประเทศและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560–2564) “ยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้เป็นบุคคลอย่างสมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ รับผิดชอบต่อสังคม และมีคุณธรรมและจริยธรรมที่ดี ดังนั้นครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความสำคัญในกระบวนการสร้างทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพในอนาคต (ไกรยส ภัทราวาท และกำจร ตติยกวี, 2559)

ศูนย์ดิจิทัลชุมชน เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่จัดตั้งขึ้นตามนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อให้เกิดการพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิตของประชาชนด้านนวัตกรรม การพัฒนาคน การให้บริการต่าง ๆ ของภาครัฐ รวมถึงการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การสร้างสารสนเทศและองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สนับสนุนการวางโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพสู่ทุกตำบลทั่วไทย และกระทรวงศึกษาธิการ ทำหน้าที่ยกระดับการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่โลกดิจิทัล โดยมอบหมายสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในฐานะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้ดำเนินงานด้านการสร้างเครือข่ายศูนย์ดิจิทัลชุมชน เพื่อสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของชุมชน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดูแลศูนย์ดิจิทัลชุมชนประจำตำบลในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวนทั้ง 53 แห่ง ให้ดำเนินงานด้านการสร้างเครือข่ายศูนย์ดิจิทัลชุมชนให้มีความเข้มแข็งรองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคมดิจิทัล ผ่านการให้บริการและการจัดกิจกรรม/โครงการ ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนผู้รับบริการ แต่จากการสำรวจติดตามสภาพปัญหา พบว่า สถานที่ตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชนบางแห่งไม่มีไฟฟ้า และสถานที่ไม่เป็นเอกเทศ เทคโนโลยีที่ใช้ในการให้บริการไม่เพียงพอต่อผู้รับบริการ ขาดการวางแผนในการให้ความรู้และการอบรมแก่ประชาชน และการระดมทรัพยากรจากภาคีเครือข่าย ผู้รับบริการต้องการให้ครูผู้ดูแลศูนย์ดิจิทัลชุมชนให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดพร้อมแก้ปัญหา ตลอดจนงบประมาณในการจัดซื้อครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ และการจัดหาผู้ดูแลศูนย์ดิจิทัลชุมชน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2565)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและผู้รับบริการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน
3. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับบริการเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา
4. เพื่อเสนอแนวทางการในการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน แตกต่างกัน
2. ผู้ให้บริการศูนย์ดิจิทัลชุมชนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

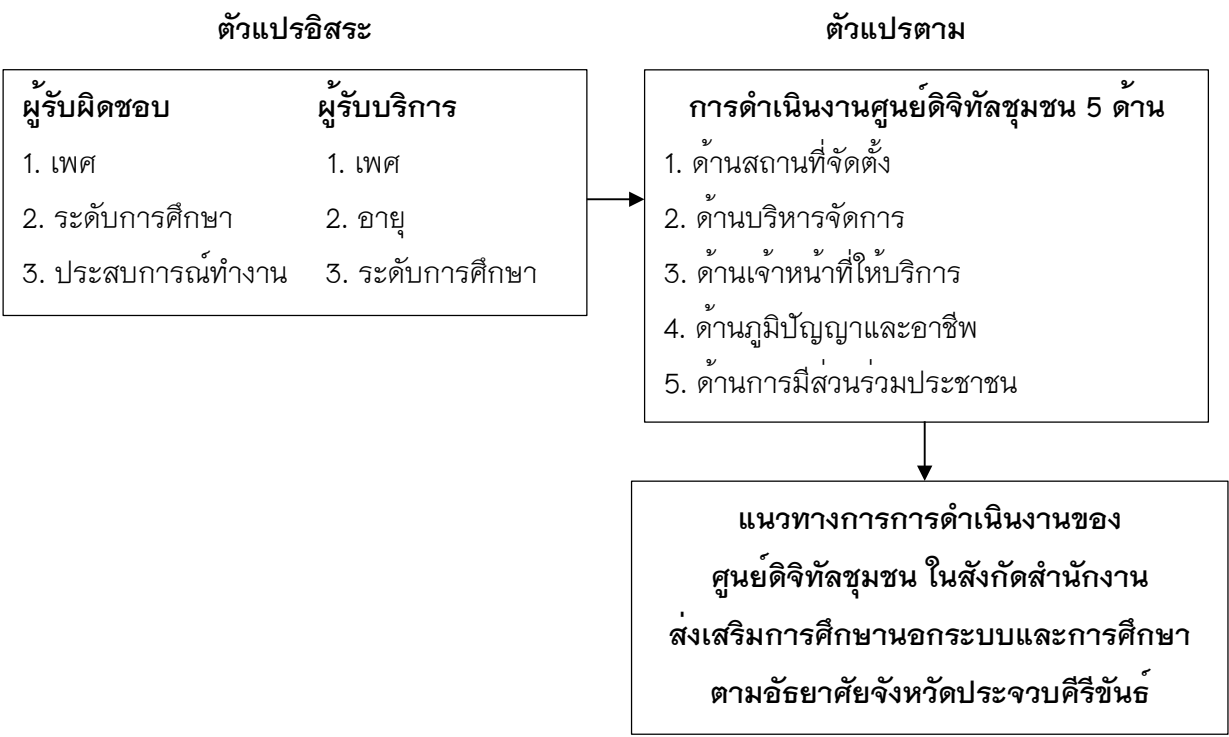
ศูนย์ดิจิทัลชุมชน เป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับรัฐใช้เป็นช่องทางการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ เป็นศูนย์การเรียนรู้ และต่อยอดเทคโนโลยีด้านดิจิทัลให้กับเด็ก เยาวชน และประชาชน ให้สามารถค้นหาข้อมูลเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ให้คนไทยทุกคนได้ใช้บริการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม (สำนักงาน บริษัท ข่าวสด จำกัด ,2563)

แนวทางในการจัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชน การจัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชน จะต้องเริ่มต้นจากความร่วมมือร่วมใจของชุมชนเป็นสำคัญและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเพื่อขับเคลื่อนศูนย์ดิจิทัลชุมชน ซึ่งในเบื้องต้นชุมชนจะต้องจัดเตรียมและรวบรวมความพร้อมของชุมชนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความพร้อมของสถานที่จัดตั้ง ด้านความพร้อมของเจ้าหน้าที่ให้บริการ ด้านความพร้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ด้านความพร้อมของภูมิปัญญาและอาชีพในชุมชน และด้านความพร้อมของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ,2563)

แนวทางในการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล รัฐบาลได้กำหนดนโยบายด้านการศึกษาคือ จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสู่การปฏิบัติ ร่วมกันตระหนัก มีบทบาทและพัฒนาร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยครูผู้สอนต้องจัดการศึกษา จัดการเรียนรู้ ไปในทิศทางเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการใช้เทคโนโลยี และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้ มีทักษะการคิด การแก้ปัญหา ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ตามแนวทางในการจัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชนและแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชนใน 53 ตำบล จำนวน 114 คน และผู้รับบริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำนวน 6,235 คน (ข้อมูลปีงบประมาณ พ.ศ. 2565) กลุ่มตัวอย่างแยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชนใน 53 ตำบล จำนวน 89 คน และกลุ่มผู้รับบริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำนวน 362 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน มีผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ จำนวน 5 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำนวน 7 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สำหรับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 ท่าน มีประเด็นการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนที่ 1 การดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะของการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบบสอบถามการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำหรับผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชนและผู้รับบริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน และแบบประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามขอบข่ายการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่จัดตั้ง ด้านบริหารจัดการ ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ และด้านการมีส่วนร่วมประชาชน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม แบบหนังสือของความร่วมมือ ส่งให้กับผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชน และผู้รับบริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและส่งกลับคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์หรือช่องทางติดต่อออนไลน์ต่าง ๆ ภายใน 1 เดือน โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 451 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกระบวนการทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: ANOVA)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชนตามความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชน โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน รองลงมาคือ ด้านสถานที่จัดตั้ง ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านบริหารจัดการ ส่วนผู้รับบริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ รองลงมาคือ ด้านบริหารจัดการ ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านสถานที่จัดตั้ง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน

ด้านการดำเนินงาน ศูนย์ดิจิทัลชุมชน	ผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชน				ผู้รับบริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน			
	ระดับ ความคิดเห็น		ระดับการ ดำเนินงาน	ลำดับ	ระดับ ความคิดเห็น		ระดับการ ดำเนินงาน	ลำดับ
	$\bar{x}$	S.D.			$\bar{x}$	S.D.		
1. ด้านสถานที่จัดตั้ง	4.26	0.71	มาก	2	3.99	0.80	มาก	5
2. ด้านบริหารจัดการ	4.15	0.76	มาก	5	4.10	0.76	มาก	2
3. ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ	4.24	0.77	มาก	3	4.16	0.77	มาก	1
4. ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ	4.22	0.72	มาก	4	4.10	0.79	มาก	2
5. ด้านการมีส่วนร่วมประชาชน	4.29	0.73	มาก	1	4.11	0.82	มาก	4
สรุปภาพรวม	4.24	0.67	มาก		4.10	0.74	มาก	

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นด้านด้านการมีส่วนร่วมประชาชนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ความคิดเห็นของ ผู้รับผิดชอบ ศูนย์ดิจิทัลชุมชน	เพศ		ระดับการศึกษา		ประสบการณ์ ทำงาน	
	t-test	Sig.	t-test	Sig.	F-test	Sig.
1. ด้านสถานที่จัดตั้ง	1.09	0.27	-0.33	0.67	2.69	0.07
2. ด้านบริหารจัดการ	0.70	0.48	0.58	0.93	1.23	0.30
3. ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ	0.39	0.70	0.64	0.13	1.07	0.35
4. ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ	0.82	0.42	1.13	0.31	2.02	0.14
5. ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชน	0.85	0.40	1.48	0.03*	0.64	0.53
สรุปภาพรวม	0.85	0.40	0.90	0.30	1.68	0.19

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับบริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำแนกตาม เพศและระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ ด้านการมีส่วนร่วมประชาชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับบริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ความคิดเห็นของ ผู้รับผิดชอบ ศูนย์ดิจิทัลชุมชน	เพศ		อายุ		ระดับการศึกษา	
	t-test	Sig.	F-test	Sig.	F-test	Sig.
1. ด้านสถานที่จัดตั้ง	-0.16	0.87	2.76	0.07	0.20	0.82
2. ด้านบริหารจัดการ	-1.24	0.22	1.92	0.15	0.02	0.98
3. ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ	-1.46	0.15	3.91	0.02*	0.14	0.87
4. ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ	-0.84	0.40	3.16	0.04*	0.35	0.70
5. ด้านการมีส่วนร่วม ประชาชน	-1.03	0.31	6.64	0.00*	0.31	0.73
สรุปภาพรวม	-0.97	0.33	4.08	0.02*	0.15	0.86

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า แนวการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ รองลงมาคือ ด้านบริหารจัดการ ด้านสถานที่จัดตั้ง ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ

ตารางที่ 4 แสดงผลประเมินความเหมาะสมของแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน

แนวทางการดำเนินงาน ศูนย์ดิจิทัลชุมชน	ระดับความคิดเห็น		ระดับความเหมาะสม
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ด้านสถานที่จัดตั้ง	4.93	0.13	มากที่สุด
2. ด้านบริหารจัดการ	4.98	0.06	มากที่สุด
3. ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ	4.83	0.25	มากที่สุด
5. ด้านการมีส่วนร่วมประชาชน	5.00	0.00	มากที่สุด
สรุปภาพรวม	4.95	0.08	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบและผู้รับบริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน ภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้รับผิดชอบและผู้รับบริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน มีความพร้อมทั้งด้านสถานที่จัดตั้ง ด้านบริหารจัดการ ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ และด้านการมีส่วนร่วมประชาชน ดังนั้นศูนย์ดิจิทัลชุมชน จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563) ที่ว่า การจัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชนต้องเริ่มต้นจากความร่วมมือร่วมใจของชุมชนเป็นสำคัญ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเพื่อขับเคลื่อนศูนย์ดิจิทัลชุมชน ซึ่งในเบื้องต้นชุมชนจะต้องจัดเตรียมและรวบรวมความพร้อมของชุมชนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความพร้อมของสถานที่จัดตั้ง ด้านความพร้อมของเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ ด้านความพร้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ด้านความพร้อมของภูมิปัญญาและอาชีพในชุมชน และด้านความพร้อมของชุมชน และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ดิษฐาพันธ์ บุตรกุล (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริม

ความพร้อมการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลวิจัยพบว่า ผู้รับผิดชอบและผู้ให้บริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน มีความพร้อมในการดำเนินการอยู่ในระดับมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้เพราะว่า ผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชนให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ศูนย์ดิจิทัลชุมชน มีความพร้อมในการให้บริการ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ เพราะต้องผ่านการอบรมตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้ ตลอดจนมีการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาศูนย์ดิจิทัลชุมชน เพื่อให้ผู้ให้บริการได้รับประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เห็นทางในการนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิษฐาพันธ์ บุตรกุล (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมความพร้อมการดำเนินการของศูนย์ดิจิทัลชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชนต้องมีความพร้อมในการให้บริการ โดยผู้รับผิดชอบศูนย์ดิจิทัลชุมชนทั้งเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ให้บริการศูนย์ดิจิทัลชุมชน จำแนกตาม เพศ อายุ และระดับการศึกษา ภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านสถานที่จัดตั้ง ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ และด้านการมีส่วนร่วมประชาชน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ย่อมมีความรู้ประสบการณ์น้อยกว่า ผู้มีอายุ 31-50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป และอยู่ในช่วงวัยที่กำลังมีความต้องการสิ่งต่าง ๆ ที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ตนเอง และเมื่อเข้าไปใช้บริการของศูนย์ดิจิทัลชุมชน จึงไม่เกิดความพึงพอใจเท่าที่ควร ทำให้กลุ่มผู้มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างไปจากกลุ่มอายุอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ มณทิรา กิตติวรารักษ์ (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน บ้านโคกกระท้อน อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่า แนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ภาพรวมและรายด้านมีระดับความเหมาะสมมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้เชี่ยวชาญที่ประเมินความเหมาะสมได้คัดเลือกจากผู้มีประสบการณ์ เป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ ที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ด้านการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จึงมีความเชี่ยวชาญและต้องการให้ศูนย์ดิจิทัลชุมชนพัฒนาให้ได้มาตรฐาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนและผู้ให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับ คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563) ระบุว่า การขับเคลื่อนศูนย์ศูนย์ดิจิทัลชุมชน หน่วยงานต้อง

จัดเตรียมความพร้อมและรวบรวมความพร้อมของชุมชนในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ผู้รับบริการได้ใช้ในการเรียนรู้ เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพในอนาคต และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการศึกษาวิจัย คือ แนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน เพื่อการดำเนินงานศูนย์ดิจิทัลชุมชนให้มีผลการดำเนินงานที่ประสิทธิภาพต่อผู้รับบริการ ดังนี้

ภาพที่ 2 แนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน

จากภาพที่ 2 สามารถอธิบายแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน โดยสังเขปดังนี้

1. ด้านสถานที่จัดตั้ง สถานที่จัดตั้งควรอยู่ในเขตชุมชน การเดินทางไปมาสะดวก มีอาคารเป็นเอกเทศ มั่นคงแข็งแรง ปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยพร้อมให้บริการ มีสิ่งอำนวยความสะดวก จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นแหล่งชุมชนเมือง แวดล้อมด้วยสถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนที่มีความสามารถหลากหลายด้านภาษา เชื้อชาติ และวัฒนธรรม

2. ด้านบริหารจัดการ ผู้บริหารให้ความสำคัญและมีแนวทางการบริหารจัดการ ศูนย์เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้และข้อมูลสารสนเทศเป็นปัจจุบัน มีการจัดตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหาร การซ่อมแซมบำรุงวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี มีการรักษาความปลอดภัยของเทคโนโลยี มีการ

ดำเนินงานตามแผนนโยบายที่จัดการเรียนรู้ชุมชน มีการวางแผนให้บริการและกิจกรรมมีการจัดตั้งคณะกรรมการจากตัวแทนภาคส่วนต่าง ๆ และทำหน้าที่กำกับ นิเทศ ติดตามผลการดำเนินงาน และมีโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาได้ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

3. ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความสามารถ มีแผนการจัดการเรียนรู้ มีความรู้ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีและสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ใช้บริการ สามารถให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขปัญหาให้กับผู้ใช้บริการ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีแก่ผู้ใช้บริการ ยินดี มีจิตอาสา เสียสละเวลาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ใช้บริการ

4. ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ ศูนย์เป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และการประกอบอาชีพของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น เป็นแหล่งรวบรวมสินค้า บริการ จำหน่าย โดยใช้อิเล็กทรอนิกส์ตลาดออนไลน์ มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ข่าวสาร สินค้าบริการร่วมกัน จัดเก็บรวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาและอาชีพอย่างเป็นระบบ สามารถสืบค้นได้ ส่งเสริมการประกอบอาชีพที่ทันโลกปัจจุบัน การใช้สื่อดิจิทัลอย่างเข้าใจทุกเพศทุกวัย สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ปรับใช้ในอาชีพให้ดียิ่งขึ้น และมีการนำเสนอเผยแพร่เรื่องราวในท้องถิ่น ผ่านระบบออนไลน์

5. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมสนับสนุนให้คนภายในชุมชนและภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานทั้งการตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน การติดตามประเมินผลของศูนย์ ร่วมเป็นจิตอาสาในการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการ มีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน องค์กร หน่วยงาน มีตัวแทนภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการศูนย์ มีการระดมทรัพยากรที่นอกเหนือจากที่ได้รับจากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการศูนย์อย่างเพียงพอ

สรุป

แนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน เพื่อปรับปรุงพัฒนาศูนย์ดิจิทัลชุมชนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ใช้บริการ ผู้รับผิดชอบ ผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องร่วมมือกันพัฒนาศูนย์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้มาตรฐานนำไปสู่การสร้างโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจ ดังนั้น ศูนย์ดิจิทัลชุมชน ต้องพัฒนาการดำเนินงาน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสถานที่จัดตั้ง ด้านบริหารจัดการ ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านสถานที่จัดตั้ง ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยพร้อมให้บริการ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง (Wi-Fi) ฯลฯ และมีสถานที่จัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชนเป็นเอกเทศ ไม่ห่างไกลชุมชน และเดินทางไปได้สะดวก ควรจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยพร้อมให้บริการอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง และเลือกพื้นที่ในการจัดตั้งศูนย์ให้เป็นเอกเทศ ไม่ห่างไกลชุมชน สามารถเดินทางไปได้สะดวก

1.2 ด้านบริหารจัดการ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการจัดตั้งงบประมาณ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการศูนย์และค่าสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ ผู้บริหารศูนย์ดิจิทัลชุมชน ให้ความสำคัญและให้ความสนใจในการปรับปรุงพัฒนาศูนย์อย่างต่อเนื่อง ควรจัดสรรงบประมาณและระดมทรัพยากร เพื่อใช้ในการบริหารจัดการศูนย์และค่าสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอ

1.3 ด้านเจ้าหน้าที่ให้บริการ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และสามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้รับบริการและประชาชน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตร และจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้รับบริการอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดอบรมพัฒนาบุคลากรและเจ้าหน้าที่ต้องพัฒนาตนเองที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะและประสบการณ์ด้านคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ เพื่อสามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้รับบริการและประชาชน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง

1.4 ด้านภูมิปัญญาและอาชีพ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีแผนพัฒนาภูมิปัญญาและอาชีพในท้องถิ่นที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชนมีความหลากหลายทางภูมิปัญญาและอาชีพในท้องถิ่น ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการในการจัดทำแผนพัฒนาภูมิปัญญาและอาชีพในท้องถิ่นที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม และจัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชนที่มีความหลากหลายทางภูมิปัญญาและอาชีพในท้องถิ่น

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมประชาชน ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศูนย์ดิจิทัลชุมชน โดยร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมกำกับติดตามและประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศูนย์ดิจิทัลชุมชน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน กำกับติดตามและประเมินผล และตรวจสอบการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำแนวทางการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน ใช้ในดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการติดตามประเมินผล จากประโยชน์ที่ได้จากศูนย์ดิจิทัลชุมชน ในการนำความรู้ที่ได้รับ ไปสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ ในแต่ละศูนย์ ฯ เพื่อจะได้นำข้อมูลมาพัฒนาต่อยอด ขับเคลื่อนให้มีศูนย์ดิจิทัลชุมชนที่มีประสิทธิภาพในทุก ๆ พื้นที่อย่างเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ไกรยส ภัทราวาท และกำจร ตติยกวี. (2559,14 ตุลาคม). ขับเคลื่อนการศึกษาไทยสู่ ไทยแลนด์ 4.0.

ไทยโพสต์. <https://www.thaihealth.or.th/Content/33499>

ดิษฐาพันธ์ บุตรกุล. (2562). การส่งเสริมความพร้อมการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศิลปากร].

เบญจภาคี เจริญมหาวิทยาลัย. (2563). พรหมแดนความรู้ในโลกยุคดิจิทัล. วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 3(2), 1–13.

มณฑิรา กิตติวรารณ. (2554). การศึกษาสภาพการดำเนินงานของศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชนบ้านโคกกระท้อน อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). กรอบแนวคิดพัฒนาการเศรษฐกิจ/การศึกษาไทย. ใน เอกสารประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อปฏิรูประบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษา.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2565).

แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. ข้อมูลพื้นฐานสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2563). “ศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชน”.

<https://dcc.onde.go.th/about-us>

สำนักงาน บริษัท ข้าวสท จำกัด. (2563, 29 สิงหาคม). ศูนย์ดิจิทัลชุมชน. ข้าวสท.

https://www.khaosod.co.th/pr-news/news_4878822

ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต

Selected Administrative Factors Affecting Learning Management

of Teachers in Schools under Phuket Primary Educational

Service Area Office

รสรินทร์ แก้วเกิด¹, โสภนา สุดสมบุญ² และ จุฬาลักษณ์ โสระพันธ์³

Rossarin Kaewkeod¹, Sopana Sudsomboon² and Chulalak Sorapan³

สาขาศึกษาศาสตร์ (บริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Master of Education (Educational Administration) Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand

Corresponding Author:¹ ros.sarina@hotmail.com

Retrieved 17-09-2023; Revised 02-10-2023; Accepted 02-08-2024

DOI: 10.14456/jappm.2024.40

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา และ3) ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต จำนวน 265 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และ3) ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาสมรรถนะของครู ด้านโครงสร้างองค์กรและการติดต่อสื่อสาร และด้านงบประมาณ ทำนายการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา ได้ร้อยละ 66.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ ปัจจัยคัดสรรทางการบริหาร; การจัดการเรียนรู้ของครู; ประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study 1) selected administrative factors related to learning management the teachers in schools 2) learning management the teachers in schools and 3) selected administrative factors affecting learning management of teachers in schools under Phuket Primary Educational Service Area Office. The research sample consisted of 265 teachers of schools under Primary Educational Service Area Office Phuket, all of whom were obtained by the Krejcie and Morgan and stratified random sampling based on school size. The employed research instrument was a questionnaire. Statistics used in Data analysis was frequency, percentage, mean, standard deviation. and enter multiple regression analysis.

The research findings were as follows: 1) the overall and each aspects of selected administrative factors related to learning management the teachers in Schools were at a highest level. 2) the overall and each aspects of learning management the teachers in schools were at a highest level.; and 3) selected administrative factors affecting learning management of teachers in schools consist of 4 factors, academic leadership of executives, teacher competency development, organizational structure and communication and budget, respectively. These factor were significant predictors of the learning management the teachers in schools and they could explain 66.10% of the variance ($p = .01$)

Keywords: Selected administrative factors; Learning management Teacher; Primary education

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) มีเป้าหมายการพัฒนาประเทศโดยมุ่งเน้นพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาต้องการให้สังคมเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ที่เป็นโลกแห่งข่าวสารและวิทยาการสมัยใหม่ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) เครื่องมือที่จะช่วยในการพัฒนาคน คือ “การศึกษา” ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสาน วัฒนธรรม การสร้างสรรค์ การจรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้

อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง และตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ประกอบกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาและเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ทำให้ต้องมีการปฏิรูปทั้งหลักสูตรและการเรียนการสอนให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับการเรียนรู้ยุคใหม่ การพัฒนาครูและการพัฒนาระบบการทดสอบ การวัดและการประเมินผลที่ได้มาตรฐานซึ่งเชื่อมโยงกับหลักสูตรการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557)

การจัดการเรียนรู้ เป็นการบูรณาการการเลือกใช้วิธีสอน เทคนิคการสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลประเมินผลที่เป็นกระบวนการและเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนทั้งในระดับปัจเจกและพหุชน โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างของพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนด ซึ่งมีหลักการการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ กระบวนการของการจัดการเรียนรู้หลากหลายมุมมอง ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ พฤตินิยม พฤติกรรมนิยม มนุษย์นิยม และพหุปัญญา อันเป็นแนวคิดที่แตกต่างกันแต่หลักการที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นมีเป้าหมายที่คล้ายคลึงกันคือ การคำนึงถึงผู้เรียน และแนวทางจัดการเรียนรู้เป็นไปเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้การจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาประกอบด้วย 5 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ด้านการศึกษาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และคุณภาพการศึกษา ด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการใช้สื่อ และด้านการวัดและประเมินผล สาวิตรี มาตรขาว (2560)

ปัจจัยที่ทำให้การจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษามีคุณภาพและมีประสิทธิภาพได้นั้นขึ้นอยู่กับหลากหลายปัจจัยด้วยกัน ซึ่งมีนักวิชาการและนักวิจัยหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้ วศิน ชูชาติ (2559) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูมี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการพัฒนาตนเอง 2) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา 3) ปัจจัยด้านการสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ และ 4) ปัจจัยด้านความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ในขณะที่ สรณยา วิบูลย์ศิลป์ (2560) และ อมรรัตน์ อุพพงษ์ (2560) พบว่า ปัจจัยทางด้านวิชาการที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูมี 8 ปัจจัย ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานและจัดทำระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนรู้และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษา 4) การวัดผลประเมินผลและการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 5) การคัดเลือกหนังสือแบบเรียน การพัฒนาสื่อและการพัฒนา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 6) การแนะแนว และการนิเทศการศึกษา 7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา และ 8) การส่งเสริม

ชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ให้พัฒนาความเข้มแข็งทางวิชาการ นอกจากนี้สำราตรี มาตรขาว (2560) พบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน รวมทั้งมุกตามณี ศรีพงษ์เพริศ (2561) พบว่า ปัจจัยคัตสรรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มี 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 2) ปัจจัยการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน และ 3) ปัจจัยบุคลิกลักษณะของครู ซึ่งการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ของครูนั้นสามารถศึกษาได้จากคุณภาพของผู้เรียนผ่านการวัดและประเมินผลในระดับชาติ

จากการศึกษาการนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ที่ผ่านมด้านคุณภาพผู้เรียนพบว่านักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบความสามารถขั้นพื้นฐานของผู้เรียนระดับชาติเพื่อการประกันคุณภาพผู้เรียน (NT) เมื่อศึกษาผลการเปรียบเทียบระหว่างปีการศึกษา 2562 และ 2563 พบว่า ผลการประเมินความสามารถรวม 2 ด้าน คือความสามารถด้านภาษามีค่าเฉลี่ยร้อยละ 46.82 และความสามารถด้านคำนวณมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 39.34 ซึ่งของปีการศึกษา 2563 ทุกด้านมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าปีการศึกษา 2562 ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 2.63 เมื่อพิจารณารายความสามารถ พบว่าความสามารถด้านคำนวณ ปีการศึกษา 2563 มีคะแนนต่ำกว่าปีการศึกษา 2562 เฉลี่ยร้อยละ 4.67 รองลงมาความสามารถด้านภาษาไทยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.58 และจากผลการทดสอบของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาในการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ที่ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะปัจจัยคัตสรรมีปัญหา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ที่ (2565)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยคัตสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ที่
2. เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ที่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยคัตสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ที่

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยคัตสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ที่

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครู

การจัดการเรียนรู้ คือ การบูรณาการในการเลือกใช้วิธีสอน เทคนิคการสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทรัพยากรทางการศึกษา และการวัดผลประเมินผลที่เป็นกระบวนการและเน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนทั้งในระดับปัจเจกและพหุชนโดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างของพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยมีเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ที่กำหนด และการจัดการเรียนรู้เป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนในการเพิ่มความรู้ ความสามารถ สมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้านเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้และการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาตนเองเพื่อบรรลุความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด รวบรวมหลักการจัดการเรียนรู้ต้องใช้ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ พหุทธินิยม พฤติกรรมนิยม มนุษย์นิยม และพหุปัญญาซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างกันแต่หลักการที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นมีเป้าหมายที่คล้ายคลึงกันคือ การคำนึงถึงผู้เรียน และแนวทางจัดการเรียนรู้เป็นไปเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงกระบวนการของการจัดการเรียนรู้มีหลากหลายมุมมอง ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการทางสังคม กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ ของตนเอง กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย กระบวนการสร้างความคิดรวบยอด กระบวนการสร้างความคิดตระหนัก กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคณิตศาสตร์ กระบวนการสร้างเจตคติ กระบวนการสร้างค่านิยม กระบวนการเรียนความรู้ความเข้าใจ กระบวนการทางภาษาศาสตร์และกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

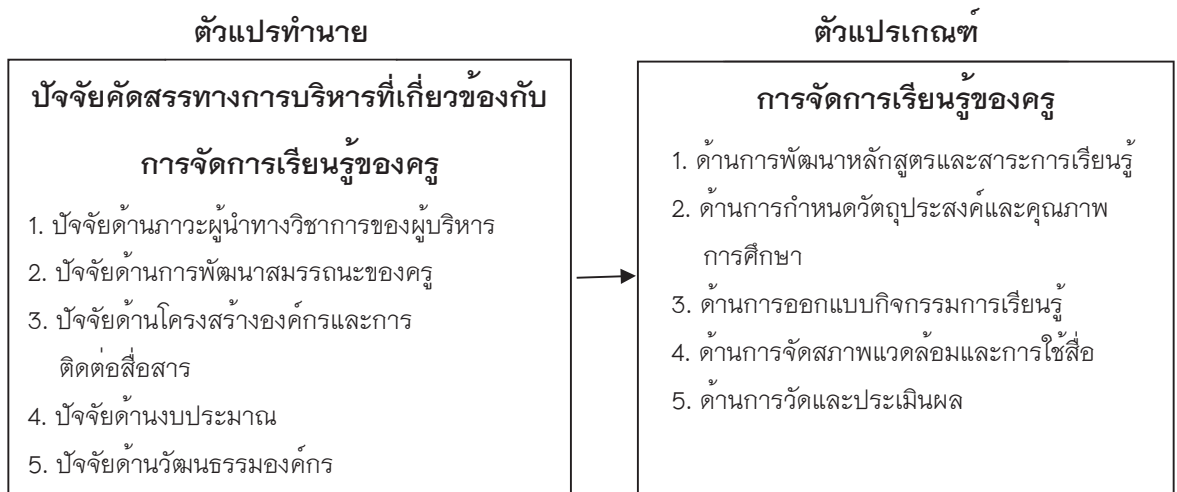
2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครู

ปัจจัยคัดสรร คือ สิ่งต่างๆที่ทำให้เกิดผลต่อสิ่งหนึ่ง โดยเป็นข้อบ่งบอกถึงความสำคัญสัมพันธ์หรือสาเหตุของประสิทธิภาพของปัจจัยนั้นๆ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะทำให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความรู้ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และคุณภาพได้นั้นครูจำเป็นต้องเป็นผู้พัฒนาและจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และขับเคลื่อนผู้เรียนให้มีศักยภาพอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะครูเป็นกำลังสำคัญที่จะสามารถพัฒนาและผลักดันผู้เรียนให้ขับเคลื่อนไปเป็นกำลังพลที่มีคุณภาพของประเทศชาติในวันข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษานั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่หลายปัจจัย เช่น ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร

ปัจจัยด้านการพัฒนาสมรรถนะของครู ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรและการติดต่อสื่อสาร ปัจจัยด้านงบประมาณ และปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาปัจจัยคัตสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งมีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก ประชากร คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก ปีการศึกษา 2566 จำนวน 49 โรงเรียน จำนวน 861 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก ปีการศึกษา 2566 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเคร็จซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 265 คน จากนั้นสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษาโดยเทียบสัดส่วน แล้วดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ 1) สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) 2) สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยคัตสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก และ 3) สอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก มีลักษณะเป็นแบบมาตรา

ประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (1967) ทั้งนี้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.8 ถึง 1.00 รวมถึงมีความเที่ยงโดยวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ดังนี้ ปัจจัยคัดสรรทางการบริหาร ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาสมรรถนะของครู ด้านโครงสร้างองค์กรและการติดต่อสื่อสาร ด้านงบประมาณ และด้านวัฒนธรรมองค์กรมีความเที่ยงเท่ากับ .75, .82, .84, .82, และ .80 ตามลำดับ สำหรับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษามีความเที่ยงเท่ากับ .92 เก็บรวบรวมข้อมูลโดย ติดตามการตอบแบบสอบถาม การประสานงานทางโทรศัพท์ และไปรับแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งได้แบบสอบถามกลับคืนจำนวน 265 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ความถี่ และร้อยละ 2) ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 3) การจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และ 4) ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.57$, $SD=0.43$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาสมรรถนะของครู ($M = 4.60$, $SD=0.44$) ด้านโครงสร้างองค์กรและการติดต่อสื่อสาร ($M = 4.59$, $SD=0.46$) ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ($M = 4.58$, $SD=0.47$) ด้านวัฒนธรรมองค์กร ($M = 4.55$, $SD=0.52$) และด้านงบประมาณ ($M = 4.54$, $SD=0.58$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.66$, $SD=0.40$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดวัตถุประสงค์ และคุณภาพการศึกษา ($M=4.69$, $SD=0.41$) การวัดและประเมินผล ($M=4.68$, $SD=0.42$) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

($M=4.66$, $SD=0.43$) การพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ($M=4.63$, $SD=0.45$) และการจัดสภาพแวดล้อมและการใช้สื่อ ($M=4.62$, $SD=0.45$) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3. ปัจจัยคัตสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต พบว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือมีปัจจัยคัตสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา 4 ปัจจัย ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับดังนี้ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร (X_1) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ $-.199$ ปัจจัยด้านงบประมาณ (X_4) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ $-.108$ ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรและการติดต่อสื่อสาร (X_3) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ $.067$ และปัจจัยด้านการพัฒนาสมรรถนะของครู (X_2) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (β) เท่ากับ $-.049$ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธพหุ (R) เท่ากับ $.813$ มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายที่ปรับแก้หรืออำนาจการทำนาย (Adjusted R^2) เท่ากับ $.655$ และปัจจัยคัตสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา ทั้ง 4 ปัจจัยดังกล่าวรวมกันทำนายการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ตได้ร้อยละ 66.1 และสามารถนำมาสร้างสมการพยากรณ์ของปัจจัยคัตสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาในรูปคะแนนดิบ ดังนี้

$$Y' = 1.276 - .171(X_1) - .045(X_2) + .058(X_3) - .091(X_4)$$

และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z = -.199 (X_1) - .049(X_2) + .067(X_3) - .108(X_4)$$

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัจจัยคัตสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาในจังหวัดภูเก็ต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ตได้มีการกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพระดับสากลดังปรากฏในนโยบายที่ 2 ด้านการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ นำไปสู่ความเป็นเลิศด้านวิชาการมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระดับประเทศ รวมถึงได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนไว้ในนโยบายที่ 3 เกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ ทำให้ผู้บริหารเกิดความตื่นตัวและเกิดการกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการบริหารงานทางการศึกษา รวมถึงการพัฒนาตนเองให้

มีความรู้ และสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อวางแผนพัฒนาครูอย่างเป็นระบบตามนโยบายที่ 2 ที่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี (2565) นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนแนวทางการดำเนินงานตามรูปแบบแผนงานที่กำหนดไว้พร้อมกับจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดทำโครงการ กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้อย่างเพียงพอตามนโยบายที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเน้นธรรมชาติของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย ส่งเสริมการแข่งขันวิชาการ ทั้งนี้จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการพัฒนางานด้านวิชาการ และทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ พัทธมย์ อินอ่อน และต้องลักษณะ บุญธรรม (2564) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะเป็นแบบอย่างในการทำงานด้านวิชาการ โดยการแสดงความกระตือรือร้นหรือกระตุ้นตัวเองในการทำสิ่งต่างๆตามความต้องการ รวมถึงการมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทธมย์ อินอ่อน และต้องลักษณะ บุญธรรม (2564) สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา โครงการสวนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้ากรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านภาวะผู้นำการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครู มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานด้านการเรียนการสอนครอบคลุมด้านกระบวนการเรียนรู้ กล่าวคือ มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรสถานศึกษามีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความสามารถในการใช้สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาการเรียนรู้ตนเองและผู้เรียน มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการของผู้เรียน มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สวัสดิ์ มาตรฐาน (2560) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ต้องมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการ สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับความมุ่งหมาย

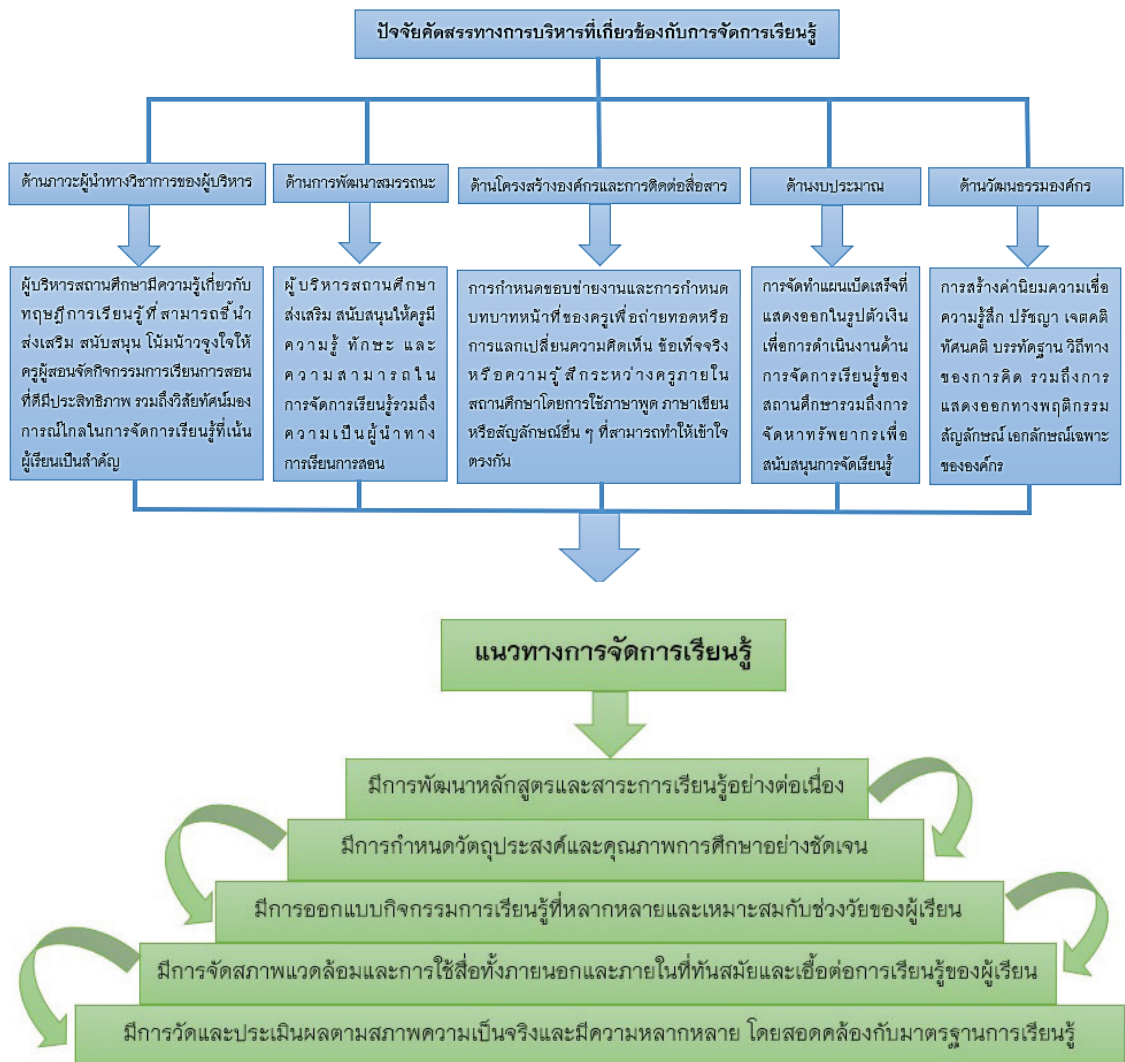
ของหลักสูตรสถานศึกษา และดังที่ กุลิสรา จิตรขญาวณิช (2562) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้และการบรรลุผลตามจุดประสงค์ของผู้เรียนตามที่กำหนดไว้นั้น สามารถช่วยให้ครูผู้สอนนำข้อมูลที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไปให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถนำปัญหาที่ค้นพบมาใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มุกตมณี ศรีพงษ์เพริศ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยคัดสรร ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูประถมศึกษา ประกอบด้วย การสร้างความชัดเจนในบทเรียน การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การแสดงความใส่ใจในงานการสอน การทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ การใช้สื่อการเรียนรู้อาจารย์รวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. จากสมมติฐาน ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างน้อย 1 ด้าน สามารถทำนายนายการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ท พบว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ โดยมีปัจจัยคัดสรรทางการบริหาร 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ท โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ด้านการพัฒนาสมรรถนะของครู ด้านโครงสร้างองค์กรและการติดต่อสื่อสาร และด้านงบประมาณ โดยทั้ง 4 ปัจจัยร่วมกันทำนายนายการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาได้ร้อยละ 66.10 จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนให้ครูดำเนินการจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพและประสบความสำเร็จ รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เกิดกับตัวผู้เรียน ดังนั้นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาสถานศึกษา เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นสามารถสร้างวิสัยทัศน์ และขับเคลื่อนสถานศึกษาไปในทิศทางต่างๆ จนนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังที่ สวัสดิ์ มาตรฐาน (2560) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารเป็นการกำหนดทิศทางการกิจการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนให้ชัดเจน นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยวิธีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายการเรียนรู้ของโรงเรียน กำหนดนโยบายการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีความสำคัญในการบริหารงานวิชาการ สร้างเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาการ ประมวลผลความก้าวหน้าตามวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา นอกจากนั้นแล้วผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะครู เพราะครูเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา และบุคคลสำคัญในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้พร้อมที่จะออกไปสู่สังคมที่มีการแข่งขันสูง ดังนั้นครูจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสมรรถนะของครู ดังนั้นครูจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะอย่างต่อเนื่องจนเกิดความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไป

วางแผนและออกแบบกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และส่งเสริมให้ครูมีกระบวนการเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูมีกระบวนการวัดและประเมินคุณภาพผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับช่วงวัย ดังที่ Jaikwang (2017) ได้กล่าวว่า การพัฒนาสมรรถนะของครูเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานวิชาชีพครูให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการขององค์กรทางการศึกษา เพราะครูเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างองค์กรและการติดต่อสื่อสาร กล่าวคือ การจัดโครงสร้างองค์กรและการติดต่อสื่อสารของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เนื่องจากสถานศึกษาจะสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นย่อมต้องอาศัยกระบวนการบริหาร การกำหนดขอบข่ายงาน และการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูเพื่อถ่ายทอดหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ข้อเท็จจริง หรือความรู้สึกระหว่างครูภายในสถานศึกษา นอกจากนี้งบประมาณเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา เพราะงบประมาณเป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษาให้เจริญก้าวหน้า โดยการบริหารตามแผนงานและกำลังเงินที่มีอยู่ ดังที่ ชุบรี ม่วงกุ่ม (2555) ได้กล่าวว่า งบประมาณ เป็นการดำเนินงานการของงบประมาณตามแผนที่วางไว้ในการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตรงตามวัตถุประสงค์และถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ อุปพงษ์ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา วิบูลย์ศิลป์ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยทางด้านวิชาการที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ อยู่ในระดับมากเช่นกัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต องค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงแนวทางการจัดการเรียนรู้ของครู

จากแผนภาพที่ 2 จะแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร 2) ปัจจัยด้านการพัฒนาสมรรถนะของครู 3) ปัจจัยด้านโครงสร้างองค์กรและการติดต่อสื่อสาร 4) ปัจจัยด้านงบประมาณ และ 5) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์และคุณภาพการศึกษา 3) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การจัดสภาพแวดล้อมและการใช้สื่อ และ 5) การวัดและประเมินผล

สรุป

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยคัดสรรทางการบริหาร 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ทั้งทางตรงและทางอ้อมเนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาสถานศึกษา เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษานั้นสามารถสร้างวิสัยทัศน์ และขับเคลื่อนสถานศึกษาไปในทิศทางต่างๆ จนนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต ควรดำเนินการดังนี้

(1) กำหนดนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาผู้บริหารให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษานำนวัตกรรมที่สมัยใหม่ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

(2) วางแผนพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ และมีการปรับปรุงใช้นวัตกรรมที่หลากหลายตรงกับสภาพการณ์เงื่อนไขข้อจำกัดของงานและสถานศึกษา พร้อมทั้งมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลในการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

(3) ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะครู โดยการสนับสนุนให้ครูมีเทคนิค วิธีการ รูปแบบในการจัดการเรียนการสอนที่ทันสมัย หรือการนำนวัตกรรมรูปแบบใหม่ๆ มาใช้ในสถานศึกษา เพื่อให้ถ่วงทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบัน

(4) สนับสนุนงบประมาณ ให้เพียงพอกับความต้องการและตรงกับสภาพการณ์เงื่อนไขข้อจำกัดของงานและขนาดของสถานศึกษานั้นๆ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรดำเนินการดังนี้

(1) พัฒนาตนเองเกี่ยวกับการมีภาวะผู้นำทางวิชาการด้วยศึกษาและเรียนรู้ทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้ทันต่อยุคโลกาภิวัตน์

(2) ส่งเสริมด้านโครงสร้างและการติดต่อสื่อสาร โดยการกำหนดโครงสร้างการบริหารที่ชัดเจน และการกำหนดผู้รับผิดชอบงานหรือมอบหมายงานตามความถนัด และตามระดับตำแหน่งอย่างชัดเจนโดยมีความยืดหยุ่นและจูงใจ ตามผลงานของครูและลดการติดต่อสื่อสารที่หลากหลายขั้นตอน

(3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะที่จำเป็นสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการและเทคโนโลยี และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยเฉพาะทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทักษะชีวิต ด้านการวัดและประเมินผล รวมถึงด้านการใช้จิตวิทยาจูงใจผู้เรียนให้ใฝ่เรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษาของสังกัดอื่น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยคัดสรรทางการบริหารกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา ตามขนาดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.3 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.4 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กุลิสรา จิตรขณาวณิช. (2562). *การจัดการเรียนรู้*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุบรี ม่วงกุ่ม. (2558). *การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ในสถานศึกษา*. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาสารคาม].
- พัชรมัย อินอ่อน และต้องลักษณ์ บุญธรรม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในสถานศึกษา โครงการส่วนพระองค์สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จังหวัดปทุมธานี. *วารสารศิลปศาสตรราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 3(3), 300–314.
- มุกดาเมณี ศรีพงษ์เพริศ. (2561). *ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครู ประถมศึกษา*. จังหวัดปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- วดิน ชูชาติ. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนแห่งศตวรรษที่ 21*. จังหวัดสุพรรณบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร].
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. (2565). *ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา*. จังหวัดภูเก็ต ปีการศึกษา 2565. ภูเก็ต: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต. (2565). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. ภูเก็ต: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). แผนยุทธศาสตร์ชาติ ฉบับย่อ (2561 – 2580). สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). รายงานผลการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อสร้างสรรค์ ด้วยปัญญา (Constructionism) ของสถานศึกษา. พริกหวานกราฟฟิค.
- สาวิตรี มาตรขาว. (2560). ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- สนธยา วิบูลย์ศิลป์. (2560). ปัจจัยทางด้านวิชาการที่ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- อมรรัตน์ อุพงษ์. (2560). ปัจจัยการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- Jaikwang, O. (2017). *Professional competencies of Thai teachers: Development towards a modern society*. Chulalongkorn University.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Likert, R. (1967). The method of constructing and attitude scale. In M. Fishbein (Ed.), *Readings in attitude theory and measurement* (pp. 90–95). Wiley & Son.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา
แบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

A confirmatory factor analysis of outcome-oriented academic administration
in secondary schools

ทนง ทองภูเบศร์¹, คัทชรินทร์ การพินิจ² สุรกิจ ปรางสร³ สัมพันธ์ จันทร์ดี⁴

ณัฐกิตติ์ พาสภาการ⁵ และ ขวัญชนก आयูเย็น⁶

Thanong Thongphubate¹, Katchrin Kanpinit² Surakij Prangsrorn³ Samphan Chandee⁴

Natthakit Passapakarn⁵ and Kwanchanok Aryuyuen⁶

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์¹⁻⁶

College of Management Innovation Rajamangala University of Technology Rattanakosin¹⁻⁶

E-mail: tom.rcim@gmail.com

Retrieved 27-07-2024; Revised 07-08-2024; Accepted 15-08-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.41

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ และ 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 137 คน คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่สอนระดับมัธยมศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ มีค่าสูงสุด ตามด้วยการส่งเสริมหลักสูตรที่มีคุณภาพ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีค่าสูงสุด รองลงมาการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ 3) ด้านการวัดและประเมินผล การประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามมาด้วยการประเมินผลที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ 4) ด้านการนิเทศการสอน การนิเทศการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาการนิเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาวิชาชีพของครู

โมเดลการวัดอันดับที่สองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับที่ยอมรับได้ตามดัชนีความสอดคล้อง คือ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 268.067 ที่องศาอิสระ 96 และค่า p น้อยกว่า 0.000

ขณะที่ ค่า CMIN/DF เท่ากับ 2.792 ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ดัชนี CFI เท่ากับ 0.946 แสดงถึงความสอดคล้องที่ดี ค่า GFI เท่ากับ 0.805 และ AGFI เท่ากับ 0.723 อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ค่า RMR เท่ากับ 0.015 แสดงถึงความสอดคล้องที่ดี

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน; การบริหารงานวิชาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์;
โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research article aimed 1) to analyze the level of result-oriented academic administration in secondary schools, and 2) to analyze the confirmatory factor components of result-oriented academic administration in secondary schools. It employed a quantitative research design, with a sample of 137 individuals comprising school administrators of secondary education. Data collection was conducted using questionnaires, and the data were analyzed with descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis.

The results showed that:

The highest mean score in the aspect of curriculum development was for the development of result-oriented academic curricula, followed by the promotion of high-quality curricula. In the aspect of teaching management, the highest mean score was for promoting effective teaching and learning, followed by effective learning management. For assessment and evaluation, clear and fair evaluation had the highest mean score, followed by continuous learning-promoting evaluation. In teaching supervision, supervision that promotes effective learning had the highest mean score, followed by supervision focused on teacher professional development. Concerning objective

The second-order measurement model showed an acceptable fit with empirical data according to fit indices: the chi-square (χ^2) value was 268.067 with 96 degrees of freedom and a p-value less than 0.000, while the CMIN/DF value was 2.792, within an acceptable range, the CFI was 0.946 indicating good fit, and the GFI and AGFI values were 0.805 and 0.723, respectively, both within acceptable ranges. The RMR value was 0.015, indicating a good fit.

Keywords: confirmatory factor analysis; outcome-oriented academic administration; secondary schools

บทนำ

การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในประเทศไทย ในยุคปัจจุบันที่การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ การพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดแนวทางการบริหารการศึกษาไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษาในทุกกระดับมีระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่นักเรียนต้องเตรียมตัวสำหรับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาหรือการเข้าสู่ตลาดแรงงาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2542) นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ของประเทศไทยยังได้ระบุถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะในด้านการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปเป็นประเทศที่มีรายได้สูงและมีความยั่งยืนในการพัฒนาอย่างแท้จริง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

ในขณะเดียวกัน การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยยังคงมีปัญหาหลายประการที่ต้องการการแก้ไข ปัญหาดังกล่าวรวมถึงการขาดแคลนทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ การบริหารงานที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีการบริหารสมัยใหม่ และการขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่างๆ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น ทฤษฎีการบริหารการศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Outcome-Based Education, OBE) ที่เน้นการกำหนดเป้าหมายและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนและการพัฒนาระบบการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการนำมาใช้เพื่อปรับปรุงการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย การศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาเหล่านี้จะช่วยให้สามารถวางแผนและพัฒนานโยบายที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศให้ดีขึ้น

ระบบการศึกษาของไทยมีปัญหาหลายด้าน ได้แก่ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาที่ต่ำในทุก ระดับ การขาดการพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการสถานศึกษา ความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางการศึกษา และปัญหาคุณธรรมจริยธรรม ความตระหนักถึงความสำคัญของวินัยและความซื่อสัตย์สุจริต ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนเพื่อรับมือกับความท้าทายต่าง ๆ ในช่วงปี 2552–2559 ประเทศไทยประสบความสำเร็จในบางด้าน แต่ยังมีปัญหาที่ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วน คุณภาพการศึกษาไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554–2558) โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่าผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาอยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น ผู้เรียนขาดทักษะการค้นคว้า ความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพ ปัญหาหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนเป็นข้อจำกัดที่ทำให้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) และผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ

(PISA) ต่ำกว่าหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน คะแนน O-NET ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ช่วงปีการศึกษา 2561-2563 ต่ำกว่าร้อยละ 50 ทุกรายวิชา และคะแนน PISA ปี 2018 ต่ำกว่ามาตรฐานโลก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, 2562; สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2564; กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis, CFA) ในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์จะช่วยสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยและองค์ประกอบที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งมีประโยชน์ทั้งในวงการวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียน และหน่วยงานต้นสังกัด สำหรับวงการวิชาการ การวิจัยนี้จะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้และแนวทางในการปรับปรุงการบริหารงานวิชาการโดยอิงหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดในการวิจัยและพัฒนาต่อไปได้ สำหรับผู้บริหารโรงเรียน การเข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการจะช่วยให้สามารถวางแผนและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายทางการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น และสำหรับหน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) การวิจัยนี้จะเน้นการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยที่ยังขาดการบริหารที่สอดคล้องกับแนวคิดสมัยใหม่ เช่น การขาดทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และการขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แนวคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (OBE) ซึ่งเน้นการกำหนดเป้าหมายและผลลัพธ์การเรียนรู้ชัดเจน รวมถึงการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ถูกเสนอให้ปรับปรุงการบริหารนี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) จะช่วยสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย

บทความวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดนโยบายและการสนับสนุนโรงเรียนให้สามารถพัฒนาการบริหารงานวิชาการตามแนวทางที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
2. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา

มีความหมายถึงกระบวนการวางแผน การจัดการ การประเมินผล และการปรับปรุงงานวิชาการ เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการที่มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นส่วนสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งครอบคลุมการสร้างและปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยการพัฒนาหลักสูตรนี้ต้องคำนึงถึงทั้งเนื้อหาที่ทันสมัยและวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อตอบสนองต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การปรับปรุงหลักสูตรเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความก้าวหน้าทางวิชาการ (Doe, 2022; Smith & Brown, 2020)

2) การจัดการเรียนการสอน เป็นอีกหนึ่งด้านสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การวางแผนและดำเนินการสอนที่มีประสิทธิภาพ ครูต้องสามารถเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา และผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสอนก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการมีส่วนร่วมของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้ (จิราภรณ์ รัตนวงศ์, 2563 ; Wong, 2019)

3) การวัดและประเมินผล เป็นกระบวนการที่สำคัญในการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และประสิทธิภาพของการสอน การประเมินผลนี้ต้องมีความหลากหลายทั้งในด้านวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ เพื่อให้ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะ และทัศนคติของนักเรียน การใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงการสอน และการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดการพัฒนายอย่างต่อเนื่อง (สุรัชย์ ศรีสกุล, 2562; อัมพร ชัยวงศ์, 2561)

4) การนิเทศการสอน เป็นการตรวจสอบและสนับสนุนครูในการดำเนินการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศการสอนนี้ควรมีการวางแผนอย่างเป็นระบบและมีการสนับสนุนครูทั้งในด้านการพัฒนาทักษะการสอนและการใช้ทรัพยากรในการสอน การนิเทศการสอนช่วยให้ครูมีความมั่นใจและมีแรงจูงใจในการปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง (Smith & Brown, 2020)

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการนิเทศการสอน โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ การบริหารงานวิชาการยังมีความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เต็มที่และการสนับสนุนครูในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ (จิราภรณ์ รัตนวงศ์, 2563 ; สุรัชย์ ศรีสกุล, 2562 ; อัมพร ชัยวงศ์, 2561 ; Doe, 2022 ; Smith & Brown, 2020 ; Wong, 2019)

แนวคิดการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

การจัดการการศึกษาโดยเน้นการพัฒนานักเรียนให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่สูงสุด ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและการประเมินผลที่เข้มงวด การบริหารงานวิชาการในลักษณะนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างคุณภาพการศึกษาและความสามารถในการแข่งขันของนักเรียนในระดับประเทศและนานาชาติ ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เป็น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1) **การกำหนดพันธกิจและแผนกลยุทธ์** เป็นขั้นตอนแรกและสำคัญในการบริหารงานวิชาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ พันธกิจเป็นการกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่โรงเรียนต้องการบรรลุในด้านการศึกษากำหนดแผนกลยุทธ์ต้องพิจารณาทั้งปัจจัยภายในและภายนอกโรงเรียน รวมถึงการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เพื่อให้ได้แผนที่เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Fullan, 2020)

2) **การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด** เป็นส่วนที่ต้องกำหนดอย่างชัดเจนและเป็นระบบ วัตถุประสงค์ต้องสอดคล้องกับพันธกิจและแผนกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ เป้าหมายควรมีความชัดเจน วัดผลได้ และมีกรอบเวลาที่กำหนด ตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความสำเร็จของเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ทั้งนี้การกำหนดตัวชี้วัดต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ผลลัพธ์ (Hargreaves & O'Connor, 2018)

3) **การจัดระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ** เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยในการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้การเก็บข้อมูล การประมวลผล และการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและแม่นยำ ระบบข้อมูลที่ดีจะช่วยสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังช่วยในการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง นักเรียน และครู (Darling-Hammond et al., 2020)

4) **การติดตามตรวจสอบ การวัดประเมินผล และการรายงาน** เป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ การติดตามตรวจสอบช่วยให้สามารถระบุปัญหาและแก้ไขได้ทันที่ การวัดประเมินผลต้องใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์ การรายงานผลต้องมีความชัดเจน ถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนได้ การบริหารงานวิชาการในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ (Sahlberg, 2021)

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มีประโยชน์มากมาย ไม่เพียงแต่เพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพช่วยในการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนได้ตามความจำเป็น การมีพันธกิจและแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนช่วยให้โรงเรียนมีทิศทางและเป้าหมายที่แน่นอน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน (อัศวิน กฤตยานนท์, สมชาย นันทสกุล และคณะ, 2563) โดยสรุป การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นกระบวนการที่เน้นการ

พัฒนานักเรียนให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่สูงสุด ผ่านการกำหนดพันธกิจและแผนกลยุทธ์ การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด การจัดระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ และการติดตามตรวจสอบ การวัดประเมินผล และการรายงาน การบริหารงานวิชาการในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและบูรณาการแนวคิดการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาครอบคลุมถึง 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล และ 4) ด้านการนิเทศการสอบ (จิราภรณ์ รัตนวงศ์, 2563; สุรัชย์ ศรีสกุล, 2562; อัมพร ชัยวงศ์, 2561; Doe, 2022; Smith & Brown, 2020; Wong, 2019) และแนวคิดการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย 1) การกำหนดพันธกิจและแผนกลยุทธ์ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด 3) การจัดระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 4) การติดตามตรวจสอบ การวัดประเมินผลและรายงาน (อัศวิน กฤตยานนท์, สมชาย นันทสกุล และวราภรณ์ พูลสวัสดิ์, 2563; พงศ์ศักดิ์ บุญเรือง, 2566; Darling–Hammond et al., 2020; Fullan, 2020; Hargreaves & O'Connor, 2018; Sahlberg, 2021) โดยผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของแนวคิดต่าง ๆ ดังแสดงในภาพที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1) แนวคิดการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีความหมายถึงกระบวนการวางแผน การจัดการ การประเมินผล และการปรับปรุงงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการนั้นอยู่ที่การสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เต็มที่และการสนับสนุนครูในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการครอบคลุมถึง 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล และ 4) ด้านการนิเทศการสอน (จิราภรณ์ รัตนวงศ์, 2563; สุรัชย์ ศรีสกุล, 2562; อัมพร ชัยวงศ์, 2561; Doe, 2022; Smith & Brown, 2020; Wong, 2019) และ 2) การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ คือ การจัดการการศึกษาโดยเน้นการพัฒนานักเรียนให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่สูงสุด ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและการประเมินผลที่เข้มงวด ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการในลักษณะนี้คือการสร้างคุณภาพการศึกษาและความสามารถในการแข่งขันของนักเรียนในระดับประเทศและนานาชาติ องค์ประกอบสำคัญ ประกอบด้วย 1) การกำหนดพันธกิจและแผนกลยุทธ์ 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด 3) การจัดระบบข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 4) การติดตามตรวจสอบ การวัดประเมินผลและรายงาน (พงศ์ศักดิ์ บุญเรือง, 2566; อัศวิน กฤตยานนท์, สมชาย นันทสกุล และวราภรณ์ พูลสวัสดิ์, 2563; Darling-Hammond et al., 2020; Fullan, 2020; Hargreaves & O'Connor, 2018; Sahlberg, 2021) การบริหารงานวิชาการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ยังส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ (Fullan, 2020; Hargreaves & O'Connor, 2018)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่สอนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 26,702 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนที่สอนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 137 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรมของ Soper, D.S. (2024) โดยกำหนดค่า Anticipated effect size เท่ากับ 0.3 Desired statistical power level เท่ากับ 0.8 จำนวนตัวแปรแฝง เท่ากับ 4 ตัวแปร จำนวนตัวแปรสังเกตได้ เท่ากับ 16 ตัวแปร และ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Kusmaryono, I., Wijayanti, D., & Maharani, H. R., 2022) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีค่าความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวัด (Index of Congruency: IOC) อยู่ในช่วง 0.6 – 1.0 และมีค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach alpha

coefficient reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.988 (Cronbach, 1970) และรายด้าน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เท่ากับ 0.930 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน เท่ากับ 0.948 3) ด้านการวัดและประเมินผล เท่ากับ 0.958 และ 4) ด้านการนิเทศการสอน เท่ากับ 0.965 ตามลำดับ

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เนื้อหาเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาและการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือวิจัยสำหรับสำรวจระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยนำตัวชี้วัดที่สังเคราะห์ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 พัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างสำหรับวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

ขั้นตอนที่ 4 ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามผ่านระบบ Google Form และแบบกระดาษ เก็บรวบรวมข้อมูลได้ 137 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงอุปนัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 65.0 รองลงมาเป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 ในด้านการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาโท จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 88.3 ส่วนผู้ที่มีวุฒิปริญญาเอกมีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 สำหรับประสบการณ์ทำงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 5 – 15 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 41.6 รองลงมาคือมีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 ผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 25 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8

และผู้ที่มีประสบการณ์ทำงาน 16 – 25 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.7 และผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์รายด้านและภาพรวม

n = 137

การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์รายด้าน	$\bar{X}$	SD
1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3.797	.650
2) ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.798	.675
3) ด้านการวัดและประเมินผล	3.798	.697
4) ด้านการนิเทศการสอน	3.897	.713
ภาพรวม	3.822	.655

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ประกอบด้วย ตัวแปรหลัก 4 ด้าน มีการสรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ มีค่าสูงสุด ($\bar{X} = 3.929$, SD = 0.782) ตามด้วยการส่งเสริมหลักสูตรที่มีคุณภาพ ($\bar{X} = 3.898$, SD = 0.683) 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีค่าสูงสุด ($\bar{X} = 3.837$, SD = 0.736) รองลงมาการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผล ($\bar{X} = 3.825$, SD = 0.699) 3) ด้านการวัดและประเมินผล การประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.832$, SD = 0.743) ตามมาด้วยการประเมินผลที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.706$, SD = 0.747) และ 4) ด้านการนิเทศการสอน การนิเทศการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} =$, SD = 0.743) รองลงมาการนิเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาวิชาชีพของครู ($\bar{X} =$, SD = 0.747)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม ดังแสดงในตารางที่ 2

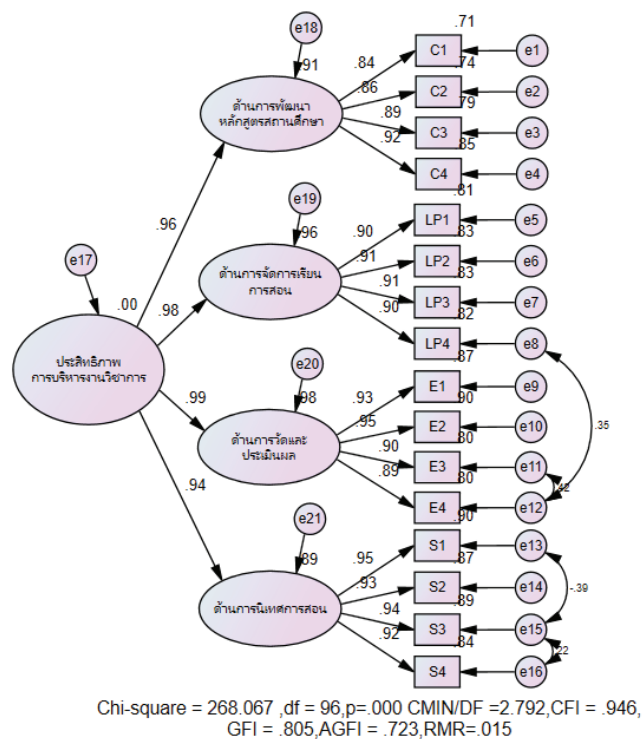
ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์โดยรวม

n = 137

	1)	2)	3)	4)	ภาพรวม
1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	1.000				
2) ด้านการจัดการเรียนการสอน	0.898**	1.000			
3) ด้านการวัดและประเมินผล	0.871**	0.922**	1.000		
4) ด้านการนิเทศการสอน	0.843**	0.875**	0.920**	1.000	
ภาพรวม	0.941**	0.964**	0.971**	0.952**	1.000

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกคู่มีค่าสูงกว่า 0.80 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรในแต่ละด้านมีค่าสูงกว่า 0.90 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรต่าง ๆ ที่นำมาวิเคราะห์มีความสัมพันธ์กันอย่างมาก และมีความเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน ดังนั้น ตารางค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นี้แสดงถึงความเหมาะสมในการนำไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ได้อย่างดี

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ 16 ตัวบ่งชี้ โดยองค์ประกอบที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีตัวแปรบรรยาย จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีตัวแปรบรรยาย จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ องค์ประกอบที่ 3 ด้านการวัดและประเมินผล มีตัวแปรบรรยาย จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ และ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการนิเทศการสอน มีตัวแปรบรรยาย จำนวน 4 ตัวบ่งชี้ ได้เป็นโมเดลการวัดอันดับที่สอง ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลการวัดอันดับที่สองการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

จากภาพที่ 2 โมเดลการวัดอันดับที่สองการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลการวัดอันดับที่สองการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ความสอดคล้องระหว่างโมเดลการวัด

อันดับที่สองการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์กับข้อมูลเชิงประจักษ์มีนัยสำคัญ ดังเห็นได้จากค่า $\text{Chi-square} = 268.067$, $df = 96$, $p = 0.000$ แม้ค่านี้บ่งบอกถึงความไม่เหมาะสมของโมเดลเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนตัวแปรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ แต่ค่า $\text{CMIN/DF} = 2.792$ นั้นอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ค่า $\text{CFI} = 0.946$ และค่า $\text{GFI} = 0.805$ บ่งชี้ถึงความสอดคล้องระหว่างโมเดลและข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นอย่างดี ค่า $\text{AGFI} = 0.723$ แม้ว่าจะต่ำกว่าค่า GFI แต่ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ นอกจากนี้ ค่า $\text{RMR} = .015$ อยู่ในเกณฑ์ที่แสดงถึงความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญ (Byrne, B. M., 2016; Hair, J. F., et. al., 2018) แสดงว่าโมเดลการวัดอันดับที่สองการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามสมมติฐานสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นไปตามสมมติฐาน

สำหรับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 4 องค์ประกอบกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ จากภาพโมเดลแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบทั้ง 4 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (C1-C4) ด้านการจัดการเรียนการสอน (LP1-LP4) ด้านการวัดและประเมินผล (E1-E4) และด้านการนิเทศการสอน (S1-S4) กับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ (e17) โดยองค์ประกอบทั้ง 4 มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (path coefficient) ที่สูง และมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายถึง ค่าน้ำหนักที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรในโมเดลวิเคราะห์เชิงเส้น (Structural Equation Modeling: SEM) หรือในโมเดลการวัดอันดับที่สองนี้ การที่ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางมีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวก จากผลการวิเคราะห์พบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา (e18) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.96 ด้านการจัดการเรียนการสอน (e19) เท่ากับ 0.98 ด้านการวัดและประเมินผล (e20) เท่ากับ 0.99 และด้านการนิเทศการสอน (e21) เท่ากับ 0.94 ค่าสัมประสิทธิ์ที่สูงนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างองค์ประกอบเหล่านี้กับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ทั้ง 4 องค์ประกอบมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการอย่างมีนัยสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 1 การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่มีตัวแปรหลัก 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการนิเทศการสอน พบว่า มีการจัดลำดับความสำคัญตามค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยด้านการนิเทศการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามด้วยด้านการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และการประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นธรรม งานวิจัยของเสกสรร พิทักษ์ทา และณัฏฐ์ รัตนศิริณิษฐกุล (2566) ได้แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพผ่านการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในการ

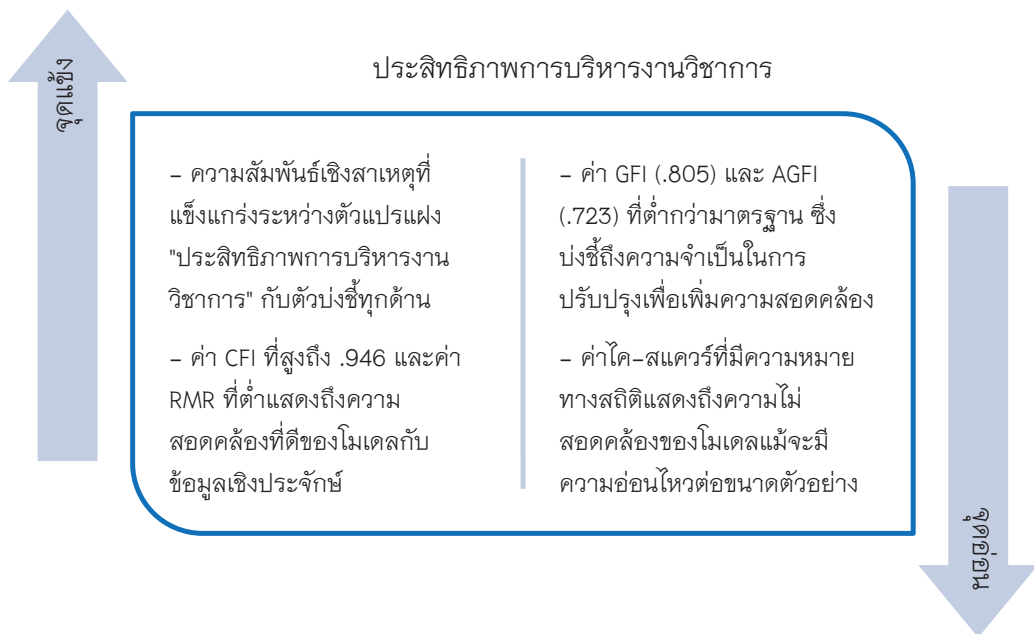
พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก การวิจัยนี้เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมและการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งตรงกับการวิเคราะห์ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและการส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญสูงสุดในการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในขณะที่งานวิจัยของเสาวภา นิสมโกมล, วลัยพร ศิริภิรมย์ และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2564) ซึ่งให้เห็นถึงการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ ซึ่งเน้นการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพผ่านการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะชีวิตและความรู้ที่เป็นประโยชน์ในสังคม การวิจัยนี้เน้นว่าการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและการนิเทศการสอนที่มุ่งเน้นการพัฒนาวิชาชีพของครูเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์ที่พบว่า ด้านการนิเทศการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและด้านการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการมีความสำคัญสูงสุดในการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การวิจัยทั้งสองชิ้นนี้มีการเน้นที่การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการในการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น

ผลจากการวิจัยจากวัตถุประสงค์ที่ 2 การวิเคราะห์โมเดลการวัดอันดับที่สองการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องระหว่างโมเดลและข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\text{Chi-square} = 268.067$, $\text{df} = 96$, $p = 0.000$, $\text{CMIN/DF} = 2.792$, $\text{CFI} = 0.946$, $\text{GFI} = 0.805$, $\text{AGFI} = 0.723$ และ $\text{RMR} = .015$ ซึ่งบ่งบอกถึงความเหมาะสมและความสอดคล้องของโมเดล การวิเคราะห์นี้พบว่า องค์ประกอบทั้ง 4 ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการนิเทศการสอน มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่สูง และมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างตัวแปรเหล่านี้กับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ จากการวิเคราะห์พบว่าการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนมีค่าสัมประสิทธิ์สูงที่สุดตามลำดับ ซึ่งเป็นหลักฐานสนับสนุนว่าองค์ประกอบเหล่านี้มีอิทธิพลสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของตรีทิพย์นิภา สดศรี, กระพัน ศรีงาน, และโกวิท วัชรินทรางกูร (2564) ซึ่งเสนอรูปแบบการบริหารจัดการงานวิชาการสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง พบว่า มีการเน้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดกลาง โดยการวิจัยนี้เน้นการพัฒนารูปแบบที่สามารถปรับใช้ได้กับบริบทที่แตกต่างกันและมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการพัฒนา หลักการของการบริหารจัดการนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญสูงสุดในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมุ่งเน้นที่องค์ประกอบเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการ ในขณะที่งานวิจัยของชลธิชา เพชรานรากร, วรกฤต เกื้อนช้าง, และสุพรด บุญอ่อน (2565) ได้เสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาใน

จังหวัดนครสวรรค์ การวิจัยนี้เน้นการใช้แนวคิดเชิงพุทธในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมในนักเรียน การวิจัยนี้พบว่าแนวทางการบริหารที่ใช้หลักพุทธศาสนาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศการสอน ซึ่งเชื่อมโยงกับผลการวิจัยที่พบว่าการนิเทศการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมีความสำคัญสูงสุดเช่นเดียวกัน การพัฒนาและการปรับใช้แนวทางการบริหารที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ อีกทั้งงานวิจัยของชัยชนะ นาทองไชย, เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต, และปัญญา ชีระวิทย์เลิศ (2567) ได้เสนอรูปแบบการบริหารงานวิชาการสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยเน้นการจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของพื้นที่และผู้เรียนในกรุงเทพมหานคร การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการที่ดีควรคำนึงถึงปัจจัยท้องถิ่นและการปรับตัวให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าทั้งการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ การเน้นการปรับรูปแบบการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ

จากการวิเคราะห์โมเดลการวัดอันดับที่สองการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ จะเห็นว่าจุดแข็งของโมเดลนี้ คือ การแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่แข็งแกร่งระหว่างตัวแปรแฝง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ และตัวแปรสังเกตได้ทุกด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการนิเทศการสอน ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถของตัวบ่งชี้ในการวัดองค์ประกอบที่ตั้งใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ค่า CFI ที่สูงถึง 0.946 และค่า RMR ที่ต่ำแสดงถึงความสอดคล้องที่ดีของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนของโมเดลนี้ คือ ค่าดัชนี GFI (0.805) และ AGFI (0.723) ที่ต่ำกว่ามาตรฐานที่ต้องการ ซึ่งบ่งชี้ถึงความจำเป็นในการปรับปรุงโมเดลเพื่อเพิ่มความสอดคล้อง อีกทั้งค่าไค-สแควร์ที่มีความหมายทางสถิติยังแสดงถึงความไม่สอดคล้องของโมเดลแม้ว่าจะมีความอ่อนไหวต่อขนาดตัวอย่าง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพที่ 3 โมเดลการวัดอันดับที่สองนี้แสดงจุดแข็งที่สำคัญ ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่แข็งแกร่งระหว่างตัวแปรแฝง "ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ" กับตัวบ่งชี้ทุกด้าน เช่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการนิเทศการสอน ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการวัดองค์ประกอบที่ตั้งใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ค่า CFI ที่สูงถึง .946 และค่า RMR ที่ต่ำแสดงถึงความสอดคล้องที่ดีของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ อย่างไรก็ตาม โมเดลยังมีความอ่อนไหวต่อขนาดตัวอย่าง งานวิจัยนี้เป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าสำหรับนักวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้กำหนดนโยบายการศึกษา โดยช่วยให้เข้าใจถึงการบริหารงานวิชาการและปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา ข้อมูลจากการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาทฤษฎีใหม่ปรับปรุงการบริหารงานวิชาการ และวางแผนการดำเนินงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้กำหนดนโยบายสามารถตัดสินใจและวางแผนการศึกษาระดับชาติได้ดียิ่งขึ้น โดยมีข้อมูลสนับสนุนในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาของประเทศมีคุณภาพและสามารถแข่งขันในเวทีระดับสากลได้

สรุป

งานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์นี้ มุ่งเน้นการตรวจสอบโครงสร้างและปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารวิชาการ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อยืนยันว่าโมเดลที่เสนอมีความเหมาะสมกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จริง สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาและมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท โดยผู้ตอบส่วนมากมีประสบการณ์ทำงานระหว่าง 5 ถึง 15 ปี ด้านการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ แบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการนิเทศการสอน ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานและความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างชัดเจน ในส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และโมเดลการวัดอันดับที่สอง แสดงถึงความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญ ค่า CMIN/DF, CFI, GFI, AGFI และ RMR อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ซึ่งยืนยันว่าโมเดลการบริหารงานวิชาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์เส้นทางเชิงสาเหตุ (path coefficient) ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกที่แข็งแกร่งและมีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ทั้ง 4 องค์ประกอบมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ การศึกษานี้ช่วยให้เข้าใจปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการบริหารงานวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 โรงเรียนมัธยมศึกษาควรนำผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตรและวิธีการสอนให้สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารงานวิชาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการพัฒนาวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้ นักเรียนสามารถบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่สูงขึ้นได้อย่างเป็นระบบ

1.2 โรงเรียนมัธยมศึกษาควรใช้ผลการวิจัยเพื่อประเมินและปรับปรุงการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเข้มงวดและเป็นธรรม รวมถึงการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและการบริหารงานภายในโรงเรียนเพื่อให้การบริหารงานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษา

1.3 โรงเรียนมัธยมศึกษาควรใช้ผลการวิจัยในการวางแผนและดำเนินการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดการฝึกอบรมและการนิเทศการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะและความรู้ของครูให้สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารงานวิชาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้ครูสามารถนำวิธีการสอนและการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพไปใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้อย่างเต็มที่

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ขยายขอบเขตการวิจัยไปยังโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและโรงเรียนในเขตชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความแตกต่างในการบริหารงานวิชาการระหว่างโรงเรียนในเขตเมืองและชนบท ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงปัจจัยและความท้าทายที่แตกต่างกันในการบริหารงานวิชาการ

2.2 ทำการวิจัยเชิงลึกเพื่อศึกษาผลกระทบของการบริหารงานวิชาการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนในระยะยาว โดยการติดตามและวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียนในช่วงเวลาหลายปี เพื่อประเมินความยั่งยืนและประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการในระยะยาว

2.3 ศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ ที่มีระบบการศึกษาที่ประสบความสำเร็จ เพื่อหาข้อดีและข้อเสียของแต่ละระบบและนำมาใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ รัตนวงศ์. (2563). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารการศึกษา*, 25(3), 45–59.
- ชลธิชา เพชรานรากร, วรกฤต เกื่อนช้าง, และ สุพรต บุญอ่อน. (2565). รูปแบบการบริหารงานวิชาการเชิงพุทธของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(5), 2143–2156.
- ชัยชนะ นาทองไชย, เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต, และ ปัญญา ชีระวิทย์เลิศ. (2567). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(5), 558–574.
- ตรีทิพย์นิภา สดศรี, กระพั่น ศรีงาน, และ โกวิท วัชรินทรางกูร. (2564). การวิจัยและพัฒนาแบบการบริหารจัดการงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(2), 580–590.
- พงศ์ศักดิ์ บุญเรือง. (2566). บทบาทของการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการนิเทศการศึกษา. *วารสารวิจัยการศึกษา*, 31(2), 189–206.
- วรภรณ์ กาญจนกุล. (2558). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 7(2), 12–24.

- สมชาย จันทร์ทอง. (2560). การพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 10(3), 56-69.
- สุรัชย์ ศรีสกุล. (2562). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา*, 22(2), 67-82.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เสกสรร พิทักษ์ทา และณัฐ รัตนศิรินิชกุล. (2566). การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. *วารสารสถาบันวิจัยพินิจธรรม*, 10(2), 231-334.
- เสาวภา นิสกโกมล วลัยพร ศิริภรณ์มัย และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์. (2564). การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดการพัฒนาพลเมืองคุณภาพ. *Journal of Education Studies*, 49(1), EDUCU4901008-16.
- อัมพร ชัยวงศ์. (2561). การจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษา: แนวคิดและปฏิบัติ. *วารสารวิชาการ*, 18(1), 31-47.
- อัศวิน กฤตยานนท์, สมชาย นันทสกุล และวราภรณ์ พูลสวัสดิ์. (2563). การบริหารจัดการการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 29(4), 275-293.
- อำนาจ เกียรติพงษ์. (2561). บทบาทของผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ. *วารสารการศึกษาพิเศษ*, 13(4), 78-91.
- Brown, T. A. (2015). *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research*. Guilford Press.
- Bush, T. (2011). *Theories of Educational Leadership and Management*. Sage Publications.
- Bush, T., & Glover, D. (2014). *School leadership models: What do we know? School Leadership & Management*, 34(5), 553-571.
- Byrne, B. M. (2013). *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming*. Routledge.
- Byrne, B. M. (2016). *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming* (3rd ed.). Routledge.
- Darling-Hammond, L., Flook, L., Cook-Harvey, C., Barron, B., & Osher, D. (2020). Implications for educational practice of the science of learning and development. *Applied Developmental Science*, 24(2), 97-140.
- Doe, J. (2022). Academic management in secondary schools: Concepts and practices. *Journal of Education Management*, 30(2), 123-138.

- Fullan, M. (2007). *The New Meaning of Educational Change*. Teachers College Press.
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). New York, NY: Teachers College Press.
- Fullan, M. (2020). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2018). *Multivariate Data Analysis* (8th ed.). Cengage Learning.
- Hargreaves, A., & O'Connor, M. T. (2018). *Collaborative professionalism: When teaching together means learning for all*. Corwin Press.
- Harris, A., & Spillane, J. (2008). Distributed Leadership Through the Looking Glass. *Management in Education*, 22(1), 31–34.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. Guilford Press.
- Kusmaryono, I., Wijayanti, D., & Maharani, H. R. (2022). Number of Response Options, Reliability, Validity, and Potential Bias in the Use of the Likert Scale Education and Social Science Research: A Literature Review. *International Journal of Educational Methodology*, 8(4), 625–637.
- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2019). Seven strong claims about successful school leadership revisited. *School Leadership & Management*, 39(1), 1–18.
- Marzano, R. J., Waters, T., & McNulty, B. A. (2005). *School Leadership That Works: From Research to Results*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Sahlberg, P. (2021). Finnish lessons 3.0: *What can the world learn from educational change in Finland?* (3rd ed.). Teachers College Press.
- Smith, R., & Brown, L. (2020). Effective academic administration in high schools. *International Journal of Educational Leadership*, 19(4), 405–421.
- Spady, W. G. (1994). *Outcome-Based Education: Critical Issues and Answers*. American Association of School Administrators.
- Wong, T. (2019). Curriculum development and instructional management in secondary education. *Global Education Review*, 6(3), 78–92.

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้
ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2

The Desirable Characteristics of School Administrators in the 21st Century

Perceived by Teachers in Chawang : Nakhon Si Thammarat Primary

Educational Services Area Office 2

สุภาวดี สการันต์¹, บุญส่ง ทองเอียง² และ พระครูวินัยธร วุฒิชัย ชยวฑฺฒโธ³

Supavadee Sakarunt¹, Boonsong Thong-eaing² and

Phakru Vinaithorn Wuttichai Chayawuddho³

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Master of Education (Educational Administration), Mahamakut Buddhist University

Corresponding Author:¹Premium.3464@gmail.com

Retrieved 23-04-2024; Revised 23-06-2024; Accepted 02-08-2024

DOI: 10.14456/japm.2024.42

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู จำนวน 211 คน กำหนดโดยใช้ตารางของเคร์ชีและมอแกน และระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test ความแปรปรวนทางเดียว ทดสอบความแตกต่างคู่โดยใช้วิธี LSD และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านทักษะการบริหาร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านภาวะผู้นำ และ ด้านความรู้ความสามารถ

2. ครูที่มีเพศและอายุแตกต่างกันการรับรู้ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันการรับรู้ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. แนวทางการพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ 1) พัฒนาตนเองด้านวิชาการและภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง 2) นำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา 3) วิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมและกำหนดวิสัยทัศน์ 4) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 5) เป็นนักบริหารเชิงกลยุทธ์ และ 6) สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ : คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ; ผู้บริหารสถานศึกษา ; ศตวรรษที่ 21 ; การรับรู้

Abstract

The purpose of this research article were: (1) To study the desirable characteristics of school administrators in the 21st century perceived by teachers in Chawang:. (2) To compare the desirable characteristics of school administrators in the 21st century, classified by gender, age, education level, and work experience; and (3) To study the guideline for promoting the desirable characteristics of school administrators in the 21st century. The research is divided into 2 phases, with phase 1 being quantitative research, that the research sample consisted 211 teachers, who were determined by the using Krejcie & Morgan table. In phase 2 it was qualitative research and there were 9 key informants. The employed research instruments were questionnaire with reliability coefficients of 0.982 and semi-interviews. The statistics employed for data analysis were the frequency, percentage, mean, standard deviation, t- test, One-way ANOVA, pair testing by LSD method, and content analysis

The findings were as follows

1. The overall of the desirable characteristics of school administrators in the 21st century was at a highest level.

2. The teachers of different gender and age perceptions of desirable characteristics of school administrators in both overall and in each aspect were not different. The teachers with different levels of education and working experience perceptions of the desired characteristics of school administrators in overall were different at a statistical significant difference at the .01 level.

3. School administrators should 1) develop themselves to have academic leadership; 2) apply the principles of good governance and focus on the all happiness; 3) develop themselves to have transformation leadership; 4) analyze environmental factors and set a vision appropriately; 5)

act as a good example; 6) be a strategic manager; and 7) systematically find ways to build cooperation with all network groups.

Keywords: Desirable characteristics; School administrators; The 21st century; Perceived

บทนำ

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นถึงความดีของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกลไกและตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพในผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่จะประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบการแข่งขันและทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นและเหมาะสม อาทิ มีความรู้เกี่ยวกับหลักการเชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมจริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาซึ่งขึ้นอยู่กับเพศ อายุและประสบการณ์ทำงานซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมกับยุคปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ในอนาคตเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อนำพาองค์กรประสบความสำเร็จ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2560) มีคุณลักษณะหลายประการ อาทิ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และใช้นวัตกรรม ตระหนักถึงผลกระทบจากภายนอก มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ มีภาวะผู้นำแบบจูงใจใฝ่บริการ มีคุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เนื่องจากเป็นแหล่งประสิทธิ์ประสาทวิชา ถ่ายทอดความรู้ วัฒนธรรม ผูกทักษะอาชีพ เสริมสร้างคุณธรรมอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และผูกทักษะชีวิตอันจำเป็นในการดำรงชีวิตให้กับนักเรียน สรรค์สร้างบุคลิกภาพทางสังคมให้นักเรียน เพื่อให้การทำงานมีศักยภาพและเกิดประสิทธิภาพโดยการยึดหลักการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม คือ ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไข ร่วมรับผิดชอบเพื่อทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จและเจริญก้าวหน้า (พระภัทรชัยญาณรณ์ อุตสวย, 2565) เพื่อให้สามารถปรับตัวในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และปฏิบัติตนให้มีคุณค่าแก่สังคม เป็นทรัพยากรมนุษย์ตามความต้องการทางสังคม โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บริหารจัดการ คอยกำกับ ติดตาม และดูแลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้มีผลผลิตคือนักเรียนที่มีคุณภาพที่สุด และเพื่อให้นักเรียนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในศตวรรษที่ 21 อย่างมีคุณภาพ (กุลจิรา รักษนคร, 2563) ผู้นำองค์กรต่าง ๆ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะต้องเพื่อจะได้ร่วมกันพัฒนาประเทศชาติให้มั่นคงถาวรอย่างยั่งยืน (พระมหานรินทร์ สุรบุญโญ, 2564)

จากการศึกษาของ อภิชัย พันธเสน (2558) Phumphonkhochasom, et al., (2022) และ วงศ์ะลี ยั่งยืน (2564) พบว่า การบริหารการศึกษามีหลายมิติทั้งด้านหลักสูตร การบริหารจากส่วนกลาง การบริหารบุคลากรระดับพื้นที่ได้คนไม่ตรงกับงานและตรงเวลา การบริหารงบประมาณของ

สถานศึกษา ความไม่พร้อมของบุคลากรทางการศึกษากับการศึกษารูปแบบใหม่ ความไม่พร้อมของผู้บริหารสถานศึกษา ความไม่พร้อมของครู การขาดแคลนครูคุณภาพ ประเด็นที่ผู้วิจัยสนใจคือ ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารมักไม่มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ ไม่สนใจปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย หรือไม่ส่งเสริมการพัฒนาด้านวิชาการ รวมถึงผู้บริหารมักไม่ปรากฏตัวในโรงเรียน เพราะมักจะอ้างว่าต้องออกไปข้างนอกเพื่อแสวงหาทรัพยากรจากภายนอกมาสนับสนุนโรงเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้เพียงพอกับความขาดแคลนที่สถานศึกษาเผชิญ เนื่องมาจากโรงเรียนมีนักเรียนน้อย เงินสนับสนุนต่อหัวที่รัฐจัดสรรให้จึงมีน้อย ไม่เพียงพอสำหรับการบริหารจัดการ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทและเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษา การบริหารและจัดการศึกษาจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของการศึกษา ย่อมต้องอาศัยความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก

ดังนั้น การวิจัยนี้ครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูต่อผู้บริหารสถานศึกษาและ แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข และส่งผลให้เกิดคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

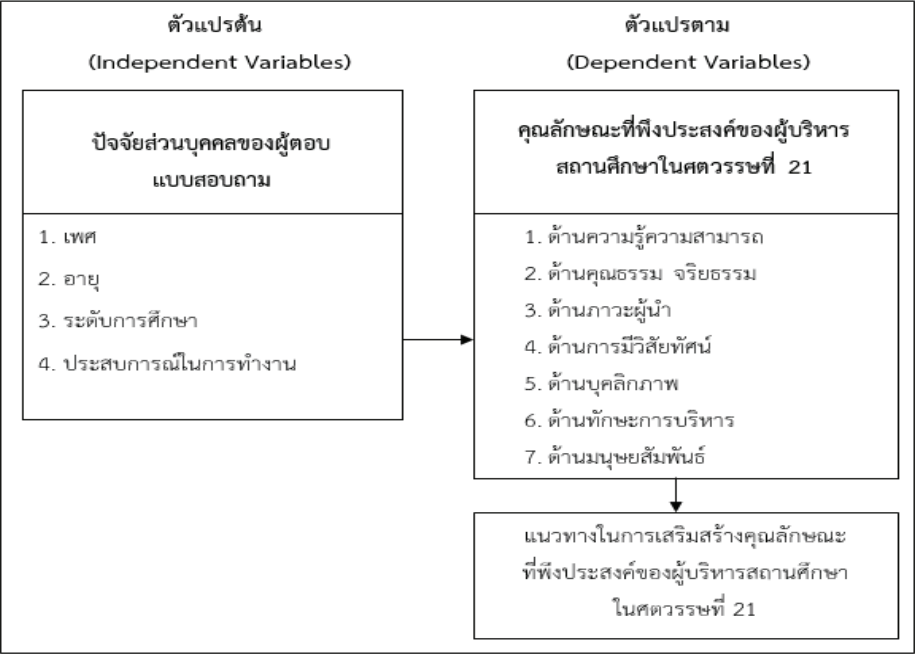
1. เพื่อศึกษาลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

ครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันจะมีการรับรู้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 แตกต่างกันไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็น การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ (ถวิล อรัญเวศ, 2560; นิรภัย จันทร์สวัสดิ์, 2564 , National Association for the Education of Young Children [NAEYC], 2005)

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้หลากหลาย สรุปได้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 หมายถึง คุณสมบัติลักษณะเฉพาะรายบุคคลของ

ผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกในการบริหารงานสถานศึกษา ภายใต้กฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติหรือ ข้อบังคับเฉพาะกลุ่มบุคคลที่มีอาชีพทางการศึกษานำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ไปดำเนินการให้ องค์การดำเนินงานให้ได้ประโยชน์และบรรลุวัตถุประสงค์ ประกอบด้วย การมีความรู้ความสามารถ การมีคุณธรรม จริยธรรม การมีภาวะผู้นำ การมีวิสัยทัศน์ การมีบุคลิกภาพ การมีทักษะการบริหาร การมนุษยสัมพันธ์ (จินตามาต คงชัย 2564) , ศรายุทธ เมืองคำ (2563) , วิภาลัย วงษา (2563)

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจากนักวิจัยที่หลากหลาย ได้แก่ คมสันต์ วงษ์ชาลี (2561) ชิวสาธน์ กิ่งแก้ว (2561) ชุตินา ศิริไพรัตน์ (2561) ณัฐนันท์ แถวนาชุม (2561) วสันต์ บัวชุม (2561) โยธิน นิลคช (2561) ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย (2561) อิศกร แสนปัญญา (2561) ชิดกมล ยะสุรินทร์และคณะ (2562) วรัญญา หามา (2562) ปิยณัฐ วงศ์เครือศรี (2562) พรทิพย์ สุขเอียด (2562) วิภาลัย วงษา (2563) ศรายุทธ เมืองคำ (2563) และ จินตามาต คงชัย (2564) สรุปได้ว่ามีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความรู้ความสามารถ 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านภาวะผู้นำ 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 5) ด้านบุคลิกภาพ 6) ด้านทักษะการบริหาร และ 7) ด้านมนุษยสัมพันธ์

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research design) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเก็บ ข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงกึ่งโครงสร้าง โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ในเขตอำเภอฉวาง 211 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง ของ Krejcie and Morgan (1970) เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .982 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมด้วยตัวเอง โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 211 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน การทดสอบ t-test ความแปรปรวนทางเดียวและทดสอบความแตกต่างคู่โดยใช้วิธี LSD

สำหรับการวิจัยในระยะที่ 2 มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน กำหนดการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ

ที่ 21 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการนัดวันเวลาสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลทั้ง 9 คน จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่กำหนด และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ของครูที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวม

(n = 211)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21	ระดับการรับรู้		
	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	แปลผล
1. ด้านความรู้ความสามารถ	4.48	0.57	มาก
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.55	0.57	มากที่สุด
3. ด้านภาวะผู้นำ	4.54	0.54	มากที่สุด
4. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.54	0.53	มากที่สุด
5. ด้านบุคลิกภาพ	4.55	0.55	มากที่สุด
6. ด้านทักษะการบริหาร	4.58	0.52	มากที่สุด
7. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.62	0.54	มากที่สุด
รวม	4.55	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านทักษะการบริหาร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ ด้านความรู้ความสามารถ ตามลำดับ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า ครูที่มีเพศแตกต่างกันการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่มีอายุแตกต่างกันการรับรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 คือ ครูที่มีระดับการศึกษา ต่างกันจะมีการรับรู้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 2 แตกต่างกันและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 คือ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันจะมีการรับรู้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 2 แตกต่างกัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของครู

ปัจจัยส่วนบุคคล	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นศรีธรรมราช เขต 2							
	ความรู้ความสามารถ	คุณธรรมจริยธรรม	ภาวะผู้นำ	การมีวิสัยทัศน์	บุคลิกภาพ	ทักษะการบริหาร	มนุษยสัมพันธ์	รวม
เพศ	.590	.004**	.085	.071	.719	.503	.076	.276
อายุ	.011*	.749	.328	.013*	.408	.167	.004**	.232
ระดับการศึกษา	.431	.018*	.001***	.198	.002**	.000***	.000***	.003**
ประสบการณ์ในการทำงาน	.002**	.049*	.011*	.007**	.012*	.000***	.000***	.002**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควร 1) พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อนำมาประยุกต์ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด 2) นำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นความสุขของทุกคนในสถานศึกษา 3) พัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง 4) มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมเพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา 5) ปฏิบัติตนในการแต่งกายให้สะอาดเรียบร้อยและถูกกาลเทศะเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี 6) เป็น

นักบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เน้นความยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา และ 7) สถานศึกษาพัฒนาตนเอง และค้นหาวิธีการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายกับกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรคุณภาพ ยึดหลักธรรมาภิบาล และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ยังได้กำหนดจุดเน้นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้อำนวยการโรงเรียนทุกคนจะต้องมีนวัตกรรมใหม่ ๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้การบริหารจัดการศึกษาได้อย่างฉับไวและมีความเต็มใจและเต็มใจในการให้บริการทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาติดต่อสร้างสัมพันธ์ระหว่างครู สร้างมิตร ปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมงาน มีเมตตาธรรมเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กับผู้ร่วมงาน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างแก่ครูและชุมชน มีความจริงใจกับผู้ร่วมงานทั้งต่อหน้าและลับหลัง ยกย่องสรรหาในความคิดของผู้อื่น ให้เกียรติผู้อื่นและแสดงความยินดีต่อผู้อื่นด้วยความจริงใจ เป็นกันเอง ใจกว้าง และเป็นคนมีอารมณ์ดี (ชีวสาธน์ กิ่งแก้ว, 2561; ศรายุทธ เมืองคำ, 2563; เฉลิมเกียรติ ลุ่มเงินและสทิพร เซาว์ชัย, 2564; มณฑาทิพย์ นามมู, 2565) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัตน์ ไชยโคตรและคณะ (2563) ที่พบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 อยู่ในระดับมากทุกด้านโดยด้านมนุษยสัมพันธ์อยู่ในลำดับที่สองที่มีความจำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการสร้างขวัญกำลังใจ การยกย่องชมเชยและการให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงาน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้โดยรวมไม่แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพงศ์ พงศ์เชื้อทอง และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2565) ที่พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบตามอายุ พบว่า ครูที่มีอายุแตกต่างกันมีการรับรู้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ความสามารถ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านมนุษยสัมพันธ์แตกต่างกัน ส่วนด้านที่เหลือไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากการที่ครูที่มีอายุมากกว่ามีช่วงเวลาในการทำงานร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาในหลายช่วงเวลาทำให้ได้มองเห็นมิติการทำงานของผู้บริหารที่แตกต่างกันไปโดยเฉพาะความรู้ความสามารถ การมีวิสัยทัศน์ และมนุษยสัมพันธ์ ในขณะที่ครูที่มีระดับปริญญาตรีมีการรับรู้สูงกว่าครูที่สำเร็จปริญญาโททั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ของครูสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี และจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันในทุกด้าน เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการบริหารจัดการการศึกษาในปัจจุบันความหลากหลายและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ในการทำงานทำให้ครูรับรู้ได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญและเมื่อประสบการณ์ที่ต่างกันย่อมส่งผลให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิมทิพย์ อาจปักษา และ ชวน ภารังกุล (2564) ที่พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 2 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

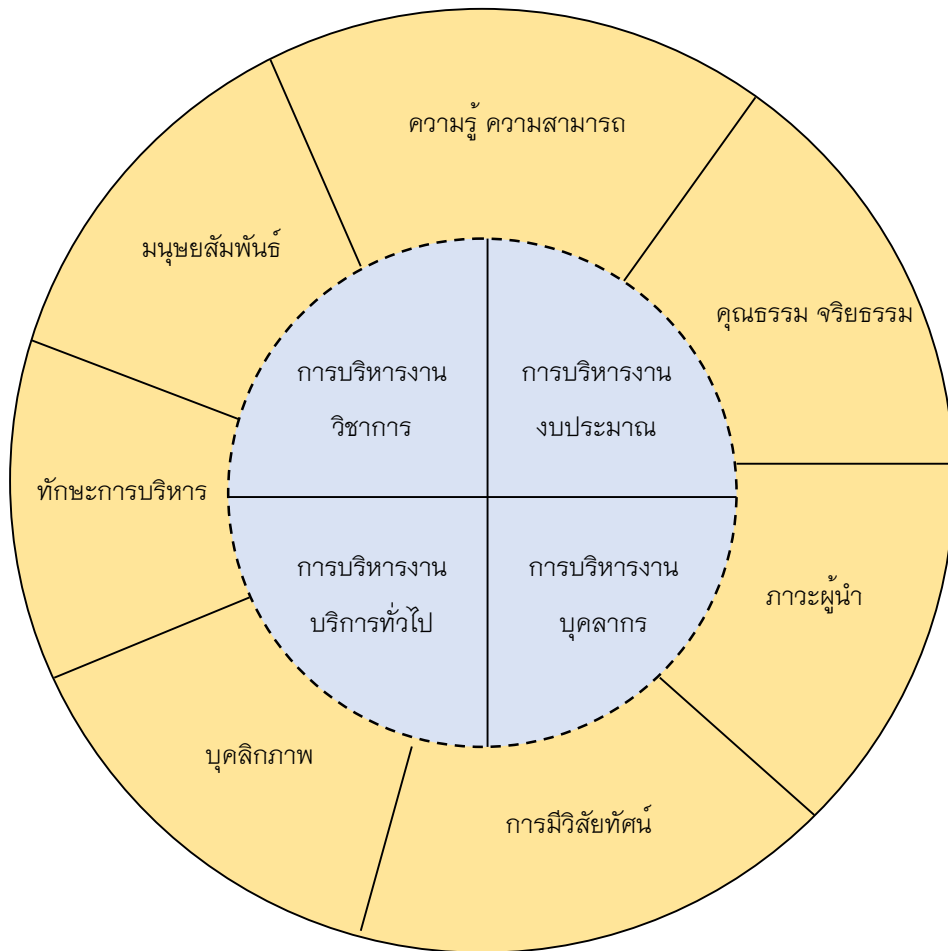
3. ผลการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควร 1) พัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อนำมาประยุกต์ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด 2) นำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นความสุขของทุกคนในสถานศึกษา 3) พัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเพื่อการเปลี่ยนแปลง 4) มีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมเพื่อนำมากำหนดวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา 5) ปฏิบัติตนในการแต่งกายให้สะอาดเรียบร้อยและถูกกาลเทศะเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี 6) เป็นนักบริหารเชิงกลยุทธ์ที่เน้นความยืดหยุ่นตามบริบทของสถานศึกษา และ 7) พัฒนาตนเองและค้นหาวิธีการสร้างความร่วมมือและเครือข่ายกับกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจจะเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบกับคุณลักษณะทั้ง 7 ด้านเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับ

มาก ถึง มากที่สุด แสดงให้เห็นว่ามีความสำคัญมากและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมให้ครบคลุมทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับชัยยนต์ เพาพาน (2560) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นถึงความดีของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกลไกและตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ มีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพในผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหารที่จะประสบความสำเร็จ สามารถสนองตอบการแข่งขันและทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่นและเหมาะสม มีความรู้ในหลักการเชิงทฤษฎี ทักษะ บทบาทหน้าที่ คุณธรรมจริยธรรมและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาในยุคใหม่ เพื่อนำพาองค์กรประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัตน์ ไชยโคตรและคณะ (2563) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารควรพัฒนาในเรื่องวุฒิทางอารมณ์ สติปัญญา และวางตัวให้เหมาะสม 2) ด้านความเป็นผู้นำ ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน เป็นผู้นำในการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการบริหาร 3) ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารควรพัฒนาในเรื่องการให้ความยุติธรรม การวางใจเป็นกลาง และนำหลักธรรมมาภิบาล และหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงาน 4) ด้านความรู้ และทักษะการบริหาร ผู้บริหารควรพัฒนาในเรื่องการมีความรู้และทักษะการบริหารองค์กร และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหาร 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรพัฒนาในเรื่องการสร้างขวัญกำลังใจ การยกย่องชมเชย และการให้คำปรึกษาในการปฏิบัติงานแก่ผู้ร่วมงาน

องค์ความรู้ใหม่ และการนำไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษา “คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้ของครูในอำเภอลำปาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2” จะเห็นว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ชี้ชัดให้เห็นว่าถ้าผู้บริหารสถานศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่โดดเด่นและเหมาะสมก็สามารถเป็นผู้นำและตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ประสบความสำเร็จ และสามารถสนองตอบการแข่งขันและทันสมัยเหมาะสมในการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านทักษะการบริหาร และ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจะส่งผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 สามารถนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มาวางแผนการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดได้อย่างครบถ้วนจะเป็นปัจจัยสำคัญในการที่จะทำการบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จและสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริงและยั่งยืน

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การจัดการศึกษาเป็นนโยบายที่สำคัญของทุกประเทศ เพราะจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศในทุกมิติ ซึ่งบุคคลที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษาคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ด้วยสถานการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางความรู้และเทคโนโลยีนวัตกรรม และจะไปสู่การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นจะต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านทักษะการบริหาร ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านภาวะผู้นำ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และ ด้านความรู้ความสามารถ เพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ บุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานอย่างมีความสุขและเกิดประสิทธิภาพ และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพทางการเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ควรนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 ควรกำหนดนโยบายในการฝึกอบรมหรือพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในมอบหมายงานโดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาลและความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ใต้บังคับบัญชา
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองทางด้านความรู้ความสามารถให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองทางความคิดโดยเฉพาะการคิดสร้างสรรค์เพื่อนำมาสู่การคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21
2. ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ทำงานของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กุลจิรา รัชชนคร. (2563). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่*, 5(3), 328-344
- คมสันต์ วงษ์ชาลี. (2561). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- จินตมาศ คงชัย. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].

- เฉลิมเกียรติ สุ่มเงิน และ สติรพร เขาวนชัย. (2564). การศึกษาคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(2). 128 – 139
- ชัยยนต์ เพาพาน. (2560). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาและนวัตกรรมทางการศึกษา: กระบวนทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา*. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.
- ชิดกมล ยะสุรินทร์และคณะ (2562). คุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 1(5), 35–50.
- ชีวสาธน์ กิ่งแก้ว. (2561). *คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์]*.
- ชุตินา ศิริไพรวัน. (2561). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]*.
- ณัฐนันท์ แกวนาชุม. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้บริหารกับการบริหารงานความร่วมมือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคตะวันตก [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]*.
- ถวิล อรัญเวศ. (2560). *ผู้บริหาร กับการครองตน ครองคน และครองงาน : สอดคล้องกับบริหาร. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4.*
- นิรภัย จันทร์สวัสดิ์. (2564). *คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณนักบริหารกับการกำกับดูแลที่ดี. สูตรไพศาล.*
- ปิยณัฐ วงศ์เครือสร. (2562). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำครูในการจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการ ภาค 11 [วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]*.
- พรทิพย์ สุขเอียด. (2562). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 [สารนิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]*.
- พระภัทรชัยญกรณ อุดสว. (2565). *รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนสีเขียวตามหลักสัปปายะ 7 แบบมีส่วนร่วม. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 4(1), 1–9.
- พระมหานรินทร์ สุรปัญญา. (2564). *พระพุทธศาสนากับการพัฒนาผู้นำ. วารสารธรรมวัตร*, 2(2), 19–28

- มณฑาทิพย์ นามมู. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- โยธิน นิลคช. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. ใน การประชุมวิชาการ เสนอผลงานวิจัยระดับชาติ "Graduate school conference 2018".
- วงศ์วะลี ยิ่งยืน. (2564). คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5(1), 15-27.
- วรัญญา หามา. (2562). คุณลักษณะของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี].
- วสันต์ บัวชุม. (2561). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].
- วิภาลัย วงษา. (2563). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9(33). 133 – 141
- วิรัตน์ ไชยโคตร และคณะ. (2563). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. สักทอง : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (สทมส.), 26(2), 180-192.
- ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกริก].
- ศรายุทธ เมืองคำ. (2563). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดระยอง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. (2565). แผนพัฒนาคุณภาพการนิเทศการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.
- สิริพงศ์ พงศ์เชื้อทอง และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์. (2566). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย, 5(1), 13-24.

- อภิชัย พันธเสน. (2558). *การสังเคราะห์งานวิจัยว่าด้วยปัญหาและข้อเสนอแนะในกระบวนการจัดการศึกษาไทย: ประเด็นปัญหาคุณภาพการศึกษา (2535–2558): รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- อิมทิพย์ อาจปักษา และ ชวน ภารังกุล. (2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 4(1). 6–15.
- อิสกร แสนปัญญา. (2561). *คุณลักษณะของผู้นำสถานศึกษาโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดเทศบาลนครเชียงราย [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท]*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- National Association for the Education of Young Children. (2005). *Program Administrator Definition and Competencies, An Informant to Selection of Annual Professional Development Options*. http://www.rio.maricopa.edu/ci/visitors_center/education/earlychildhood/pdfs/EED_Program_Administrator_Competencies.pdf
- Phumphongkhoasorn, P., Damnoen, S., Tuwanno, P.D.W., & Udomdhammajaree, P. (2022). Educational Quality Assurance and School Management Standards According to International. *Asia Pacific Journal of Religions and Cultures*, 6(1), 1–16

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสงฆ์ฆาติการ

ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

Administration in accordance with Good Governance by Administrative Monks

in Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat Province

พระมหากวณ กิตติภโท (รณจาณ)¹ และ พระมหาเอกกวิน ปิยวิโร²

Phramaha Pakawat Kittiphatto (Ranjaun)¹ and Phramaha Ekkawin Piyaweero²

หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Master of Political Science, Mahamakut Buddhist University

Corresponding Author: phramahapakawat@gmail.com

Retrieved 08-05-2024; Revised 17-07-2024; Accepted 02-08-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.43

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสงฆ์ฆาติการ และ 2) แนวทางการส่งเสริมแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสงฆ์ฆาติการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ พระภิกษุในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 120 รูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 รูป เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสงฆ์ฆาติการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.08) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักคุณธรรม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.19) รองลงมาคือ หลักนิติธรรม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.14) หลักการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.17) หลักความโปร่งใส ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.58 S.D. = 0.16) หลักความคุ้มค่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.53 S.D. = 0.18) และ หลักความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.51, S.D. = 0.18) ตามลำดับ

2) แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสงฆ์ฆาติการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช พระสงฆ์ฆาติการ ต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาอย่างใช้ในการบริหารงานอย่างจริงจัง

โดยเฉพาะด้านหลักความรับผิดชอบ ซึ่งถือว่าเป็นหลักการที่สำคัญ เพราะพระสังฆาธิการ เป็นบุคคลที่มีอำนาจปกครองพระในวัด ดังนั้นความรับผิดชอบต่อหน้าที่จึงมีความสำคัญ

คำสำคัญ: การบริหารงาน ; หลักธรรมาภิบาล ; พระสังฆาธิการ

Abstract

This Article aimed to study (1) to study administration according to the principles of good governance of the Administrative Monks and (2) guidelines for promoting administration according to the principles of good governance of the Administrative Monks in Nopphitam District Nakhon Si Thammarat Province. The sample group used Administrative Monks in Nopphitam District. Nakhon Si Thammarat Province, 120 monks, Important informants, 5 monks, choose specifically The tools used in the research are Questionnaires and in-depth interviews Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. and content analysis

The research finding were as follows:

1) Administration in accordance with Good Governance by Administrative Monks in Nopphitam District, Nakhon Si Thammarat Overall, every aspect was at the highest level, average ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.08). When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was moral principles, average ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.19), followed by The principles are the rule of law, average ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.14), the principle of participation, the average ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.17), the principle of transparency, the average ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.16), the principle of Cost – effectiveness or Economy. Mean ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.18) and Principles of Responsibility mean ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.18) respectively.

2) Guidelines for promoting administration according to the principles of good governance of the Administrative Monks in Nopphitam District Nakhon Si Thammarat Province Good governance principles must be applied seriously in administration. Especially in the area of responsibility. which is considered an important principle Because of the Administrative Monks Is a person who has authority over the monks in the temple. Therefore, responsibility for duties is important.

Keywords: Administration; Good Governance; Administrative Monks

บทนำ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์หรือการปกครองคณะสงฆ์ โดยหลักคือ การปกครองตามคณะสงฆ์ และทางศาสนา ตามพระราชนิพนธ์นิติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 ซึ่งเป็นฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และใช้คำว่าการบริหาร

กิจการคณะสงฆ์ ซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา เป็นการปกครองเพื่อบังคับบัญชาดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในการปกครองเรียบร้อยดีงาม ส่วนการบริหารจะเป็นไปเพื่อการบริหารจัดการในการที่จะดำเนินงานนั้น ๆ ให้สำเร็จในการบริหารนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญอีกส่วนหนึ่งคือ พระสังฆาธิการ หมายถึง "พระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์" มีเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค รองเจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ รองเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล รองเจ้าคณะตำบล และ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระสังฆาธิการ มีความสำคัญจะต้องดูแลพระภิกษุและสามเณร ให้เป็นระเบียบ มีจริยาวัตรตรงตาม ประพฤติปฏิบัติตาม พระธรรมวินัย จึงนับว่า พระสังฆาธิการ เป็นผู้จรรโลงพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืน ดูแลการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุและสามเณรไม่ให้ออกนอกพระธรรมวินัย และพระสังฆาธิการโดยเฉพาะ เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส และผู้ช่วยเจ้าอาวาส จะต้องบำรุงรักษาจัดการวัด รักษาและบำรุงสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ปกครองและสอดส่องให้บรรพชิตและคฤหัสถ์ที่พำนักอยู่ในวัดปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นธุระในการอบรมศึกษาสั่งสอนพระธรรมวินัยแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ให้สะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล (พิระพงษ์ มีพงษ์ธรรม, 2559) โดยพระสังฆาธิการมีหน้าที่ 6 ประการ คือ 1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ ให้เนืองไปตามพระธรรมวินัยกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติประกาศพระบัญชา สมเด็จพระสังฆราชคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน 2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาการสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี 3) ระวังอธิกรณ์วินัยจัดการลงนิคหกรรมวินัยจัญช้ออุทธธรรณคำสั่งหรือคำวินัยจัญชั้น เจ้าคณะตำบล 4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ 5) ควบคุมบังคับบัญชา เจ้าคณะ และเจ้าอาวาสตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตนและชี้แจงแนะนำ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย และ 6) ตรวจการและประชุมพระสังฆาธิการ ในเขตปกครองของตน จากภารกิจทั้ง 6 ประการนี้พระสังฆาธิการ จึงมีความสำคัญในการจรรโลงพระพุทธศาสนา และช่วยสงเคราะห์สังคมตามวิถีทางและหลักธรรม ในพระพุทธศาสนาการที่จะทำให้อุทิศศาสนาเจริญรุ่งเรือง ก้าวหน้าและมั่นคงคู่ประเทศไทยได้นั้นจะต้องมีพระสังฆาธิการเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยจรรโลงและพัฒนา พระพุทธศาสนา (พระสุระ สนิทชัย และรชพล ศรีขาวรส, 2562)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการบริหารงานคณะสงฆ์ที่ผ่านมา ใช้ทั้งพระราชบัญญัติปกครองคณะสงฆ์ ฉบับต่าง ๆ ตลอดจนกฎระเบียบข้อบังคับที่ฝ่ายบ้านเมืองกำหนดมาเป็นกรอบในการบริหาร แต่พระพุทธศาสนา ในมุมมองของประชาชนกลับเห็นถึงความเลื่อมถอย โดยมีภาพปรากฏตามสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยู ทวิตต์น หนังสือพิมพ์ บทความ วารสาร ตลอดจนสื่อสังคมออนไลน์ให้เห็นกันแทบทุกวัน ทำให้มุมมองของประชาชนทั่วไปที่ได้ทราบข่าวสารลดศรัทธาลง นอกจากนี้ จากการศึกษาของ พระครูสังวรวิชัยธีรภัทร อธิปไตย (กองนิมิต) (2563), พระสุริโย รุ่งเรือง และ ชิตวิฑูฒิ หมั่นมี (2561), พระครูสิริธรรมวิสิฐ (พรสวัสดิ์ ฐิตธมโม), ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, พระครูใบฎีกาเวียง กิตติวิฑูฒิ (2565) พบว่า สาเหตุของปัญหาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านการปกครอง พระสงฆ์บางรูปมีที่สุ่มมาก ขาดวุฒิภาวะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ด้านศาสน

ศึกษา พระภิกษุหนุ่มและสามเณรมีอยู่น้อย พระหลวงตามีมากทำให้ขาดแคลนผู้เรียน ด้านการศึกษา สงเคราะห์ วัดไม่สามารถจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในวัดไปดำเนินการเอง ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ขาดแผนและนโยบาย ส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้รับการศึกษาสูงขึ้น ด้านการสาธารณูปการ ศักยภาพวัด ทำให้การจัดหางบประมาณมา สนับสนุนการสาธารณูปการได้น้อย ผู้วิจัยจึงมองว่าปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้น กับคณะสงฆ์นั้นมีการนำกฎหมาย บ้านเมืองมาใช้มากขึ้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่พระสังฆาธิการจะต้องมีองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารทั้ง ทางโลกและทางธรรมมาประกอบกัน เพื่อใช้ในการบริหารจัดการองค์กรและให้เกิดความรู้ความเข้าใจใน หลักการทางโลกมากยิ่งขึ้น โดยจะต้องใช้การบริหารจัดการในเชิงรุกด้วยการนำหลักบริหารจัดการ องค์กรที่ดี ที่เรียกว่าหลักธรรมาภิบาล ซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความ มีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116 ตอนที่ 63 วันที่ 10 สิงหาคม 2542) มาใช้ในการบริหารงานคณะสงฆ์ และเพื่อให้ผลลัพธ์ออกมา มีประสิทธิภาพ พระสังฆาธิการต้องมีภาวะความเป็นผู้นำและมีมนุษยสัมพันธ์ในการบริหารงาน ตลอดจนการ บริหารจัดการด้านบุคลากรและอาคารสถานที่ให้มีความเจริญในพุทธศาสนา ดังนั้นหากการวิจัยนี้จะสามารถ เสนอแนวทาง การบริหารงานคณะสงฆ์ที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลให้เรียบร้อยดีงามและยั่งยืน ย่อมจะตอบใจหทัยแนวโน้มของการปฏิรูปคณะสงฆ์ในปัจจุบันได้

คณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราชในปัจจุบันมีวัดจำนวนทั้งหมด 626 วัด มีพระภิกษุ จำนวน 3,370 รูป โดยแบ่งเป็นคณะสงฆ์อำเภอโนนพิตำ มีวัดจำนวนทั้งหมด 19 วัด มีพระภิกษุจำนวน 120 รูป มีภารกิจหลัก คือ การบริหารงานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน นำโดยเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และเจ้าอาวาส ปฏิบัติหน้าที่เป็นฝ่ายบริหารและมีเลขานุการทุกระดับเป็นฝ่ายปฏิบัติการ ปกติแล้วการบริหารงานคณะสงฆ์ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชนั้นมีการดำเนินงานกันเป็นปกติ แต่ยังพบปัญหาพระภิกษุในมุมมองของประชาชน ทั่วไปที่มีความประพฤติไม่เหมาะสม เหล่านี้ล้วนเป็นมูลเหตุของปัญหาในการบริหารงานคณะสงฆ์ ที่พระสังฆาธิการ ทุกระดับกำลังประสบอยู่จากข่าวของพระสงฆ์ที่มีความประพฤติผิดพระธรรมวินัยตั้งแต่เรื่องเล็กน้อยจนถึง เรื่องใหญ่ เช่น พระภิกษุ สามเณร ในปกครองกระทำความผิดพระธรรมวินัยมากขึ้น หากดูจากพฤติกรรม พระภิกษุกระทำความผิดกับเงินทอง การวางตนที่ไม่เหมาะสมของพระ ขาดความสันโดษ ขาดการสำรวม ทำให้ ภาพพจน์ของพระพุทธศาสนาหมัวหมอง วัดหลายแห่งเน้นการพัฒนาอาคารสถานที่มากกว่าการพัฒนาเพื่อ มุ่งประโยชน์ของการศึกษาอบรมพระภิกษุ สามเณร อีกทั้งปัญหาเรื่องของการใช้งบประมาณของคณะสงฆ์ ที่สร้างวิกฤติศรัทธาอยู่ในขณะนี้ ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานคณะสงฆ์ในปัจจุบัน ผู้วิจัย จึงนำเอาแนวคิดหลักการบริหารกิจการที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาลมาเป็นประเด็นในการศึกษาวิเคราะห์การ บริหารงานคณะสงฆ์ ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารงานคณะสงฆ์ เพราะการสร้าง ธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์กรถือเป็นการสร้างสามัญสำนึกที่ดีต่อการบริหารงาน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นพระภิกษุรูปหนึ่งในอำเภอโนนพิตำ ได้ตระหนักถึง ความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ

เพื่อต้องการทราบถึงพระภิกษุในเขตอำเภอหนองปีด้าว่ามีความคิดเห็นต่อการบริหารงานที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการเพียงใด ซึ่งสะท้อนมุมมองศักยภาพของการบริหารงานคณะสงฆ์ในภาพรวมของพระสังฆาธิการ ทั้งนี้เพื่อที่จะนำผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มานำเสนอต่อพระสังฆาธิการในระดับเจ้าคณะผู้ปกครองนำไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้การบริหารกิจการของคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยอันดีงาม และเกิดความเจริญรุ่งเรืองสถานภาพของพุทธศาสนาสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอหนองปีด้า จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2) เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอหนองปีด้า จังหวัดนครศรีธรรมราช

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอหนองปีด้า จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. หลักธรรมาภิบาล

หลักธรรมาภิบาล (good governance) หรือ good governance ในภาษาอังกฤษ หมายถึงหลักการบริหารจัดการที่ดี อันเกี่ยวข้องกับนโยบายของส่วนราชการและพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การ สำหรับรัฐบาลไทย ได้วางหลักของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีไว้ว่า ประกอบด้วยหลักการ 6 ประการ ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักสำนึกรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า โดย 1) หลักนิติธรรม หมายถึงการตรากฎหมาย กฎ กติกาที่ถูกต้องเป็นธรรม การบังคับใช้เป็นไปตามกฎ กติกาที่ตกลงกันได้ คำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก 2) หลักคุณธรรม หมายถึงการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความซื่อสัตย์จริงใจ ชยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต 3) หลักความโปร่งใส หมายถึงสุจริตไม่คดโกง หรือมีความหมายตรงกันข้ามกับการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นความหมายในเชิงบวก 4) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึงการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองและทางการบริหาร การตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร การให้ข้อมูลแก่ประชาชน การแสดงความคิดเห็น การให้คำปรึกษา การร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมควบคุมงานสาธารณะ 5) หลักสำนึกรับผิดชอบ หมายถึงการตระหนักในสิทธิหน้าที่ สำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจต่อปัญหาสาธารณะ ความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาสาธารณะ การเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าหาญที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำของตน และ 6) หลักความคุ้มค่า หมายถึงการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม ใช้อย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์

สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ แข่งขันได้ในเวทีโลก และรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน โดยมุ่งประโยชน์สูงสุด (สถาบันพระปกเกล้า, 2558)

2. การบริหารงานคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2535 ได้ระบุว่า พระสังฆาธิการมีอำนาจหน้าที่ในดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) **ด้านการปกครอง** เป็นการดำเนินการสอดส่องดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในวัด คำนึงถึงพระธรรมวินัย กฎ ระเบียบ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายบ้านเมือง ตระหนักถึงความเจริญมั่นคงของวัด โดยการพัฒนาวัดให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนชุมชนและสังคม มีส่วนร่วมของประชาชนควบคู่ไปกับชุมชนส่วนรวมตามเป้าของ “บวร คือ บ้าน วัด และโรงเรียน”

2) **ด้านศาสนศึกษา** เป็นการจัดการศึกษาให้กับพระภิกษุ สามเณร ให้มีโอกาสศึกษาพระปริยัติธรรมและวิชาต่าง ๆ ทุก ๆ วิธี ตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย เพื่อเป็นองค์ความรู้ รักษาตนและหมู่คณะ พัฒนาตนเองให้มีความรู้และใช้ความรู้อบรมสั่งสอนแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ เพื่อเป็นการสร้าง ศาสนทายาทสืบอายุพระพุทธศาสนาสืบไป

3) **ด้านการศึกษาสงเคราะห์** เป็นการจัดการศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อช่วยเหลือแก่เด็กผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้มีโอกาสรับการศึกษา ตามกำลัง สติปัญญา พร้อมทั้งให้การอบรมสั่งสอนด้วยความรัก เมตตา เอาใจใส่ ชัดเกลามาเหล่านั่นทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อสร้างให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4) **ด้านการเผยแผ่** เป็นการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและศาสนธรรมแก่ประชาชน ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์และคณะสงฆ์ถือเป็นกิจการที่สำคัญที่สุด ถือว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญของพระสงฆ์ เพราะว่าพระสงฆ์ที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น จะต้องมีความรู้ความสามารถและเทคนิควิธีการนอกเหนือจากความรู้ด้านหลักพุทธธรรม ทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ของชาวพุทธได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

5) **ด้านสาธารณูปการ** เป็นการบำรุงรักษาและส่งเสริมการสร้างวัดให้เป็นที่ยอมรับประโยชน์แก่ประชาชนหรือสังคมผู้เป็นเจ้าของวัดนั้นให้วัฒนาสถาพรสืบไป โดยปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องเดิมภายในวัด รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการดำเนินกิจกรรมพระศาสนาในวัดให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสมบูรณ์ เพื่อสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นแหล่งอารยธรรมอันเจริญรุ่งเรือง มีศาสนวัตถุ ศาสนสถาน อันเป็นเครื่องหมายแห่งศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม

6) **ด้านสาธารณสงเคราะห์** เป็นงานที่พระสงฆ์ทำเพื่อสาธารณชน โดยบริหารจัดการตามหลักที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่งของมหาเถรสมาคม และไม่ขัดต่อกฎหมายบ้านเมือง ได้แก่ การสงเคราะห์พระภิกษุ สามเณร การสนับสนุนทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วย ผู้ยากไร้ ผู้ประสบ ภัยพิบัติทางธรรมชาติต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งการสาธารณสงเคราะห์นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือชาวบ้านในสิ่งที่พวกเขาต้องการและมีความจำเป็นแล้ว ยังเป็นการสร้างความผูกพันระหว่างวัดกับบ้านอีกทางหนึ่งด้วย

สรุปได้ว่า การบริหารงานคณะสงฆ์ เป็นหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่ต้องตระหนักถึงความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะความเป็นระเบียบเรียบร้อยของคณะสงฆ์ เกิดขึ้นจากความสำเร็จของการบริหารจัดการของพระสังฆาธิการแต่ละระดับ โดยมีขอบข่ายการบริหารงาน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่ 5) ด้านสาธารณูปการ และ 6) ด้านสาธารณสงเคราะห์

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอ นบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช” ผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัย ดังนี้

พระจักรี วิจิตรญาณ (สิทธิสุวณ) และ กันตกณ หนูทองแก้ว (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต)” พบว่า (1) หลักคุณธรรม ต้องยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม มีความเสียสละ มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (2) หลักนิติธรรม ต้องมีความเคารพในพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ระเบียบ คำสั่ง รวมถึงกฎหมายบ้านเมือง (3) หลักความโปร่งใส ต้องมีการเปิดเผยข้อมูล สามารถตรวจสอบได้ ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำรายรับ-รายจ่าย ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความตรงไปตรงมา (4) หลักการมีส่วนร่วม ต้องกระจายงานให้แก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง โดยคำนึงถึงความสามารถของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งรับฟังปัญหาและข้อเสนอต่าง ๆ (5) หลักความรับผิดชอบ ต้องมีความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติอย่างถ่องแท้ มีความรับผิดชอบในงาน (6) หลักความคุ้มค่า ต้องสามารถที่จะจัดสรรทรัพยากรที่มีให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดและมีความประหยัด

พระครูสังฆรักษ์ธีรภัทร์ อิทธิปัญญ (กองนิมิต) (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า 1) คณะสงฆ์ขาดการปฏิบัติงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง 2) ขาดระบบในการตรวจสอบบัญชีรับจ่ายของวัด 3) ขาดระบบในการตรวจตราคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ คือ 1) แต่งตั้งคณะทำงานในรูปแบบคณะกรรมการ 2) พัฒนาระบบในการตรวจสอบบัญชีรับจ่ายของ วัด และ 3) มีการตรวจตราคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

พระศักดิ์สาคร มหาวิริโย (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าอาวาส จังหวัดขอนแก่น” พบว่า สภาพการบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาลระดับเจ้าอาวาส จังหวัดขอนแก่น ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยหลักนิติธรรม และหลักความรับผิดชอบ

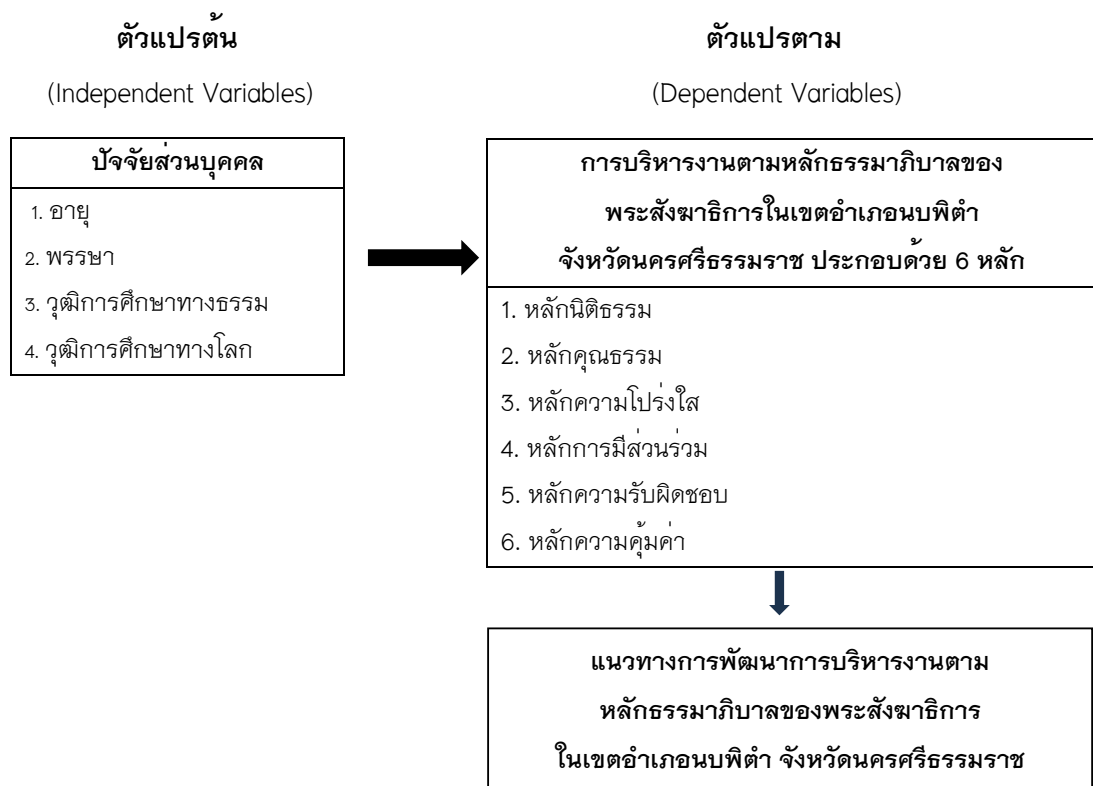
วุฒิพงษ์ พิมพธาดู และ วินัย ผลเจริญ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลในเขตปกครองสงฆ์ อำเภอไชยพิสัย จังหวัดบึงกาฬ” พบว่า 1) พระสงฆ์และสามเณรมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาและข้อเสนอแนะ ได้แก่ ด้านนิติธรรม ควรมีการวางกฎระเบียบของวัดในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะตามหลักพระธรรมวินัย ด้านคุณธรรม

ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขึ้นในวัด ด้านความโปร่งใส การจัดซื้อ-จัดสร้างสิ่งต่าง ๆ ภายในวัด ควรเป็นไปตามแบบแผนด้วยความบริสุทธิ์ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ด้านการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณรและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด ด้านความรับผิดชอบ ควรปรับปรุงระบบการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ด้านหลักความคุ้มค่า การจัดซื้อ-จัดสร้าง ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด

พระปลัดเวชยันต์ ฐิตสทุโธ และวาริญา ม่วงเกลี้ยง (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารวัด ตามหลักธรรมาภิบาลในยุคปัจจุบัน พบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในวัด ประกอบด้วย 1)หลักความถูกต้อง ตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม และกฎหมายบ้านเมือง 2) หลักความเหมาะสม หมายถึง ความรู้บริหารจัดการองค์กรของเจ้าอาวาส 3)หลักความบริสุทธิ์โปร่งใสของพระสังฆาธิการแยกออกเป็นกรวางนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ และ 4)หลักความยุติธรรมโดยปราศจากอคติ ภาวะผู้นำของพระสังฆาธิการในการบริหารวัดประกอบด้วยกรณีปัญญา มีวินัย กล้าตัดสินใจ รอบรู้และทำตนให้เป็นตัวอย่าง และหลักอธิปไตยธรรม 7 มีการหมั่นประชุมกัน เป็นต้น ส่วนการบริหารวัดในยุคปัจจุบันอาศัยหลักของพระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎหมายบ้านเมืองในการบริหารวัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็น การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย (Research design) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mix Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ประชากรทั้งหมดในการศึกษา คือ พระภิกษุในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 120 รูป ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) ผู้วิจัยกำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย เจ้าคณะอำเภอนบพิตำ เจ้าอาวาสวัดนพรัตนาราม, เจ้าคณะตำบลนบพิตำ (รักษาการแทนเจ้าคณะตำบลกะหรอ) เจ้าอาวาสวัดบ่อน้ำร้อนนพรัตนาราม, เจ้าคณะตำบลนาแหรง เจ้าอาวาสวัดในตุล, เจ้าอาวาสวัดใหม่ไทยเจริญ และ เจ้าอาวาสวัดเขาเหล็ก จำนวน 5 รูป

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ (1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 4 ข้อ เป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) (2) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 6 ด้าน เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close Ended) คำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choices) จำนวน 36 ข้อ เป็นแบบประเมินค่าระดับการปฏิบัติแบบ Rating Scale โดยจำแนกระดับการปฏิบัติออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ และ (3) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เป็นข้อคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ส่วนแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้าง ประกอบ 2 ตอน คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ และ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ เครื่องมือทั้งหมดตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .983

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน 2567 ผู้วิจัยได้ประสานเจ้าคณะอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งได้แบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้ง 120 ชุด ส่วนการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการนัดหมายวันเวลาตามให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพร้อมและสะดวก โดยผู้วิจัยได้ประสานงานไว้ล่วงหน้า ในการเก็บรวบรวมผู้วิจัยขออนุญาตใช้การจดบันทึก การบันทึกภาพและบันทึกเสียงร่วมด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลตามรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดังนี้ (1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด (2) ลงรหัส (Coding) โดยนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์

ถูกต้อง เรียบร้อย แล้วนำมาลงรหัสตามที่กำหนดไว้ (3) การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลด้วยวิธีการเชิงปริมาณ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยคำนวณทางสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนต่าง ๆ ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง 2) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 49 รูป คิดเป็นร้อยละ 40.80 มีพรรษา 11 พรรษาขึ้นไป จำนวน 64 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.30 มีวุฒิการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นเอก จำนวน 83 รูป คิดเป็นร้อยละ 69.20 และ มีวุฒิการศึกษาทางโลก ระดับปริญญาตรี จำนวน 65 รูป คิดเป็นร้อยละ 53.30

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทุกหลักธรรม

(N = 120)

ข้อ	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช	ระดับความ		แปลผล
		คิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	หลักนิติธรรม	4.60	0.14	มากที่สุด
2.	หลักคุณธรรม	4.64	0.19	มากที่สุด
3.	หลักความโปร่งใส	4.58	0.16	มากที่สุด
4.	หลักการมีส่วนร่วม	4.60	0.17	มากที่สุด
5.	หลักความรับผิดชอบ	4.51	0.18	มากที่สุด
6.	หลักความคุ้มค่า	4.53	0.18	มากที่สุด
โดยรวม		4.58	0.08	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทุกหลักธรรม ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.08) อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายหลักธรรม พบว่า หลักธรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักคุณธรรม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.19) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ หลักนิติธรรม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.14)

และ หลักการมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.17) อยู่ในระดับมากที่สุด และหลักธรรมที่มีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุดคือ หลักความรับผิดชอบ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.18) อยู่ในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ในประเด็นความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขต อำเภอหนองพิดำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาแล้วบรรยาย (Descriptive) ให้เหตุผลสรุปประเด็นใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความ รับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า ดังนี้

ด้านนิติธรรม ได้แก่ ควรใช้อำนาจของกฎหมายกฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารคณะสงฆ์ด้วยความ เป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ด้านคุณธรรม ได้แก่ ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ความพิการสภาพทางกาย ใช้หลักคุณธรรมในการปกครอง ระหว่างเจ้าอาวาสกับพระผู้ได้บังคับบัญชาของตน

ด้านความโปร่งใส ได้แก่ ควรมีการปรับปรุงสารสนเทศ ปรับปรุงกลไกการจัดการทรัพย์สิน รายรับ-รายจ่าย อย่างโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา เปิดโอกาส ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลา และมีกระบวนการให้ประชาชน ตรวจสอบความ ถูกต้องชัดเจน

ด้านการมีส่วนร่วม ได้แก่ วัดควรเปิดโอกาสให้ผู้พระภิกษุ สามเณรและผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมในการ ช่วยผลักดันการทำงานของวัด และติดตามประเมินผลงานได้อย่างเหมาะสม ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปให้ความรู้พระสงฆ์ในวัด เพื่อวัดจะได้มีการพัฒนาไป ในทางที่ดีขึ้น

ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ คณะสงฆ์ควรแสดงความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และผลงานต่อ เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวัง รวมทั้งการแสดงความ สำคัญในการรับผิดชอบต่อปัญหาที่จะเกิดขึ้น

ด้านความคุ้มค่า ได้แก่ พระสังฆาธิการในเขตอำเภอหนองพิดำ ควรพัฒนาตนเองให้มีความสามารถ ในการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยรณรงค์ให้คนในองค์กรมีความประหยัดใช้ ของอย่างคุ้มค่า มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ในการทำงานของบุคลากร และวัดควรสร้างเสริมให้บุคลากรมีความตระหนักและใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ สูงสุดยิ่ง ๆ ขึ้นไป

อภิปรายผลการวิจัย

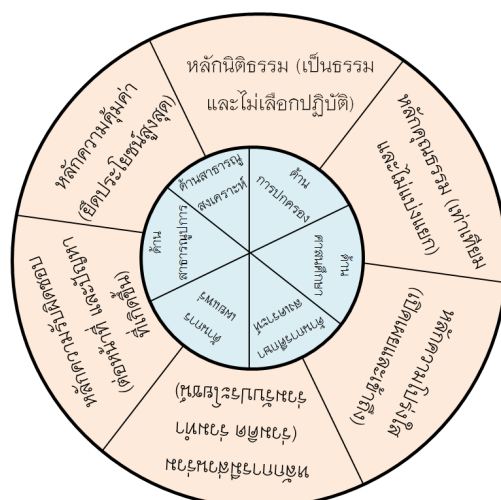
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ ในเขตอำเภอหนองพิดำ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยหลักคุณธรรม มีระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความคุ้มค่า และ หลักความรับผิดชอบ ตามลำดับ เหตุผลที่

เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ใน ความถูกต้องเป็นธรรม ตามหลักพื้นฐานการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งพระสังฆาธิการ เป็นกลุ่มคนในสังคมและมีสถานะสูงกว่าประชาชนทั่วไป ดังนั้นการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารหรือปกครองพระในความรับผิดชอบย่อมสามารถปฏิบัติได้ง่ายกว่ากลุ่มคนที่สังกัดภาครัฐหรือภาคเอกชน สอดคล้องกับการศึกษาของ พระจักรี วิชาญ (สิทธิสุวรรณ) และ กันตภณ หนูทองแก้ว (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต)” พบว่า (1) ด้านการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต) โดยรวมทั้ง 6 หลัก พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ผลการวิจัยพบว่า หลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ หลักความรับผิดชอบ ส่วนหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พระศักดิ์สาคร มหาวิริโย (2564) ได้ศึกษา วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าอาวาส จังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ระดับเจ้าอาวาส จังหวัดขอนแก่น ระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการต่อการบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ระดับเจ้าอาวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ หลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 หลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 หลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 หลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 หลักนิติธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 และหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 หลักธรรมาภิบาลที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการวัด คือ หลักนิติธรรม การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบต่อความคุ้มค่า ความโปร่งใส และหลักคุณธรรม ซึ่งมีหลักธรรมาทางพระพุทธศาสนาที่วัดได้นำมาประยุกต์ใช้ และเมื่อนำหลักธรรมาภิบาลไปบูรณาการกับการบริหารจัดการวัดแล้ว การปกครองที่บกพร่องทำให้การบริหารมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัดอุปประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการในเขตอำเภอหนองปีด้า จังหวัดนครศรีธรรมราช คือ พระสังฆาธิการต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานตามภารกิจของพระสังฆาธิการ ได้แก่ 1) ควรใช้อำนาจของกฎหมายกฎระเบียบข้อบังคับในการบริหารคณะสงฆ์ด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) ควรได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ความพิการสภาพทางกาย ใช้หลักคุณธรรมในการปกครอง ระหว่างเจ้าอาวาสกับพระผู้ใต้บังคับบัญชาของตน 3) ควรมีการปรับปรุงสารสนเทศ ปรับปรุงกลไกการจัดการทรัพย์สิน รายรับ-รายจ่าย อย่างโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมา เปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ตลอดเวลา และมีกระบวนการให้ประชาชน ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน 4) วัดควรเปิดโอกาสให้ผู้พระภิกษุ สามเณรและผู้เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมในการช่วยผลักดันการทำงานของวัด และติดตามประเมินผลงานได้อย่างเหมาะสม ควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปให้ความรู้พระสงฆ์ในวัด 5) คณะสงฆ์ควรแสดง

ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ และผลงานต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยความรับผิดชอบนั้นควรอยู่ในระดับที่สนองต่อความคาดหวัง รวมทั้งการแสดงถึงความสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาที่จะเกิดขึ้น และ 6) พระสังฆาธิการในเขตอำเภอหนองปีด้า ควรพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยธรรมคติให้คนในองค์กร มีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ในการทำงานของบุคลากร และวัดควรสร้างเสริมให้บุคลากร มีความตระหนักและใช้วัสดุอุปกรณ์เป็นไปอย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดยิ่ง ๆ ขึ้นไป สอดคล้องกับการศึกษาของ วุฒิพงษ์ พิมพ์ธาตุ และ วินัย ผลเจริญ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลในเขตปกครองสงฆ์ อำเภอไชยพิสัย จังหวัดบึงกาฬ” พบว่ามีแนวทางส่งเสริม ด้านนิติธรรม ควรมีการวางกฎระเบียบของวัดในการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะตามหลักพระธรรมวินัย ด้านคุณธรรม ควรมีการจัดกิจกรรมอบรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขึ้นในวัด ด้านความโปร่งใส การจัดซื้อ-จัดสร้างสิ่งต่าง ๆ ภายในวัด ควรเป็นไปตามแบบแผนด้วยความบริสุทธิ์ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ด้านการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณรและประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัด ด้านความรับผิดชอบ ควรปรับปรุงระบบการศึกษาของพระภิกษุ สามเณร ด้านหลักความคุ้มค่า การจัดซื้อ-จัดสร้าง ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับผู้วิจัยที่มีความคิดเห็นต่อการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการปกครองของพระสังฆาธิการมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะการปกครองดังกล่าวเป็นบทบาทหน้าที่ที่กำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะพระสงฆ์ พ.ศ.2535 และหลักธรรมาภิบาลสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกองค์กรเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

พระสังฆาธิการในเขตอำเภอหนองปีด้า จังหวัดนครศรีธรรมราช มีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานตามที่ได้รับมอบหมาย ดังปรากฏตามแผนภาพที่ 1

จากภาพสรุปได้ว่า แนวทางการบริหารดังนี้ 1) หลักนิติธรรม ควรใช้อำนาจของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารคณะสงฆ์ด้วยความเป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ 2) หลักคุณธรรม ยึดหลักการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมโดยไม่แบ่งแยกถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ 3) หลักความโปร่งใส ควรมีการนำสารสนเทศมาใช้ในการเปิดเผยข้อมูล และเพิ่มมีช่องทางให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร 4) หลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ รวมทั้งเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกไปถวายความรู้แก่พระสงฆ์ 5) หลักความรับผิดชอบ มีการแสดงความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ และสร้างสำนึกในการรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้น และ 6) หลักความคุ้มค่า มีความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่าที่สุด ซึ่งเมื่อมีกระบวนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอย่างเข้มแข็ง ย่อมนำไปสู่การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ คณะสงฆ์อยู่ในระเบียบวินัย มีคุณธรรมจริยธรรม มีส่วนร่วมทั้งในวัดและนอกวัด มีการเผยแพร่ข้อมูลและสามารถตรวจสอบได้ รวมทั้งต้องเกิดความคุ้มค่าและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

สรุป

พระสังฆาธิการ เป็นผู้ปกครองดูแลคณะสงฆ์ในเขตปกครองและวัดให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อย ติงาม ของคณะสงฆ์จัดการและพัฒนา การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และ การสาธารณสงเคราะห์ให้เป็นด้วยดี พระสังฆาธิการจึงมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนา ดังนั้น เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพนั้น การนำ“หลักธรรมาภิบาล” ซึ่งถือว่าเป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ใน ความถูกต้องเป็นธรรม มาใช้ในการบริหารงานภายในวัด ย่อมเป็นสิ่งที่ดีและเป็นคุณกับพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) พระสังฆาธิการในเขตอำเภอหนองปีดำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้อย่างเกิดประสิทธิภาพต่อไปและสามารถนำผลวิจัยไปเผยแพร่ถึงความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงาน

2) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดนครศรีธรรมราช ควรมีการฝึกอบรมหรือให้ความรู้กับพระที่จะปฏิบัติหน้าที่เป็นพระสังฆาธิการ เพื่อให้การบริหารงานตามภารกิจของพระสังฆาธิการ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาการบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าอาวาส ในจังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2) ควรศึกษาอิทธิพลของธรรมาภิบาลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดนครศรีธรรมราช

เอกสารอ้างอิง

- พระครูสังฆรักษ์ธีรภัทร์ อธิธิปัญญา (กองนิมิต). (2563). *การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลของคณะสงฆ์อำเภอพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี* [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].
- พระครูสิริธรรมวิสิฐ (พรสวัสดิ์ ฐิตธมโม), ทวีศักดิ์ ทองทิพย์, พระครูใบฎีกาเวียง กิตติวณฺโณ. (2565). การบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์. *วารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 13(2), 78-92.
- พระจักรี วิภทฺธิ (สิทธิสุวรรณ) และ กันตภณ หนูทองแก้ว. (2562). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในจังหวัดนครศรีธรรมราช (ธรรมยุต). *วารสารปัญญา*, 26(2), 51-62.
- พระปลัดเวชยันต์ ฐิตสทฺโธ และ วาโรภา ม่วงเกลี้ยง. (2566). การบริหารวัดตามหลักธรรมาภิบาลในยุคปัจจุบัน. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร*, 6(3), 152-164.
- พระศักดิ์สาคร มหาวิริโย. (2564). การบริหารจัดการวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของพระสังฆาธิการ ระดับเจ้าอาวาส จังหวัดขอนแก่น. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 3(1), 1-16.
- พระสุระ สนิทชัย และ รัชพล ศรีขาวรส. (2562). บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 9(1), 326-336.
- พระสุริโย รุ่งเรือง และ ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2561). บริหารจัดการคณะสงฆ์ไทยอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ. *วารสารสมาคมศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 7(2), 101-115.
- พีระพงษ์ มีพงษ์ธรรม. (2559). บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารวัดโดยใช้หลักธรรมาภิบาล. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 1(1), 31-41
- วุฒิพงษ์ พิมพ์ธาตุ และ วินัย ผลเจริญ. (2566). การบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลในเขตปกครองสงฆ์ อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ. *วารสารศึกษิตาลัย วัดศรีสุมงคล*, 4(2), 99-110.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2558). *ธรรมาภิบาล: หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่*. สถาบันพระปกเกล้า.

โมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรการศึกษา
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Structural equation model of educational resource management
in small primary schools

เนตรชนก สุนาสวน¹, ทนง ทองภูเบศร์² กุลพัทธ์ กุลชาติดี³ สัมพันธ์ จันทร์ดี⁴
ณัฐกิตติ พาสภาการ⁵ และ รัฐจักรพล สามทองคำ⁶

Nedchanok Sunasuan¹, Thanong Thongphubate² Kullaphat kulchartdilok³
Samphan Chandee⁴ Natthakit Passapakarn⁵ and Rattachakphon Samthongklum⁶

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์¹⁻⁶

College of Management Innovation Rajamangala University of Technology Rattanakosin¹⁻⁶

Corresponding Author: tom.rcim@gmail.com

Retrieved 31-07-2024; Revised 19-08-2024; Accepted 21-08-2024

Doi: 10.14456/jappm.2024.44

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สถานการณ์การบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และ 2) สร้างโมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 161 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรมของ Soper, D.S. (2024) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านสถานการณ์การบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรศึกษามีค่าสูงสุด รองลงมาคือด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคลากร ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ และด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์

2) ด้านโมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่า Chi-square เท่ากับ 821.987 df เท่ากับ 413 p เท่ากับ

0.000 CMIN/DF เท่ากับ 1.990 CFI เท่ากับ 0.901 GFI เท่ากับ 0.758 AGFI เท่ากับ 0.709 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.079 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างด้านการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล (HRM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านการบริหารจัดการงบประมาณ (BM) ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ (MEM) และด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา (ERM) เท่ากับ 0.84, 0.70, และ 0.81 ตามลำดับ ด้านการบริหารจัดการงบประมาณมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ และด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา เท่ากับ 0.77 และ 0.69 ตามลำดับ ด้านการระดมทรัพยากรการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษา (EERM) และด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ (LRM) เท่ากับ 0.88 และ 0.90 ตามลำดับ

คำสำคัญ: โมเดลสมการโครงสร้าง; การบริหารทรัพยากรการศึกษา; โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The objectives of this research were twofold: 1) to analyze the situation of educational resource management in small primary schools and 2) to develop a structural equation model of educational resource management in small primary schools. This was a quantitative research study. The sample group consisted of 161 individuals, including administrators of small primary schools under the Office of the Basic Education Commission. The sample size was determined using the program by Soper, D.S. (2024). Data were collected using a questionnaire and analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as structural equation modeling analysis.

The results showed that:

1) Regarding the situation of educational resource management in small primary schools, ranked from highest to lowest, the efficiency of educational resource management was the highest, followed by budget management, personnel resource management, learning resource management, and material and equipment management.

2) The structural equation model of educational resource management in small primary schools was consistent with empirical data, with a Chi-square value of 821.987, df of 413, p-value of 0.000, CMIN/DF of 1.990, CFI of 0.901, GFI of 0.758, AGFI of 0.709, and RMSEA of 0.079. The causal relationship between human resource management (HRM) and budget management (BM), material and equipment management (MEM), and educational resource mobilization (ERM) was positively correlated at 0.84, 0.70, and 0.81, respectively. Budget management was positively correlated with material and equipment management and educational resource mobilization at 0.77 and 0.69, respectively.

Educational resource mobilization was positively correlated with the efficiency of educational resource management (EERM) and learning resource management (LRM) at 0.88 and 0.90, respectively.

Keywords: Structural Equation Model; Educational resource management; Small primary schools

บทนำ

การจัดการทรัพยากรการศึกษาเป็นแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รพีพรรณ ปัญญา และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ์ (2564) อธิบายว่าการจัดการทรัพยากรการศึกษาคือการระดม การจัดสรร และการใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ การบริหารทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่มักเผชิญกับข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์การเรียนการสอน (ชัยชนะ ราชไชยและจิรวัดณ์ วรุณโรจน์, 2564) นอกจากนี้ กิตติกา พุกจันทร์, วรณรี ปานศิริ และทอง ทองภูเบศร์ (2567) ยังเน้นว่าการบริหารทรัพยากรที่ดีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืน การบริหารทรัพยากรการศึกษาในประเทศไทยได้พัฒนาอย่างยาวนานเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้สอน ศิริพร งามเลิศ และคณะ (2567) พบว่าการบริหารจัดการทรัพยากรที่เป็นระบบช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่นและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารทรัพยากรการศึกษายังเกี่ยวข้องกับการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี (Mulati, Sihotang, & Octaviany, 2022) นอกจากนี้ การจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน (Oluloch, 2017) ดังนั้นการจัดการทรัพยากรการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในระบบการศึกษาอย่างยั่งยืน

โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมักประสบปัญหาการจัดการทรัพยากรการศึกษาเนื่องจากงบประมาณที่จำกัด ทำให้การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและการพัฒนาบุคลากรเป็นไปอย่างยากลำบาก นอกจากนี้ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการบริหารจัดการทรัพยากรเป็นอีกหนึ่งปัญหาสำคัญ ส่งผลให้การใช้ทรัพยากรไม่เกิดประโยชน์สูงสุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน การอบรมและพัฒนาบุคลากร และการจัดการงบประมาณให้เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้ ศิริพร งามเลิศ และคณะ (2567) พบว่าบุคลากรในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนต้องเผชิญกับความท้าทายในการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ รวมถึงการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ธัญลักษณ์ มณีโชติ และคณะ (2567) ระบุว่าปัญหาหลักในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทยคือการขาดแคลนทรัพยากรทางด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ

รวมถึงการบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบและขาดการสนับสนุนจากชุมชน Masnawati & Darmawan (2022) ชี้ให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อผลการเรียนของนักเรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม Atoyin & Atte (2021) พบว่าการจัดการทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพและการขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการศึกษาในเขต Kakamega East Sub-County Muliati, Sihotang, & Octaviany (2022) เน้นย้ำถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรและการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา Ghuftron et al. (2024) และ สุทธิกรณ์ วรณสมพร และคณะ (2566) กล่าวว่าปัญหาหลักคือการขาดแคลนทรัพยากรและการบริหารจัดการที่ไม่ทั่วถึง ชัยชนะ ราชไชย และจิรวัดน์ วรณโรจน์ (2564) และ กติกา พุกจันทร์, วรณรี ปานศิริ และทอง ทองภูเบศร์ (2567) ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการวางแผนและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรทรัพยากรทรัพยากร ปัญญา และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ์ (2564) เน้นถึงความสำคัญของการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรในการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

บทความวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่สร้างโมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เป็นเทคนิคการวิเคราะห์ทางสถิติที่ใช้สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลายตัวพร้อมกัน ซึ่งสามารถใช้ในการตรวจสอบและพัฒนาทฤษฎีที่ซับซ้อนได้ จะช่วยให้เข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ให้ความรู้และแนวทางแก่ผู้บริหารโรงเรียนและหน่วยงานต้นสังกัดในการวางแผนจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยกำหนดนโยบายการจัดสรรทรัพยากรที่ยุติธรรมและเหมาะสมในบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
2. เพื่อสร้างโมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่สำคัญในการจัดการทรัพยากรการศึกษา คือ การบริหารจัดการแบบองค์รวมที่มุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รพีพรรณ ปัญญา และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ์ (2564) กล่าวถึงการนำทฤษฎีระบบมาประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากร โดยมองการจัดการทรัพยากรการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบทั้งหมดที่ต้องการการวางแผน การควบคุม และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง แนวคิดนี้ช่วยให้การจัดการทรัพยากรเป็นไปอย่างเป็นระบบและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารทรัพยากรการศึกษายังมีแนวคิดสำคัญ เช่น ทฤษฎีการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ (กติกา พุกจันทร์ และคณะ, 2567) และทฤษฎีการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เน้นการวิเคราะห์สถานการณ์และการวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยชนะ และจิรวรรณ, 2564) นอกจากนี้ แนวคิดการจัดการคุณภาพที่เน้นการพัฒนาคุณภาพในทุกด้านขององค์กรก็มีบทบาทสำคัญในการทำให้การบริหารทรัพยากรมีประสิทธิภาพสูงสุด (สุทธิกรณ์ วรรณสมพร และคณะ, 2566) รวมถึงแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เน้นการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการในปัจจุบันโดยไม่กระทบต่ออนาคต (Bwamoni & Kageha, 2021) แนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ช่วยให้การจัดการทรัพยากรการศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพสูงสุด (Mulati, Sihotang, & Octaviany, 2022; Masnawati & Darmawan, 2022) จากการทบทวนหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผู้วิจัยกำหนดขอบข่ายของการบริหารทรัพยากร ได้แก่ 1) แนวคิดการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคลากร (2) ด้านการบริหารงบประมาณ (3) ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ (4) ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ (5) ด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา และ 6) ประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษา โดยแต่ละด้านมีความหมายดังนี้

1. ด้านการบริหารทรัพยากรบุคลากร หมายถึง กระบวนการจัดการและพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการสอนและการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการสรรหา คัดเลือก ฝึกอบรม และพัฒนาบุคลากร การบริหารทรัพยากรบุคลากรมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี การมีบุคลากรที่มีคุณภาพและมีทักษะที่เหมาะสมช่วยให้การบริหารจัดการในโรงเรียนดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การบริหารทรัพยากรบุคลากรยังครอบคลุมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานและการให้รางวัลตอบแทน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะและความรู้ของบุคลากรให้เหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียน (Saychuay, P., Pechrpuang, S., & Sungkaowsuttirak, S., 2022)

2. ด้านการบริหารงบประมาณ หมายถึง กระบวนการจัดการการเงินของโรงเรียน เพื่อให้การใช้จ่ายทรัพยากรมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเป้าหมาย การบริหารงบประมาณเกี่ยวข้องกับการวางแผนงบประมาณ การจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน การควบคุมการใช้จ่าย และการประเมินผลการใช้จ่ายเงิน การบริหารงบประมาณที่ดีช่วยให้โรงเรียนสามารถใช้จ่ายทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การบริหารงบประมาณยังช่วยให้โรงเรียนสามารถวางแผนการใช้จ่ายในอนาคตและปรับตัวต่อสถานการณ์ทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุทธิกรณ์ วรรณสมพร ชัชภูมิ สีสมนู และสุรเชษฐ์ บุญยรักษ์, 2566)

3. ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ หมายถึง กระบวนการจัดการทรัพยากรทางกายภาพในโรงเรียน เพื่อให้มีการใช้งานที่มีประสิทธิภาพและปลอดภัย ซึ่งรวมถึงการจัดหา การเก็บรักษา การบำรุงรักษา และการกำจัดวัสดุและครุภัณฑ์ การบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ที่ดีช่วยให้โรงเรียนมีทรัพยากรที่พร้อมใช้งานและปลอดภัยสำหรับการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดหาทรัพยากร

ใหม่และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ การมีระบบการบริหารจัดการที่ดีช่วยให้การดำเนินงานในโรงเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ (ชัยชนะ ราชไชย และจิรวัดณ์ วรณโรจน์, 2564)

4. ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการจัดการแหล่งข้อมูลและวัสดุที่ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการจัดหา การจัดเก็บ การบำรุงรักษา และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ การบริหารแหล่งเรียนรู้ที่ดีช่วยให้ครูและนักเรียนสามารถเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเรียนการสอนได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและหลากหลาย การมีระบบการบริหารจัดการที่ดีช่วยให้แหล่งเรียนรู้มีความพร้อมและทันสมัยสำหรับการใช้งานในโรงเรียน (Reddy, N., Manogna, N., & Shivani, S., 2023)

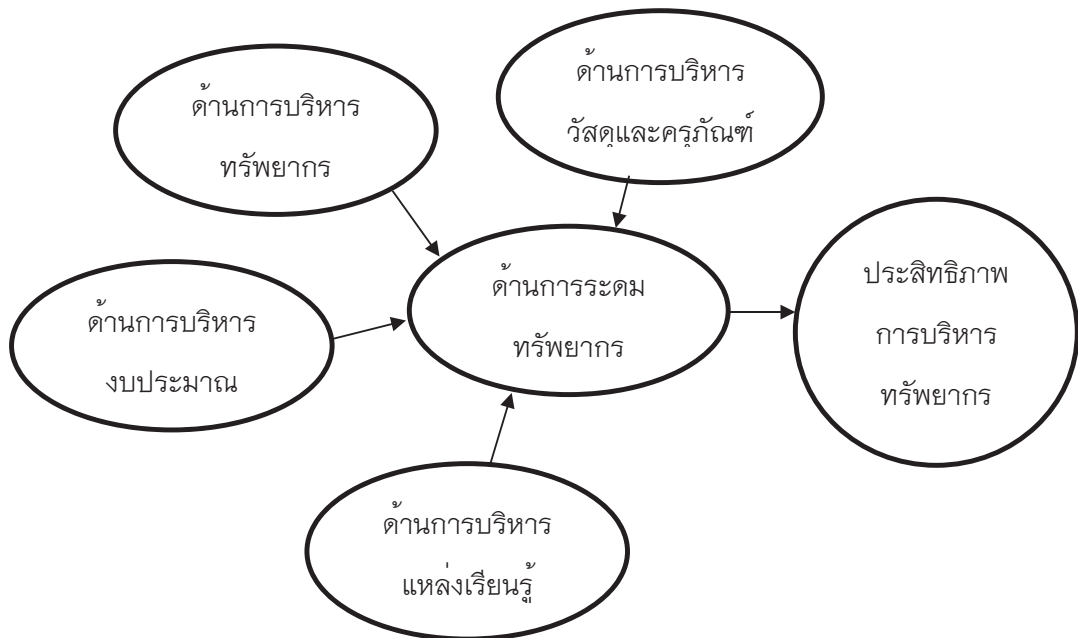
5. ด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา หมายถึง กระบวนการรวบรวมและจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงการหาทุนจากภาครัฐและภาคเอกชน การระดมทุนจากชุมชน การได้รับบริจาคและความร่วมมือจากองค์กรต่างๆ การระดมทรัพยากรการศึกษาที่มีประสิทธิภาพช่วยให้โรงเรียนสามารถมีทรัพยากรที่เพียงพอสำหรับการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างโรงเรียนและชุมชน การมีทรัพยากรที่เพียงพอช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง (รัฐพงษ์ มั่นต่อ, & หยกแก้ว กมลวรเดช, 2564)

6. ประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษา หมายถึง การประเมินผลการจัดการทรัพยากรของโรงเรียนเพื่อให้มั่นใจว่าทรัพยากรถูกใช้อย่างเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน การประเมินประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษาช่วยให้โรงเรียนสามารถระบุจุดแข็งและจุดอ่อนในการบริหารจัดการทรัพยากรและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การประเมินผลที่ดีช่วยให้โรงเรียนสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน การมีระบบการประเมินผลที่ดีช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนและครู (อารียา ประพัตรรงค์ ทรัพย์หิรัญ จันทักษ์ และเอกลักษณ์ เพียสา, 2566)

สรุปการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กประกอบด้วยจัดการทรัพยากรบุคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์ แหล่งเรียนรู้ และการระดมทรัพยากรการศึกษา เพื่อให้การใช้ทรัพยากรเหล่านี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของโรงเรียน โดยการบริหารทรัพยากรบุคลากรเน้นที่การสรรหา พัฒนา และประเมินผลบุคลากรเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี การบริหารงบประมาณมุ่งเน้นการจัดการการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารวัสดุและครุภัณฑ์รวมถึงการจัดหาและดูแลรักษาทรัพยากรทางกายภาพอย่างปลอดภัยและคุ้มค่า การบริหารแหล่งเรียนรู้มุ่งเน้นการจัดการและเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นในการเรียนการสอน และการระดมทรัพยากรการศึกษาครอบคลุมการจัดหาทรัพยากรจากภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน ทั้งนี้ การประเมินประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงและพัฒนาการจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการเรียนการสอนในโรงเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยที่ครอบคลุมถึงแนวคิดการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล (2) ด้านการบริหารงบประมาณ (3) ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ (4) ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ (5) ด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา และ (6) ประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษา โดยกำหนดความสัมพันธ์ของแต่ละด้าน ดังแสดงในภาพที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาและทบทวนหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ 1) แนวคิดการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล (2) ด้านการบริหารงบประมาณ (3) ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ (4) ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ (5) ด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา และ 6) ประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15,154 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 161 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรมของ Soper, D.S. (2024) โดยกำหนดค่า Anticipated effect size เท่ากับ 0.3 (Goulet-Pelletier, J. C., & Cousineau, D., 2018) Desired statistical power level เท่ากับ 0.8 จำนวนตัวแปรแฝง เท่ากับ 6 ตัวแปร จำนวนตัวแปรสังเกตได้ เท่ากับ 31 ตัวแปร และ ระดับนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05 ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Kusmaryono, I., Wijayanti, D., & Maharani, H. R., 2022) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสถานการณ์การบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยเริ่มจากการกำหนดประเด็นตามขอบเขตเนื้อหาและกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นจัดทำร่างแบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) จำนวน 5 ข้อ คือ 1) อายุ 2) ระดับการศึกษา 3) อายุราชการ และ 4) จำนวนนักเรียน และตอนที่ 2 สถานการณ์การบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 31 ข้อ โดยผู้วิจัยกำหนดข้อคำถามแบ่งเป็น 6 ด้าน และตั้งข้อคำถามตามนิยามจากการทบทวนวรรณกรรม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวัด (Index of Congruency: IOC) ได้อยู่ในช่วง 0.6 – 1.0 และมีความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.962 (Cronbach, L. J., & Furby, L., 1970)

ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดแผนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1. วิเคราะห์สถานการณ์การบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยศึกษาวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เนื้อหาเป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2. สร้างเครื่องมือวิจัยสำหรับสำรวจสถานการณ์การบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยนำตัวชี้วัดที่สังเคราะห์ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างเป็นแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3. พัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

ขั้นตอนที่ 4. ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และแปลความหมายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามผ่านระบบ Google Form ได้กลับคืนมา 161 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM)

ผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 35 – 45 ปี จำนวน 82 คน (ร้อยละ 50.90) รองลงมาอยู่ในช่วงอายุ 46 – 55 ปี จำนวน 46 คน (ร้อยละ 28.60) และน้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุ มากกว่า 56 ปี จำนวน 14 คน (ร้อยละ 8.70) มีระดับการศึกษาปริญญาโทมากที่สุด จำนวน 160 คน (ร้อยละ 99.40) มีอายุราชการอยู่ในช่วง 10–20 ปี มากที่สุด จำนวน 78 คน (ร้อยละ 48.40) รองลงมา คือ ช่วง 21–30 ปี จำนวน 39 คน (ร้อยละ 24.20) และน้อยที่สุดอยู่ในช่วงมากกว่า 30 ปี จำนวน 12 คน (ร้อยละ 7.50) ส่วนของจำนวนนักเรียนในโรงเรียนอยู่ในช่วงนักเรียนตั้งแต่ 81–120 คน มากที่สุด จำนวน 85 คน (ร้อยละ 52.80) รองลงมาอยู่ในช่วงนักเรียนตั้งแต่ 41–80 คน จำนวน 68 คน (ร้อยละ 42.20) และน้อยที่สุดอยู่ในช่วงนักเรียนตั้งแต่ 1–40 คน จำนวน 8 คน (ร้อยละ 5.00)

สรุปสถานการณ์การบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วยตัวแปรหลัก 6 ด้าน มีการสรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ 1) ประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษา มีค่าสูงสุด ($\bar{X} = 4.575$, $SD = 0.524$) รองลงมา คือ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 4.498$, $SD = 0.527$) 3) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคลากร ($\bar{X} = 4.437$, $SD = 0.553$) 4) ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.372$, $SD = 0.568$) 5) ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ ($\bar{X} = 4.298$, $SD = 0.603$) และ 6) ด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.156$, $SD = 0.708$) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กรายด้าน

n = 161

ลำดับที่	ด้านการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1.	ด้านการบริหารทรัพยากรบุคลากร	4.437	0.553
2.	ด้านการบริหารงบประมาณ	4.498	0.527
3.	ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์	4.298	0.603
4.	ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้	4.372	0.568
5.	ด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา	4.156	0.708
6.	ด้านประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษา	4.575	0.524

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ 2

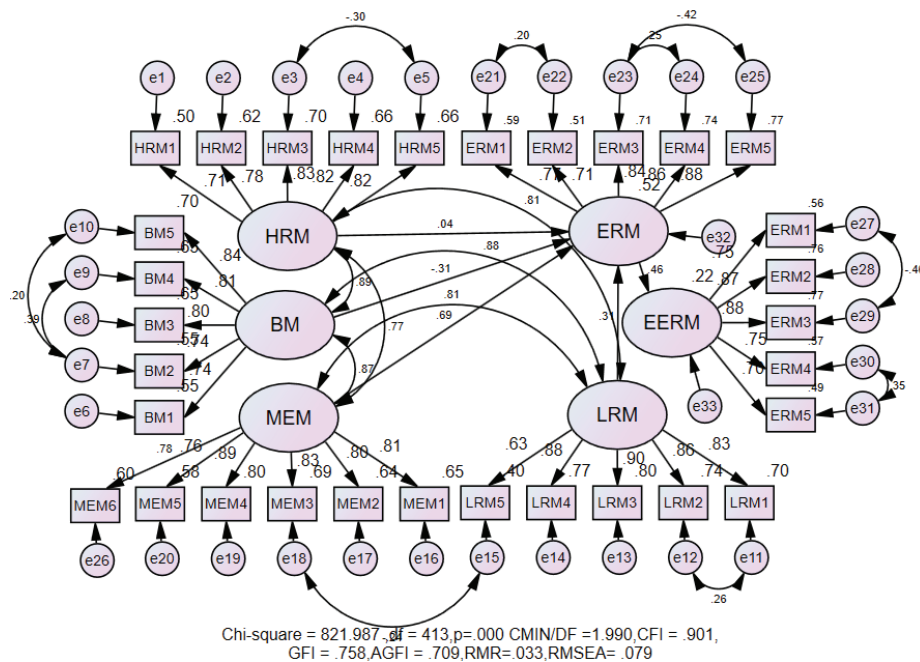
ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันของการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กรายด้าน

n = 161

ด้าน	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
(1) ด้านการบริหารทรัพยากรบุคลากร	1.000					
(2) ด้านการบริหารงบประมาณ	0.799**	1.000				
(3) ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์	0.739**	0.786**	1.000			
(4) ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้	0.701**	0.779**	0.747**	1.000		
(5) ด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา	0.514**	0.538**	0.602**	0.655**	1.000	
(6) ด้านประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษา	0.304**	0.366**	0.492**	0.440**	0.405**	1.000

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed)

ตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การสร้างโมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ได้โมเดลดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โมเดลสมการโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา

จากภาพที่ 2 สรุปความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยการพิจารณาค่าตัวชี้วัด ได้แก่ Chi-square, CMIN/DF, CFI, GFI, AGFI, RMR, และ RMSEA โดยค่า Chi-square เท่ากับ 821.987, df เท่ากับ 413 เมื่อพิจารณาค่าตัวชี้วัดอื่น ได้แก่ ค่า CMIN/DF เท่ากับ 1.990 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ค่า CFI เท่ากับ 0.901 แสดงถึงความสอดคล้องที่ดี ค่า GFI เท่ากับ 0.758 และค่า AGFI เท่ากับ 0.709 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ และค่า RMSEA เท่ากับ 0.079 แสดงถึงความสอดคล้องที่ค่อนข้างดีของโมเดลสมการโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ กล่าวได้ว่าโมเดลสมการโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษานี้มีความสอดคล้องที่น่าพอใจและสามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ได้

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในโมเดลสมการโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า มีการเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรหลายตัวที่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรด้านการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล (HRM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านการบริหารจัดการงบประมาณ (BM) ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ (MEM) และด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา (ERM) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่ถูกปรับมาตรฐาน (standardized path coefficients) เท่ากับ 0.84, 0.70, และ 0.81 ตามลำดับ ด้านการบริหารจัดการงบประมาณมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ และด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา ด้วยค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่ถูกปรับมาตรฐาน เท่ากับ 0.77 และ 0.69 ตามลำดับ ด้านการระดมทรัพยากรการศึกษามี

ความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษา (EERM) และด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ (LRM) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่ถูกปรับมาตรฐาน เท่ากับ 0.88 และ 0.90 ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ของโรงเรียนมีผลต่อกันและกันอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า โมเดลสมการโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กนี้ สามารถใช้ในการทำความเข้าใจและปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้

อภิปรายผลการวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การวิเคราะห์สถานการณ์การบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่ประกอบด้วยตัวแปรหลัก 6 ด้าน ซึ่งมีการสรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษามีค่าสูงสุด รองลงมาคือด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารทรัพยากรบุคลากร ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้ และด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ สามารถนำมาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบริบทของการบริหารทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในประเทศไทยและบริบทที่คล้ายคลึงกัน โดยจากบทความของชัยชนะ ราชไชย และจิรวัดน์ วรณโรจน์ (2564) เรื่องความต้องการจำเป็นในการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า มีความต้องการในการพัฒนาทรัพยากรการศึกษาด้านต่าง ๆ เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าด้านประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษาเป็นด้านที่มีความสำคัญมากที่สุดในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อย่างไรก็ตาม บทความของชัยชนะและจิรวัดน์ยังเน้นถึงความจำเป็นในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคลากรและงบประมาณ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพของการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กด้วย เมื่อเปรียบเทียบกับบทความของสุทธิธรณ์ วรรณสมพร ชัชภูมิ สีชมภู และสุรเชษฐ์ บุญรักษ (2566) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารทรัพยากรบุคลากรและงบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่าด้านการบริหารงบประมาณและการบริหารทรัพยากรบุคลากรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมาจากประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษา ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ในขณะที่ งานวิจัยของศิริพร งามเลิศ และคณะ (2567) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21 พบว่า ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์และการบริหารแหล่งเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาทรัพยากรการศึกษา ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และวัสดุครุภัณฑ์ที่มีความสัมพันธ์กับผลการวิจัยที่พบว่า

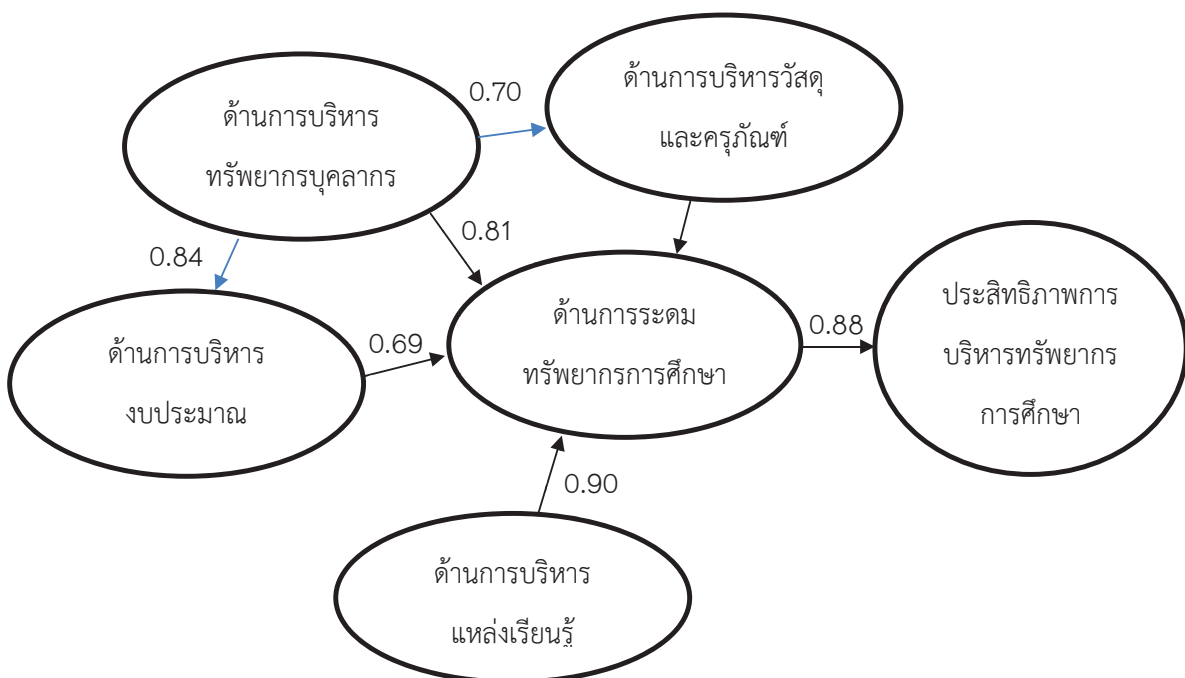
ด้านการบริหารแหล่งเรียนรู้และการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงรองลงมา การศึกษาและเปรียบเทียบผลการวิจัยจากบทความต่าง ๆ พบว่า การบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษา การบริหารงบประมาณ การบริหารทรัพยากรบุคลากร การบริหารแหล่งเรียนรู้ และการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ต้องให้ความสำคัญในการพัฒนา การบริหารจัดการทรัพยากรในทุกด้านมีผลกระทบต่อกันและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาเล็ก ซึ่งการศึกษาเพิ่มเติมและการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็น

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การสร้างโมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเล็ก โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่า โมเดลนี้มีความสอดคล้องที่น่าพอใจและสามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรได้อย่างชัดเจน ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกที่มีนัยสำคัญระหว่างด้านการบริหารทรัพยากรบุคลากร (HRM) ด้านการบริหารงบประมาณ (BM) ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ (MEM) และด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา (ERM) โดยด้านการบริหารทรัพยากรบุคลากรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับด้านการบริหารงบประมาณ (0.84) ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ (0.70) และด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา (0.81) ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของด้านการบริหารทรัพยากรบุคลากรที่มีผลต่อการบริหารจัดการด้านอื่น ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับบทความ "โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเทศไทย" ของธัญลักษณ์ มณีโชติ และคณะ (2567) พบว่าผลการวิจัยของทั้งสองการศึกษามีความคล้ายคลึงกันในการยืนยันถึงความสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโรงเรียน ทั้งนี้ได้ระบุว่า การมีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่ดีนั้นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการของโรงเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในโมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเล็ก นอกจากนี้บทความของสุทธิธรรณ วรณสมพร ชัชภูมิ สีชมภู และสุรเชษฐ์ บุญรักษ (2566) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรดิตถ์ เขต 1 ก็ได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการงบประมาณและทรัพยากรการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับโมเดลสมการโครงสร้างที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการจัดการงบประมาณ ด้านการบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ และด้านการระดมทรัพยากรการศึกษา จากการศึกษาในประเทศอินโดนีเซียโดย Ghufro, et. al. (2024) ได้ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของทรัพยากรส่วนบุคคลและทรัพยากรทางวิชาชีพของครูต่อการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการวิจัยในโมเดลสมการโครงสร้างที่พบว่าการบริหารจัดการทรัพยากร

บุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารจัดการทรัพยากรด้านอื่น ๆ ของโรงเรียน การศึกษาโดย Muliati, Sihotang, and Octaviany (2022) ยังสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การบริหารจัดการทรัพยากรโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพสามารถปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้ ซึ่งเป็นการยืนยันเพิ่มเติมถึงความสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาในบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในทำนองเดียวกัน การศึกษาของ Bwamoni and Kageha (2021) ในเคนยา และ Masnawati and Darmawan (2022) ในอินโดนีเซีย ได้ยืนยันถึงความสำคัญของการบริหารจัดการทรัพยากรโรงเรียนต่อผลลัพธ์ทางการศึกษาของนักเรียน การวิจัยเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ของโรงเรียนที่มีผลต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนและประสิทธิภาพการทำงานของครู ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในโมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล การบริหารจัดการงบประมาณ การบริหารจัดการทรัพยากรการเรียนรู้ และการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยนี้ คือ โมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ดังแสดงในภาพที่ 3

จากภาพที่ 3 โมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก อธิบายได้ว่า ความสัมพันธ์เชิงบวกที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างตัวแปรการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการจัดการงบประมาณ การบริหารวัสดุและครุภัณฑ์

และการระดมทรัพยากรการศึกษา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่ถูกปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.84, 0.70, และ 0.81 ตามลำดับ นอกจากนี้ การบริหารจัดการงบประมาณยังมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการระดมทรัพยากรการศึกษา ด้วยค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่ถูกปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.69 ตามลำดับ ส่วนการระดมทรัพยากรการศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการบริหารทรัพยากรการศึกษาและการบริหารแหล่งเรียนรู้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางที่ถูกปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.88 และ 0.90 ตามลำดับ องค์ความรู้ใหม่นี้จะเกิดประโยชน์แก่นักวิชาการ นักวิจัย ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ในเชิงวิชาการ ช่วยเพิ่มพูนความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป ในเชิงปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสามารถนำโมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรการศึกษาที่พัฒนาขึ้นมาใช้ในการวางแผนและปรับปรุงการจัดการทรัพยากรในโรงเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสามารถใช้ข้อมูลนี้ในการสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรของโรงเรียนเพื่อประโยชน์สูงสุดของนักเรียนในเชิงนโยบาย ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการกำหนดนโยบายการจัดสรรทรัพยากรการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กทั่วประเทศ

สรุป

งานวิจัยเรื่องโมเดลสมการโครงสร้างการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างตัวแปรต่างๆ ได้ชัดเจน ด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลากรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารงบประมาณ การบริหารวัสดุและครุภัณฑ์ และการระดมทรัพยากรการศึกษา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการบริหารทรัพยากรบุคคลากรมีผลสำคัญต่อการบริหารจัดการด้านอื่น ๆ โมเดลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่ยืนยันว่าการบริหารทรัพยากรบุคคลากร งบประมาณ วัสดุและครุภัณฑ์ และการระดมทรัพยากรการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 นักวิชาการและนักวิจัยควรใช้โมเดลสมการโครงสร้างของการบริหารทรัพยากรการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในการวิเคราะห์และปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษาในโรงเรียนประถมขนาดเล็ก เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและพัฒนา

แนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละแห่ง ทำให้การวิจัยเชิงปฏิบัติมีความแม่นยำและสามารถนำไปใช้ได้จริงในโรงเรียน

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนประถมขนาดเล็กควรใช้ผลการวิจัยเพื่อวางแผนและจัดสรรทรัพยากร การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการอบรมครูและการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมทั้งใช้ ข้อมูลในการตัดสินใจเชิงนโยบายเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ของนักเรียน

1.3 หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนประถมขนาดเล็กควรสนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรการศึกษา โดยการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่เพียงพอให้กับโรงเรียน เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามผลการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรทำการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้โมเดลสมการโครงสร้างในการจัดการทรัพยากรการศึกษาที่เน้นเทคโนโลยีในโรงเรียนประถมขนาดเล็ก เพื่อศึกษาผลกระทบและประสิทธิภาพในการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล

3.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการจัดการทรัพยากรการศึกษาในโรงเรียนประถมขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทและในเมือง เพื่อหาความแตกต่างและแนวทางการปรับปรุงที่เหมาะสมกับบริบทแต่ละประเภท

3.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรการศึกษาในโรงเรียนประถมขนาดเล็ก โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

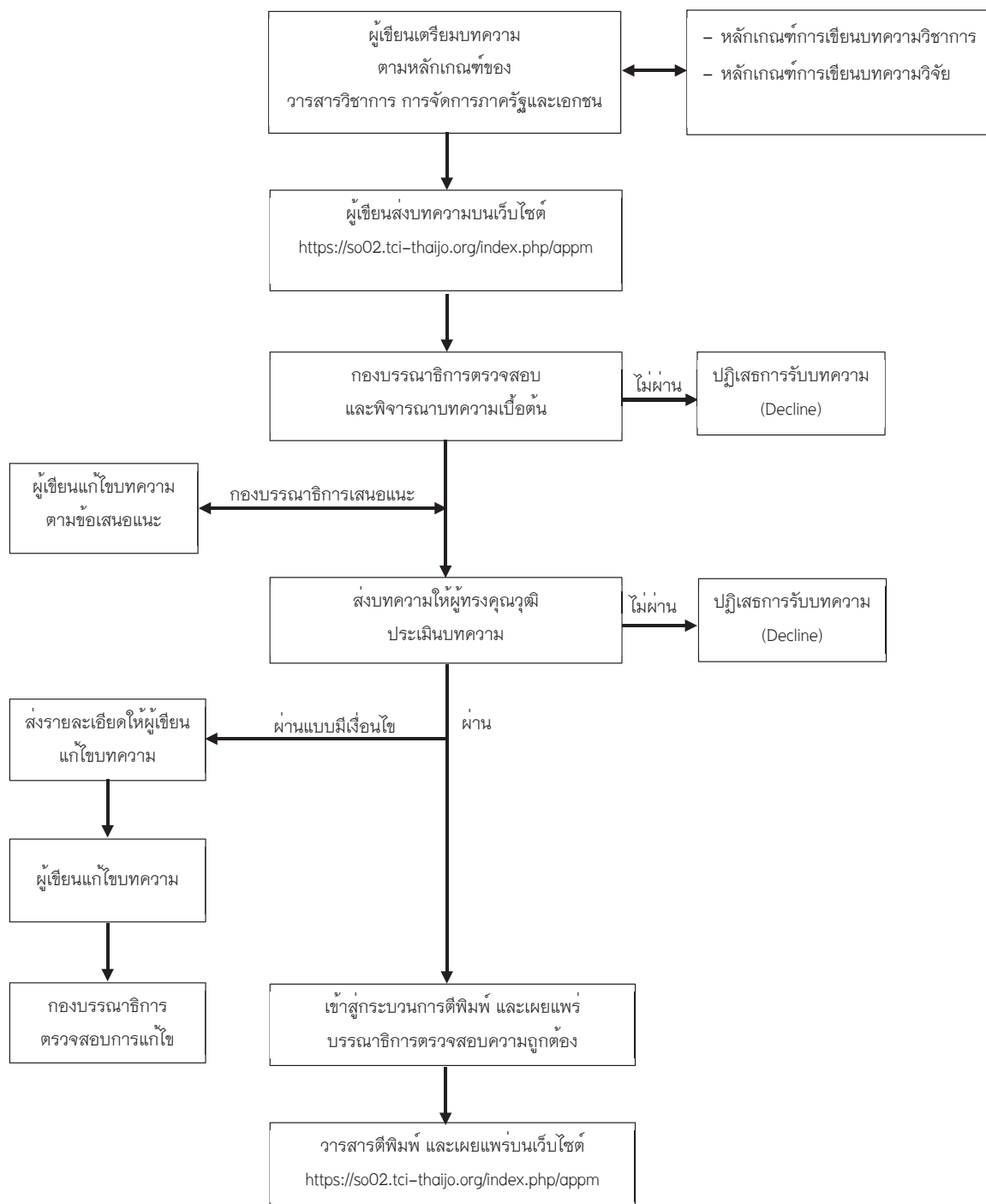
- กตিকা พุกกันท์ วรธนรี ปานศิริ และทอง ทองภูเบศร์. (2567). แนวคิดใหม่การบริหารทรัพยากร การศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. *วารสารมณีเชษฐารามวัดจอมมณี*, 7(3), 933-944.
- ชัยชนะ ราชไชย และจิรวัดณ์ วรณโรจน์. (2564). ความต้องการจำเป็นในการบริหารทรัพยากรทาง การศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. *สภากาชาดวารสารศึกษาศาสตร์*, 8(2), 206-217.
- ธัญลักษณ์ มณีโชติ สุชาติ นันทะไชย สุดารัตน์ สารสว่าง และสรียา ไซดิธรรม. (2567). โมเดลสมการ โครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กใน ประเทศไทย. *Journal of MCU Social Science Review*, 13(4), 108-122.
- รพีพรรณ ปัญญา และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ์. (2564). องค์ประกอบการระดมทรัพยากรทางการศึกษา. In *Proceeding National & International Conference* (Vol. 14, No. 2, p. 1099).

- รัฐพงษ์ มั่นต่อ และหยกแก้ว กมลวรรณ. (2564). แนวทางการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(10), 223–238.
- ศิริพร งามเลิศ สุพจน์ แสงเงิน สุภาพ วิเศษศรี ณพัฐฐิกา ปิติเลิศศิริกุล และสุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2567). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาตามความคิดเห็นของบุคลากรโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 21. *Journal of Arts Management*, 8(2), 317–333.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กปี พ.ศ. 2562–2565*. กรุงเทพมหานคร: อักษรไทย.
- สุทธิกรณ์ วรรณสมพร ชัชภูมิ สีชมภู และสุรเชษฐ์ บุญรักษ. (2566). ปัจจัยการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 9(8), 287–300.
- สุทธิกรณ์ วรรณสมพร ชัชภูมิ สีชมภู และสุรเชษฐ์ บุญรักษ. (2566). ปัจจัยการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation*, 9(8), 287–300.
- อารียา ประพัศรวงศ์ ทรัพย์ศิริฐัญ จันทักษ์ และเอกลักษณ์ เพียสา. (2566). การศึกษาองค์ประกอบการบริหารทรัพยากรทางการศึกษาในโรงเรียน. *MCU Haripunchai Review*, 7(4), 16–32.
- Atoyin, V. M. C., & Atte, T. P. (2021). Role of Public–Private Partnership in School Resource Management. *International Journal of Educational Management*, 19(1). 334–344.
- Bwamoni, C. O., & Kageha. E. (2021). EFFECT OF SCHOOL RESOURCE MANAGEMENT ON KENYA CERTIFICATE OF PRIMARY EDUCATION PERFORMANCE IN PUBLIC PRIMARY SCHOOLS IN KAKAMEGA EAST SUB–COUNTY. *International Journal of Education Humanities and Social Science*. 4(3), 248–257.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming* (2nd ed.). Routledge.
- Cronbach, L. J., & Furby, L. (1970). "How we should measure" change": Or should we?. *Psychological bulletin*, 74(1), 68.
- Ghufron, S., Fitriyah, F. K., Sodikin, M., Saputra, N., Amin, S. M., & Muhimmah, H. A. (2024). *Evaluating the Impact of Teachers' Personal and Professional Resources in Elementary Education on School–Based Human Resource Management: A Case Study in Indonesia*. *SAGE Open*, 14(1), 21582440241231049.

- Goulet-Pelletier, J. C., & Cousineau, D. (2018). *A review of effect sizes and their confidence intervals, Part I: The Cohen'sd family*. *The Quantitative Methods for Psychology*, 14(4), 242–265.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Pearson Education Limited.
- Kusmaryono, I., Wijayanti, D., & Maharani, H. R. (2022). Number of Response Options, Reliability, Validity, and Potential Bias in the Use of the Likert Scale Education and Social Science Research: A Literature Review. *International Journal of Educational Methodology*, 8(4), 625–637.
- Masnawati, E., & Darmawan, D. (2022). School Organization Effectiveness: Educational Leadership Strategies in Resource Management and Teacher Performance Evaluation. *International Journal of Service Science, Management, Engineering, and Technology*, 2(1), 43–51.
- Muliati, A., Sihotang, W., & Octaviani, R. A. (2022). Effectiveness of school resources management in improving the quality of education. *East Asian Journal of Multidisciplinary Research*, 1(6), 901–916.
- Oluloch, R. (2017). *Effectiveness of Stakeholders Involvement in Resource Management on Pupils' academic Performance in Public Primary Schools in Ugunja Sub- County Siaya County (Doctoral dissertation, University of Nairobi)*.
- Reddy, N., Manogna, N., & Shivani, S. (2023). Educational Resource Management System (ERMS). *International Journal of Science and Research Archive*, 8(2), 026–029.
- Saychuay, P., Pechrpuang, S., & Sungkaowsuttirak, S. (2022). Strategies for Educational Resource Management of Small Schools under Suratthani Primary Educational Service Area Office 1. *Rajapark Journal*, 16(48), 167–182.
- Soper, D.S. (2024). *A-priori Sample Size Calculator for Structural Equation Models* [Software]. Available from <https://www.danielsoper.com/statcalc>

ขั้นตอนการส่งบทความตีพิมพ์

วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

จริยธรรมการตีพิมพ์วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องมีความรับผิดชอบและรับรองว่า บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ
2. ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชนอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
3. ผู้เขียนจะต้องปรับแต่ง แกไขบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสารในหัวข้อ “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน” โดยเฉพาะหัวข้อ รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ อันจะนำไปสู่บทความที่มีรูปแบบการตีพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเดียวกัน
4. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย คือต้องไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 30 เดือนมิถุนายน 2562 เป็นต้นไป
5. ผู้เขียนซึ่งมีชื่อปรากฏอยู่ในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนในการดำเนินการวิจัย ซึ่งข้อนี้ ขอสงวนสำหรับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความจะไม่อนุญาตให้ใส่ชื่อลงไปเด็ดขาด หากมีการตรวจสอบพบว่า มีบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำบทความปรากฏอยู่ ทางวารสาร จะถอนบทความนั้นออกทันที
6. ผู้เขียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการอ้างอิงเนื้อหาใน ผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว ทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใด ๆ ทั้งสิ้น) และจะดำเนินการถอนบทความออกจากการเผยแพร่ของวารสารทันที
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา และไม่ควรนำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิง หรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม ไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่มากจนเกินไป รวมทั้งต้องอ้างอิงจากรูปแบบการอ้างอิงของบทความ โดยจะต้องมีการอ้างอิงตรงตามรูปแบบที่วารสารกำหนดไว้
8. ผู้เขียนจะต้องปรับปรุงแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด หากไม่ปรับปรุงตามที่กำหนดจะต้องเลื่อนการตีพิมพ์เผยแพร่ออกไป หรือ อาจถูกปฏิเสธการเผยแพร่บทความ

9. ผู้เขียนควรระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และควรระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

10. ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป

11. ผู้เขียนไม่ควรอ้างอิงเอกสารที่ถูกถอดถอนออกไปแล้ว เว้นแต่ข้อความที่ต้องการสนับสนุนนั้นเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการถอดถอน และจะต้องระบุไว้ใน เอกสารอ้างอิงด้วยว่าเป็นเอกสารที่ได้ถูกถอดถอนออกไปแล้ว

มาตรฐานทางจริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแลให้การดำเนินงานของวารสาร เป็นไปตามนโยบาย และวัตถุประสงค์ให้ถูกต้องตามจริยธรรม/จรรยาบรรณ ตามประกาศของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) เรื่องการประเมินด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณวารสารวิชาการไทยในฐานข้อมูล TCI วันที่ 24 มิถุนายน 2562

2. บรรณาธิการจะต้องกำกับติดตามดูแล และดำเนินการอย่างเหมาะสมกับผู้พิมพ์หรือบทความที่ตรวจพบว่ามีผลกระทบด้านจริยธรรม/จรรยาบรรณ เช่น การละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ทางซึ่งวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo โดยทางวารสารได้กำหนดค่าไว้ในระดับ ไม่เกิน 20% เป็นต้น

3. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่มี conflict of interest เช่น การตีพิมพ์เผยแพร่บทความของตนเอง(บรรณาธิการหรือหัวหน้ากองบรรณาธิการ) อย่างมีนัยสำคัญ หรือ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับบทความ เป็นต้น

4. บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมดูแลและพิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียน และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ ซึ่งวารสารได้กำหนดในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed)

6. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้เช่น โปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20% เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น เกินตามที่กำหนดไว้ จะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความนั้น ๆ

7. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียน และผู้ประเมิน โดยเด็ดขาด เพื่อรักษาไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด

8. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

9. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

10. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

11. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาความสามารถของกองบรรณาธิการ และควรมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถของแต่ละท่าน

12. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล ทั้งด้วยตนเองและคณะทำงานในเรื่องจำนวน และคุณภาพการอ้างอิงของวารสารที่ผิดไปจากสภาพความเป็นจริง เช่น มีการกำกับและร้องขอให้มีการอ้างอิงบทความในวารสารทั้งในลักษณะลับหรือเปิดเผย และมีการใช้อ้างอิงที่ไม่ถูกต้องและสอดคล้องกับเนื้อหา

13. บรรณาธิการต้องกำกับติดตามดูแล การเก็บค่า Page charge หรือ processing fee คือ ต้องมีการดำเนินการอย่างโปร่งใส เช่น กำหนดให้มีการประกาศกระบวนการเรียกเก็บอย่างชัดเจน หรือ ระบุราคาหรือเงื่อนไขของการเรียกเก็บค่า Page charge ตามที่ระบุได้ประกาศไว้อย่างเคร่งครัด

มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ ต้องรับประเมินบทความที่ตนเองนั้นมีความถนัด หรือมีคุณวุฒิหรือมีความเชี่ยวชาญกับเรื่องหรือบทความที่ได้รับการประเมินนั้น ๆ ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้า

ไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ และควรปฏิเสธในบทความที่ตนเองนั้นไม่ถนัด

2. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ แนะนำความคิดเห็นทางวิชาการของตนเอง ลงในแบบฟอร์มการประเมินหรือเนื้อหาในบทความ ด้วยความยุติธรรม ไม่อคติ ตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง รวมทั้งตรงต่อเวลาตามที่วารสารกำหนดในการประเมิน

3. ผู้ประเมินบทความควรมีจรรยาบรรณคือ ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ รวมถึงหลังจากที่พิจารณาประเมินบทความเสร็จแล้ว

4. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ

5. ผู้ประเมินบทความ ควรคำนึงถึงการพิจารณาในหัวข้อ ชื่อเรื่อง หากเป็นบทความวิชาการสามารถพิจารณาให้แก้ไขชื่อเรื่องได้ แต่หากเป็นบทความวิจัย ควรพิจารณาเฉพาะความผิดพลาดด้านตัวสะกด และไม่ควรมีการพิจารณาให้เปลี่ยนชื่อเรื่องบทความวิจัย

6. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

7. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ พร้อมแสดงหลักฐานให้เห็นเป็นประจักษ์

คำแนะนำสำหรับผู้แต่ง

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสาร รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม CopyCat เว็บ Thaijo ในระดับ ไม่เกิน 20% โดยมีผลตั้งแต่ เดือน มิถุนายน 2564 เป็นต้นไป

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 10 – 15 หน้ากระดาษ A4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ภาษาไทยใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัด พร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตาราง 1 หรือ Table 1 และ รูป 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุชื่อต้นสังกัด หรือชื่อหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำตอบทัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (3 – 5 คำ)

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

การอ้างอิงเอกสารในบทความ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตก็ได้ ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้น ใช้ระบบ APA (7th Edition). ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้ อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

รูปแบบการอ้างอิง

1) หนังสือ

รูปแบบ ผู้แต่ง./ (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง/ (ครั้งที่พิมพ์ พิมพ์ครั้งที่ 2 เป็นต้นไป). /สำนักพิมพ์

1.1 ผู้แต่ง 1 คน

เช่น พรศิริ พันธสี. (2563). *กระบวนการพยาบาล & แบบแผนสุขภาพ: การประยุกต์ใช้ทางคลินิก* (พิมพ์ครั้งที่ 23). พิมพ์อักษร.

Waldman, S. D. (2021). *Atlas of interventional pain management* (5th ed.). Elsevier

1.2 ผู้แต่ง 2 คน

เช่น สุภาภรณ์ เต็งไธสรณ์, และนริสา รัตนเลิศ. (2563). *การตรวจคัดกรองสุขภาพตาเด็ก*.
โรงพยาบาลสงขลานครินทร์

Stein, L. N. M., & Hollen, C. J. (2021). *Concept-based clinical nursing skills: Fundamental to advanced*. Elsevier

1.3 ผู้แต่งเป็นสถาบัน

เช่น สภาการพยาบาล. (2553). *สมรรถนะผู้ประกอบการวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์*

1.4 บรรณาธิการ

เช่น วิธนา เจียมนำ (บ.ก.). (2556). *การพยาบาลจิตเวช*. ภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชนและจิตเวช
วิทยาลัยพยาบาลสหประชาชาติไทย.

McKinney, E. S., James, S. R., Murray, S. S., Nelson, K. A., & Ashwill, J. W. (Eds.). (2018).
Maternal-child nursing (5th ed.). Elsevier.

2) บทความในหนังสือ

รูปแบบ : ชื่อ นามสกุลผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์). ชื่อบทหรือชื่อบทความ. ในชื่อบรรณาธิการ/ (บ.ก.), ชื่อหนังสือ/ (น./xx-xxx). / // // // สำนักพิมพ์.

เช่น วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). แนวความคิดเรื่องชนชั้นนำทางการเมืองของกิตาโน มอสกา กับชนชั้นนำทางการเมืองไทยในยุคมาลาคาไทย. ใน วัชรพล ศุภจักรวัฒนา และวัชรพล พุทธิรักษา (บ.ก.), *ว่าด้วยทฤษฎี รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ร่วมสมัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). (น. 47-68). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

3) E-book

เช่น Anderson, Y. S. C., & Poulsen, K. B. (2020). *Anderson's atlas of hematology*. ProQuest Ebook Central. <https://ebookcentral.proquest.com>

4) วารสาร

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์). / ชื่อบทความ. / เลขของปีที่ (เลขของฉบับที่). / เลขหน้า

เช่น วิชัย พานิชย์สว, สุนน ไวยบุญญา, พัชรพร ศุภกิจ, และรัตนกร หลวงแก้ว. (2562). ผลของการใช้บทเรียน PISA ที่มีต่อความสามารถด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารการวิจัยพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 12(3), 133-160.

5.) วิทยานิพนธ์

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่งวิทยานิพนธ์./ (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์/ [ระดับวิทยานิพนธ์]. ชื่อมหาวิทยาลัย.

เช่น วันชนะ จุฬารจง. (2560). *ระบบสนับสนุนการประมาณการสัมผัสแคดเมียมผ่านการบริโภคอาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยนเรศวร].

6.) เอกสารการประชุมทางวิชาการ / การสัมมนา / การอภิปราย รายงานการประชุม

รูปแบบ : ชื่อผู้แต่ง./ (ปีพิมพ์./วันที่/เดือน). ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท/ [การนำเสนอ]. / ชื่อการประชุม, เมืองที่ประชุม

Cochrane, T. & Narayan, V. (2019, February 14-15). Evaluation the CMALT cMOOC: An agile and scalable professional development framework. In R. Shekhawat (Chairs). *Breakout session* [Symposium]. Scholarship of Technology Enhanced Learning Symposium, Auckland, New Zealand.

ดร.ณิ รุจกรกานต์. (2555, 12-17 กุมภาพันธ์). *ประเด็นปัญหาการจัดการศึกษาพยาบาลเพื่อ คุณภาพ และการเข้าถึงบริการสุขภาพ* [เอกสารนำเสนอ]. การประชุมพยาบาลแห่งชาติ ครั้งที่ 14: เรื่อง คุณภาพ และการ เข้าถึงบริการสุขภาพ: ภารกิจของพยาบาล, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย.

7) เว็บไซต์

รูปแบบ : ชื่อ นามสกุลผู้เขียน./(วัน/เดือน/ปีที่เผยแพร่)./ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL
สรญา แสงเย็นพันธ์. (2566). *10 เว็บไซต์จับคู่สื่อออกแบบงานได้สวยทันตา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
นเรศวร. <https://www.nupress.grad.nu.ac.th/จับคู่สื่อ/>

Sparks, D. (2019). *Women's wellness: Lifestyle strategies ease some bladder control problems*. Mayo Clinic. <https://newsnetwork.mayoclinic.org/discussion/womens-wellness-lifestyle-strategies-ease-some-bladder-control-problems>

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

กวิณ มุสิกกา สุขชนนี เมธิโยธิน และบรรพต วิรุณราช. (2562). *แนวทางการบริหารหนี้สินเกษตรกรไทย. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 7(1), 111-125.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). *รายงานการประชุมคณะกรรมการช่วยเหลือเกษตรกร. สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.*

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2564). *ยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 – 2569*. <https://waa.inter.nstda.or.th>
กันยัถัญญา ใจการวงศ์สกุล และเทพ วงศ์สุภา. (2560). *สถานการณ์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหา หนี้สินครัวเรือนของประชาชน ตำบลบ้านม่วง อำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา. วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์*, 6(1), 21-52.

การเขียนบทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) บทคัดย่อ

2) บทนำ

3) วัตถุประสงค์การวิจัย

4) สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)

5) การทบทวนวรรณกรรม เขียนควรอธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา

6) กรอบแนวคิดการวิจัย

5) ระเบียบวิธีวิจัย ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

6) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ

7) อภิปรายผล/วิจารณ์ เสนอเป็นความเรียง ซึ่งให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

8) องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย ระบุองค์ความรู้ที่ได้อันเป็นผลมาจากการวิจัย ผ่านการสังเคราะห์ ออกมาในรูปแบบของ แผนภูมิ แผนภาพ หรือ ผังมโนทัศน์ พร้อมทั้งการอธิบายที่รัดกุมเข้าใจได้ง่าย

9) สรุป ระบุข้อสรุปที่สำคัญ

10) ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

(2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

11) เอกสารอ้างอิง ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ ทั้งในเนื้อเรื่องและเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัย
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

1 นิ้ว

1 นิ้ว

0.79 นิ้ว

TH Niramit AS
18 Point Bold

ชื่อเรื่อง
Title

16 Point Bold

ผู้เขียน¹, ผู้เขียน² และ ผู้เขียน³
Author¹, Author² and Author³

14 Point

สังกัด¹
สังกัด²
สังกัด³
Affiliation¹
Affiliation²
Affiliation³

14 Point

E-mail: ¹.....; ².....; ³.....
Tel.....

บทคัดย่อ

18 Point Bold

16 Point

16 Point Bold

คำสำคัญ: 1.....; 2.....; 3.....

16 Point

0.79 นิ้ว

Abstract } 18 Point Bold

16 Point

16 Point Bold

Keywords: 1.....; 2.....; 3..... } 16 Point

บทนำ } 18 Point Bold

16 Point

ย่อหน้าแรก เขียนอธิบายประเด็นวิจัย ปรากฏการณ์ ความน่าสนใจ ความสำคัญ โดยนำข้อมูลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เพื่อที่จะบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันขององค์ความรู้ (knowledge) หรือการทำงานของนักปฏิบัติ (practice) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพอสังเขปเพื่อชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมามีการค้นพบอะไรบ้าง และค้นพบโดยใครบ้างเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอให้เห็นว่ายังมีช่องว่าง (gap) ของงานวิจัย

(อ้างข้อมูลตัวเลขจากหน่วยงานราชการ/บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ 1-2 ปี/เจ้าของทฤษฎี)

ย่อหน้าที่สอง พื้นที่วิจัย ปัญหา ความต้องการ หรือลักษณะกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยเป็นอย่างไร นักวิจัยได้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นอย่างไรบ้าง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ย่อหน้าที่สาม เขียนแนะนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานวิจัยซึ่งจะเป็นเหมือนเข็มทิศบอกแนวทางการทำวิจัย [how?, where?, when?] นักวิจัยชี้ให้เห็นระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้พอสังเขป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ (โครงสร้าง และเนื้อหาของบทความที่จะนำเสนอ โดยปกติจะเขียนตามวัตถุประสงค์ หรือประเด็นตามหัวข้อบทความ และประโยชน์ที่จะเกิดแก่วิชาการหรือสังคม)

วัตถุประสงค์การวิจัย } 18 Point Bold

16 Point

1. เพื่อศึกษา.....
2. เพื่อศึกษา
3. เพื่อศึกษา

สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี) } 18 Point Bold

การทบทวนวรรณกรรม

18 Point Bold

เขียนควรรออธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

16 Point

1.

2.

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนนำเอาทฤษฎี/แนวคิดที่ทบทวนมาใช้ในการวิจัยอย่างไร ในประเด็นไหน

กรอบแนวคิดการวิจัย

18 Point Bold

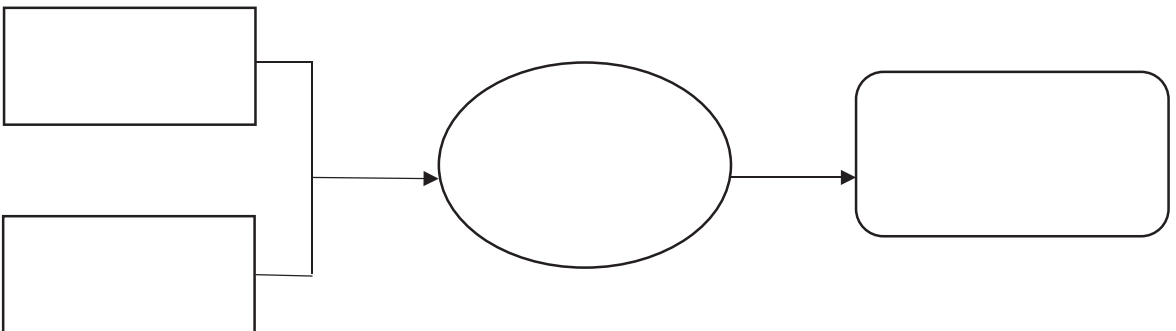
งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ ... ประกอบด้วย โดยมีรายละเอียดดังนี้

เขียนตัวแปรอิสระ

กระบวนการ/เครื่องมือ/พื้นที่/กลุ่มเป้าหมาย

ตัวแปรตาม

16 Point

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

18 Point Bold

16 Point

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย } 18 Point Bold

16 Point

วัตถุประสงค์ที่ 1. ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

วัตถุประสงค์ที่ 2. ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

อภิปรายผลการวิจัย } 18 Point Bold

16 Point

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

.....ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า

.....ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า

.....ทั้งนี้อาจเป็น

เพราะ.....

.....(เอกสารสนับสนุน).....

.....

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย } 18 Point Bold

16 Point

ระบุองค์ความรู้ที่เป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

.....

.....

.....

สรุป } 18 Point Bold

16 Point

สรุปในภาพรวมของบทความ

.....

.....

ข้อเสนอแนะ } 18 Point Bold

16 Point

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า

ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ที่สำคัญ คือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้

กับ โดยควรให้ความสำคัญกับ สำหรับประเด็นในการวิจัย

ครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

เอกสารอ้างอิง } 18 Point Bold

ตัวอย่าง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2564). *โครงการศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเมืองรองของนักท่องเที่ยวชาวไทย*. <http://tourismlibrary.tat.or.th/medias/T26966.pdf>.

กัญจน์ มั่นจิระ, สุธิมนต์ พรนิธิกุลพงศ์, มนรดา ถาวร, ศิริวีร์ เลิศรัตติพงศ์, กฤตเมธ รอดผล, ณัฐชาริกา ป้องกัน และ ภริตา บุญนำ (2564). รายงานการวิจัยเรื่อง แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบแคมป์ปิ้ง จังหวัดนครนายก [รายงานการวิจัย]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ฉันทนา หาญมณฑา และ สุเมธ ชูดาราทระกูล. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ที่มาท่องเที่ยวภาคใต้ตอนบนของประเทศไทย. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(48), 321 – 330.

ชนิภรณ์ แก้วเนิน, ณัฐนรี สมิตร, และอรรถเวทย์ พฤกษ์สถาพร. (2563). พฤติกรรม การรับรู้ และทัศนคติของผู้บริโภคต่อสินค้าและการใช้บริการตามกระแสเกาหลีนิยม. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 14 (3), 277–294.

ณัฐธิดา แสงงาม. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคใต้ของนักท่องเที่ยวที่เดินทางด้วยตนเอง กลุ่มเจเนอเรชั่นวาย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล].

ธนรัช เสมอภาค. (2564). การรับรู้สื่อโฆษณาที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*, 7(1), 73–83.

ตากะยายพากันเที่ยว. (2566). ธุรกิจท่องเที่ยวสไตล์แคมป์ปิ้งทั่วโลกจะเติบโตเป็น 1 แสนล้านดอลลาร์ในปี 2569. <https://camping.moresmartshop.com>.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

ปรีดี นุกูลสมปรารถนา (2564). กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผู้บริโภค. *Popticles*. <http://www.popticles.com/marketing/consumerbuyingprocess><http://www.popticles.com/marketing/consumer-buyingprocess>.

พศวีร์ โกตาเมย์. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวไทยในกรุงเทพมหานคร. [สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]

Bag, S., & Pretorius, J. H. C. (2020). Relationships between industries 4.0, sustainable manufacturing and circular economy: proposal of a research framework. *International Journal of Organizational Analysis*.

Modigliani, F., & Brumberg, R. (1954). Utility analysis and the consumption function: An interpretation of the cross-section data. In K. Kuhihara (Ed.), *Post-Keynesian Economics*. Rutgers University Press. <http://www.mfcwebactivity1.activity1.com/pegasus/saving3.html>

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ

หลักเกณฑ์การเขียนบทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ
- 2) บทนำ
- 3) เนื้อเรื่อง แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) องค์ความรู้จากการศึกษา ระบุง่องค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์
ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ
เข้าใจง่าย
- 5) บทสรุป
- 6) เอกสารอ้างอิง

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการ
เพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน

1 นิ้ว

1 นิ้ว

0.79 นิ้ว

TH Niramit AS
18 Point Bold

ชื่อเรื่อง
Title

16 Point Bold { ผู้เขียน¹, ผู้เขียน² และ ผู้เขียน³
Author¹, Author² and Author³

14 Point {สังกัด¹
สังกัด²
สังกัด³
Affiliation¹
Affiliation²
Affiliation³

14 Point {E-mail: ¹.....; ².....; ³.....
Tel.....

บทคัดย่อ { 18 Point Bold

16 Point {
.....
.....
.....

16 Point Bold คำสำคัญ: 1.....; 2.....; 3..... { 16 Point

Abstract { 18 Point Bold

16 Point {
.....
.....
.....

0.79 นิ้ว

16 Point Bold

Keywords: 1.....; 2.....; 3..... 16 Point

บทนำ

18 Point Bold

0.79 นิ้ว

กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยกว้างๆ (อ้างกฎหมาย นโยบาย หรือ
ทฤษฎีมารองรับ).....

ปัญหาเชิงพื้นที่หรือเชิงปัญหาเชิงสถานการณ์ (Main Idea).....

สรุปหลักการและเหตุผล (Main Idea).....

.....บทความนี้จะนำเสนอในประเด็นดังต่อไปนี้ (ปรับตามบริบท).....

เนื้อหา 1

18 Point Bold

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

เนื้อหา 2

18 Point Bold

.....
.....
.....
.....
.....
.....

องค์ความรู้จากการศึกษา } 18 Point Bold

16 Point { ระบบองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการนำเสนอ การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

สรุป } 18 Point Bold

16 Point { สรุปในภาพรวมของบทความ

เอกสารอ้างอิง } 18 Point Bold

ตัวอย่าง

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2551). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.

พยอม วงศ์สารศรี. (2530). *การบริหารงานบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระนครพาณิชย์.

พลศักดิ์ จิรโกศิริ. (2556). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์: เทคนิคแผนที่นำทางการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ฉัตรชัย นาถ่าพลอย. (2562). การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ในสังคมปัจจุบัน. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 3(3), 171-178

สุนันทา รักดีไทย. (2561). *องค์ประกอบ ตัวชี้วัด และปัจจัยเชิงสาเหตุของความเป็นพลเมืองของนักเรียนอาชีวศึกษา ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(ชุมชนนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต)*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อาภรณ์ รัตนมณี. (9 มิถุนายน 2559). *ทำไมระบบการศึกษาไทยจึงพัฒนาช้า*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2561, จาก <https://www.mcu.ac.th/article/detail/448>

Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychological Testing*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

Kittichayathorn, P. (2012). *Styles and Steps of Community Management Movement for Drug Problem Prevention Learning Center: A Case of Thorraneekum, KhokFaet, Nong Chok, Bangkok*(Doctoral Dissertation). National Institute of Development Administration.

- Nanposri, N. (2020). Factors Affecting Employee Savings Decision in Central Bangna Department Store, Bangkok. *Journal of Educational Innovation and Research*, 3(2), 131–140.
- Schermerhorn, J., Hunt, J., and Osborn, R. (2000). *Organizational Behavior*. (7th ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Wathanapradith, K., & Soma, P. (2016). *Peace Village in the 26th Buddhist Century: Knowledge Learned from Ta Koy Nang Village Sisaket Province*(Research Report). Ayuthaya: Buddhist Research Institute of MCU.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การส่งบทความเข้าระบบออนไลน์ของวารสาร เพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสาร ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/appm>

ค่าธรรมเนียมการส่งบทความ

ชำระค่าธรรมเนียมบทความละ 5,500 บาท (ห้าพันห้าร้อยบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ โดยชำระพร้อมกับการส่งบทความเข้าระบบ ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความสมบูรณ์ของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน หากไม่ปฏิบัติตามกติกา กองบรรณาธิการวารสารขอสงวนสิทธิ์ในการปฏิเสธการตีพิมพ์ และไม่คืนเงินค่าธรรมเนียมดังต่อไปนี้ 1. หากบทความมีความซ้ำซ้อนมากกว่า 20% 2. ผู้เขียนไม่ปฏิบัติตามรูปแบบของวารสาร 3. บทความไม่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ หรือ 4. ไม่แก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะตามระยะเวลาที่กำหนด (1 เดือน หลังการแจ้งของบรรณาธิการ) ผู้เขียนสามารถชำระค่าธรรมเนียมผ่านบัญชี "นางสาวธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์ นางสาวดารารัตน์ สุขแก้ว นายนฤพนธ์ โกวิทพรพิเชษฐ์ และนางสาวสุกัญญา อินทนชิตจ้อย เพื่อวารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน" เลขที่บัญชี 459-0-80420-4 ประเภทบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงไทย สาขาสาละยา เมื่อชำระแล้วให้ส่งหลักฐานเข้าระบบวารสารพร้อมบทความ และให้ส่งหลักฐานไปที่ paewphan.rcim@gmail.com

